& de gradalſ· cxlvij
De confuſione & ſubiectōe wiſigothoꝝ & q̄buſdam alijſ cxlviij
Adhuc de quibuſdā euētib⁹ illius tp̄is· ·cxlix·
De trāſitu bede p̄ſbiteri et quibuſdā alijs· cl·
De ī̄pio ꝯſtantini filii leonis & ei⁹ neq̄cia clj
De tranſlatione corporis ſancte amrie magdalene clij
De quibuſdam eius miraculis· cliij·
De quibuſdā incidentib⁹ huius tp̄is· cliiij·
Qualiter apud floriacū impedita eſt diuinitus relatō corporis ſancti benedicti. ·clv·
Qualiter ſtephanus papa pipini regis auxlium expetijt cōtra lōgobardus· clvj·
De ſancto bonefacio maguntino & ep̄ſa eius ad regem anglorum· clvij·
De tyrannide conſtantini contra eccleſiam et quibuſdam aliis· clviij·
De ſancto gengulpho martire· clix
De crucifixione imaginis xp̄i cuius miraculis conuerſi ſunt iudei· clx·
De q̄buſdā geſtis pipini regis & morte ei⁹· clxj·
De duob⁹ pueris ꝯſimilib⁹ amico & amelio·clxii·
Qualiter ſe inuicem querentes inuenerunt & ad curiam karoli conuenerunt clxiij·
Qualiter amicus amelium a crimine liberauit eiq̄ꝫ filiam regis tradidit· clxiiij·
Qualiter amicus lepra ꝑcuſſuſ & abiect⁹ ab amelio ſuſceptus eſt· clxv·
Qualiter eum amelius ſanguine filiorum ſuorum aſꝑgens curauit· clxvj·
De ſc̄o ſtephano papa et tirānide ꝯſtātini clxvij
De adriano p̄p̄a et q̄buſdā geſtis karoli clxviij·
De victoria karoli de longobardis & nece ſāctorum amici & amelij· clxix·
Adhuc de geſtis eiuſdē karoli regis· clxx·
De interitu ꝯſtātini & ī̄pio leonis quarti· clxxi·
De imperio hyrene vxoris eius & euentibus illi⁹ temporis· clxxij·
De alcuino qui & albinus· clxxiij·
De ſcriptis eius· clxxiiij
De imperio conſtantini filij leonis & euentibus illius temporis· clxxv·
De iterato imperio hyrene & incidentibus illius temporis· clxxvj

I· ¶ De imperio heraclij & quodam miraculo ſancti iohannis baptiſte·

¶ Hugo vbi ſupra·

Cum igi͛ focas in ſuoſ crudeliter domeſticos deſeuiret· ipſe quoq̄ꝫ heraclii africe patricij iuſſu ꝑemptus ē· Qui poſt ei⁹ necem· ſibi rē publicam vendicauit· Heraclius ergo romano potit⁹ imperio· ī̄ꝑauit annis ·xxx· Hic inuenit valde diſſolutā rempublicā et attritā· Siquidem europam vehemēt auares vaſtauerūt· & aſyam pſe· ¶ Sigibertus· Sumpſit aūt impiū anno dn̄i·dc·xiij·Mundi vero q̄rti milleſimo·d·lxxvj·Hui⁹ regni anno p̄mo virt⁹ et nomen ſancti iohānis baptiſte miraculis declarat͛ apud vrbem gallie maurienna·de reliquijs corporis ipſius diuinit⁹ illuſtratā hoc modo In ea olim mulier ſancto baptiſte nimis deuota ·expectabat a deo donari ſibi aliquid de mēbris eius· & in hac orādi inſtantia ꝑ triēnium exiſtens· cū alter quiuiſ poſſet deſꝑare ip̄a ſpem in deo ponens· iurauit ſe non māducaturā· donec quod petebat acciperet· & ſic vij·diebus ieiunans·vij·tandē die deſuꝑ altari pollicem miri cādoris appere vidēs· leta donū dei accepit·ad quod orandū· tres ep̄i venientes cū de hoc ſancto pignore ꝑtem elicere vellēt· tres ſanguiniſ guttas ex eo ſtillare in lintheo ſuppoſito ſtupuerūt· & ſinguli ſingulas ſe meruiſſe ſūt letati· Deſideri⁹ viēnenſis ep̄us cōſilio brunichildis·a theoderico rege lapidib⁹ obrut⁹ martirizatur· Anno heraclj ·ii· deuſ dedit romane eccleſie lxvi·p̄ſidet· Hic cōſtituit ſecūdam miſſam ī clero· Hic etiā ſecūdum inſtituta ſuoꝝ maioꝝ decreuit vt ſiqui viri vel mulieres·ſuos ip̄i filios quocūq̄ꝫ modo de ſācto lauacro ſuſciꝑent·ſeparentur abinuicem·vel ſiquis vir cōmatrem ſuā· vel ſiqua mulier cōpatrē ſuū a p̄mo dono ſp̄ūſſancti quod eſt pabulū ſalis ſacrati vſq̄ꝫ ad ſeptimū donū·ſſ·i cōiugium duxerit·ſeparent͛· Mulier tamē maritalem dotem recipiat· & poſt expletū annū alteri ſi vult nubat Sanct⁹ colūbanu sa theoderico rege inſtinctu brunichildis auie·expellit͛ de francia· Qui p⁹ relicto gallo diſcipulo ſuo in almania· cenobium bobiū conſtruxit in ytalia·

II· ¶ De ſancto deicolo abbate & ei⁹ ꝑegrinatōe ¶ Ex geſtis ei⁹

Cum aūt ſanctus colūbanus de cenobio luxouienſi exturbat⁹· diſcipulis comitantibus ad duo miliaria ꝓgreſſus fuiſſꝫ· & veniſſent ad locū qui neptas dicit͛· beatuſ deicol⁹ ſancti patris monachus· iam ꝓuectōris etatis exiſtenſ·pedibuſ vehemēter debilitari cepit Nec mora ꝓuolutus genib⁹ patris·licentiam remanendi ſupplicat deuote· At ille mitiſſimo affectu condolens ībecillitati fratris licentiā ei non negauit· atq̄ꝫ diuine miſericordie illū paterna voce cōmēdauit· pias lacrimas ſimul cū eo copioſe fūdēs· Tūc pater viam ceptam arripuit· & diſcipulus ob mltoꝝ ſalutem ſicut deus diſpoſuit apud burgūdiones remanſit· Decurſis aūt paſſim incertis ſiluarū diuerticulis·intente queritans oportuna hūane hitatōni loca·tandem venit ad locū quendam aridum ſatis·angore ſitie deꝑſſus· Cunq̄ꝫ flexis poplicib⁹ diu ibidem rerū inuentori ſupplicaſſet ·fulcitorio quo vtebatur terrā paululū egerenſ·ſubito famulo ſuo fideli largam fonticuli deus vndā donauit Qui lipidiſſimo riuulo exinde loca vicinia irrigat & vſq̄ꝫ dū hum⁹ erit·ab vniuerſiſ incolis eiuſdeꝫ patris nomine & vocitat͛ & amatur et amabil͛ colitur· Cunq̄ꝫ vir ſanct⁹ quaſi erraticus viator cōuenientia manendi loca diſquireret· quippe cū pat͛ ſu⁹ ſb obedientie titulo denūciauit·ne luxouienſe monaſteriū vlterius intraret inſꝑato contigit· vt ſuillum gregem videret· Subulcus ab eo interrogat⁹·an in vicinio eſſet aliquis locus habitabilis reſpondit eſſe non longe locum paluſtrem & fōtibus ſatis irriguū· in p̄dio cuiuſdaꝫ p̄potētis vaſalli nomine werfarij· Cui vir ſanctus· Potes ne iq͛t michi frater ducatū prebere·quo poſſū locū ipſū videre· At ille reſpondit· Poſſē inquit aliquo modo·ſed gregem meū abſq̄ꝫ ꝓuiſore dimittere non preſumo· Cui beatus deicolus· Noli inquit michi fili tantillum ſpacij tenaciter negare· Veracit͛ ſciaſ quia ſi mecum ꝑgere diſponis nec minimū porculum interi p̄oes· Et ſi aliquid diſcredis· ego tibi fuſtem meum conſtituo cuſtodem vicarium· ut in redeūdo cognoſcas quantū fideſ mea valeat cum

caritate tua· Hoc dicto fuſtem quē manū gerebat
ſolo radicitus fixit· & ꝓcedente ductoꝛe ad locuȝ
tetendit noīatuȝ· Cunqȝ poſt longū hoꝛe ſpaciū
poꝛcarius eadē repedaſſet via· gregē videre ſoli=
citus· inuenit ſcdm viri pollicitatōeȝ gregē ſuum
circa fuſtē giratū· ſaturumqȝ accubaſſe· nec vnuȝ
quidē ex illo deeſſe· Vir venerabil' deicolꝰ ad lo=
cum deſideratū ꝑueniēs· diuino ſemꝑ opi inde
feſſus exiſtēs· vtpote is q̄ crucifixus erat mundo
totūqȝ ſemetipm obtulit deo· inuenit eccleſiā ī cli=
uo cuiuſdam montis ſitā in honore ſancti marti=
ni conſecratā· Vir aūt dn̄i ſecretuȝ hoꝛe ſpacium
expectās qn̄ ſolus ſoli deo ſe ſubſternere poſſet
mirū dictu quo eccleſie eiuſdē ianuas ſolus adijt
abſqȝ moꝛa nullo reſerante largū illi ꝓbuere īgreſ
ſum·

III· De iniqua ſentētia in eū lata & interitu werfarij·

Qua re a pſbitero agnita· his verbis ſe
conq̄ri in publico cepit· Heu mihi ꝓpt
vnū monachū iā hic viuere nō poſſum
Cunqȝ populatō non modica q̄ ad eccl'iam ꝯuene
rat percūctaretē qd ſibi talia vellent pſbiter adie
cit· Latitat q̄dam in iſta ſiluula monachus q̄dā pe=
regrinꝰ· qui neſcio quibꝰ incantōibꝰ vtitē· & me=
dijs noctibus oꝛatōis grā huc freq̄nter veire ſo
litus· ianuas diligenter obfirmatas dicto citiꝰ re
ſerat & intꝰ oratōnibus vacat Teſtoꝛ deū celi &
terre· q2 ſi poſt hac illū in eccleſia īuenero noſtra
dignis verberibꝰ affectū reijciā & iniuriatū· At
vir ſanctus deo nocte dieqȝ ſupplicās· minas ho
minū non verens· quippe q̄ cuſtodia ſemꝑ erat ſe
ptus āgelica· moꝛe ſolito eccl'iam intrabat· quouſ
qȝ pſbiter cū officialibꝰ acriter illū inſequeretur·
Sed cū deus omnipotens ſeruū ſuū a manibus im
pioꝝ ſeruaret innocuū· fraudulēti malicia iteruȝ
adducti feneſtras eccl'ie aperuerūt· ianuas āt pa
tefactas maxīa ꝯgerie veprīū· ſpinarū· ac tribulo
rum· poſtes & liminaria vſqȝ ad ſūmuȝ obſtruxe
runt· dicētes· Foꝛtaſſis ſi monachus ille modo niti
tur ingredi· abſqȝ ſigno nō euadet infoꝛtunij· ſed
q̄a nec ſapiētia nec prudētia nec ꝯſiliū poteſt eē
contra deū· maliuolētia illa viruȝ dei non nocuit
Verū quotiens ille ꝯmodū duxit potēter ītrauit
Qua de re viri ſtolidiſſimi vltra modū debachati
legatōeȝ q̄ſtuoſam dn̄o ſuo q̄ tunc tpis in allodio
ſuo manebat· ī loco q̄ dicitē villacallonis tranſmiſe
runt· dicentes· Placet tibi vt monachꝰ q̄daȝ capel
lulam tuā ſibi vendicet in oꝛatoriū· nec vllꝰ eum
eijcere poſſit· His igitē auditis werfarius furoꝛe
ꝓcipiti arreptus· crudelē nimis ſentētiā in virum
dei ſanxit dicens. Ite cū feſtinatōe & ſi q̄s illuȝ fi
delium meorum capere poſſit· ſine audiētia caſtre
tur· Vix ille mandatū dedit· vna eadēqȝ hora la
queum quē ſeruo dei iniuſte pauit· iuſto dei iudi
cio ipe miſerabiliter incidit· Nā idem mēbrū qd
famulo dei ꝓcidi iuſſit· mox illi in tumorē verſum
eſt· ita vt oīa viſcera eius in eūdem locū violēter
inciderent· & mortē vicinā parent· Cunqȝ vehem
ti doloꝛe vexari viderē vxor eiꝰ bertildis nomie
memoꝛ ſetentie quā viro dei temere īpoſuit· cum
luctu graui illū admonuit dicēs· Certe credo q̄a
ꝓpter peregrinū quē ſine cauſa caſtrari iuſſiſti do
lor ipe in te retoꝛſus eſt· Mittā ergo velociꝰ &
accerſiā illum· ſi foꝛte per oꝛatōes eius doloꝛ tan
tus effugetē· Sed q̄a nihil fit ī terra ſine cauſa· an
tequā nuncij ad virum dei ꝑuenirent· idem wer
farius morti ſubactus finē viuendi fecit·

IIII· De birꝛo ſancti deicoli ī radio ſolis ſuſpenſo

Quibꝰ auditis· beatꝰ deicolꝰ
non iniuriā irreligioſi militis· ſed fidē
deuote mulieris inſpiciens· pedetētim
iter arꝛipuit· Cunqȝ ad locū veniſſet· religioſa
feīa iam vidua effecta· maximo eum honoꝛe ſicut
tantū patrē decuit ſuſcepit· Ipſe vero vtpote de
itinere laſſus antequā ſeſſum ꝑgeret· birꝛū ſuum
quē greci anfibulū vocant deponere voluit refri
gerandi grā· Quod ſeruitoꝛes quāplurimi q̄ ade
rant vidētes vndiqȝ accurꝛerūt vt viri veſtimen
tum diligēter mitterent in ſalinū· Quibꝰ ille· Nō
ita inquit erit filioli· Nā ego ſeruitoꝛem inuenio·
q̄ veſtimentū meum fideliter ſeruet· peregrinus
ſum pro chꝛiſto· quicq̄d de ſeruo ſuo illi placȝ fiat
Mira res atqȝ ſtupenda· Vir venerabil' aſpiciens
radium ſol' per feneſtrā domꝰ ad inſtar trabis in
gredientē· qd nihil aliud eſt iuxta diffinitōeȝ phi
loſophoꝝ niſi craſſitudo aeris & illuſtratō ſolis
acceſſit & veſtimentū ſuppoſuit· Ibi q̄ppe ferme
duaꝝ aut triū hoꝛaꝝ ſpacio abſqȝ terꝛeno ſuſtēta
culo pepēdit· & viꝝ dei q̄ndo ſe reinduere vellet
expectauit· Quod videns bertildis· pedibꝰ eius
ꝓuoluta luctū geīare cepit· & viꝝ dei vt aīme
viri ſui miſertus ꝓ ea ſupplicarȝ exoꝛauit· ſimulqȝ
locū in quo ſancti martini eccl'ia conſtructa ē cuȝ
omībus appēdicijs ſuis· villā quoqȝ ipam in qua
tunc erat cum omībꝰ ad ſe ꝑtinētibus· libens tra
didit iure ꝑpetuo poſſidendū· vbi viꝛ ſanctꝰ co
pioſis donarijs loco illo ditato a fidelibus· duo
oꝛatoria foꝛmoſo opere compleuit· vnū in honoꝛe
pꝛīcipis apoſtoloꝝ· aliud vero ī honoꝛe doctoꝛis
gentiū· Quibus patratis· ceperūt vndiqȝ religio
ſi viri ad tanti patris magiſteriū cōfluere· & col
la ſua ſuaui iugo dn̄i deuote ſūmittere· Et factꝰ
eſt locꝰ ille ſcdm voluntatē dn̄i paradiſus mona
choꝝ· q̄ hactenꝰ patuit latibul' ferarum

V De apro ꝑ eum a venatoribus liberato & ceteris eius geſtis·

Quadā die dum beatus viꝛ vigilandi ſtu
dio operi diuino cū fratribꝰ inſiſteret·
contigit vt inclitꝰ rex lothaꝛius q̄ ſcdm
q̄ ei pater colūbanꝰ ꝓphetie ſpū plenꝰ ꝓdixit. iaȝ
erat triū regnoꝝ ſoliditate roboꝛatꝰ· in viciniam
eiuſdem monaſterij gratia aduēiſſet venandi· Qua
dam vice cum multi optimatuȝ venatu nobili· ſin
gularem maximū aprū inſequerētē· extemplo fera
viri dei cellam ingreditē· viꝛ aūt ſanctꝰ manū mi
ſericoꝛditer illi ꝓbuit & ait· Crede mihi· q̄a ad ca
ritatem cōfugiſti· hodie vita n̄ priuaberis· tū ecce
vndiqȝ venatoꝛes beſtie veſtigia inſectantes· ad
viri dei cellā vſqȝ peruenerūt· ingreſſi cū beſtiam
inueniſſent ferocitate poſtpoīta āte altare accuba
re. pene ſpm̄ pre ſtupoꝛe nō habebant· & celeritē
legatos miſerunt· q̄ regē ad tāte virtutis ſpecta
culum vocarēt· Qui cum regaliter veiſſet· oꝛatio
ne facta virū interꝛogauit huiliter vnde eſſȝ vel
q̄d ſtudij habuiſſet· & cū agnouiſſet· q̄a beati co
lumbani diſcipulꝰ eſſet ait· Omīa que hucuſqȝ ad
mei arbitriū in iſta vicinia ꝑtinebant· ſiue ī ſiluis
vel piſcatōibꝰ regalibꝰ· pꝛatis quoqȝ vel paſcuiſ
ab hodierna die & deinceps tibi trado· His itaqȝ
firmatis· vidente rege & omībꝰ q̄ aderāt· viri dei
iuſſione aper abſqȝ vllius leſione conſueta cum
impetu petijt luſtra· Sicqȝ deuotus rex benedi
ctione patris deuote ꝑcepta cum gaudio remea
uit ad ꝓpria. Tandem vir ſanctus collecto cetu

fratrū romā petijt & a papa honorifice ſuceptꝰ
apoſtoloꝝ limina viſitauit & oratōnem ꝯpleuit:
Acceptoqꝫ a papa moāſterij ſui libertatis priuile
gio in galliā redijt · ꝑcioſis oneratus martirū re
liquijs & eccleſiaſticis ornamētis· Poſtꝗ̃ vero ſe
leto pacto labore dom recepit · & omīa que ad
deum pertinēt religioſiſſime in monaſterio ordina
uit · quēdam diſcipulū ſuū noīe colūbinū. quē &
de ſacro fonte leuauit. & ꝑ ſemetipm̄ inſtituit · d̄
cuius vita & moribus valde erat ſecurꝰ cum ele
ctione fratrū in locum ſuū abbatē conſtituit · atꝫ
regimen aīaꝝ ei ꝯmiſit · quo ordinato ipe ad ſecre
tiorem locū atqꝫ artiorem vitam anhelās· ſeorſuꝫ
ſibi oratoriolū paruulū ꝯſtruxit· & cū maria ſecꝰ
pedes dn̄i ſedere & verbū eꝰ intēte audire decre
uit · Obijt aūt egregiꝰ pater die · xv · kl̄ · februarij

VI · De ſcō bauone recluſo · Sigibertꝰ ·

Anno quoqꝫ ꝓnotato · ſcꝫ impij heraclij
ſecundo · ſanctus amādus eluonenſis ꝑ
gallias miraculoꝝ & ꝓdicatōnis gratia
clareſcebat · Allouuinus etiam qui & bauo ꝑ eum
ex predone ꝯuerſus · & gandaui ſolitarie recluſus
ſanctitatis exēplum erat omnibus · Ex geſtis
eius · Hic ſanctus allouuinꝰ quē vulgo bauonem
nomīant · in iuuētute ſua ſeculi voluptatē prauis
actibus exercuit · Sed hoc eius viciū chriſtus in
bonitatē ꝯuertit · habuit vxorem filiā odilionis co
mitis de q̄ genuit angladrudē virginē chriſti · cui
in ꝓmis ānoꝝ crepūdijs vox ſūmo miſſa eſt thro
no · Crede inquiens · Vxore aūt defuncta noluit
aliam ducere · ſed ſanctū amādū pontificē inſpirā
te deo expetijt · ꝯpunctōꝫ cordis oñdit · qui ei ſcri
pturarū verba protulit · ita ꝙ ille iuxta conſilium
euangelicū facultates ꝑdioꝝ ſuoꝝ paupibus ero=
gauit atꝫ ad ꝑfatū pontificē qui morabatᷣ apd̄ gā
dauum caſtrū repedans clericatū obtinuit ī ceno
bio clericoꝝ qd̄ in eodē caſtro erat conſtructum
Die quadā fratres ipius moāſterij ad obedientiā
directi ſunt · vt cellā viri dei bauonis conſtruerēt
Quidam aūt ex eis q̄ cū vehicul' cementū miſtra=
bant ſup plauſtrū vnū ſedit Quē egreſſi de vico
canes circūdederunt · & ceperūt fortiter inſiſtere
qui cū inuidia repletꝰ · virū dei bauonē blaſfemaſ
ſet · dyabolus eū ſibi ſubiectū impugnās · aīmaliaᷣ
cū vehiculo ſup eum ꝓiecit · ita ꝙ illo pōdere op
preſſus ſpiritū exalauit · Quē vbi vir dei mortuū
vidit ingemuit · & cū lacrimis ſibi pectꝰ tūdens ·
ac ſibi culpam reputās ꝙ in labore ſuo mortē ac=
cepiſſꝫ · oratōi incubuit eūqꝫ ſuſcitauit · Quadam
vero die vidit quendā viꝝ de exilio regreſſuꝫ quē
olim ī habitu ſeculari degēs ipe venūdarat · Quo
viſo ī lamēta ꝯuerſus · & eiꝰ genibꝰ ꝓuolutꝰ ait ·
Queſo ne memineriſ iiurie q̄m tibi irrogaui Rogo
quoqꝫ vt ꝓpter ſcelꝰ ī te cōmiſſum · corpꝰ meum
flagell' cedaſ · caputqꝫ meū more latronū decalueſ
& me vinctū manibꝰ & pedibꝰ vt dignꝰ ſum in
cuſtodia trudas · forſitā ei diuia pietas ſi hec fece
ris veniā mihi ꝑſtabit · At ille ſācti pedibꝰ ꝓuo
lutus · ac penitꝰ hoc in eū facere nō audēs & reni
tens · tandē ꝑcibꝰ eius victus qd̄ ſibi iuſſerat im
pleuit · i · manibꝰ vinctū · capite tuſū · ac pedibuſ
ligno ſtrictū · cuſtodie puplice mancipauit ·

VII · De artiſſima eiꝰ penitentia & trāſitu eiuſdem ·

Ibi vſqꝫ in ꝓximū exitꝰ diē
vinctꝰ ꝑſtitit · die noctuqꝫ flere nō de
ſinens · actꝰ ſecl'i quos prius exercuit ·
ordeaceo tantū cinere mixto pane cōtētꝰ · atꝫ po
tu aque quā in mēſura bibebat · Stratū quoqꝫ eꝰ
nuda humꝰ erat · in quo ꝑ diē parump ꝗeſcere ſo=
lebat · Viliſſimū aūt ciliciū ſup ſtratū eius expan
ſum erat cinis deſup aſꝑſus · & capiti illiꝰ lapis
ſuppoſitꝰ cū dormiret · Sicqꝫ mēbra ſua domabat
que olī delectatio ſecl'i inq̄nauerat · In hac quoqꝫ
retruſione normā obedientie nō reliquit · ſꝫ abba=
tem ſuū popoſcit vt ita eū ſup pauimentū retru=
derꝫ · vt ſi q̄n ad dei laudes dicēdas aſſiſterꝫ · dex=
tra leuaqꝫ ita circūſeptus foret · ne declinādi facl'=
tatem ī aliquā ꝑtē haberꝫ · ſꝫ die noctuqꝫ q̄ſi ī ago
ne ſuſpēſus ad deū oraret · manꝰ ad ethera tēdēs
& ad alta ſuſpiria trahēs · Qd̄ & factū eſt · Tum
vir dei magis ac magis īgemiſcēſ · iamqꝫ ad celeſtē
patriā anhelans miniſtro ſibi parenti ꝑcepit vt ſibi
lapidē afferꝫ · At ille laterem grandē attulit. Cui
vir dei iuſſit · vt adhuc maiorē ꝗquireret · tandem
inuentū lapidē q̄ vix duoꝝ manibꝰ vehi poterat
detulit · quē vir dei gaudēs accepit · & dū ad dei
laudes dicēdas aſſiſtebat ipm̄ humeris portabat ·
ſed antiquꝰ hoſtis inuidens eiꝰ ꝓfectibus · diuer
ſis minis & nefandis ymaginibus ex eadē cella mo
liebatᷣ eū eijcere · beſtiarūqꝫ & volucrū & ſerpen=
tium diūſo gn̄e replens · geſtiebat ei formidines ī
gerere · At vero illo ꝯſtāter certāte · maligni ſp̄us
nihil induſtriā ſuam ꝓfeciſſe cernentes cōfuſi abſ
ceſſere · Cumqꝫ vir deo plenꝰ paululum ſe ſopori
dediſſꝫ angelū dn̄i in ſpē columbe ſpū ſup ſe ve=
nientē conſpexit · totāqꝫ cellulā ineſtimabil' ſuaui
tatis fragrantia repleuit · Nec īmerito angelꝰ lu=
cis ei in ſpecie colūbe oſtēſus eſt · qꝛ ſimplicitatē
colūbe gerebat in corde. & aſtutiā ſerpentis non
deſerebat in tēptatōne · Cū aūt vltimū diē ſibi ap
proquare intelligerꝫ · & hoc ipm̄ abbati & fratri=
bus nūciaſſet · quēdam fidelē presbiterū lōge a ſe
poſitū euocari fecit · cuiꝰ colloquio frui voluit ·
Miniſter aūt obediētiam non renuēs · ſed viam q̄
pergeret neſciens ire cepit · angelo dn̄i comitāte
ad eundē presbiterū ſub omī celeritate ꝑuenit &
ꝑ vaſtaꝫ ſolitudinē rectiſſimo tramite vterqꝫ ad
virū dei incredibili feſtinatōe ꝑuenerūt. Quo vi
ſo vir dei repletꝰ eſt gaudio · & ꝑcepit ei vt curā
agerꝫ funeris ſui · Tunc corꝑe & ſanguīe redem=
ptoris ſe muniens · aīaꝫ carne ſolutā reddidit crea
tori die viij · mēſis octobris · & ſtatī beatiſſiē vir
gini gertrudi cū alijs virginibꝰ ſecū ꝯmorātibus
longiꝰ a ſe poītis ſp̄us ipiꝰ iubet ſibi veſtimenta
mitti ad ſepeliendū corpus ſuū · qd̄ & factū eſt ·

VIII · De quibuſdā regibus anglorū & actibus eorum Sigibertus ·

Anno heraclij · iij · edilfredus rex nordanī
broꝝ regē ſcotoꝝ cū oībus pene ſuis ī
bello extinguit · hec calamitas ſcotis con
tigit ſcd̄m vaticiniū auguſtini epiſcopi · qui itermi
natus ē ſcotos ab anglis fore ꝑimēdos qui āglos
ad vitā eternā ꝯuerti egre ferebant · In monachos
quoqꝫ ſcotoꝝ ira dei ſeuiente · q̄ cū rege ſuo ad hoc
bellum ex more exeūtes · vt rege armis pugnāte
ipſi orando ꝓ eo pugnarēt · ꝑempti ſunt ab ā̄glis
mille ducenti · tm̄ · l · ꝑ fugam elapſis · Lodcindis
metenſis claret · q̄ ſponſū fugiens · velamine capi=
tis miſſo ſibi a dō ꝑ āgelū. ſe & ſua deo delegauit
Helinandus · Anno ſequēti edilbertus rex can
tuarioꝝ obijt · qui ꝓme predicatōi auguſtini no=
bile rn̄ſū reddidit dicens · non poſſe ſe noue ſecte
aīm tā cito adhibere · relictis cultibꝰ quos ſemꝑ
cum tota gente anglie exercuerat · Veruntamen

nullā eos moleſtia exacerbandos· qui potiꝰ ꝑdi-
catōis ꝑmiſſu & amplo victu iuuādos & libēter
audiendos· ꝙ tam longā a natali ſolo ꝑegrinatio
nem ſuſceperint· vt anglis que optīa putabāt īdul
gēti benignitate cōicarent· Sicqꝫ vt dixit fieri ꝑ
cepit donec explorata ſenſim fidei veritate ipē cū
ſubiectis fidelis inuentꝰ ē· Deceſſit aūt poſt acce
ptam fidē āno· xxj· ſcdm willm malmeſbirienſem
ſcdm ſigibertū āno· xviij. Poſt quē regnauit ead
baldus filius eius ānis· xxij· vel ſcdm alios ·xxv·
hic mox exufflata chriſtianitate nouerce ſue pu-
dorem expugnauit· Sed ꝑ horas crebro afflatus
demōīo ꝯtumacis ꝑfidie penas luit· quibus offē-
ſus laurētius auguſtini ſucceſſor· dū ꝓuīncia ce-
dere meditaret̄· dei aīatus verbo ſententiam re-
uocauit· & regē ad fidē reduxit· & inceſtas nup-
tias relinquere fecit· Poſt hec idē rex edificauit mo
naſteriū extra muros cantuarie· qd̄ pater eiꝰ edil
bertus fūdauerat· Raduualdus aūt rex orientaliū
anglorꝝ edilberto rege cantuar̄· mortuo· illam ſu
per anglos regnandi potentiā accepit· vt ſub nu
tu eiꝰ alij anglorꝝ reges regnarēt· Edilfredo aūt
rege nordanimbrorꝝ mortuo a raduualdo rege ꝑem
pto· eduuinus poſt eū regnauit· ¶ Sigibertus·
Anno ꝑnotato ſcꝫ imꝑij heraclij· iiij· ſanctꝰ lupꝰ
ſenoñ· ep̄us claruit· cui aliqñ euchariſtiā cōſecran
ti gēma de celo a deo in calice deſcendit

IX· ¶ De ſancto lupo ſenonēſi & eius ex
lio & miraculis· ¶ Ex geſtis eius·

Hic parentibus inclitis ꝑpe aurelianis iu
xta ligerim oriūdꝰ ex ꝑte regali ſanguī
fuit ortiguus· cuiꝰ parētes diuina reue
latōne cōmoniti· ꝙ deo dignum antiſtitē in prole
funderēt· mox editum ꝑuulū literis tradiderunt
Erant aūt fratres matris eiꝰ venerādi antiſtites·
auſtrenꝰ aurelianēſis· & aunarius antiſiodorēſis
qui cernentes puerū normā religionis & chriſti ꝑ
cepta diligere· eum clericatꝰ officio mancipārūt·
Itaqꝫ rigore abſtinētie carnis rebellionē domans
ſepulcra martirꝝ oratōibus freqntabat· miſericor
die opibꝰ inſiſtebat donec fama eiꝰ creſcēte poſt
artemiū ſenonēſis ep̄s eſt electꝰ & ordinatꝰ· Hic
noctē quandā xp̄o ducens ꝑuigilē· cū ſācti ania
ni baſilice liminibus aſtaret· & obſeratū hoſtium
ingreſſum ꝓhiberꝫ· ipſo orāte repente celitꝰ auul
ſo repagulo hoſtia patuerūt· Defūcto theodorico
dum rex clotariꝰ burgundiā cepiſſꝫ intrare. blide
bodus ab eo cū exercitu ſenonas directꝰ· ꝯuiter
vrbem iaculis infeſtare cepit· ſed vir ſanctꝰ eccle
ſiam bt̄i ſtephani petens dū ad euocandū ꝑplm ſi
gnum tangerꝫ· tantꝰ terror ſuꝑ hoſtes irruit· vt
nullatenꝰ euadere ſe crederent niſi fugam expete
rent. Obtento igit̄ regno burgūdie· clotariuſ pre
cepit farulfo potēti duci regalia negocia exercere
Qui ꝓpe ſenonas veniēs exarſit indignatōe· ꝙ ſā
ctus ep̄s non ei cū muneribꝰ occurriſſet· Vn̄ re
greſſus· plura falſiloquijs cōtra eū regijs auribꝰ
intulit donec rex felle cōmotus virū ſanctū exi
lio retruſit in neuſtria traditū duci pagano noīe
boſoni landegiſilo· quē ille direxit in villam ande
faginā ſuꝑ fluuiū auciam vbi erant templa fana
tica· gaudebat ergo in dn̄o ſentiens ſe a dn̄o miſ
ſum ad ꝑplm incredulū inſtruendū· Ibiqꝫ quendā
cecū illuminās· ꝑdictū ducem ſuꝑbū & francorꝝ
exercitū q̄ adhuc errore detinebat̄· cōuertit & ba
ptizauit· Deniqꝫ ſanctꝰ vuinebandus abbas ſan
cti lupi trecaſſini regē erga virꝝ dei placuit· miſ

ſiſqꝫ e latere regis eū de exilio reuocatū ad pala
tium adduxit· Quē videns rex ante pedes eius ꝓ
ſternitur & veniam ꝑcat̄· Cernens quoqꝫ corpuſ
eiꝰ tabefactū abſtinentia vt erat intonſus capite
& barba tremens & eiulās ad gemitū mouet̄ &
lacrimis irrigat̄· iuſſitqꝫ eum cū honore reparī co
mā & barbam detonderi· multiſqꝫ muneribꝰ ei a
rege oblatis· valedicēs ei vna cū ſancto vuineban
do cū pariſius pertranſirēt· multa reorꝝ turba ca
thenatorꝝ vel incarceratorꝝ eorū virtute ſoluta·
eis obuiā eſt egreſſa· Dum aūt vir ſanctꝰ ad me
ledunū caſtrū deueniſſet· repente ī mane horreū
plenū vallauit incendiū· nec poterat qs preſtare
auxiliū· Tunc in oratōne ꝓſternit̄ & flumē emiſ
ſum ſuꝑ incendiū cernit̄· flamaqꝫ ilico extinguit̄
& illeſa apotheca ſeruat̄· X ¶ Adhuc de mi
raculis & obitu eiuſdem·

Reuerſus igit̄ ſenoīs· cū hymnis & cā
ticis obuia plebe ſuſceptꝰ· q̄dā die co
celebrante corā ſacerdotali vel leuitico
choro· gēma de celo in calicē inter manꝰ eiꝰ deſcē
dit a dn̄o que radio fulgēte pulcerrima diu ſerua
ta· iuſſo regio inter ſanctorꝝ pignora deportata
ē palatio· Audito rex clothariꝰ de ſigno ſācti ſte
phani· ꝙ mirā dulcedinē haberet· iuſſit illō ꝯpor
tari pariſius vbi ſepius illud audirꝫ· Qd̄ dum ſan
cto viro non placuit· mox vt ab vrbe ē ſublatū
dulcedinē ſonitꝰ ſui ꝑdidit· Quo rex agnito ipꝫ
loco priſtino reſtitui iuſſit· Quod vbi ꝑuenit ad
pontē ſiriacū. reddito ſibi ſono a dn̄o inſonuit mi
liario ſeptīo· & vir ſanctus obuiā ꝓrexit cū pſal
lentiū choro· Nocte quadā dū vigilans pſalleret
dyabolus ei validā ſitim inflixit· & ipſe miniſtro
deferri iuſſit frigidā aquā· Intelligēſqꝫ dolos ini
mici· ſignatoqꝫ plumatō ſuo ſubſerato capite ſtri
ctū ſuꝑ vaſculū poſuit· ibiqꝫ hoſtē incluſit· q̄ no
cte tota vſqꝫ mane varijs vocibꝰ vlulans· quis
fuiſſꝫ oſtendit· & confuſus abſceſſit· Erat ſācto
conſuetudo vt pene ſingul' noctibꝰ & ītra menia
& circūquaqꝫ vicinas ſanctorꝝ baſilicas circūiret
& hora ꝯpetenti ad matutinas ꝓpria manū ſignū
eccleſie tāgerꝫ Quadā igit̄ nocte dū ꝑgerꝫ duos
inter ſe clericos audiuit rixantes. adulterare cum
mulieribꝰ volentes· Tunc quidē ſe eis oſtēdere
noluit· ne iterū in eiꝰ abſentia ad volutabrū redi
rent· ſed ꝑgēs ad eccleſiā oratōez ꝓ eis fudit· Cū
qꝫ ſācti ſtephaī ſignū ad matutinas tāgeret̄· mox
vt ī eorꝝ auribus ſigni ſonitꝰ ſanctitas cū dexte
ra ꝑuenit· ilico ab eorꝝ cordibꝰ ſtimulꝰ ardoris re
ceſſit· tunc ad eccleſiā currūt· & expleta pſalmo
dia ab eo correpti veniā petunt· viteqꝫ melioris
exordia ſumūt· Quadā die dn̄ica dum vir nobilis
berlefredus eū cauſa prandii ticiaco villa inuitaſ
ſet & ipē deuotus ſacrificiū offerꝫ· ea hora dum
vico ꝑgeret· audito in celo ſonitu equo inſidens
diu in vno loco aſtitit· celoqꝫ intētus oratōez dn̄i
cā inter angelicos choros audiuit. Itaqꝫ ſufficere
ſibi credidit· ꝙ ſub ꝑn̄tia chriſti laudes ſuꝑnaſ au
diſſet· ac per hoc cepto itinere nō ꝓrexit. Deniqꝫ
ſentiēs ſe corꝑe iam reſolui· cōuocatis ſacerdoti
bꝰ eos ſacris verbis admonuit· & ſic ad dn̄m mi
grauit· Statimqꝫ de illo fragrauit odor nectariꝰ
acſi fuiſſet multis aromatibꝰ delibutus· Poſt obi
tum quoqꝫ multis miraculis claruit· Huius nata
le celebrat̄ kl'· ſemptembris·

XI· ¶ De congreſſu heraclij contra perſas
& eius victoria· ¶ Sigibertus·

ANno heraclij ·v· paleſtina a perſis bello
ꝓmitur ·ſancta quoqȝ ciuitas capit̃ · ĩ ea
vſqȝ ·xc· milia viroruȝ ꝑimunt̃ zacharias
pͥarcha captiuat̃ ·crux ipa dñica ſancta aſporta
tur ¶ Hugo vbi ſup̃ ·Coſdroe rex pſarũ cepit da
maſcũ · & deuaſtauit hieroſolimam & venerabilia
loca q̃ erant ĩ ea ꝯflagrauit & ꝑploꝝ copias capti
uauit vna cũ pͥarcha eiuſdẽ vrbis zacharia · & ꝓ
cioſũ crucis chriſti lignũ ſecũ in pſidem aſporta:
uit · Sepulcri vero dñi locũ nunꝙ̃ itrare aut vio
lare diuina virtute ẽ ꝓmiſſus · Ad quẽ miſit hera:
clius rogans magnis ꝓcibus vt ab illo loco rece:
deret · vtqȝ diffinirꝫ tributa & accipet pacta Qđ
ille facere noluit · ſed inefficaces ad heracliũ lega:
tos remiſit · Anno itaqȝ impij heraclij ·vj· occupa
uit coſdroe totam egiptũ & alexandriã & libiam
atqȝ cartaginẽ · Qđ vt audiuit heraclꝰ aſſũpſit fi
liũ ſuũ conſtantinũ · & regio dyademate redimi -
tum appellauit auguſtũ · Collecta itaqȝ armoꝝ mlͭ
titudine ãno impij ſui ·x· mẽſe aprilis die quarta
ſecũda feria paſce · aduerſus coſdroe mouit iter .
ferens ſecũ ſancte dei genitricis yconiã q̃ apđ bi:
zantiũ eſt · non hoĩs manu ſic̃ fert̃ ſed diuĩo mira:
culo pictam · & proficiſcẽs dimiſit ĩ vrbe ꝓfatuȝ
filiuu ſuũ heracliũ conſtãtinũ cũ ſergio venerabi
li pͥarcha · & bonoſo patricio ſagaci & ſtrenuo
viro & arripiens iter ꝑ ſiriam venit vſqȝ gazoteȝ
ciuitatẽ · Quod vt coſdroes ꝯꝑit fuga vſus
ante eũ igne ꝯburens oĩa ſata ꝑ q̃ fugiebat · He
raclius quoqȝ deuaſtabat ciuitates & regiones
ꝑ quas ambulabat · Tũc ordinauit coſdroe duos
ꝓtores ſarabagã & ſarbaran qui cũ heraclio ꝯcer
tarent · Quod audiens heraclꝰ militũ alis adũ:
ſus eos deſtinatis · ipe cũ reliqͦ exercitu trãſmea
uit eufraten · & ꝑtrãſiuit thaurũ montẽ ꝑuenitqȝ
ad amnẽ ſaron & obtinuit pontẽ cũ ꝓpugnaculꝭ
q̃ in ipo erant · ꝑuenit etiã ſarbarus ad eundẽ põ
tem · & ante eũ caſtrametatꝰ eſt · Tunc excurrẽtes
multi romanoꝝ ꝑ pontẽ inordinate pſis intulẽ cõ
flictũ · Qđ videns ſarbarus ꝓcul a ſe inſidijs col
locatis · oñdit ſe romanis q̃ſi fugientẽ · ac ſic mul:
tos eoꝝ abſtraxit ad inſecutõeȝ ſui ꝓter votũ im:
peratoris · Et ſubito a fuga reuerſus contra ſe in
ſeq̃ntes impetũ ꝯcitauit · & multos protinꝰ ꝓſtra
uit vindictã inobediẽtie ſue ꝑpeſſos Multitudo
deniqȝ barbaroꝝ ꝑ flumĩſ ripã diffuſa · romanos
ſup̃ pontẽ cũ impatore ſtãtes acriter ſagittabant
Impatoꝛ aũt cũ paucis eis viriliter reſiſtebat · vñ
& multas in hoc ꝓlio plagas licet nullã ꝑiculoſaȝ
accepit · tunc q̇dam vir pſa gigãteus impatorem
ĩ medio põtis aggredit̃ · Impatoꝛ aũt hũc lancea
trãſfoſſũ in annis fluẽta ꝓiecit · quo ruẽte territi
barbari in fugã ſũt verſi Poſt coſdroe miſit adũ
ſus eũ aliũ ꝓtorem noĩe ſaym · cũ quo heraclꝰ di:
micans illũ ꝑ interceſſioneȝ dei genitricis marie
ſupauit · Grando q̇ppe vehemens ſup eius exerci:
tum cecidit & multos ex eis extinxit · Acies autẽ
chriſtianoꝝ trãquilla ab ipa tẽpeſtate manebat
Poſt hec coſdroes aceruatis militijs ſuis ꝓtoreȝ
ſup illas razatem ꝓuexit · & cũ aduerſus heracliũ
deſtinauit Qui veniẽs cũ exercitu magno duriter
cũ heraclio dimicauit · Sed hũc heraclꝰ dei geni
trice marie opitulãte ſupauit & occidit · perſiſtẽs
in bello viriliter vſqȝ ad horã ·ix· In quo bello ce
cidit razates & tres turmache pſaꝝ & principes
multi & maxĩa pars exercitꝰ ipoꝝ · tulerũtqȝ ĩde
romaĩ hãda perſaꝝ ·xxvij· & ſpolia magna nimis

XII. ¶ De ſupbia & interitu coſdroe & ſan
cte crucis exaltatõne · Ex hiſtoria & exultatõe
ſancte crucis ·

HIc coſdroe in tantã ꝓrumpe ꝓteruiam
auſus ẽ · vt ab incolꝭ vicinaꝝ gentiũ q̇s
nefario ſuo ſubiugarat impio coli ſe iu
beret vt deũ & vocare regem regũ & dñm dñan
tium · Fecit quoqȝ ſibi turrĩ argenteã ĩ q̃ interlu
culentibꝰ gẽmis thronũ extruxit aureũ · ibiqȝ ſolꝭ
quadrigã & lune & ſtellaꝝ ymaginem collocaue:
rat · ac per ſubtiles & occultos meatꝰ aquã aſper
gebat · vt q̃ſi deus pluuiã deſup̃ videret̃ infundẽ
Cũ aũt ſiriam & paleſtinã ſubiugaſſꝫ & eccleſijs
chriſti ſubuerſis etiã ligni crucis ſaluatoris ꝑtem
quã ibi ſancta helena reliquerat aſportaſſꝫ cõtra
heracliũ ꝑgens filiꝰ coſdroe iuxta danubiũ ſedit
cũ exercitu ſuo · tandẽ inſpirãte dei clemẽtia · pla:
cuit vtriqȝ pͥcipi vt ipſi ſinguli in medio flumĩs
põte ꝯfligerẽt · & cui ſors victoriã ꝯferrꝫ ipe ſine
dãno vtriuſqȝ exercitꝰ imparet · Quid plura pul
ſatꝰ dñs lacrimis xp̄ianoꝝ · fideli ſuo heraclio cõ
ceſſit de hoſte triũphum · tantaqȝ mentis mutatõ
coſdroe ĩuaſit exercitũ · vt ſponte cũ oĩ familia
& ꝓle heraclio ſe ſubderent tã poteſtate ꝙ̃ fide ·
Ipſe chriſtianiſſimꝰ pͥceps cum ſuo tm̃ exercitu
regna q̃ coſdroe inuaſerat · circũquaqȝ perluſtrãs
ad ſedem ipſiꝰ ꝑuenit · ſedentẽqȝ in throno aureo
reppetit · Qui cuȝ tremefactus heracliũ ſalutaret
ille reſpõdit · Pro eo ꝙ lignũ ſãcte crucis quãuis
indignus honorifice tractaſti ſi credere volueris
dño hieſu chriſto & illiꝰ te ſeruũ eſſe ꝯfeſſus fue
ris · regnũ tibi perſarũ tm̃ cũ patrimoĩo tuo & vi
ta acceptis a te pacĩſ obſidibꝰ dabo · Qđ ſi nolue
ris · mox gladio meo ĩteribis · Cũ ãt ille nequaquã
acq̇eſceret · extracto gladio caput eiꝰ amputauit
Suſcepit igit̃ lignũ ſancte crucis & oĩes popu
li ꝯgaudentes cũ ramis & cereĩſ & cãticis alij ob
uiã pergũt · & alij ſubſequũtur · Cunqȝ impator
de mõte oliueti deſcendens · per portã q̃ dñs itra
uerat qñ ad paſſionẽ venerat cum equo regio &
ornamẽtis impialibꝰ intrare vellet · repente lapi
des porte deſcẽdentes clauſerũt ſe inuicẽ · & fcũs
eſt paries vnꝰ · Cunqȝ mirarent̃ attoniti & nimio
merore ꝯſtricti · reſpiciẽtes in altũ viderũt ſignuȝ
crucis in celo flameo fulgore ſplẽdeſcere · Angelꝰ
quoqȝ dñi accipiens illđ manibꝰ ſtetit ſup̃ portã
& ait · Qñ rex celoꝝ paſſionis ſacramẽta ꝯpletu
rus per hũc aditũ introiuit non ſe purpuratum
nec dyademate renitentẽ exhibuit · vel equi potẽ
tis vehiculũ requiſiuit · ſed huilis aſelli terga inſi
dens · cultoribꝰ ſuis huilitatis exemplũ reliquit ·
His dictis angelus in celũ ꝯfeſtim redijt · tũc im
perator gaudẽs de viſitatu ãgelico depoſitis im
perij ĩſignibꝰ diſcalciat̃ · ꝓtinꝰ zona linea tm̃ ꝓci
ctus crucem dñi manu ſuſcipiẽs · ꝑfuſus faciem
lacrimis · oculos ad celũ erigens ꝓperabat ad por
tam · Illo huiliter ꝓpinquãte · duricia lapiduȝ cele
ſte ſenſit imperiũ · ſtatĩqȝ porta ſe ſurrigens · libe
rum intrantibꝰ patefecit ingreſſum · Odor quoqȝ
ſuauiſſimꝰ q̃ voluntate diuinitꝰ aura de pſaruȝ
ꝓuincia per longa terraꝝ ſpacia hieroſolimis fue
rat illapſus · eodeȝ momẽto quo de fano coſdroe
ſancta crux fuerat heraclio baiulãte egreſſa · tũc
redijt · et per pectora ſe gratãter infudit · Igitur
ꝑplꝰo dei laudãte potentiã · glorioſus quoqȝ augu
ſtus erũpens in laudibꝰ ait · O crux ſplẽdor aſtriſ
rc̃ · Hec cũ dixiſſet · precioſũ illud lignũ in loco

ſuo reſtituit. ¶ Sigibertus. Eodē tpe terꝛemotꝰ
maioꝛ menſe auguſte fuit. & ſecuta clades in ꝑplo
percuſſo. ſcꝫ ſcabierū ita vt nullus poſſꝫ agnoſcē
moꝛtuū ſuum. XIII. ¶ De bonefacio papa.

Bonefaciꝰ tūc romane ecc̄ie. lxvij. p̄ſide-
bat. hic decreuit vt nullꝰ trahatur vio-
lenter de ecc̄ia. hic conſtituit vt moāchi
in officio ſacerdotal' gradus vtanē poteſtate li-
gandi atꝫ ſoluendi. ¶ Ex libro pontificū. Hic bo
nefacius natōe campanus ſedit annis. v. Conſti-
tuit aūt vt teſtamētū valet ſcōm iuſſionē pꝛincipiſ
& vt nullus trahatē de ecc̄ia. & vt nullꝰ accollitꝰ
p̄ſumat reliquias ſanctoꝝ matiꝝ leuare niſi p̄ſbi
teri. Erat autē mitiſſimꝰ ſup om̄es hoīes & miſe
ricoꝛs. hic amauit clerum & togam integrā clero
ſuo dedit. Eodem tpe ante diem oꝛdinatōis eius
eleutherius patriciꝰ & exarcha factꝰ in tharcha
aſſumpſit regnū. & venientē eum ad ciuitatē ro
manā ad caſtrum qd̄ dicitē lutheol'. ibidē a militi-
bus rauēnatis interfectꝰ eſt. Cuiꝰ caput ductuꝫ
eſt conſtātinopolim ad piiſſimū pꝛincipē. Sepul-
tus eſt aūt ad beatum petrū. viij. kl'. nouembꝛis.
Cui ſucceſſit honoꝛius. XIIII. ¶ De paſſioē
ſancti anaſtaſij moāchi cū ſocijs ſuis. ¶ Sigiber
tus in cronicis.

Anno heraclij octauo. anaſtaſius perſa
ex mago chꝛiſtianꝰ & moāchus a perſiſ
captus. poſt verbera. vincula. & carce
res. poſt diutinā appenſionē p vnā manū. tandem
abſciſo capite cū alijs. lxx. martirizatus ē. ¶ Ex
geſtis eiꝰ. Paſſus eſt aūt hic ſanctꝰ. xj. kl'. febꝛua
rij ſub rege coſdꝛoe qui crucē dn̄i captiuā tenuit
Et p̄mo qdem iuſſum eſt eū deoꝛſum poni. & li
gnū ſup tibias eius imponi. duoſqꝫ viros foꝛtiſſi
mos ſtare ſupꝛa metā duaꝝ partiū ligni. Cunqꝫ
doloꝛes foꝛtiter ſuſtinuiſſꝫ. iuſſus eſt ex vna manū
ſuſpēdi. & ſaxū magnū ad pedem ligari. & ſic de
reliqui. tandē cū alijs. lxx. miſſis in gutture funi
bus ſuffocatꝰ eſt. & poſtea decollatꝰ. Seq̄nti die
duo qdem in cuſtodia carceris ꝯfabulabanē ad in
uicem. dicente vno ad aliū. ſcis qꝛ venerūt canes
& ſederūt iuxta coꝛpꝰ illiꝰ moāchi & non ꝯtige
bant illud. ſꝫ cuſtodiebant. Alio vero dicēte. Et
ego qn̄ ſuppleui vigiliā meā & ambulaui in domū
meā. vidi ſicut ſtellā ſup pauimentū lucidā. et per
gens viderem qd eſſet. ſtellā iam nō vidi. ſed coꝛ
pus illiꝰ moāchi ibidem iacēs reppi. Cuſtodibꝰ
hec dicentibꝰ. chꝛiſtiani q in carcere erāt & aliqd
de locutōne pſaica ꝯgnoſcebant. audientes alijs
chꝛiſtianis retulerunt. abſoluti aūt a vīcul' vbiqꝫ
diffamauerunt. XV. ¶ De ſancta virgine
phara & fratribꝰ eiꝰ. ¶ Sigibertꝰ.

Eo tempe virgo chꝛiſti phara claruit in
francia. cuiꝰ ſanctitatē imitatꝰ frateꝛ
eius pharo ex comite clericus. ex cleri
co factus meldenſiū ep̄us claruit. ¶ Ex geſtis
eiꝰ. Hoꝝ genitoꝛ baguericꝰ ex gente burgundio
num duxit ꝯſapiam. atꝫ in aulā regis theodober
ti inter p̄toꝛes & ꝯceres non mediocriter fulſit.
erat nanqꝫ ꝯſilijs regalibus notus. ac nobilitate
ſapientie vallatꝰ. hoſpitalitate deditꝰ. atꝫ ſancto
rum viroꝛū ſuſceptoꝛ deuotiſſimꝰ. quoꝝ in mēti
bus ꝑſpicaci oculoꝝ ac mentis inſpectōne xp̄m
agnoſcebat. Hic eſt adeptus ſui non imparē ge
neris ꝯiugem nomīe leondegūdam. Ex qua tres
ſuſcepit liberos. pharaonē virū ſanctiſſimū wal
bertum. & chalnoaldū. filiamqꝫ mire ꝓbitatis no

mine pharaꝫ. Chalnoaldꝰ beato columbano eru
diendus a patre traditꝰ eiꝰ miſter deuotꝰ. dū in
ſolitudine vaſta heremi moꝛaretē. ei olim belua pa
ruit ad p̄ceptum magiſtri colūbani. ſicut in geſtiſ
eiꝰ ſup̄ poſuimꝰ. Iſte qdem chalnoaldus germāꝰ
beati pharaonis. poſtmod̄ p̄ſul in ciuitate lugdu
no clauato claruit nobil'. vt in vita beati euſtaſij
repertū eſt. Beatꝰ vero walbertꝰ a ſancto colum
bano in luxouienſi cenobio cū fratre chalnoaldo
& beato agilo filio agnoaldi fratris ſupꝛa memo
rati bagueríci. ꝯmiſſus ē erudiēdꝰ euſtaſio magne
eruditōis viro cum multis alijs q poſtmodū ec
cleſiaꝝ dei p̄ſules eximij claruerunt. Cū apd̄ villā
papimiſiū dei cultoꝛ euſtaſiꝰ a genitore p̄noiato
rum fratrū officioſiſſime ſuſceptꝰ moraretē. atqꝫ
ꝯgnouiſſꝫ ſoꝛoꝛem eoꝝ pharā beati colūbani bn̄
dictione ſacratā. graui oculorū fatigari cecitate.
quā ꝯtraxerat aſſidui fletꝰ meroꝛe. eo ꝙ diſpone
retē a patre nuptiali opi inſeruire. & ſanctimonie
vota fruſtrari nup deliberata. patrem aſperitate
verboꝝ obiurgatē. dicens. hoc ſui eſſe opis ꝙ vir
go afficeretē tāto diſcrimīe ꝑiculi. Ad hec ſiquidē
pater ſimulatōe verboꝝ filie ſe dixit poſt habere
nuptiaꝝ ꝯiunctōem tm̄. vt ipiꝰ mereretē iocunda
ri coꝛpa'li ſoſpitate. itaqꝫ vir dei hoꝛum credulus
verboꝝ ad locū in quo egra decubabat puella ac
ceſſit. & verū in ſanctimoniali habitu viuē vellet
ſciſcitatē. At illa ſuſpirans ait ſe pudiciciam āge
lis ſociam deſiderare. potiuſqꝫ ſupnū ſponſū ꝯcu
piſcere ꝙ̄ terꝛeno flebiliter inhereꝛe. Mane vero
viſus eſt ei aſtitiſſe vir reuerenti vulti oculis ar
dentibꝰ. dicens. Certa eſto famula dei meiſqꝫ pro
miſſis firma. hodie tibi viꝝ adueire q te ſoſpitati
reſtituet. Hac expleta viſione poſt modicū intran
te ad eā beato euſtaſio viſionis oꝛdinē virgo pha
ra enarrauit. & credere ſe illum eſſe p quē ſibi au
dierat viſum reddēdū. Tunc euſtaſiꝰ oꝛatōne fa
cta ꝓmiſſum diuinitꝰ adiutoꝛiū virgini accelerā
te ſanitatē letanteꝛ ꝯtulit. XVI. ¶ De fuga
eiꝰ & carcere quē tulit pro virginitatis amoꝛe.

Quod videns pater voluntatē coꝛdis fa
ctis appetit. ſponſū aduocat. ſponſalia
firmat. tempꝰ nuptiarū ſtatuit. At illa
fugam arripuit. & pauitanti curſu ecc̄iam beati
petri ingreſſa. atqꝫ in terꝛā ꝓſtrata. pugnis tene
rū pectus quaſſabat. lacrimiſqꝫ terꝛā vbertim ir
rigans hijs verbis oꝛabat. O petre q iuſtis regna
reſeras celeſtia. obſeras iniuſtis. huc ad tua ꝯfu
gi limina. tua volens eſſe virgūcula. Et tu o xp̄e
qui ſemp flecteris precibꝰ huiliū remittēdo ſoꝛ
des. ſerua virginitatē meā oblatā tibi per eterna
ſecula. Quo pater cognito pueros ilico dirigit.
mādans eā in loco interfici. Sed pueri ꝓuido cō
ſilio aliquātulum in eūdo ꝯſiſtūt. vt ipo moꝛaruꝫ
ſpacio patris mitigaretē ſeuicia. Deniqꝫ eo veniē
te atqꝫ acriter ſeuienteꝛ. miſtri ꝯminatōem moꝛtis
artificioſe intentabāt. Ad quos illa. Non inquit
a genitoꝛe talia munera debenē filie. ſed iocundiꝰ
eſt mihi in hoc loco pulcrā moꝛtē appetē ꝙ̄ floꝛē
iuuentutis ꝑdere. Hoc aūt certiſſime genitoꝛ no
uerit meus. quia nunꝙ̄ copule nuptiali in vita ſb
di ꝯſentiā iſta. Referentibus ergo famul' hec dn̄o
ſuo. ille furoꝛem animi nequaquā ſine leſione filie
mitigare voluit. ſed cuſtodie deputās ſeruabat eā
ad ea q facere diſponebat. Dumqꝫ iſta geruntur
dei faciente miſericoꝛdia ꝯtigit beatū euſtaſium p
ipſum haugericū reuerti ab expletōe legatōnis

regis lotharij. Qui cognoſcens tam diram regis
aniaduerſionem in filiã irreuocabiliter deſeuire.
ſtuduit eiꝰ animi ſeuiciã duris verboꝝ aculeis te
rebrare. & ad penitendũ ꝯpũgere. Neqꝫ vero ĩde
redijt quouſqꝫ & puellã deſiderato ſanctimonia
li habitu ꝑ gondoeſſenũ meldẽſeꝫ epm̃ ornaret. et
vt idem haugericũ moãſteriũ ĩ ꝓprio ſclo famu
larum dei congruũ habitatõi ꝯſtruerꝫ. Porro ſan
ctus vir walbertus clareſcentibus vite meritis.
poſt gandoaldum. xix. a ſancto dyoniſio p̃mo an
tiſtitũ meldenſiũ pontifex egregius ſucceſſit.

XVII. ¶ De ſancto pharone fratre eius
qualiter factus eſt meldenſis epiſcopus.

Preſtantiſſimꝰ itaqꝫ haugericꝰ filium
dilectuꝫ pharonẽ tirocinij tẽpe in aula
regis theodeberti exercendũ alebat. vt
ſibi ad dignitatẽ honoris habendã quã in palatio
retinebat ſuccederꝫ. Quod om̃ipotentia deitatis
fauẽte ita actũ ꝯgnouimꝰ. Eteni quãdiu honore
ſublimatꝰ eſt regio theodobertꝰ. pharo ſanctuſ
iuuenis toga militari veſtitꝰ inter ꝓceres palatij
fa͞iliaritatis pl'imũ apd̃ eũ retinuit locũ. & poſt
modũ deuictis a clothario theodoberto & theo-
dorico. cũ clotharíꝰ triũ regnoꝝ monarchiã obti
nuiſſet. beatum pharonẽ inter reliquoſ regni ꝓce
res amicicie ſue familiaritate ſublimiter nobilita-
uit. Qua fiducia fretꝰ ſepe ꝑ ſeip̃m regẽ monebat
vanos huiꝰ vite fauores ſupnis deſiderijs calcaẽ
om̃ibꝰ ſe amabilẽ p̃bere. oẽs actꝰ & mores ꝯpoſi
tos habere. Cõſilia quoqꝫ regalia puplica & pri-
uata. amoris dei munificẽcia prudẽtiſſime diſpo-
nebat. Cunqꝫ miſericordie opibꝰ inſiſterꝫ. & reoſ
a morte liberaret. regiqꝫ clothario multa bona p-
ſuaderet. cognouit ſanctã pharam ſororẽ ſuã deſi
derio viuendi ſe grauiter affligi. Ad quã cũ veiſ-
ſet. intm̃ eius familiare colloquiũ beati pharonis
ꝑmouit mentẽ. vt palatini gloriaꝫ pricipatus atꝫ
regalis amicicie ꝯtemnerꝫ. licitaqꝫ ꝯiugia in iuuen
tutis floẽ poſitꝰ refrenarꝫ. ſeqꝫ ecclaſtico ordini
ſociaret. & vxorẽ ſuam blidechildẽ ſacro velamĩe
conſecraret. Eccleſiam ſancti ſtephani meldenſis
quã magna p̃mebat pauptas ditiſſimiſ villaꝝ opi
bus munerauit. locũ quoqꝫ virginis phare magni
fice ſublimauit. Conciues & ꝑegrinos & exules
ex facultatibus ſuis alebat eiuſqꝫ fama odorifera
longe lateqꝫ diffuſa reſonabat. Quapropẽ gẽs an
gloꝝ eius amore irretita. ſuaſ quoqꝫ virgineſ mo
naſterijs duobꝰ kale ſcꝫ & phare deo militaturas
ꝑ eum mancipabãt. Idem ſanctũ chillenũ ſcotuꝫ
ad ꝓuintiã attrebatẽſeꝫ miſit. quã ſana doctrina
chriſto acquiſiuit. & claris miraculis illi attraxit.
Quadã die cũ idẽ chillenus cum ſancto pharone
corpꝰ reficerꝫ. vas vitreũ quo vinũ ꝓpinabaẽ pin
cerna tenẽte caſu ruens cõfractũ eſt. Cernẽs aũt
beatꝰ chillenus vultũ miſtri in pallorẽ verſum. i-
nuit illi latẽter dari fruſta calicis fracti. ſup quẽ
oratõne fcã. repente vas vitreũ reintegratum eſt.
Interea poſt dormitõem walberti epi meldenſis
frater eiꝰ ſanctꝰ pharo ad ideꝫ pontificiũ petiẽ.
& a rege clotario quẽ ille de ſacro fonte ſuſcepat
aſſenſus requiriẽ. Qui cũ magna cordis alacrita-
te nõ modo fieri mãdauit. ſed etiã ſine aliqua ſcru
puloſitate id fieri iudicauit. Vere admirabil' eter
na ſapientia q̃ tres germanos ſub ſacrato trinita
tis numero p̃dicauit. pontificali dignitate inſigni
ri. eoꝝ quoqꝫ germanã magnis vite meritis deco
rari. Poſtq̃ vero ſanctꝰ pharao in cathedra ſubli
matꝰ eſt q̃ mira ſãctitatis opa in eũ clarueruẽt. te
ſtãtur virtutes q̃s ob meritũ eiꝰ declarandũ xp̃s
opari ẽ dignatus.

XVIII. ¶ De miraculis eiꝰ & tẽptatõne carnali.

Die paſce cũ beatꝰ pharo manus ĩpoſitõe
plurimos ſãctificarꝫ. atqꝫ ſeſe vt fieri ſo
let vtriuſqꝫ ſexꝰ multitudo ꝯprimerꝫ. q-
dam puer allatꝰ eſt inter ceteros ad cõfirmãdum
orbatus luie oculoꝝ. Cuiꝰ frontẽ cũ vir deo ple-
nus oleo liniret viſibili. & ſãctiſpũs donũ & lu-
men oculoꝝ recipe puer ꝓmeruit. q: xp̃s famulũ
ſuũ ꝑ olei infuſionẽ quãti meriti exiſteret ꝑcipi
bus ſuis voluit declarare. Cũ ſanctus ãtiſtes ꝑ
ciuitatẽ tranſiens. quibꝰ cõpetebat viſitatõis pie
tatem conferrꝫ. contigit ante vinctoꝝ carcerẽ euꝫ
trãſire. quẽ cũ vincti cognouiſſent adeſſe. petere
veniam facinoꝝ & ſolutõem vinculoꝝ ceperunt.
Quibꝰ vir dei. exite inquit liberi. eo q̃ peniteami
ſtatimqꝫ ſoluta ſunt vícula. nec etiã ſilentio eſt o
mittendũ q̃nte virtute animi eiꝰ ꝯiunx noĩe blide
childis. ſacro velamĩe mãcipata ſancti pontificis
tẽptamenta aduerſum ſe antiq̃ hoſtis iniecta ma
lignitate repluerit. Cũ igẽ hec ſanctimonial' do
inſeruirꝫ ſanctimoĩe ſtudijs. ĩ villa reſidẽdo quã
vulgo dicunt pinneũdo. preſul pharo recordatꝰ
ipius amoris ſil' & pulcritudis ad hoc vſqꝫ ꝑdu
ctus ẽ. vt eã ad ſe veĩre mandaret. Que famula
dei cũ p̃ma auditõne renuiſſet agere. non diſtulit
antiſtes dei mandatũ ingemiare. At illa ſecundã.
huic prime negligentiã ꝯiunxit. Cũqꝫ hijs duobꝰ
mandatis terciũ adieciſſꝫ. illa obſtinatũ intelligẽs
aĩm eius. argumẽtoſũ excogitauit ꝯſiliũ. quo põ
tificẽ a ꝓpoſito abſtraherꝫ. & ſuã caſtitatẽ conſer
uaret. Eteni ornatũ abijciẽs veſtiũ. totondit ceſa
riem capitiſ. & cilicio induta. ſeſe cõtẽplandã ei p̃
buit. cunqꝫ in eã intenderꝫ. exhorruit vehementer
facinus ſe deliberaſſe aĩmo illicitũ. atqꝫ abſtractũ
ſe a diſpoſito ope ſagaci conſilio prudẽtis femine
miratus ẽ. q̃ abijecit ſcandulũ pulcritudinis ſue a
ſe ne ꝑ oculos capeẽ corpis p̃patus miniſter deo
& ſãctificatũ templũ ſpiritusſãcto.

XIX ¶ Adhuc de miracul' eius & obitu.

Die q̃dã egreſſus ẽ vrbẽ grã orandi ad o
ratoriũ ſãcti remigij. Dumqꝫ ab oratõ
ne ſurgerꝫ. ſubito flebilis clamor audiẽ
fremituſqꝫ lugentiũ & heu ingemẽtium. Referẽ
nauis demerſa medijs in fluctibus plena grandi
populo. epũs aſcẽſo põte fit ꝓnior frigida humo
& humilẽ vultũ deiecit vſqꝫ ad frigidã terrã. Vix
hora media orarꝫ & flumĩe baculo quẽ dextra te
nebat tãgit. Mirũ dictu. ecce videres nauim de
pulſam relabi in ſũmo fluctu non ſtridẽte vllo ru
dẽte nec remigio ſecãte. & cunctos demerſos re
ferri ſũmo litore. facto longo agmĩe obediẽte ſã
cto pontifici elemento flumĩs. Dũ beatus audoe
nus in ꝓpria tellure in burgẽſi ſaltu moãſteriũ cõ
ſtruxiſſꝫ ſup torrentẽ quẽ veteres incole reſbacẽ
noĩauerunt. ac oratoriũ beati petri apoſtolorum
pricipis dedicaẽ ſtatuiſſꝫ. idẽ pharo ſanctiſſimus
huic dedicatõi interfuit. qm̃ idẽ moãſteriũ in ſua
dyoceſi conſtruebaẽ. & beatus audoenus omnem
ordinatõnẽ eiuſdẽ loci cũ conſilio eius diſpoſue
rat agẽdam. Ipſa die dedicatõis eiuſdẽ oratorij
pariũ marmor decẽtiſſime politũ cõuocati ponti
fices bñdicẽtes. cũ vellent ponẽ ſup ip̃m altare.
repẽte de manibus eoruꝫ elapſum terratenꝰ ruit
& ꝑ mediũ fractum eſt tam recte vt ſi quiſpiam

ferro illud ſecuiſſꝫ · Quod cernẽtes põtifices · bea
tus pharo & ſanctus amandus cum optimati-
bus audoeno & eligio · de quoꝝ manibus idẽ la-
pis elapſus eſt · terre ſeſe ſtrauerũt . oratõiſ gemi-
tum deo fundẽtes · Surgẽtes vero ab oratõe · vt
ſignauerunt lapidẽ ſigno crucis ita reiũctis ẽ ſo
lide acſi mĩme fuiſſꝫ fractꝰ · Idem ſanctꝰ vir exti
tit a clothario rege filiolo ipiꝰ antiſtitis vſqꝫ ad
tẽpa childerici pronepotis ipiꝰ clotharij · & ſedeꝫ
epiſcopalẽ rexit · lxvj · ãnis · in quibꝰ & feliciter cer
tamĩs agonẽ expleuit · & viã vniuerſe carnis glo
rioſe ingreſſus ẽ · Huiꝰ natale celebratꝰ · v · klꝰ · nouẽ
bris · XX · ¶ De ſanctis abbatibꝰ euſtaſio &
attalo · ¶ Sigibertus ·

Anno heraclij · x · ſanctus colũbanꝰ obijt
cuius diſcipulꝰ gallꝰ ĩ alemania claruit
Euſtaſiꝰ quoqꝫ abbas luxouiẽſiſ & atta
la bobienſis poſt colũbanũ claruerũt · ¶ Ex ge-
ſtis eiꝰ · Hic ſanctꝰ euſtaſiꝰ a beato colũbano ab
ytalia paterno affectu directus · equo iure ſubdi
tas monachoꝝ cateruas rexit tempe clotharij re-
gis · adeo om̃ibꝰ gratꝰ vt nullꝰ ſe beatũ colũba-
num ꝑdidiſſe gemerꝫ · qui eiꝰ doctrinis imbutus
fuiſſꝫ · De hoc iã ſupra diximꝰ ĩ geſtis ſancti pha
ronis · huiꝰ natale celebratꝰ · iiij · klꝰ · aprilis · ¶ Ex
geſtis ſãcti attali · Porro ſanctꝰ attalꝰ beato co
lũbano de hac luce migrãti ſuccedẽs · cum egregie
luxouienſe cenobiũ regerꝫ · dyabolus contra eum
aliquoꝝ ſubditoꝝ corda ſuſcitauit · q̃ ſe dicebant
tanti feruoris auſteritatẽ & ardue diſciplĩe pon
dera ferre non poſſe · At ille ſagaciter pia fomẽta
p̃bere · & mollire corda tumẽtia nitebatꝰ · ſuadens
remiſci patres ꝑ mortificatõem & ɔtemptũ p̃ſen-
tis vite rꝰgna celeſtia poſſidẽ · Cũqꝫ ſe nihil ꝓficẽ
iam cernerꝫ ꝯtinaces ire ꝑmiſit · q̃ poſtq̃ ab eo ſe
gregati ſũt · cũ virũ dei ſuis detractõibus lania
rent · vnꝰ eoꝝ ſubito igne febriũ accenſus · inẽ pe
nas incendij clamare cepit ſe ſi poſſꝫ ad beatum
attalũ venire velle & admiſſi crimis damna peni
tentie medicamẽto lenire . Vix hoc ei dicere licuit
obmutuit & extremũ halitũ finalitꝰ dimiſit · At
illi q̃ aderant videntes iniuriam viri dei adeo vin
dicari · q̄dam ad eũ cũ penitentia redeũt · quos ille
miro gaudeo recepit · ſuiſqꝫ locis ſuaſ agnoſcẽteſ
culpas reſtituit · Alij vero q̃ datũ penitẽtie locuꝫ
non redeũdo contẽpſerunt · diuerſis mortibus di
repti ſunt · nã vnus eoꝝ ſecuri percuſſus interijt ·
alius dũ parui flumis alueũ tranſmearꝫ · irretitis
poplicibꝰ paruula vnda necatꝰ eſt · tercius cum
ſe in mari carine tradidiſſꝫ dimerſus eſt · Quodã
tẽpe cũ bobius fluuiolꝰ turgidis aquaꝝ molibus
violenter & rapaciter defluens · molinũ monaſte
rij ſuffodere ac totam officinã ocius demergere ·
videretꝰ · vir dei hoc audiẽs ſinoaldũ dyaconẽ ad
ſe accerſiri fecit · Cui dixit · Apprehẽſo baculo qͦ
ſuſtentabatꝰ vade ad bobiũ impantiſqꝫ voce dici
to · ſignũ dñice crucis p̃lato vt iſtas ripas ꝓfodẽ
deſinat · ne p̃ſumpte audacie modos ſuppleat · Sed
alio incedens latera iſta ſinat eſſe illeſa · impijs ſe
cognoſcat dñi receſſurũ · Cũqꝫ ille viri dei impe
rio obediſſꝫ · mox quoqꝫ fluuiꝰ obediens · relicto
alueo collis latera cedẽs fluenta ꝑ ardua collꝰ late
ra velut aĩalis ſtrictos latices ſuſtentabat · quo
adusqꝫ concaua aluei paterẽt · quo ſuſtentãte li
quido fluerẽt · vnus moãchoꝝ dũ ĩ agro laboraret
inopinato ictu ferramẽti pollicem ſibi ex leua pro
cidit & ſuppoſita gleba q̈ſi funꝰ ſepeliuit · ꝑgẽſqꝫ
ad moãſteriũ rẽ patri prodidit · Cunqꝫ vir dei ꝑ
tem abſciſſi pollicis terre cõditã ſulcoqꝫ ſepultaꝫ
ſibi afferri iuſſiſſꝫ · ſputo ſuo illitã manui iunxit ·
Coniũctuſqꝫ pollex carnis glutino vt antea fuit
adheſit · Tacitoqꝫ ſilentio vt abirꝫ impauit . Cum
aũt in ſup̃mis vite p̄ntis hora fungeretꝰ . inter me
ſta ſuſpiria & fluẽtes lacrimas celos intuens · vi
dit ſibi ſubito eoſdẽ apros · quo per multaꝝ hora
rum ſpacia · cordis rugitꝰ p̃mebat · Deinde grãs
agens · & fratres exhortãdo confortãs · aĩam celo
reddidit XXI · ¶ De ſancto walarico & boiſ
eius initijs · ¶ Ex geſtis eius ·

Ex diſcipulꝰ quoqꝫ beati colũbani fuit ſã
ctus walaricꝰ · qui de aluernica quondã
regioẽ ortꝰ · oues patris ſui puerulꝰ ad
huc paſcebat · Audiẽs aũt qualiter pueri nobiliũ
in ſcolis ſolebant erudiri · eodẽ deſiderio ꝓuocatꝰ
tabellã ſibi fecit · & cũ ſũma veneratõe & inſtãtiſ
ſima p̃ce impetrauit a magiſtro infantium vt ſibi
ſcriberꝫ alphabetũ · & prima elementa monſtraret
quo facto · letꝰ ad opus ſibi iniunctũ remeabat ·
Sicqꝫ in breui dei fultꝰ auxilio patre ſuo ignoran
te totum ꝑauit pſalteriũ · Deinde cepit eccĩaꝫ fre
q̄ntare · non multo poſt ſecutꝰ eſt auũculum ſuũ
ad monaſteriũ nomĩe autuino · quẽ ſecutus pater
ſuꝰ minis & terroribꝰ atqꝫ blandicijs reuocare ñ
potuit · quãuis abbas & fratres eũ dep̃carentur
vt cũ patre redirꝫ · & imponerẽt ei ieiunia duoꝝ
vel triũ dierũ ſi hoc non facerꝫ · Illo aũt firmiter
in ꝓpoſito ꝑſiſtente · ait abbas fratribꝰ · Non abij
ciamꝰ qđ nobꝭ miſit dñs · Poſt hec cepit ſemꝑ ad
altiora feſtinare · & ꝑegrinatõnẽ pro amoẽ dei ap
petere · Tunc ꝑrexit ad moãſterium macharij quõ
dam ãtiſiodorenſis epi · qđ in ſuburbio ipiꝰ ciui
tatis in quodam viridario erat conſtructũ · vbi a
p̃fato pontifice benigne ſuſceptꝰ eſt · Ibi etiaꝫ di
ſtrictiſſime viuens cepit a mltis p̃dicari . Ad quẽ
dum viſitandi gratia q̄dam diues & nobilis lobo
noĩe deueniſſꝫ · audiens ab eo verbũ dei cuꝫ eo re
manſit · nec vltra ad ſeculũ eſt reuerſus · Hij duo
ꝑiter luxouium perrexerũt ad ſanctũ colũbanum
Sub huiꝰ colũbani magiſterio factus ẽ ſanctus
walaricꝰ ortulanꝰ · qđ officiũ ei iniunctũ eſt can
ſa humilitatis ꝓbãde · Huiꝰ olera nec a vermibꝰ
nec a quoquã aĩali ledi poterant · cũ alia olera cir
cũquaqꝫ deuaſtarentꝰ . Qđ walericus fratrũ meri
tis aſcribebat . Tũc cepit ſanctus colũbanꝰ eum
inter probatos moãchos reputatꝰ · iudicãtibꝰ alijs
adhuc eũ quaſi nouiciũ inter pulſãtes ponenduꝫ
Cũ aũt ad audiendũ verbũ dei a ſancto colũba
no fratres certatim ꝓꝑerantes intrarẽt · intrante
ſancto walarico cũ ceteris ĩ ipo lumĩe ſentiebat
ſanctꝰ colũbanuſ odorẽ magne fragrantie & ſua
uitatis ad ſe venire . XXII · ¶ De ꝑegrinati
one eius & ſpiritu prophetico ·

Poſt hoc q̄dam e fratribꝰ noĩe wandole
nus · accenſus deſiderio ſancto petijt a
ſancto colũbano vt ei licentiã p̃dicãdi
inter gentes concederꝫ · & ꝓ ſolatõ fouẽde religio
nis walaricũ ſecũ abire ꝑmitteret · Qđ & ille per
miſit · Cunqꝫ ꝑiter ĩ neuſtria veniſſent · a rege clo
tario remotũ locũ reſidendi popoſcerent · Et cuꝫ
ad quendã locũ ãbianenſiũ gualimago ꝑueniſſent
contigit vt q̄dam ob reatus ſui meritũ ĩ equuleo
ſuſpenſus eſſꝫ ac defunctus · Quem cũ alõge bea
tus walaricus inſpexiſſet · permotus pietatis viſ
ceribus · curſu concito ad ſtipitem peruenit · Et

ꝓhibentibꝰ eũ carnificibus ne cadaueꝛ moꝛtuum
tangeꝛȝ· Ille tñ intrepidus vinculuȝ ſoluit· & coꝛ
pus defuncti ꝓprijs manibus ad terrã depoſuit
& ſuꝑ ſupinata mẽbꝛa eius ſe cũ lacrimis in oꝛa
tione pꝛoſtrauit· ita vt a facie ſua faciẽ illius imꝑ
meret· Sicq; aſtantibus cũctis· ymo ſtupẽtibus
quaſi ex pꝛofundo ſomno paulatĩ calefaciẽtibus
membris· moꝛtuus incolumis reuixit· Prefatus
aũt rex cũ ambianẽſis pontificis conſenſu locum
eis ſecretũ vt petierant q̃ leucanaus dicebaẽ ↄceſ
ſit· vno ex latere vicinitate maris eſt amenus· ex a
lio currit piſtifer ſomne fluuiꝰ· Ibi ſe beatꝰ wala
ricus in quadã cellula ſegregatꝰ a fratribus reclu
ſit· vt oĩ cura mũdi poſtpoſita ſolito more tãtũ
diuine meditatõi inſiſteꝛȝ· ceteri vero fratres con
ſtruentes ſibi cellulã de elemoſina regis iubebanẽ
habere ſubſtantiã· cũ aũt q̃dam matrona panẽ &
flaſcones aliq̃ndo per quendã puerum ei miſiſſet
puer auiditate potꝰ & cibi circũuentus· ꝑtẽ ſibi
retinuit· ꝑtemq; aliam ſeruo dei p̃ſentauit. Qui
cũ hoc factũ diuino numĩe cognouiſſȝ ait Quod
nobis allatũ eſt. inde deo grãs referimꝰ· Sed &
tu fili hoc ꝓuide ne quid incaute ſũpſeris de illo
paẽ vel flaſcoẽ quod tibi ĩ quodã loco abſcõdiſti
q꞉ ſerpens iam eſt in illo vaſculo· & ĩ pane illo ve
nenũ moꝛtiferũ· tunc ſtupefactꝰ puer· ilico terꝛo
re obꝛiguit· moxq; reuerſus cũ vaſculũ apuiſſet
& inde anguẽ exire vidiſſȝ. illũ panẽ ↄtingẽ non
audebat· ſed tremefactꝰ & cõfuſus de hoc quod
geſſerat· ad ſeruũ dei rediẽs penitentiã egit·

XXIII· De vindicta dei in ↄtemptoꝛes
eloquioꝝ eius·

Idem amicus dei cum de quodam loco
caldis ad ſepta moãſterij tempe hyemis
repedaꝛȝ· contigit vt pꝛe auſteritate fri
goꝛis in domũ cuiuſdã p̃ſbiteri cũ ſodalibus ſuis
ad calefaciendũ ſe declinaꝛȝ· At illi qui tñ hoſpi
tem eximio cultu venerari debuerãt· vt huius ſa
cro eloquio ſicut ei mos erat ĩſtruerenẽ· magis ei
turpia ac luxurioſa & inhoneſta verba vna cũ iu
dice loci illiꝰ audacter & cõtumaciter loqueban=
tur· At ille vt ſemꝑ ↄſueuerat· putridiſ hoĩm cica
tricibꝰ ſalubꝛia verbi dei medicamẽta imponebat
dicens. Fili nunq̃d illd̃ in euangelio non audiſtis
De omĩ verbo ocioſo ratõem reddituri ſumꝰ in
die iudicij· Sed illi cõtempto eiꝰ p̃cepto· magiſ ac
magis ĩpudiciſſimis ebulliebãt ſermoĩbꝰ Tũc ille
Volui inq̃t ꝓpter rigoꝛẽ frigoꝛis coꝛpuſculũ meũ
ab igne pauliſꝑ refoueꝛe· ſed veſtris ꝓhibeoꝛ ſce=
leratiſſimis verbis· & nũc etiã exire a vobis non
calefactꝰ cõpelloꝛ· Egreſſuſq; de domo puluereȝ
ibi de pedibꝰ ſuis excuſſit· & ad locũ deſtinatum
iter direxit· ſed illos infelices & ꝓcaces vltõ diui
na mox ſubſecuta eſt· nã ille p̃ſbiter qui recte ſibi
vel alijſ ꝓuidere neglexerat· oculoꝝ ſubito lumen
amiſit· & p̃fato iudici ipiꝰ loci ſtatiȝ emarcuerũt
virilia· tũc ſera penitẽtia ducti ſupplicabãt huili=
ter· vt iteꝝ famulꝰ dei domũ illã velſȝ intrare· ſȝ
ille p̃cibꝰ eoꝛũ non aſſenſit· Itaq; vnꝰ in cecitate
ſua ꝑmanſit. alius contracto coꝛꝑe & putreſcẽti
bus genitalibꝰ de hoc ſeculo migrauit·

XXIIII· De ſãctitate ↄuerſatõis eiuſdem

Et merito vir ſanctꝰ tantis virtutibus
eminebat· q̃ ab vtero matris virgo ma
nebat· Huĩlitas eiꝰ & benigñtas moduȝ
humanũ excedebat· & intm̃ diuina grã & cõpun=
ctione plenꝰ erat· vt quotiens p̃dicabat diſcipul᷑
vel deo pſallens celũ aſpiciebat· totiens lacrimas
effundeꝛȝ· tãta in eo erat mãſuetudo vt auicule in
manũ eiꝰ ſine foꝛmidine cibũ ſumerẽt· & articulis
ſuis q̃ndocũq; vellet oblitas ſue feritatis & qua=
ſi domeſticas eas palpitaꝛȝ· Lectulꝰ eius ex vir=
gis contextꝰ. vili lectaꝛiola tegebaẽ· Facies eius
valde pallida & macie ↄfecta· q꞉ freq̃nter in tota
hebdomada niſi in die dñico· nihil ſumebat ĩ cibo
ñ vinũ ñ ſicerã· tñ in aduentu quodam hoſpituȝ
& in caritate de hijs oĩbꝰ pocul' pꝛeguſtabat Qñ
vͦ ꝑ eũ dñs languẽtibus grãȝ curatõnum cõfere
bat· vl' futura & occulta ꝓnũciabat· tũc roſeo co
loꝛe gene eiꝰ nimio fulgoꝛe micabãt· vt palã oẽs ĩ
telligerẽt· ꝙ ea ꝑ eum facta vel dicta ſpũſancto
cooꝑante fiebant· ſic ad felicẽ ꝓſpere ꝑꝑerauit fi
nẽ· multotiẽs in vigilijs ꝑnoctauit· furtiuas oꝛa=
tiones inter cõdenſa vepꝛiũ & cõuexa vallium fre
q̃nter fecit· tuica cũ capella tm̃ vtebaẽ· Peccantẽ
aliquẽ de fratribꝰ iunioꝛibus poſtq̃ iuſſerat fla=
gellari ſepe hoc fieri pꝛohibuit· ſȝ vocatum ad ſe
blande admonebat vt iſta ſola verecũdia ei ſuffi
ceret· quatinꝰ decetero illd̃ viciũ non iteraꝛȝ·

XXV· De ſancto hildeunto meldẽſi epõ
Ex geſtis eius·

Per idẽ tẽpus floꝛuit ſanctus hildeũtus
natus in ciuitate meldẽſi· cui epiſcopꝰ
pꝛefuit· Quĩquennis traditus ẽ ſancto
pharoni ſacris literis ĩbuendus· Cõuicia ſodaliũ
patientiſſime poꝛtabat· ex quo pꝛeſbiter a ſancto
pharone factꝰ ẽ ſemꝑ cilicio ad carnẽ vſus ẽ· moĩ
tu ſancti pharoĩs moãſteriũ petijt· Poſt beatum
phaꝛonẽ epiſcopꝰ factꝰ ẽ· Iuxta vꝛbẽ meldenſiuȝ
habebaẽ eccĩa crucis ſancte· in qua quõdaȝ ſepul
tuȝ fuit coꝛpꝰ ſancti pharoĩs· In huiꝰ eccĩe atrio
meldẽſes moꝛtuos ſuos ſepeliebant· accĩt aũt vt
q̃dam maligni viri bẽm hildeuntũ peterent. vt in
illo atrio ſibi aliam eccĩam liceret edificare· Qd̃
& factũ eſt· ſed idẽ templũ auaricie ſtudio fabri
catũ· nocte pꝛecedẽte qua in craſtinũ dedicari d̃
buerat· fũditꝰ coꝛruit· quo timore ꝑterritꝰ beatꝰ
hildeũtꝰ eſt penitẽtia ductꝰ· romam adijt ad bo
nefaciũ papam venit vt penitẽtiam ſibi iniungeꝛȝ
ſuꝑ hoc peccato· Qui poſt ſactiſfactõem ab illo
miſſus eſt ad pꝛedicandũ· Introiens aũt ꝑ ſingl'as
domos dicebat. Pax huic domui. pax ingredienti
bus & egrediẽtibꝰ· & ſic verbũ incipiens ad finẽ
vſq; ↄplebat· Hoc faciebat vſq; ad hieroſolimam
ꝓgrediens· Et reuertẽs ſeptĩo anno egreſſionis
ſue. retulit pape q̃ geſſerat· Rediens aũt in galliã
cũ autoꝛitate dñi pape in loco q̃ diciẽ latiniacus·
inueĩt moãchum noĩe fulſeũ· ſanctitate pꝛecipuũ
cui angelꝰ dñi ꝑ viſum aſtitit dicens· Hildeuntis
epiſcopꝰ mane venturus eſt ad te· cui a dño pccã
noueris eẽ dimiſſa· vide ergo vt eũ ſuſcipias cuȝ
honoꝛe· Ad hunc cũ veniꝛȝ ſanctꝰ hildeuntꝰ· ꝓ
iecit ſe ad pedes eius· Qd̃ ille videns· ruit in faciẽ
ſuam· Deinde ꝑueĩt hildeũtus in vicum quendaȝ
vij· ab vꝛbe meldenſiũ miliario q̃ eccĩam in honoẽ
beate marie ipſe fũdauerat· quã poſtea dedicauit
& ibi miſſam celebꝛauit· Cunq; ibi de maĩbus ci
rotecas traxiſſet· appoſuit eos radio ſol' & ſuſten
tati ſunt ab eo triũ hoꝛaruȝ ſpacio· deinde ſuſcita
uit quendã puerũ ſine baptiſmo moꝛtuũ· Quẽ ba
ptiȝãs vocauit aldebertũ ex noĩe patris ſui· Quẽ
iuxta ſe precepit ſepeliri· vij· anno poſtea moꝛitu
rum· Moꝛtuꝰ eſt aũt beatus hildeuntus· vij· kl'·
iunij Hoꝛum duoꝝ coꝛpoꝛa beatus maiolꝰ abbas

ex reuelatōne āgelica poſtea leuauit de terra·ipe
& epi plurimi. XXVI· ¶ De ſancto auſtre-
giſilo bituricenſi archiepō· ¶ Sigibertus

Florebant eo tpe in gall' auſtregiſilꝰ bi
turicēſis archiepꝰs·& ſub eo ſulpiciꝰ
cumbertꝰ colonienſis &, iohānes tun-
grenſis· ¶ Ex geſtis beati auſtregeſili· Hic au-
ſtregiſilus inter cetera virtutum miracl'a qbuſ in
vita ſua claruit.quēdam molendinarium curauit
q̄ die dn̄ico temerario ſpū volens emēdare molā
accepto ferro ancipiti qđ vulgo ſcotō vocant·ce-
pit molam terere· Ex quo peccato adheſit manui
eius manubriū ferri illiꝰ·quod nullus poterat de
manu eiꝰ auferre·& tanta diſtrictōne artatꝰ eſt
vt inter digitos eiꝰ iam cepiſſꝫ ſanguis ꝓrum-
pere·& aſpicientibꝰ ob fetorem faſtidiū facere·
veitqꝫ ad pfatū dei hoīem·q̄ poſtulās dei auxi-
lium accepit manū eiꝰ vbi adheſerat malleus·&
digitos primū extendēs tulit ferrum iſtud·& ma
nū eꝰ attrectans oēm dolorē expulit·ſanatuſqꝫ ho
mo receſſit· Poſt obitū eiuſdē ſancti cū pipinus
francoꝝ princeps cōtra eudonē aqtānie principē
volens dimicare ad vrbē bituricā perueiſſet· bar-
bari de exercitu domū quandā in villa carobria q̄
pfati ſancti fuāt·in q̄ freqnter manēs iacuerat
vel dormierat·vicinis ꝯtradicētibꝰ·totā vallaue
runt incendio· Statimqꝫ arrepti a demōio· vnus
ex eis abſtracto hoſtio de ipa domo q̄ ardebat·in
flamā ſe ꝓiecit·ibiqꝫ vitā finiuit· Alij etiā ſeſe dē
tibꝰ lacerabant Nōnulli vero ſibi īuicē mēbra trū
cabant·nec multopoſt cū pfatꝰ eudo vnū d̄ op
tiātibus ſuis agnū noīe ī moāſterio ſancti auſtre
giſili manē iuſſiſſꝫ ·ille qdquid inueīre potuit in
ipo cenobio comitibꝰ ſuis diſpenſand̄ tradidit·
ita vt nulla fratribꝰ ſubſtātia remanerꝫ· Cūqꝫ āt
abbas ei ſupplicaſſꝫ dicēs·miſerere ſeruis tuis vt
poſſint viuere & pro te orare·& ille ſupbꝰ p̄ces
eiꝰ deſpiceret·accedētes moāchi ad ſepulchrum
ſancti cū lacrimis orare ceperūt·vt eos dn̄s ab in
imico eripet· At ille infelix agnus omēs ſancti au
ſtregiſili villas pluſtrans·pecora & alia quecūqꝫ
repiebat ſecū ducebat· Et dum iter agerꝫ appuit
ei ſanctꝰ auſtregeſilꝰ ꝑ ſomniū dicens·cur me tā
grauiter p̄datus es & mihi ſeruiētes reliqſti tam
triſtes· Hec dicens.ꝑcuſſit eū in cerebro· At ille
euigilans·ſe a ſancto auſtregeſilo ꝑcuſſum excla
mauit·& paulopoſt expirauit· XXVII·
¶ De ſancto ſulpicio eiuſdeꝫ ſucceſſore· Ex
geſtis eius·

Beatꝰ quoqꝫ ſulpiciꝰ clariſſimis ortꝰ pa
rentibꝰ·in flore p̄meue etatis chriſti mi
litiam·ruptis ſeculi laqueis tā ardenter
ſuſcepit.vt ſi ꝑſecutōnis tempꝰ nō defuiſſꝫ· peri
cul'ſe ſpōte ingererꝫ· Nihil aliud adhuc ī ſeculari
habitu poſitꝰ viſus ē agere q̄ꝫ monaſteria ꝯſtrue
re.eccīas inſtaurare & miſeris auxilium ferre· In
eccīa haud longe a parentuꝫ domo poſita·clam ſi
lentio noctis indutus veſtimētis penitētie ſacris
oratōibus ꝑnoctare ꝑgebat· Et diluculo rurſum
ſeculari veſte ornatꝰ·ſanctū ꝓpoſitū occultabat.
hic erat huiꝰ infantie ludus tal' in eo coaleſcebat
in deū affectꝰ· Nocte q̄dam in illa eccīa cū duo
bus pueris vigilans·cū ꝯtemplatōni profundius
intenderꝫ·duo teterrimi ethiopes apprehēſos ſin
guli pueros ab eccīa trahere nitebanē· Quos vir
dei poſt tergū magnis clamoribꝰ eiulantes atten
dens tetros illos reſpexit·& manum contra eos
eleuans·illos crucis vexillo repſſit· Quibus ilico
elapſis pueri ſoſpites māſerunt· Ex eo tpe hoſtis
callidꝰ omīa contra dei militē molimina verſans
quē mēte non valebat corrūpe· minis fantaſticis
nitebatē deterrē· Fama aut de eo longe lateqꝫ re
ſꝑſa·cū a fidelibꝰ lothario pcipi hoc eſſꝫ ſuaſuꝫ
ab auſtregiſilo biturice vrb̄ epō petijt·vt vir ſan
ctꝰ q̄ iā leuitice ſortis graduꝫ attigerat·ī caſtris
ſuis abbatis officio potireē· Et poſt eodem ſacro
epō migrante ad dn̄m·idem vir ſanctꝰ dn̄o ꝓcu
rante epal'apicis emeruit primā aqtannie ſedem·
Decus igiē pontificale nactꝰ oneri ſuccubuit nō
honori· Omibus oīa factꝰ·tradēs ſeipſū ieiunijs
indeſinētibꝰ·& vigilijs pene iugibus·ita vt ſi qn̄
parū aliqđ ſomni necitas natural'exigerꝫ· hūc nō
ſupra ſtrati molliciē qua nunquā vti cōſueuerat·
ſꝫ ſup ſolius matule cilicijqꝫ ſupficiē depꝑhenderꝫ
Tanta in eo grā virtutū augebaē·vt non minus ꝑ
eum ſigna q̄ꝫ dudū ꝑ apoſtolos fierēt· Nā demoēſ
verbo fugauit·egros oratōne curauit· mortuum
etiam ſuſcitauit· XXVIII· ¶ De miraculis
eiuſdē ſancti ſulpicij·

Quunqꝫ ad euꝫ q̄dam dē optimatibus vi
ſendi grā veiſſet·& ei humanitatē quam
omibꝰ impꝑtiri nouerat exhiberꝫ ·miſtris
in aliud detētis·ignis flama velociter tecta deuo
rare cepit· Ipſa reſꝑſa ceperūt quati vniuerſa·&
imināte ruina. vniuerſis preſidio deſꝑatis fugam
arripientibꝰ·ſacerdoſ maū cum vexillo crucis reſi
ſtere nitiē flamis· Et mirantibꝰ oībꝰ·ita flamaꝝ
globi extēplo reſtincti ſunt antequā manū ſuam
ſeruꝰ dei retraxiſſꝫ·acſi magni aquaꝝ flumīſ impe
tu vndiqꝫ vallati fuiſſent· Quedā mulier illuſtriſ
ſpicis ſegetū repleuerat horreū magnū· Intempe
ſta nocte ſceleſtꝰ ingrediēs·ignem cōiecit & fla
ma ſerpente tumultus increpuit· vir dei reperta
cauſa·currens cū canticis ſpiritualibꝰ rogum cir
cūit·& miris modis cū baculo terminuꝫ defigit·
quē igneus collis trāſgredi nequeat·flame itaqꝫ
ex omī ꝑte vicinas domos dum tangerēt·ad ſe re
reuerſe chaos fugiunt qđ trāſgredi non audent·
procul ab vrbe arborē imanē ſuccidi p̄cepit ·que
dum ſucciſa velox corruit·vnꝰ ex pueris in aliud
intentus & attonitꝰ ſiſtens·non mortē refugit ꝓ
tinus ſacerdos manū cum ſigno crucis eleuās ar
borem in alteram ꝑteꝫ vertit· Et ſic de mortis ꝑi
culo puerū abſtraxit vnꝰ ex ſceleratis ī ꝓmptua
rium ſancti viri noctu ſe violentꝰ iniecit·& diri
pere nitens q̄ facinꝰ furti conceꝑat·cū abire feſti
naret·nullꝰ remeāti exitus patuit·ſed quaſi carcē
ſeptꝰ ligaē vndiqꝫ reus· Sic totiꝰ noctis itinere
cōſumpto·mane vir dei vnū de cuſtodibꝰ euocat
mittens ad ſociū mandat·vt quē errore laſſatum
& q̄ſi q̄buſdam vinculis artatū·ita crimīe innexū
in ꝓmptuario reppiſſꝫ attraheret·nec mora mini
ſter ſociū adiens vocauit ſceleſtū intro reperiunt
& vt attraherēt compꝑhendūt· Sed inter eoꝝ ma
nus elapſus·timēs ſe in crimīe depꝑhenſum & vn
diqꝫ a turbis vallatū.maleſqꝫ celerē mortem ſubi
re q̄ꝫ longos cruciatꝰ trahere·in puteū cubitoruꝫ
fere·lxxx·qui ibi eminꝰ erat ſe precipitauit· & tn̄
cum eū vorax terra ſuſciperꝫ ·beati antiſtitis ſuf
fragia poſtulabat· Tūc vir dei velociter accurrēs
iubꝫ quēdam de pueris deſcēdere nexū & ſceleſtū
attrahere circūplexū· Cūqꝫ omēs eū nec poſſe vi
uere clamitarēt·ſꝫ iam interiſſe crederent.illo vr
gente famulꝰ igrediē ſignacl'o ſancti viri armatꝰ

reppitq; alacrē quē oēs credebāt eſſe exanimē
Cōnexus ergo funibus captiuꝰ ad ſolū reuoca
tus ſancti veſtigijs proſtratus· poſtulat facino:
ris veniā· Ilico pietate plenus indulget· & eiꝰ vſi:
bus neceſſaria tribuit· ſepe monēs vt potiꝰ petat
ꝙ̄ rapiat· Cum aūt vnus ex diſcipulꝰ repedādi ad
ꝓpria licentiam ſibi poſtularꝫ de ordine leuitarum
ille dilectōis affectu ne aliqd caſu longi itineris
accideret dare renuit· Hic vero ſpū ſupbie arma:
tus· vix curarū obliuionēz quies p̄ma laxauerat·
cū vehiculo fugā arripuit Sed ita eſt cecitate per
cuſſus. vt huc & illuc ꝑ totam noctē vacuo labo
re diſcurreret· Reddito terris die in loco ō quo
feſtinus iter arripuit ſe ꝯſiſtere cernit· Ad ſacer:
dotem veniēs veniā petijt· cuiꝰ pia mēs ilico ve
niam tribuit confitēti· XXIX· ¶De tēpta
mentis demonū ab eo ſuperatis·

CVm aūt quadā nocte pſalmoꝝ cantus
ī baptiſterio pegiſſꝫ ꝑrexit ad bēi marti
ni baſilicaꝫ· vt ibi reliquū noctis vſq;
ad matutinas in diuinis laudibꝰ explerꝫ· Ingerēs
ſe demon in ſpē auis teterrime· lumē qd puer p̄fe
rebat p̄mo ſuffocare nitit̄· deinde ſe ī faciē oculoſ
q; ſācti viri cū īpetu inijciēs· & huc illucq; emi
nus circūuolitans· violentū & īfeſtū ſe reddebat
Cuiꝰ vir dei geſta ꝑpēdens· ſcio inquit qs ſis anti
qui ſerpētis miſter· & facto ſigno crucis euanuit
Sed ō inuidia ſancti viri ſtimulos accēdit· Cūq;
vnū de pueris pro paupeꝝ exhibēdo ſubſidio ad
quendā locū ire p̄cepiſſet· demon ſe ei obuiā intu
lit· eumq; de vehiculo eijecit· & male multatum
flagris exanimē ꝛliqt· Ita deferē a ꝓxiſ ad domū
& nemo retulit ad virū Tandem ipe ſpū ꝓphetie
ſenſit eū continuatis diebꝰ decē mutū & cecum ꝑ
manere· oīaq; mēbra ꝑmortua· & ita obſeratiſ dē
tibus & ore vt nec aq̄ guttā aliqs poſſet interius
fūdere· Tunc ex affectu lacrimas fundēs· & ī ora
tione ſe ꝓſternēs· panis buccellā cū vino iubet ei
deferri. Mox aūt vt in ore eius reſeratis cū ferro
dentibus· ſtillā vini qd miſerat ꝓximi ꝑfuderunt
ſenſus amiſſi reddunt̄ & in vigorē p̄ſtinū mēbra
redeunt· nec multopoſt in eccia ſanctꝰ cū paucis
aggredit̄ ꝑnoctare· Et p̄mū quidē ſerpentis aſtu
tia tenui ſibilo demulcꝫ in aura· demū valido im
petu arcꝰ· aras· lucernas· ceteraq; officia cōcutit·
ita vt putarent diſcipli ecciam funditꝰ euerti· &
cū pauore nimio tremētes ac pauētes· relictis cā
ticis· interitū expectantes pauimēto adhererent.
vir ſanctꝰ fortiter & alacriter in diuīs canticis ꝑ
ſiſtebat· ꝑuipendēs q̄ inuidꝰ ꝑpetrabat At ille tā
dem cū exercitu ſuo in vna mole ſe cōglomerat et
putans eiꝰ cōſtantiā grauioribꝰ ſonitibꝰ deterrē
imenſo tumultu ante faciē eius ꝑſtrepēs pauimē
tuꝫ percutiēs ſe p̄cipitat· ita vt putarēt diſcipuli
magiſtrū in fruſta contritū fuiſſe· Qui & diu at
toniti ꝑmāſerūt. ſacerdos vō diuinis iaculꝰ aduer
ſariū vulnerans in ſpūalibus canticis ꝑſtitit· diſci
pulos arguit· ꝙ̄ relictis hymnis deterriti eēnt mi
nis fantaſticis· Vnꝰ etiā ex illꝰ cū aliqn̄do ꝑnocta
re ad ecciam ꝑgerꝫ· dyabolꝰ bonū opuſ impedire
nitēs ei occurrit· afflictūq; cedibꝰ pene exanimē
reliquit· Quo vir ſanctꝰ repto· iuxta eū ſe ꝓſter
nens fortiter ingemuit· viq; dētibꝰ reſeratis ſacri
ficium in ore eiꝰ ꝓprijs maībꝰ infudit· & ita repē
te apprehenſa manu eiꝰ incolumis ſurrexit· nec mlꝰ
topoſt vnꝰ ex ruſticis arrepta manu ſecuri nefa
rio ope diē reſurrectōnis dn̄ice polluit· Ilico ma

nus eius areſcit· & cū neruis ſecuris adheſa redu
ditur· Qui cū ad ſeruū dei ꝓperans· eiꝰ veſtigijs
ſe obuoluerꝫ lugentē reum vir ſanctꝰ potiꝰ veni
re iubet· Ipſe aūt cellulā ingreſſurꝰ ī oratōe ꝑno
ctauit· & facto maē cū ad ecciaꝫ ꝓ ſoluēdis laudi
bus veiſſꝫ. vulgo hoiem cū ſecuri intuēte in ora
tione mox incūbit Ita aūt reus nō ſuſtinēs crucia
tus magnis clamoribꝰ ꝑſtrepebat· vt putarēt ille
locꝰ eē ꝯmotus· & pauor vniuerſos arripet· Inte
rea ſacrilega manus ſubito reſtituit̄ ſecuris ex ea
reſilit· Reus vbertim flens peccatum ſuū fatet̄
& abſoluit̄· Hic vir ſanctꝰ tandem plenꝰ dierum
in pace quieuit. & poſt obitū etiam multis mira
culis claruit XXX ¶De ſancta ſalaberga ab
batiſſa· ¶Ex geſtis eiꝰ·

FVit etiaꝫ eo tempe ſalaberga abbatiſſa
hec ī ſuburbano lencoꝝ oppido territo
rio liguonico ꝯfini· parentibus nobili
bus & religioſis oriunda fuit· Cūq; beatus euſta
ſius abbas ſancti colūbani ſucceſſor· ad eliminan
dam bonoſiacam hereſim in germaniā ꝓperaſſꝫ· &
remeās ad p̄fate puelle patrē gondoniū ꝑueniſſet
ille velut gratiſſimū munꝰ euꝫ ſuſcepit· q̄ inter ſa
lubria exhortatōis verba ſciſſitari cepit vtrum ei
ſoboles eſſꝫ· Cui ille duos adoleſcētulos ob bn̄di
ctōnis grām ꝑcipiendā p̄ntauit. ſꝫ vir ſanctus ſi
adhuc proles ſupeſſꝫ requiſiuit· Cui parētes ſe fa
tentur habere puellā dudū lumibus orbatam· ve
niat inqt & ipa triduano igit̄ a ſemetipo exacto
ieiunio ſup oclos puelle oleuꝫ bn̄dictōnis īfudit
& mox ſanitatem priſtinā recupauit· Poſt hec pa
rentes eiꝰ de liberoꝝ ſucceſſioē cogitātes· eā cō
tra voluntatē ſuam cuidā generoſo in matrimoio
tradiderūt· q̄ vix eam duobꝰ mēſibꝰ habens mor
tuus eſt· Beatꝰ quoq; euſtaſiꝰ poſt rerū diſcrimi
na & labores· poſt hereticoꝝ ꝓcellas & ſciſmati
corū fraudes ſūmis pollens miraculꝰ migrauit ad
dn̄m Cuiꝰ loco ſanctus walbertꝰ in regimine fra
truꝫ ſubuectꝰ eſt· Sancta aūt ſalaberga viduata
ſub laico habitu· vigilijs· ieiunijs· elemoſinis intē
tenta· doctrinā quā a beato euſtaſio accepat aīo
trutinabat· ſepiuſq; ruminabat· Iuſſu autē regis
dagoberti ob liberos ꝓcreandos· cuidā viro bal:
duino q̄ ī aula regia morabat̄ ī coniugiū ſociata·
q̄nq; filios genuit· Tandē viro cōuerſo ꝓlibuſq;
deo ſacratis veſte religioīs accepta· inito cū ſan
cto walberto conſilio cōniuentia exiſtente mariti
cenobiū puellaꝝ in ſuburbio linguonēſi in heredi
tate paterna extruxit· Poſt hoc bello ciuili int̄ re
ges francoꝝ circa fines illos orto· loca vicina ōpo
pulata ſūt· & corpa quoq; ſanctorū igne crema
ta· Tunc illa inito couſilio cum ſancto walberto
quē poſtea habuit· & comitē itineris & ſociū la
boris paternū ſolū relinqn̄s· ad vrbem lugdunen
ſem cuꝫ maximo apparatu & cū aīabus a deo ſibi
cōmiſſis ꝑrexit· Ibiq; extructo monaſterio intra
paruū tempꝰ trecente circiter faūle chriſti ſūt ad
unate· Quadam die dū beati viri walberti p̄ſtola
retur aduētū & falerni copia deēt· iuſſit ſereniſiā
fieri & in tōnā mitti· ſed cū vas adplene refertū
non eſſꝫ ſoror q̄ cellariū cuſtodiebat ad eā humili
ter veniens ait· Qnid faciemꝰ dn̄a· q̄r vas plenuꝫ
non ē & aer eſtuat· ſi ſanctꝰ abbas in veniēdo mo
rā fecerit· vereor ne potꝰ liquor aceſcat Ad quā
illa· vade inquit & qd ſubſequēs ex liquore cōfe
ctum eſt fūde in vaſe· At illa celeriter ꝑgens vt
iuſſionēꝫ impleret· reppit vas plenū· qd pauloan̄

reliquerat ſemiuacuū· Quodā tempe vidit ſancta
ſalaberga tabernaculū e polo mire claritatis deſcē
dere· qđ deorſū ſpacioſum & ſurſum arduū vide=
batur· In quo recepta auis miri candoris & ſplē
doris. apprehēſam eam tranſfluuiū quondam ingen
tem aſportauit· & in prata valde amena dimiſit·
vbi diuerſoꝝ floꝝ & odoramentorū3 gnā fragra
bant· & inter candētia lilia ac roſarū rubentium
flores· immēſa vidit infantiū agmina vtriuſq3 ſe=
xus· niueis cicladibus & laureatis capitibꝰ ouan
tes· Inter quos vidit venerabilē virum anſericū
ſueſſionēſem pontificē quē crebriꝰ in domo ſua
accerſierat· ſibi obuiā3 veientē & dicentē. Ecce ti
bi locꝰ p̄paratꝰ eſt· ſ3 quia ſororibꝰ adhuc neceſ=
ſaria es beata maria filiū ſuū3 deprecata eſt vt a
ſupis celeriꝰ illuc reuertaris· iterum auis illa eam
apprehendit· datoq3 ī ore eiꝰ halitu a ſupis remiſ=
ſo· Dum aūt quodam nocte ſoporē caperet· angelus
dn̄i in ſpecie ſancti walberti tercio ei apparuit· q
cingulū eius de renibꝰ abſtractum ſecu3 detulit·
qđ vlceriꝰ non cōpuit· Ipe aūt nimio candore re=
fulgens· ſic eam affatꝰ eſt· O dulciſſima filia p̄pa
ra te vt brauiū accipias· & exitu3 tuū preſtolare
qa & ego ex victoria tua cupio brauiū accipere.
Centeſima em̄ die laboris tui fructū cum multo
feruore recipias· Precepitq3 ei angelꝰ dn̄i· vt per
ſingulos dies & noctes infra illum centenarium
numerū exple3 pſalteriū· illa aūt quanto certior de
promiſſo· tanta alacrior de obſeqo· Huius natale
celebratur· x· kl'· octobris· XXXI ¶ De ſancto
yſidoro hyſpalenſi archiepō & ſcriptis eius·

ISO quoq3 tpe in hiſpanijs ¶ Sigibertꝰ
yſidorꝰ hyſpalenſis· tū ſanctitate· tū do
ctrina claruit· ¶ Actor· Hic ſanctus
yſidorus hyſpalenſis epūs ſcripſit multa vtilia·
Ex quibus ſunt hec q ſubiecta ſunt· ſoliloquiorū3
vel ſinonimoꝝ li· ij· Sentēciarū· li· iij· Ethimologi
arum· li· xx· De origine officioꝝ· l'· ij· Ad florentia
nam ſororem ſuam contra iudeos· l'· ij· Ad oroſiū
epm̄ de ſignificatōe ve· & no· te· l'· ij· Allegoriaꝝ
ī geñ· l'· j· In exodo. l'· j· In leuitico l'· j· In libᵒ nūi
l'· j· In deuteronomio· l'· j· In ioſue· l'· j· In libro
iudicū· l'· j· In libro regū· l'· j· De corpe & ſanguīe
dn̄i tractatꝰ vnꝰ· & plura alia. Extat apud nos
lib decretoꝝ apoſtolicoꝝ· quem primus compila
uit yſidorus· ſc3 epiſtolas decretales romanorum
pontificū· canoneſq3 cōciliorꝝ q p ſucceſſiones tē
porū diuerſis locis p orbē ab epis catholicis cele
brata ſunt in vnū grande volumē cōpingens· Ex
quo ſc3 volumīe ſiue ex eiꝰ ptibꝰ· i· epiſtol' ponti
ficalibꝰ & conſilijs· ſimul & catholicoꝝ doctorū
opuſculiſ maīfeſtum eſt yuonis & gratiani decre
ta fuiſſe exerpta· XXXII· ¶ Dicta eiuſdē
de temptatioībꝰ carnis·

IN libro quodem ſoliloquioꝝ contra tem
ptatōes carnis ſic armat lectorē Yſi
dorus in ſoliloquijs l'· j· Patienter ab
vno ferendū eſt qđ multis accit· Secutus es car
nem· in carne flagellaris· Tua contra te ducunt
arma· telis tuis vulneraris· p q etem̄ peccaſti. per
hec & torqueris· heu difficile ē prauā conſuetudi
nem vincere· Aſſidua conſuetudo in natura3 ver
titur· aſſiduo vſu viciū innaturatur Quero a lapſu
reſurgere· & nō valeo vſui repugnare· trahor bo
ni amorē· retrahor male conſuetudīs lege· quāuiſ
cum dolore· malo vſui reſiſte· Propone tibi aduer
ſus carnis ardores futuri ſupplicij ignes· Memoria
ardoris gehenne· ardorē excludat luxurie·
¶ Idem in libro ſecūdo· Corrūpi non poteſt cor=
pus· niſi p̄us corruptꝰ fuerit aīmꝰ· caſtitas eteni
hoīem celo cōiungit· & angeloꝝ comitē fcit· Sa
turitati libido ſemper eſt aſtricta· At contra ieiu
nio libido reſtringitur· luxuria ſupatur· Venis vi
no repletis· luxuria in mēbris pullulat· Pocula ei
ſūt luxurie inſtrumēta· & igni adiecto fomite· in
cendiū magis creſcit· Si vis em̄ a fornicatōne eē
tutꝰ· eſto corpe & viſione a muliere diſcretꝰ· Cir
ca ſerpentē em̄ poſitꝰ· non eris diu illeſus· Ante
ignem conſiſtēs & ſi proximꝰ periculo· diu tutuſ
non eris· Ferreꝰ ſis aliquando diſſoluis· ocio etiam
deditos cito luxuria ſurripit XXXIII ¶ De
humilitate & patientia·

QVantū huīlitate inclinatur cor ad infima·
tantū proficit in excelſo· Primꝰ huīlita
tis gradus eſt libenter veritatē audire·
memoriter retinere· volūtarie proficere· Veritas
mētem fugit quā huīlem non inueīt Deſcēde vt
aſcendas· huīliare vt exalteris· ne exaltatꝰ huīlie=
ris· Eſto paruꝰ in oculis tuis· vt ſis magnꝰ ī ocu
lis dei· tanto em̄ eris apud deū precioſior quanto
fueris ante oculos tuos deſpectior· Humilitas ca
ſum neſcit· Equalis eſto in omībꝰ. mentē nec gau
dio nec merore cōmutes· nullꝰ te caſus impatum
inueniat· Nullꝰ ſit caſus quē non p̄meditatō tua
preueniat· Propone tibi nihil eē qđ non poſſit ac
cidere· nā precogitatō moleſtias futuras attenuat
improuiſa aūt mala grauiter feriūt. Diſce mala
ferre potiꝰ ꝙ referre· Qđ tibi in alio diſplic3· ī te
ipo diſpliceat· Para tibi contra verbū aſperū to
lerantie clippeū· contra ligue gladiū patiētie ſcu
tum· cōuiciū non retorqueas· cōtumeliā ne repe
tas· tene ſilentij pacientiā· tacendo citiꝰ vinces·
aperi tranqllo corde dolorē iniurie· vulnꝰ quam
uis graue ſit apertū euaporat· valde aūt aīm co
medit· vulnꝰ incluſū Inuidia ſibimet primū nocet
p̄mū actorem ſuū mordet· eſt em̄ aīme tinea q ſen
ſum comedit pectꝰ vrit· mente3 afficit· cor quaſi
peſtis depaſcit· Nec fauor te ſeducat· nec vitupe
ratio frangat· q laudem nō appetit· nec cōtumeliā
ſentit· XXXIIII ¶ De bona & honeſta eiꝰ
PRofeſſionē tuam habitu Couerſatōne
& inceſſu demōſtra· ſit ī geſtu grauitas
ī inceſſu honeſtas· nihil laſciuie· nihil de
decoriſ· nihil petulātie· nihil iſolentie· nihil leuita
tis in inceſſu tuo appareat· Mores homīs lingua
pandit· qlis ei ſermo oſtenditur talis & aīmꝰ com
probatur· alienā vitam non laceres· de malo alieno
os tuū non inqnes Non detrahas peccanti ſed cō
dole Qđ in alijs detrahis· in te potiꝰ pertimeſce
Detrahentes quoq3 non audias. pari em̄ reatu d
trahentes & audientes tenentur· inter fideles non
cōputantur q qđ vouerūt non impleuerūt qa fide3
ꝓmiſſionis non ſoluūt· in malis ꝓmiſſis reſcinde
fidem· in turpi voto muta decretū· impia eſt pro
miſſio q ſcelē impletur Nulla pena grauior ꝙ ma
la conſcientia· mēs em̄ male conſcia ꝓprijs ſtimu
lis agitatur. Grauas cogitatōnes tuas maīfeſta· vi
cium em̄ proditū cito curatur· ī bonis dilatō noc3
Sepe natura moribꝰ īmutatur· cōſuetudīe ſupatur
iugis vſus in naturam ſe vertit omīa vſui cedūt
Quod cū difficultate ceperis. p vſū cū volūtate
perficies Bonū qđ didiceris doce. ſcientia3 quam
aure concipis ore effūde Sapientia em̄ dando fit
largior· retinendo minoratur· in diſputatōe tolle

certamẽ·tolle pertinacẽ vincendi defenſionez·Ci
to cede vincẽti·plus dilige audire ꝙ dicẽ·in prin
cipio audi·nouiſſimꝰ loquere·p̄mꝰ taceaſ·poſtre
mũ dicas·finis plꝰ habet honoris·nam in omĩ re
finis intendit̃ Extrema querunt̃·& melior ẽ finis
oratõis ꝙ principiũ Non ſolum factor ſed & cõ
ſcius peccati tenet̃ obnoxiꝰ Timor nõ ſeruat diu
turnã fidem·vbi em̃ timor ẽ ſequit̃ audacia·talẽ
ergo te fode ſubditis vt magiſ ameris ꝙ timearſ
fidez etem̃ metꝰ tollit·affectꝰ reſtituit.impia iu
ſticia ẽ.fragilitati humane non ignoſcere·lex tua
te conſtringit·iudiciũ qd̃ alijs ponis ip̃e portab̃·
Caue honores quos ſine culpa tenere nõ potes
Sublimitas honoꝝ magnitudo ſcelerũ eſt·& i ma
iori gradu ſine dubio maior erit & pena.Potẽteſ
em̃ potenter tormẽta patient̃·quãto itaqꝫ maior
honor·tanto maiora ꝑicula Alta arbor vẽtis fo
ris agitat̃·& rami eius citiꝰ in ruinã conſtringun
tur·Excelſe turres grauiori caũ ꝓcumbũt·& al
tiſſimi mõtes crebris fulmĩbus feriunt̃·Cito pa
tet inſidijs glorioſus·Gloria em̃ inuidiã parit·in
uidia v̾o ꝑicula·quãuis q̃s ſecl̃i gl'ia fulgeat·quã
uis cultu p̄cioſo redimitꝰ emineat·ſemꝑ tñ eſt in
pena·ſemꝑ in anguſtia.In ſericis ſtratis cubat ſꝫ
turbidus.in pluma iacꝫ·ſed pallidus·in lectis au
reis ſed turbatus·Tale erit opus tuũ qual' & in
tentio tua fuerit·Qui cũ tedio dat·mercedẽ ꝑdit
Non auferas alteri·vnde alteri tribuas·

XXXV ¶De dagoberto rege francorum·

Ortuo rege francoꝝ lo ¶Sigibertꝰ·
thario regnauit filiꝰ eiꝰ dagobertus ã
no impij heraclij·xx·ſ·ab incarnatõne
dñi·dc·xxxij·regnauit annis·xiiij. ¶Ex hiſtoria
francoꝝ·Hic dagobertꝰ tria regna in moãrchiaz
ſuſcepit·Qui ſcꝫ & ip̃e dagobertus fuit nutritor
orphanoꝝ & benigniſſimus in francos·in iudicio
iuſtꝰ·eccleſijs largus·q̃ primꝰ elemoſinaꝝ copiaz
ꝑ eccĩas ſanctoꝝ de fiſco palatij erogari iuſſit in
cuncto ſuo regno·Rumor eius in bonos·ſimulqꝫ
metꝰ & timor in omẽs regiones ꝑ circũitũ ꝑueit
Pacem in omĩ regno ſuo ſtatuit·ac velut pacificꝰ
ſalomon q̃etus regnũ francorum obtinuit Si
gibertus·Ipſe dagobertꝰ aliq̃n iraz pr̃is ſui lotha
rij regis veritꝰ.q2 conſiliariũ eiꝰ ceſũ & detõſuz
dehoneſtauerat·ꝑfiſꝰ ad eccĩaz ſancti dyoniſij cõ
fugit.Et q2 inde nullo mõ extrahi potuit·locum
illum ſemꝑ cordi habuit· XXXVI ¶De mi
raculo dedicatiõis eccĩe beati dyoniſij· ¶Ex hi
ſtoria eiuſdem.

INſtante aũt die dedicatõis eiuſdẽ eccĩe
vj·kl'·marcij·nocte q̃ diem ip̃am ꝑueie
bat·ꝑplis ex more ab eccĩa ſecluſis·qua
tinꝰ die craſtina liberior ep̃is ꝑpararetur ingreſſꝰ
res cõtigit digna memoratu q̃ & tempoꝝ futuro
rum etatibꝰ fideli innoteſcat relatu·an ianitorum
ignorãtia incertũ habemꝰ·an induſtria cõtigerit·
leproſus q̃dam excubitoribꝰ;tñ non incognitus i
eccĩa p̄dictoꝝ martiꝝ fide plenꝰ ꝑnoctauit ſacꝝ
qꝫ locuz vigiliaruz grã ſolus occupauit·Reliq̃ ſiq̃
dem vt dictũ eſt populi·& ip̃ius eccĩe cuſtodes
forinſecꝰ excubabãt·In ip̃o aũt noctis cõticinio
tm̃ iubar totã illam eccĩam illuſtrauit·vt multoꝝ
cereoꝝ ſplendor illi iubari cederꝫ.vtpote quã ſol
diuinꝰ ſuo iubare illuſtraſſꝫ·inſomnẽ ducebat leꝓ
ſus noctẽ illã·& p̄ claritate ineffabili obſtupuit·
& ſi q̃d ſubſequeret̃ lucẽ illam ſolertiſſimus expe
ctare cepit·Ecce aũt repẽte dñs hieſus põtificũ
pontifex cũ illis ſuis familiaribꝰ beatis apoſtoliſ
petro & paulo affuit·ſanctũqꝫ illd̃ collegiuz ſibi
adiunxerat martires glorioſos·dyoniſiũ·ruſticuz
& eleutheriũ·Quã viſionez nequaquã ſicuti ꝓue
nire freq̃nter aſſolet ſomniãtis more videbat·ſed
omẽs & omĩa viſibilibꝰ oculis ꝑpendebat·Vide
bat nanqꝫ ip̃m dñm hieſũ niueis veſtibꝰ indutuz
p̄cedentẽ·& ſigna ſue dedicatõnis luculẽter illis
ꝑietibus imp̃mentẽ·& ſeriatim officiũ ep̃ale com
plentẽ·ip̃m venerabilẽ fideliũ ſuoꝝ ꝓceſſionez ſb̃
ſequentẽ·inter quos ſpecialiter & p̄dictos apl'os
& inclitos martires ãnotauit·Completoqꝫ d̾ mo
re dedicatõis officio·ad leproſuz ſaluator acceſſit
eiqꝫ voce q̃ poſſet intellegi dixit·intrepidꝰ audi et
foris expectantibꝰ noſtris ep̃is q̃ vidiſti & q̃ tibi
mandauero ap̃i.ne ſolicitent̃ decetero ꝓ dedica
tiõis eccĩe officio·qm̃ & nos ei manũ ꝯſecratoris
adhibuimꝰ·& prout vidiſti totũ conſecratõnis
officiũ expleuimꝰ·Leproſus aũt & pro ordĩe diu
expectate viſiõis iam ſecurior·& ꝓ ſaluatoris al
loq̊o aliq̃ntulũ hilarior·& q̃s inq̃t dñe mi dictis
meiſ aurẽ credulã accõmodabit.Ego oĩꝫ hoĩm mi
ſerrimꝰ & abiectio plebis factꝰ·apd̃ hoĩes teſtã
di locũ non habeo·qm̃ ſicut vides elephantiã pe
ſte deformiter laboro·Quid multa ad elephãtiuo
ſum accedit ſaluator & leui tactu facici eꝰ manũ
admouit·eiuſqꝫ caput circũtetigit·& mirum in mo
dum ablata cũ ip̃is horribilibꝰ puſtulis cute ipſa
qꝫ ceſarie leproſũ ſanitati poteſtatiuꝰ medicuſ re
ſtituit·& ipſam quã capiti eiꝰ carneam tuicaz de
traxerat·lapidi q̃ proximꝰ erat ĩpoſuit·eamqꝫ ſic̃
heri & nudiuſtercĩꝰ fuerat effigiatam cũ ipſis vl
ceribꝰ manẽ fecit·vt ip̃am faciem excoriatã faciẽ
veraz putares & de leproſa effigie nihil dubitaẽs
& adiecit Vade inq̃t·& ſi tibi non credẽt iſtis ſal
tem ſignis nullatenꝰ diſcredent·hijs d̾cĩs & lux
illa q̃ pro ſui mag̃tudine multorũ lumĩariũ iubar
obfuſcauerat aſtitit & beata viſio ĩſpectãtis ocul'
diſparuit· XXXVII ¶De propalatõe eiuſ
dem miraculi·

Dies illuxit & q̃dam matricularioꝝ eccle
ſiam ingreſſi ſunt.& in grãrum actõne
leproſum reꝑiunt Rogat ſe ad ĩꝑatorẽ
conduci·rẽ ſiquidẽ inq̃t ad eum habeo ſecretam·
Ad dagobertũ adducit̃ & diuini oraculi ſeriez ꝓ
loq̊tur·vere dedicatõem iſtius eccĩe a dño deo fa
ctã hac ĩ nocte vidi et audiui & ita demũ r̃ddit
ſũ ſoſpitati·Et extendẽs digituz·hec ẽ ĩquit fene
ſtra per quã dñs aulam hanc introiuit·Si mihi ñ
creditis ſaltem reite & ipſis opibus credite·Et
adduxit eos ad lapidem nobilibꝰ exenijs inſignẽ
rex admiratur qm̃ adhuc de veritate ambigebat·
videbat hoĩez ꝑegrinũ et tãꝙ mẽdicantẽ aſpna
batur et egenum·Tandem diſcredẽti detracta ſa
tiſfecit ceſaries & ſuꝑ lapidem poſita index mira
culi leproſa fuit effigies·Indubitandũ et euidens
prebebat teſtimoniũ·decorati vultus ſupſtes in
dicium·vt em̃ verũ fatear lĩiamẽta mẽbroꝝ capi
tis auriũ dico et palpebraꝝ oris et nariuꝫ ita ſuis
locis manebãt ĩmarcida·quatinꝰ omĩ ambiguita
te procul expulſa de miraculi veritate ceruicoſi
etiam et increduli ſi qui fuerant ſtuperẽt confuta
rentur et crederẽt Nam vt magis ſtupeas moll'
cuticula licꝫ intus inanis et vacua durans integra
ſic riguerat acſi geminis oſſibus ſuſtentaret̃ et car
nibus aleret̃ Albugines etiã et ĩpetigines elephã
tine ꝑcuſſiõis ſic illo in pileo dinoſcebant̃ vt ad

huc ipſe vlceroſe cicatrices humore intercutaneo
ſudare viderentur · Alpſus rumor et certus ad
ā̄miratōem & grāꝝ actionem muitat epōs & cō
globatos ad dedicatōem · ad laudē cogit populoſ
Viſum ibant omnes certatī · leproſi capitis for=
mā intuebanẗ · & admirabanẗ. & congratulaban
tur · Parietes diuinis īſigniti manibus rei geſte te
ſtimoniū perhibebant. Que & ſigͣ nec abolita nec
abolēda. vſq; hodie totum ita fcm̄ ꝓclamant. Al
loquunẗ ſeniores luculenter populos · & oſtenſa
omibus ceſarie tollunẗ ambages de medio · Recō
ditur ceſaries illa ꝯpetenti in capſula quā vſq; ho
die inter honorabiles reliquias & gazas celebrio=
res illius ecc͞ie conſeruāt ſcrinia · vtpote quā ipa
dei manus tetigerat · Cōuenerunt aūt ꝓpl'i · & qm̄
no men ei⁹ ignorauerunt · extūc eum ſanctū pere
grinū vocitauerunt · letōres redeunt ad ꝓpria · &
de diuinit⁹ conſecrata paſſim conteſtanẗ eccleſia
Dagobert⁹ ſuꝑ hoc non mediocriter letificatus ·
de honoranda ecc͞ia cogitauit · & ne cui' decetero
ſubijcereẗ niſi romano pontifici · priuilegio beati
petri fecit eam muniri · Inſuꝑ etiā regalibus eam
donarijs honorauit · cui quidq̄d de ſuis fiſcis rega
libus conferebat parū erat · XXXVIII

De ſancto magnobodo andegauēſi epiſcopo ·

Ex geſtis eius ·

TEmporib⁹ hui⁹ dagoberti claruit ſan=
ctus magnobodus andegauēſis epūs
cui⁹ feſtū celebraẗ · xvij · kl' · nouembris ·
Qui ſc; dagobert⁹ fama bonitatis ei⁹ compta ·
eū ad ſe pariſius accerſiri p̄cepit · Cū ergo ciuita=
tem ingrediens valuas trāſiret · rei q̄ in ergaſtulis
tenebanẗ · cōpto eius aduentu · vocib⁹ importuis
ei⁹ ſolatia petebant · Iudicē ergo adiens · rogare
cepit · vt damnatis veniā preſtaret · Et voluntati
ei⁹ aduerſans · eū ſine effectu abire fecit · q̄ ecc͞ia;
qua tendebat īgreſſus chriſtū exorauit · vt noxios
liberaret a nexibus · repente compedes ſūt attriti
maniciſq; cōcuſſis aditus carceris libere vinctis
patuerunt · ꝓſilienteſq; & ſancti viri veſtigijs ꝓ
uoluti grās retulerunt Idem vir dyoceſim ſibi cō
miſſam illuſtrando circūiens cū ad prediū quod
quartiniac⁹ diciẗ ꝑueiſſet · pueri garruli cōuicia
nefanda ludendo iactabāt. Quos illo intuēte · ſu
bito vn⁹ ex eis pulueri mixtus · cu; omi ꝑnicitate
raptus · ꝑ aeris vaſta more globi hac illacq; fere=
batur. Tunc ſodales cū ꝑentibus triſtes ac territi
ꝑ deuia queq; ac rupiū & valliū anfract⁹ ſectan
tes · nihil profecerūt · Iamq; deſꝑatōe adacti · tan
de; ꝑ iuia ac dumoſos tramites fatiſcētes puerꝝ
repperunt inter condenſa veprīū ſemianimē · &
vix exilē anhelitū trahentē · quē parentes cū ma=
gno gemitu pallio inuolutū · & pene cūctis artu=
bus diſcerptū · in p̄ntia ſancti viri obtulerūt · qui
apprehenſa manu eū leuauit & vite p̄potem ac va
lentē ꝑentib⁹ reddidit · Quodā vero tp͞e cū iter
faciens nauali ſolatō ad trāſmeādū fluuiū indige
ret linter circa amnē ſitū videbaẗ · ſed deerat qui
ei adducē conareẗ · qui cū more ſolito ad oratōe;
confuger; · repēte prora ex loco in quo ānexa tene
baẗ exiliens · abſq; remige ad littus in quo p̄ſtola
bundus aderat natādo deuehiẗ · q̄ deo grās agēs
cū omi comitatu ſuo in eā deſcendit · & ad locum
quo tendebat ꝓſpero curſu ꝑueīt · Quodā tempe
cū ex famis media ad virū dei vt conſuetum erat
agmina pauperꝝ vndiq; ꝯfluerēt. ipe vt dapſil' lar
gitor agapem fecit · & omes vſq; ad ſatietatē re=
fecit · Cumq; clientuli ei⁹ ſūmā numorꝝ indagarēt
q̄ ī cibis pauperꝝ diſtribui fuerāt · duplicata rep
pererūt q̄ erogando conſūpſerant · Abbas q̄dam
heracli⁹ virtutib⁹ ei⁹ inuidēs · per viros malicie
ſue ꝯſcios · poc'lm mortis clā ei ꝓpinari iuſſit · quoſ
ille ad ſe venire conſpiciēs p̄ſtigia eorꝝ mortifera
diuinit⁹ intellexit · Sed euāgelici p̄cepti memor ·
omnē eis humanitatē in cibo & potu exhibuit · de
inde monita ſalutiſ adhibēs · vt a tam nefanda ver
ſutia ſecederēt · ne ſtricti⁹ pena in baratro multa
renẗ ꝑſuaſit · datoq; pacis oſculo in dēnes abire
fecit. XXXIX De hereſi heraclij & p̄ici
patu ac lege machometi · Hugo vbi ſupra ·

PEr idem tēpus ſir⁹ alexandrin⁹ epiſco
pus & ſergiuſ ꝯſtātinopoleus p̄iarcha
monethelitarū hereſim p̄dicabant · qui
ſc; vnam tm̄ in chriſto natura; eē putabant · a q̄
bus deprauat⁹ heraclius auguſt⁹ · poſt tantas vi
ctorias oberrauit a catholica fide · vn̄ diuino iu
dicio agareni q̄ & ſaraceni dicunẗ · hūmaro duce
ei⁹ imperiū g̃uiter ceperunt lacerare Nā hūmar⁹
damaſcū & regionem phenicis & hieruſalē totā
q; ſiriam occupauit · & antiochia; ꝯprehēdit · Pro
motus eſt etiā mauchias a prefato tirāno p̄tor &
amiras totius regionis q̄ eſt ab egipto vſq; ad eu
fraten · Hac p̄terea tēpeſtate ſaraceni q̄ & thurci
dicunẗ · machomet pſeudo ꝓpha eis ducatū p̄ben
te a ſuis ſedibus exierunt · et imperiū heraclij gra
uiter deuaſtaē ceperūt · Porro iſte machomet ſa
racenorꝝ et arabu; princeps et ſpeudo ꝓpha fuit
de gn͞e hyſmahel filij abrhae · Qui cū ī p̄meua eta
te ſua eēt mercator. ꝑgebat freq̄nẗ cū camel' ſuis
apud egiptum et paleſtinā cū iudeis et chriſtianiſ
a qb⁹ tā nouū ꝙ vet⁹ didicit teſtamtū · S; et ma
g⁹ ꝑfectiſſim⁹ effect⁹ ē. Et cū hac illacq; diſcur
reret · contigit vt corozonia; ingredereẗ ꝓuinciā
cui⁹ ꝓuincie dn͞a · cadiga; noīabaẗ · q̄ cū diuerſas
ſpecies q̄s ſecū machom; attulerat miraret · cepit
ei prefata mulier familiarius adherere · Quā ma=
chomet incantatōnū ſuarū preſtrictam fātaſma
te · cepit aſtu paulatī in errorē inducē dicēs ei · ꝙ
ipe eſſ; meſſias quē eē venturū adhuc iudei expe=
ctant · Suffragabanẗ verbis ei⁹ tam incantatōnū
preſtigia · quā callíditatis ei⁹ ingenia copioſa · qua
opinione non ſolū potēs mulier ē decepta · ſed et
omēs iudei ad quos fama ei⁹ ꝑtingē poterat · ad
eum cum ſaracenis cateruatim cōfluebant · attoni
ti tanta nouitate rei · Quib⁹ cepit nouas leges fin
gere et eis tradē · adhibēs etiam ipſis legib⁹ teſti
monia de vtroq; teſtamēto · Quas leges hyſmahe
lite ſuas appellant · eumq; ſuū legiſlatorē eē fatē
tur. Prefata quoq; mulier vidēs hoīem iudeoru;
et ſaracenorum ꝑiter ꝯtubernio vallatum: exiſtia
bat in illo diuinā latē maieſtatē · Et cū eēt vidua ·
aſſumpſit eum ſibi maritū · Sicq; machom; toti⁹
prouintie illi⁹ obtinuit principatū · Deinde vero
arabes ei adherētes · regnum pſidis ceperunt infe
ſtare · ac demū orietalis impij fines vſq; ad alexan
driam ſuꝑ heraclium inuadē · Poſt hec v̄o macho
met cepit cadē freq̄nter epilētica paſſioē · Quod
cadiga; cernēs · oppido triſtabaẗ · ꝙ nupſiſſ; impu
riſſimo homī et epilētico · quā ille placaē deſide
rans · talib⁹ ſermonib⁹ demulcebat eā dicēs · quia
gabrielē archangelū loquēte; mecum cōtemplor
et non ferēs ſplēdorem vultus eiuſ · vtpote carna
lis homo deficio et cado · Credidit ergo mulier ·
et omēſ arabeſ et hyſmahelite · ꝙ ex ore archāgeli

gabrielis illas ſuſcipet leges·quas ſuis diſcipulis dabat·eo ꝙ gabriel archangelꝰ ſepe a deo mittatur hominibus ſanctis· XL· ¶De quibuſdaꝫ libellis in quibus agit̃ de ipſius fallacijs·

Fertur autē eē libellus in pti ¶Actoribus trāſmarinis ꝯ̄ machometi fallacijs i quo legit̃ ꝙ ipe volēs ſibi conciliare aīoſ populi arabū·dicebat ſe eē ꝓpham ad eoꝝ ſalutē diuinitꝰ miſſum·vt videlicꝫ legem iudeis & chriſtianis q̄ nimirum rigida nimis ac ſeuera eſſꝫ·mitioꝝ p̄ceptoꝝ ꝓmulgatōne temparet·Et vt eiuſdē miſſioni ad inſtar moyſi prodigia q̄dam viderenē atteſtari·populū aſſignata die ꝯuocauit ad certū locum·q̄ſi legē diuinitꝰ miſſam i ſignis & prodigijs accepturū·Tunc eo ſermocināte ad populuꝫ colūba q̄ in vicino erat ad hoc ipm fallaciter edocta·ſup humerū eiꝰ aduolans ſtetit·& in eiꝰ aure iuxta morem ſolitū grana ibi repoſita comedēs q̄ſi verba legis ei ſuggere ſimulauit·thaurus quoqꝫ ſimiliter ad hocipm cōſuetudīe quadā edoctꝰ vt de manu eiꝰ pabulū accipet·ad vocē eiꝰ coraꝫ populo venit·& quaſi legis noue mādata celitus miſſa·q̄ ipe cornibus eiꝰ alligauerat detulit·Sed & piceriās lacte ac melle plenas·quas ipe in certis locis terre latenter infoderat·q̄ſi p diuinaꝫ reuelatōem·ibidē effodi fecit·& populo velut in ſignū abundātie future·quā p eiuſdē legis obſeruātiam idem populꝰ mereri iuberet̃ oſtendit·Sicqꝫ q̄ſi miraculis & magnalibꝰ diuinis congratulantes & acclamātes ſeduxit·atqꝫ ad legem ſuā quaſi diuinā recipiendam ptinaciter animauit·Porro de libro regis ipſiꝰ q̄ alchoranꝰ dicit̃ qualiter confictꝰ ſit & ꝙ dilaceratꝰ atqꝫ cōfuſus dicetur paulo iferius.Hic em̄ pauca libet inſerere de libello diſputatōis cuiuſdam ſaraceni & cuiuſdā chriſtiani de arabia ſup lege ſaracenoꝝ & fide chriſtianoꝝ inter ſe·q̄ ambo ꝓbati phi·& in ſecta ſua pfecti emiibelmomini regi ſaracenoꝝ erant familiares ac noti·ſibiqꝫ inuicem amici cariſſimi·Hūc aūt librū fecit dn̄s petrus abbas cluniacēſis de arabico in latinū trāſferri a magiſtro petro toletano·iuuante petro moāchο ſcriptore·cū eēt idē abbas in hiſpanijs conſtitutꝰ cū impatore adefonſo·eo anno quo idē impator chorā ciuitatē cepit·& inde ſaracenos fugauit· XLI ¶De origine ac vita ipſiꝰ·

Homo igit̃ iſte videlcꝫ machomet pupillus fuit in ſinu patrui ſui abdamanef·q̄ cognoīatur abdemutalla·In cuius tuitione pater ipſiꝰ moriens eū ꝯmēdauerat·eratqꝫ tutor & curator illiꝰ.Ipe vero p̄terea cultor fuit ydolorū·q̄ vocant̃ ellech & aleze in mecha·cuꝫ oī domo & generatōne ſua·ſicuti i ſua ſcriptura teſtificat̃·dicens·ita dictū ſibi fuiſſe·Nōne tu fuiſti pupillꝰ & collectꝰ es & i errore & iuſtificatꝰ es·& paup & ditatus es·Ita ergo vixit vſqueqꝰ ꝑuenit ad ſeruitiū cameloꝝ adige filie hulert·cꝰ factꝰ fuerat mercenariꝰ·Et proficiſcebat̃ cum camelis in ſiriam & in alia loca donec duxit eā vxorem·interueniēte cauſa quā tu ſcis. Poſtꝙ v̓o ſe diuitē factū eiuſdē mulieris opibꝰ vidit·conatuſ eſt ſup gentē & patriā ſuam regnū arripe·ſed dū hoc ad effectū ꝓut cupiebat non poſſꝫ ꝑducē. p̄ſertim cū paucos adhuc fautores haberꝫ·arte & ingenio magno vſus ē·vt q̄ rex eē non poterat·prophetā ſe dei ſimularꝫ eē & nunciū.Hoc diſplicuit oīmi parētele·& gn̄atōni eiꝰ q̄ vocabatur chorais

Cūqꝫ hoc modo ꝓphē ſibi nomē vſurpaſſꝫ·ingreſſus eſt ad homīes q̄ tanto facilꝰ qualibet aſtutie machinatōne decipi poterāt·q̄nto longius ab oī ſapiētia & vſu ciuilitatis·totiuſqꝫ humane prudētie honeſtate p agros & villulas ſeq̄ſtrati·qd dei nūcius vel ꝓpha eſſꝫ aut in quo cognoſci deberꝫ·deniqꝫ q̄d inter veritatē & mēdacium·inter fatuitatem diſtarꝫ & ſapiētiā diſcernē neſciebant·Ad hos decipiēdos·cuiuſdā aſtrologi cuiꝰ poſtea nomen & cauſā dicemꝰ·ope & conſilio nō mediocriter confortatꝰ·hoīes ad ſe peſtiferos & viarum iſidiatores·fugitiuos quoqꝫ & homicidas ſibi aggregauit·quos etiā ad deuia ſiluaꝝ ad cacumina montiū & ad proxima fontibꝰ loca circumquaqꝫ mittebat. inſidiari ſcꝫ negociatoribꝰ & iter agentibus ad interficiēdū eos.& diripiēdū tam cameloſ ꝙ cetera q̄ ducebāt·vl̓ q̄ negotiatōnis vel neccitatis cā portabāt XLII ¶De furtis & latrocinijs eius·

De ipo etiā ſcimꝰ ꝙ primo tpe ꝓphie ſue cuꝫ de ciuitate veiret ad mechā & inuenirꝫ hominē camelū habētem·eundē illi camelū abſtulit·& cū iā q̄n̄q̄gīnta triū annoꝝ eſſꝫ·tali bn̄ficio p̄dicatōnis ſue p̄mordia dedicauit·habuit aūt ibi q̄dragīnta de ſuis q̄ affuerunt cuſtodientes eū ab illis ꝯ̄ mecha·quos valde infeſtos habebat·eo ꝙ ipſi omēs artes eius & maleficia noſſent·Oderant quippe illum nimis·qꝛ cū latro & peſtifer eſſꝫ·ꝓpham dei ſe eē ſtultis hominibus mētiebat̃·Abijt aūt in ciuitatē q̄ndam deſtructā·quā ex maiori pte iudei paupes inhabitabāt·in quā cū ingrederet̃ volēs oſtendē iuſticie ſue regulam et prophetie modū·pupill̓ cuiuſdam carpētarij filijs domū abſtulit·et in eam meſkidā fecit·Deinde miſit in prima ſua expeditōne hanzecam filium abdimelech cū equitatu trigīnta virorum·ad ſiluas regionis i hemē rape camelos chorais q̄n̄ reūtebant̃ ꝯ̄ ſiria·Cūqꝫ illi occurrēt hebegel filius hyſſeu·in trecētis viris ꝯ̄ mecha diſperſis vbiqꝫ cum eo erāt nullum certamē auſus ꝯmittere fugit Poſt hec in ſecunda expeditōe miſit hugaida alarachi filij amichallabi ſicut tu nouiſti in lx·militibꝰ vt eſſꝫ duplex numerus p̄mo cetui·nec facile ab aliquo terreri poſſēt ad loca proxīa alfagati·Cui occurrit ebezefin cū ſuis militibꝰ·Inter quos tāta extitit effuſio ſāguinis quātā ipſe nouiſti·Ego aūt nullū ibi ab āgelis adiutum eē audiui cum dicat̃ in alcorano·ꝙ angelus gabriel in ſilitudinē equitātis ſup albam equā hn̄s veſtimēta viridia comitatus fuit filios iſrhael·cū eos pſeq̄retur pharao in q̄dringētis curribꝰ·Sꝫ veniamꝰ ad terciam expeditionē·in q̄ cum miſſus eſſꝫ zaid filius ebibacad·ſil̓iter non longe ab algafati in viginti viris & n̄ inueniſſꝫ camelos·iā em̄ altera die trāſierant·ſpe ſua et deſiderio fruſtratꝰ.i anis et vacuꝰ redijt·licꝫ aūt tres iſte expeditōes ſufficē poſſint ad conuincendaꝫ falſitatē tui ꝓphē·non tn̄ alias ipſius q̄s p ſe voluit facē improbitates tacebimꝰ illā ſcꝫ primū ꝯmemorātes q̄ egreſſus ē ad capiendos camelos chorais q̄n̄ venit ad locuꝫ qui dicit̃ gueden·Vbi cū ꝯueniſſꝫ vmbreꝫ filiuꝫ gubſelmuhin·et non p̄ualerꝫ aduerſus eū·redijt vacuꝰ·Iterum exijt p ſemetipꝫ donec venirꝫ iābo·q̄rendo iterum camelos chorais·qui erāt apud ſem·et q̄bus inſidiabatur in redeundo·et quāuis tunc pro eis acriter dimicarꝫ·tādem confuſus abſceſſit.Aduerte ſi hmōi expeditōes ad dei ꝓphaꝫ debeāt ptinē·in quibꝰ nihil aliud ꝙ fraus et violentia·et huāni

ſāguis effuſio. & quicqd proꝛſꝰ latrones & via
rum inſidiatores faciunt agebatur. Fueruntqꝫ ex
peditōnes ipius vigintiſex p̄ter inſidiarū aſſultꝰ
qui fiebant nocte ac die. quaꝝ nouē ipſemet fecit
reliquas ſocijs impauit. XLIII De crude
Faciebat etiam qđ peius ē litate ipſiꝰ
vt ſi qui ei in iſtis ſuis maleficijs cōtra-
dicerent. vel in aliquo eum rep̄henderēt
ſtatim eos vbicunqꝫ ſibi contigerꝫ. aut ꝑ ſe aut ꝑ
ſuos. dormiētes ſiue vigilantes proditorie iugula
ret. ſicuti ſenē illum iudeū dormientē ſecurum in
lecto ſuo ideo iugulari fecit. qꝛ ſe ab illo vitupe-
ratum dicebat. Quis vnquā non dico ꝓpham. ſꝫ
ꝗ vel in modico qualēcunqꝫ dei noticiā haberꝫ. ta-
lia feciſſe auditus eſt. An non poterat aliter ꝺ iu-
deo illo ſuas iniurias vindicaē. niſi dormientē cō-
foderꝫ. qđ non ſolū apud deū. ſꝫ & apud oēꝫ crea
turam ipo auditu ſup oīa mala horribile eſt. Cer
te qđ de brutis aīalibus ipa humani cordis natu-
ralis affectio fieri deteſtaē adeo vt pupillos auiū
in nido repertos nullatenꝰ occidē ꝓ lege teneat.
iſte de hoībus faciebat. Vnde igiē hoc illi. niſi ex
dyaboli ꝑte ꝗ proditoꝛ & homicida primꝰ ab ini
tio extitit ineſſe poterat. qđ & humano & diuino
iudicio omnes impietates exuꝑat. vbi eſt qđ di-
cebas eum in ſua ſcriptura dixiſſe. miſſus ſum ad
hoīes cū pace & miſericordia. Hec & hijs ſimilia
que ſi ꝑ ſingula dicerenē. poſſent fatigare legētē
tu vide ſi ꝓphete dei oꝑa ſunt. Nam illam ridicu
loſam ipſiꝰ expeditōem ſupfluū puto retexere. ī
qua cū ei preciſo labro dentiū etiam inferioꝝ me
diꝰ excuſſus fuiſſet. īſup & a gutheba filio abhia
cad in fronte & facie vulnera ſuſcepiſſꝫ. filius cu
mēne dextrū cū humero brachiū pene illi ſuſtule
rat. niſi a thala filio humetcalla ꝗ ibi digitū ꝑdi
dit. defenſus euaderet cui tn̄ digitum qđ ſatis ꝓ
phetā decuiſſet non reſtituit. oſtēdens ꝙ alienus
ſit ab illo ꝗ ſicut euangeliū narrat etiā inimico au
riculā abſciſam reddidit. Iſte eñ nec amico qui ſe
pro illo morti obiecerat ī aliquo ſubueīre potuit
Et vbi erant angeli ꝗ olī cuꝫ ꝓphetis ſemꝑ fuiſſe
leguntē. eoſqꝫ a ꝑſecutorībꝰ defēdiſſe. ſicut helyā
ab ahab. danielēꝫ & ſocios eiꝰ a nabuchodonoſor
multoſqꝫ alios quos enumerare longū eſt Ego aē
mirari non ſufficio quo pacto tibi ꝑſuaſū ſit dei
eē nunciū ꝓpham. hoīem cuiꝰ vt breuiter eiꝰ faci
noroſaꝫ vitā demonſtrē. nulla fuit alia opatō vel
meditatō. ꝙ hoīes interficere. aliena diripe. iceſtꝰ
& adulteria ꝑpetrare. XLIIII De impudi
cicia eiuſdē & flagicijs

Qui tale dedecꝰ in ſcriptura ꝓphetie ſue
ſibi facē non erubuit. vt diceret datum
ſuis renibꝰ a deo ꝗdraginta viros ī coi
tu potentiſſimos fortitudine libidīs adequare.
vbi quoqꝫ inter cetera rebꝰ odoriferis & mulieri
bus ſe delcāri dicit Sꝫ vt etiā de hijs aliqđ noīatī
dicamꝰ. nonne ipe cū adamaſſꝫ zameb filiā gaiſſi
vxorē zaidi & non poſſꝫ eā habere. deū illi in alco
rano introduxit loqntem ita. Cui dedit deus ego
illi faciam virū tuū retineri ſup te. tu aut timebiſ
deū & celab qđ facturꝰ eſt. Et ſi times hoīeꝫ. ma
gis deum. Iteꝝ ad ſeipm loq deū faciens. cuꝫ inqt
ꝯpleuerit zaidi vir eiꝰ votū ſuū in ea. tunc eaꝫ da
bimus tibi. Nihil ē ei ꝓphete difficile. ī eo qđ deꝰ
inſtituit. Quid vero turpius dici poteſt ꝙ qđ ſe
ī ſua vxore ꝗ vocabaē aiſſa. ipſe feciſſe dicię Hec
eñ cum pulcra eſſꝫ & libidini dedita. diligebatur
azhaphagā filio almuhathaꝫ ethſulemi. ꝗ & cōſue
tudinariuꝫ cum ea ſtuprū gerebat ipo machomet
ſciente & conſentiēte. Cūqꝫ multi inde loqueren
tur & teſtificarenē maxīeqꝫ muſatha & hazen.
ad vltimū vero hali filiꝰ abitalib princeps & no
bil' inter ſuos inde eum liberiꝰ arguerꝫ. copiā mu
lieꝝ eē dicens. nec decere tantū hoīeꝫ a muliercu
la dehoneſtari. dignāqꝫ eē repudio confirmarꝫ rn̄
dit nullam ſibi a deo caram vel dilectam. vtpote
quā virginē acceperat. & adhuc iuuēcula videba
tur non ſe inde curare. nec propē hoc mulierē ſibi
habilē dimiſſurū. vn̄ vſqꝫ hodie odiū eſt in arabia
inter gn̄atōnē aiſſe & generatiōnē hali Poſtmod̄
vero dicit in alcorano mulierē illam innocentem
eē. & ſibi hoc diuinitꝰ reuelatum. Fuerūt aut vxo
res eiꝰ ꝗndeci īgenue et due āncille. quaꝝ vna fuit
humeteline cuiꝰ nomē iud filia abimnei. ipa eſt ſe
ducta mater infantiuꝫ. de ꝗ dixit machomꝫ. ꝙ au
ferret ab ea zelum ꝗndo diſceſſit ab eo ad matreꝫ
ſuam fugiens vxorē gaiare. quā poſtea reuocauit
dans ei veſtes & ornamēta & duas armillas. Ipſa
v̄o accepit hec de poſſeſſione hꝰ ſeculi & futuri.
Alia fuit zameb filia gaiſſi zaidi cui ipe miſit por
tionē carnis. & ipa reſpuit. Vnde & ipe indigna
tus eſt in eam. propter illā quoqꝫ in alias vxores
iratus. propoſuit ſe ad nullā earū ingreſſurū per
vnū menſē. igreſſus tn̄ viceſimonono die. Alia quo
qꝫ zaphia iudea alabaſtria filia hai filij aptab. quā
docuit gloriari ſup alias vxores ſuas ꝗ īpropera
bant ei iudaiſmū & vt diceret eis Ego cꝰ pater ē
aaron. patruꝰ moyſes. maritꝰ machomet. O quaꝫ
longe ē ab iſta īpura & turbulēta doctrina chri
ſtiane diſcipline pia & ſancta religio. ſi vna ſola
vxor a dei amore īpedit hoīem. qm̄ ꝗ tantas habe
bat officium prophete congrue adiplere poterat
Officiū nanqꝫ prophete non aliud ē ꝙ ieiunaē. ora
re. p̄dicaē & hijs ſil'ia bona oꝑa facē. qbus miror
ſi homo tantis flagicijs deditꝰ vnꝗ potuit vacaē
XLV De hoc quod falſo propheta dictuſ
Quod ſi qs obijciat mltos male ſit
vixiſſe. ſed tn̄ bn̄ docuiſſe. qliter etiam
veſter propheta docuerat videamꝰ. ꝓ-
pheta eſt ignota p̄dicens. ſiue de p̄teritis ſiue de
futuris Scimꝰ aūt ꝙ olī ꝗndo prophete fuerunt
non ſtatī qcunqꝫ hoc nomē vſurpaſſet auctorita
tem habebat Sꝫ longa & diuturna vite ſanctita
te. ſignis quoqꝫ & miracul' a principibꝰ & popul'
dei primitꝰ cōprobatꝰ. hꝰ noīs gloriā obtinebat
ſi dixeris eū multa p̄terita enarraſſe. veluti ſcilicꝫ
de adā. de noe. de abrhaā. de moyſe & chriſto. vti
nam ſic apud nos erant ipe ea veraciter p̄dicaret
& non ꝑ multa mendacia delirans. totā pene ſcri
p̄te ſcē veritatē ſubūterꝫ. Quantū ergo ad prete
rita iā de ordine prophetaꝝ cecidit. ꝗ tot menda
cijs veritatē corrupit. Sane ſi aliquas fabulas for
ſitan ad ſuū libitū cōpoſuit. ꝗ nunquā audite ſūt.
nullatenꝰ ei credendū eſt. qꝛ et hoc a quolibꝫ faci
le poteſt fieri et ipſe iā in alijs mendax probatus
eſt. De futuris vero ꝙ nihil dixerit. nec teipſum
ignorare puto. maxīe cū ī tota ſcriptura eꝰ nihil
tale īueniaē. vnde et quantū ad futura a prophe
tali gratia excluſus. iam nec ſignis nec miraculis
nec ꝓphetia. nec vita inter prophetas eē merebię
nā illud totū quod de paradiſo qſi predixiſſe vi
deē. ad nihil aliud nos cogit. niſi vt dicamꝰ eum
ita mentiri de futuris. ſicut probatꝰ eſt mentitus
fuiſſe de preteritis. De ſignis vero et miracul' ꝙ

non ſint illi data a deo·ipe ſibi teſtis eſt·dicẽs·ita
ſibi dictum a deo·niſi ſciremꝰ eos tibi non credi=
turos·ſicut nec alijs crediderunt·daremꝰ tibi ſig
& prodigia·Iteꝝ forſitan dices·quia niſi eſſꝫ pro
pheta nunquã ad talẽ potentiã ꝑueniſſꝫ·maxĩe cũ
ſocij eiꝰ pauci eſſent numero qñ pugnauit contra
regeꝫ perſaꝝ·q̃ erat fortiſſimꝰ atqꝫ potentiſſimꝰ
& obtinuit triumphũ. quãuiſ vero ſemꝑ illi q̃ dei
cultores ſunt hoſtes ſuos ſuꝑent·tñ inueniuntur
etiã ĩ ſcriptura ſacra pauci ydolatre mltos iſrhae
litas fugaſſe·Sed & illi qui ſemꝑ vincũt·non pro
pter ſua merita ſemꝑ vincũt·ſꝫ quia illi ꝯtra quos
dimicant·tali pena digni ſunt. Nihil eñ mirum ẽ
perſaꝝ gẽtẽ ydolatrã & ſpurciſſimã a machomet
victã eſſe·non qꝛ ipe melior illis erat·ſed qñ ipſi
hoc promeruerãt vt a ſibi cõſimili dyabolo puni=
rent·Illud deniqꝫ qd ſibi dicit deũ dixiſſe·niſi ſci-
remꝰ eos tibi non credituros ꝛc̃·ad arabes q̃d ꝑti
nebat·qui nec ꝓphetaꝫ viderant·& ideo nec ſigna
ꝓphetica contẽpſiſſe vnquã potuerãt·Cuiꝰ auteꝫ
impudentie eſt dicere illos ſignis eius non creditu
ros·qui ñ ſine ſignis tm̃·ſed & ſine aliquo alicuiꝰ
boni indicio. qd nec pecora facẽ debuiſſent·peſſi
me vite homĩ crediderũt·

XLVI De fabu
lis ab eo confictis·

QVia ergo illũ tã philoſophicis ratõibꝰ
ꝙ diuinis auctoritatibꝰ·ſua etiaꝫ ꝯfeſ
ſione ab omĩ ꝓphetali grã extraneũ eſſe
ꝓbauimꝰ·reſtat vt quales ſint fabule in quibꝰ con
tra id qd ſuꝑ dixerat ſigna ſe feciſſe aſſerit videa
mus. Dicit̃ itaqꝫ ibi·ꝙ aliquãdo audiẽs vlulantẽ
lupũ. ſocijs ait ſe ex voce eiꝰ intelligẽ·ꝙ lupꝰ ille
inter alios maior & pñceps oĩm eẽt·O ſignũ pro
pheticũ·Nõne ſimiliter potuit dicere·ꝙ lupꝰ eũ
in illa voce ꝓphãm eẽ ſignaꝝ·Quis eñ inde illuꝫ
poſſꝫ arguere cum q̃d inter ſe lupi dicant·hoĩes
neſciant·Certe fabulã hanc multo vrbaniꝰ ſiquid
intelligeꝝ cõponere potuiſſꝫ·Sicut & de quodaꝫ
alio lupo ibi referẽ·ꝙ cum allocutꝰ fuiſſꝫ vehebẽ
filiuꝫ haizelbſmi·ſtatĩ ſic factꝰ ẽ ſaracenus·vbi ſi
leonẽ ꝓ lupo ille fabulaꝝ ꝯpoſitor poſuiſſꝫ·mlto
elegantior fabula extitiſſꝫ Sed nõ ĩmerito fabuliſ
ſuis ꝑcipue lupos ĩtexuit q̃ more lupi rabidꝰ ſem
per & cruetꝰ inceſſit·Qui etiã bouem zozoai dño
ſuo locutũ fuiſſe dixit·& ꝙ ſuper vbera humema
bet mulieris manũ ſuã poſuerit·Itẽ ꝙ ipe ꝑcepit
arbori·& ſtatim adorauit eũ·Qd tamẽ ſaraceni
ipi falſum eẽ teſtant̃·Iterũ dicit·ꝙ cuꝫ zameb iu
dea vxor zelem filij muſlim iudei·in oue aſſa vene
num ſibi apoſuiſſꝫ·ſcapula ouis locuta ſit ei·di
cens·Noli me comedere·q̃a veneno ꝯfecta ſũ·&
ipe noluit comedẽ·Comedit aũt inde elberẽ filiꝰ
mazuꝫ·& mortuꝰ eſt·Vellẽ ſcire·vtrũ ipe ſolꝰ an
omẽs q̃ cũ eo aderant vocẽ illiuſ ſcapule audierit
ſi eñ ille ſolus audiuit. quare ſociũ ſuũ ĩde come
dere ꝑmiſit·ſi vͦ omẽs audierũt·mirũ eſt quõ ille
comedere auſus fuit·niſi forte de ſuo ꝓpheta ſpe
rana·ꝙ etiã mortuũ reſuſcitare potuerit·Iterum
narrat̃ ibi·ꝙ aliq̃n miſerit manũ ſuam in cauerna
vñ exierunt aq̃ de quibꝰ ipe bibit·& ſocij eius·&
pecora eiꝰ. Quod magis de machomet filio azari
narrari ſolet·cũ de vtroqꝫ apud ſaracenos incer
tum & friuolũ habeat̃·Ipe quoqꝫ iſta oĩm menda
ciſſima eẽ teſtat̃·cũ in maiori ſcriptura ſua dicat·
ſigna ſibi non eẽ data·Et cũ iterũ loquit̃ dicens·
Non ſũ miſſꝰ niſi virtute gladij·& qui non ſuſce
perit meã ꝓphiam occidat̃ aut reddat tributuꝫ ꝓ
infidelitate ſua & dimittat̃·vñ vero apertius aut
maĩfeſtius ipo teſte falſa eẽ illa oĩa cõprobantur
ꝙ ex ſuis iterũ dictis quibꝰ in alchorano ſic lo
quit̃ quid quid inueneritis ſcriptũ pro me ꝯferte
illud cũ alchorã·Et ſi ei non concordauerit·ſcito
te·qꝛ innocẽs ſum ab illa ſcriptura·& non ẽ mea·
ergo ſcd̃m iſtaꝫ regulã ſigna illa oĩa reſpuẽda ſũt
q̃ nullatenꝰ in alchoran inueniunt̃

XLVII De morte ipſiꝰ·

NAm illd tam ridiculũ nobis ꝙ lamẽtabi
le ſuis eſt·ꝙ cum precipiſſꝫ eis·vt mor
tuũ ſe nõ ſepelirẽt·eo ꝙ tercia die aſſu
mendus eẽt in celum. ipſiqꝫ preceptũ obſeruãtes
magnis hoc deſiderijs expectarẽt·& iam a ſecun
da feria in q̃ mortuuſ fuat vſqꝫ ad veſꝑam quarte
ferie longa expectatõne fatigati·nihil aliud in eo
ꝙ fetoris magnitudinẽ ſuꝑexcreſcere cernerẽt·tã
dem ſicut retulit humbrã nudũ eum proiecerunt.
Guibran tamẽ filiꝰ heluzam dixit·ꝙ lotꝰ & tribꝰ
veſtibꝰ indutus·ſepultuſqꝫ ſit ꝑ manus hali filij
abitalib·& alfadi filij alahabet filij abdemutalla
patrui ſui·Fert̃ ei ꝙ ꝑ ſeptẽ dies morbo pleureti
co egrotauerit & amiſerit ſenſũ·ſeptio vͦ die cõ
ualuerit·Iratꝰ ẽ hali filiꝰ abitalib·eo ꝙ ꝑdiderat
ſenſũ·& dixit hoc ei·At ille iuſſit nulluꝫ amplius
remanẽ ſecum in domo niſi alahabꝫ filiũ abdemu
talla·Alia vero die ſeptĩa mortuꝰ eſt·& ĩtumuit
vẽter eius. & retro curuatꝰ ẽ minimꝰ digitus eius·
Et fuit obitꝰ eiꝰ ſecũda feria·xij·die mẽſis rabeg
primi ãno.lxiij·vite ipſius poſtꝙ egrotare cepit
xiij·die·vita ergo eiꝰ·lxiij·annis extitit·quorum
in prophia viginti tres expẽdit·decẽ in mecha·tre
decĩ in ciuitate·Hec ſũt q̃ fecit machomꝫ a princi
pio vſqꝫ ad finẽ·

XLVIII· De inſtabilita
te ſectatorũ eiꝰ·

MOrtuo vero machomꝫ oẽs ab eo decepti
reuerſi ſũt ſtatĩ. vnuſquiſqꝫ ad ſuã quaꝫ
añ tenuerant ſectam·ſiue ydolatriã·ſiue
quãlibꝫ aliam ꝑter paucos ſue cognatõnis qui ex
pectabãt ſe fore ſucceſſoẽs ĩ regno·Eo tẽꝑe fuit
ebubeer filiꝰ amichabaf vir prudẽs & callidꝰ·qui
non multopoſt regnũ adeptꝰ eſt·qd vehementer
diſplicuit hali filio abitalib·quouſqꝫ rex adeo illũ
obſequijs & blandicijs deliniuit vt etiam regnuꝫ
ei poſt ſe delegaꝝ. Illos qui auerſi fuerãt a ſecta
machomꝫ omĩ ingenio ad eã reuocans·iteruꝫ eos
ſtulticie mãcipauit·quidã eñ timorẽ·quidã ſpe ho
noris & facultatũ·alij alteriꝰ cuiuſlbꝫ lucri cã·
omẽs tamẽ ſimulatorie non ex animo redierũt. Puto
aũt te optĩe recordari quid dñs meꝰ emurhelmo
ni aliq̃ndo cũ eſſemꝰ ei aſtãtes (& quidã q̃rerent̃
de aliquo qui videbat̃ eẽ ſaracenꝰ & non erat) co
ram omnibus rñderit·Dixit eñ ita·Ego miror
ꝙ de iſto ſolo q̃ſi aliquid nouũ mihi dicatis·cum
ſciam non iſtũ ſolũ ſꝫ multos alios nobiliores &
probiores in palatio meo ſaracenos eẽ ꝯñdũt qui
dam ſe eẽ·ſed non ſunt·Eſt eñ inquit mos pene
oĩm·vt ſicut de iudeo prouerbium dicit·Iudeus
niſi poſtꝙ efficit̃ ſaracenꝰ·iudeus non ẽ·& vix a
liquis ſuam legẽ niſi priꝰ aliã accepit diligit·Ego
aũt de hoc quid aliud debeo vl poſſuꝫ facẽ·ꝙ ꝙ
dñs meus machomꝫ ipſe faciebat. Nã illi hoc etiã
contigit·vt fere omẽs·& maxĩe qui ei proximiores
& familiares eẽ videbãtur·ñ niſi ſimulate ac decepto
rie legẽ eius tenerẽt·Adeo eñ ſpernabatur ab eis·
& quidquid dicebat pro nihilo habebant odien
tes eum in cordibus ſuis·vt q̃dam die volentes

eum occidere · expectarent eũ in quadã valle · q̃te
nus tranſeunte illo . terrificarẽt ſubito mulã eius
vt p̃cipitatus interiret · q̃ tamẽ nunquã ꝓpter hoc
eis ſe iratum monſtrauit · eius igiẽ exemplo omẽs
iſtos qui ſiue de chriſtianis · ſiue de iudeis · ſiue de
paganis ſaracenos ſe eſſe dicunt in regno meo &
nõ ſunt · nunquã ad aliud cogã · Scio nanq̃ꝫ · ꝙ nul
lus chriſtian⁹ q̃ timore ſaracen⁹ fieret in ſaraceni-
tate permanebit · Similiter de alijs ſentio · Quid
ergo amplius poſſum facere · videat deus & iudi
cet hoc ſolum faciã vt ſemper maledicam eis ·

XLIX ¶ Qꝫ lex eius non ſit diuina ·

SEd iterum ſi forte dixeris non debuiſſe
me rep̃hendere ip̃m illũ ſi ſe aliq̃n vim
dicauit · cũ hoc inueniat̃ feciſſe ioſue &
ceteri multi ꝓphete · ſcias aliud eẽ q̇d fit p̃cipiente
deo aliud q̇d homo p̃ſumit : Deus enĩ hoc ill' p̃ci-
piebat · de cuius p̃cepto quodcunq̃ꝫ ſit · q̃ñcunq̃ꝫ
ſit · non licet homĩ iudicare Ergo inq̃s · nec macho
met de hoc hic rep̃hendi · ſiquidẽ & illi deuſ talia
p̃cepit · vñ tamẽ ꝓbas · ꝙ deus illi p̃cepit · De⁹ ei
ille ſi de⁹ fuit · in aliquo ſe deũ eẽ oſtẽdere debuit
ſcd̃m ea vero q̃ ſup̃i⁹ oſtẽdim⁹ · nec ſignis nec mi-
racul' hoc oſtendit · Nos igiẽ eũ deũ fuiſſe nõ cre-
dimus · nã ſi deus eſſꝫ · nunquã ſine miracul' legem
daret · Q̇d enĩ de deo credim⁹ · tã in nouo ꝙ̃ in ve
teri teſtamẽto ſignis & miracul' cõmendatũ nob̃
& cõfirmatũ eſt · nec aliũ vnquã ꝓ deo habebim⁹
niſi illũ vnũ & verũ qui quotiẽs legẽ dare voluit
ſignis hãc diuinis & mirabilib⁹ cõfirmauit · Pro
pheta vero tu⁹ quis fuit vel vnde venerit neſcio
cum dicat̃ mihi a dño meo hieſu chriſto · ꝙ in io-
hãne baptiſta finis ſit oĩm ꝓphetarũ · Illud quoq̃ꝫ
prudentie tue nullo pacto ducere arbitror · ꝙ inui
tare me voluiſti vt ſcꝫ dimitterẽ ſacroſancta &
ſp̃ũalia dñi noſtri chriſti p̃cepta · ex q̇bus ip̃e mihi
non illã ſordidiſſimã quã deſcripſiſti p̃adiſũ tuaꝫ
ſed eternã angeloꝝ vitam in celeſtib⁹ ꝓmittit · &
accederẽ ad ĩpuriſſimos & pecualeſ rit⁹ nõ a deo
q̇d abſit · ymo a ſp̃ũ fornicatõnis & caſtrimargie
miſerrimiſ & carnal' fetulẽtie ſeruis ĩfeliciſſimis p̃
ſuaſos · quoꝝ ſicut de ſilibus paul⁹ apoſtol⁹ dicit
de⁹ vẽter eſt · & gloria in confuſione ip̃oꝝ : q̃ non
niſi terrena · caduca · vẽtri & libidini cõgruẽtia ſa
piunt · nec ſap̃e poſſũt · execauit enĩ eos ſp̃ũs imũ-
dicie · q̃ eternã putredinẽ & vermes ĩmortales he
reditabũt · qꝛ porcoꝝ more ſemp̃ in ſtercoẽ & feto
re libidĩs volutantur . Ego enĩ mirari nõ ſufficio ·
quomodo p̃ſuaderi potuit · nõ dico alicui ſapiẽti ·
ſꝫ illi q̃ per ſomniã aliq̇d humani cordis ſe habẽ
putarꝫ iſtũ fuiſſe prophetã · cũ eius & vita & do
ctrina ita cõtraria ſint · nõ ſolum diuine religioni
verũetiã humane honeſtati . vt ip̃a quoq̃ꝫ bruta
aĩalia pene hoc intelligẽ poſſint · Sed vt iterũ ali-
q̇d mitius dicam⁹ q̇s vnquã ſanctoꝝ & diuinoꝝ
nũcioꝝ quos a deo eẽ miſſos cognoui⁹ · in terroẽ
gladij ſe miſſũ aſſeruit · Quis ita facinoroſe vixit
q̇s deniq̃ꝫ tot ſpurcicias docuit · aut q̇s ita vẽtri
& libidini gen⁹ humanũ proſtituit · L

¶ Qualiter p̃ fallaciã fuit data :

ITerum tamẽ ad p̃cepta ei⁹ diligentiuſ
inſpiciẽda reuertamur · q̃ ego neſcio ad
quã legẽ p̃tinẽ videant̃ · Duas enĩ a deo
accepim⁹ · vnã gratie · alterã iuſticie · Lex gratie a
xp̃o data ẽ · Lex iuſticie a moyſe · Lex gratie talia
iubet · Diligite inimicos vr̃os · bñfacite hijs q̃ ode
runt vos · & cetera hmõi · Lex iuſticie · oculũ pro

oculo · dẽtẽ pro dẽte · vſturã pro vſtura · p̃cuſſurã
ꝓ percuſſura · ꝛc̃ · q̃ ad talionẽ pertinẽt reddi ip̃at ·
Harꝫ duarũ nullã ſocij tui eſſe maĩfeſtũ ẽ · Multi
tudo ei antequã ip̃e emergerꝫ . vna a chriſto . alte
ra a moyſe data eſt · Cuꝫ enĩ iſte due tantũmodo
leges hominibus date ſint · quaꝝ altera diuina · alte
ra humana magis eẽ videt̃ · Iſta tercia lex a ſocio
tuo inuẽta · q̇d erit niſi dyabolica · Dyabolo enĩ in
ſpirante maxime hanc ſubito neſcio vñ emerſiſſe
cognoſcim⁹ · q̃ nec humana nec diuina eẽ ꝓbatur ·
ſꝫ inter vtrũq̃ꝫ prodigioſa facie · nũc hoc nũc illõ
videri volens · & ſe nunc illã nũc iſtam eẽ ꝯfingẽs
nullũ alium niſi dyabolũ · q̃ ſe inter deũ & homĩeſ
ſemp̃ mediũ facere niſus ẽ imitat̃ . Sꝫ forſitã dices
inde probari hanc legẽ eẽ diuinam · qꝛ cum macho
met ydiota & ſine literis eſſꝫ · nullatenuſ eam ſcri
bere vl' ãnunciare hoĩb⁹ · niſi diuĩa v̇tute potuiſſꝫ
maxĩe cum ip̃e ibi dicat · qꝛ nec hoĩes nec demoẽs
talem ſcripturã facere poſſent · Et iterꝝ · Si hanc le
gem feciſſemus deſcendẽ ſup̃ moutẽ · inclinaret ſe
mons ip̃e & adorarꝫ eam p̃ timore dei · & alia mł
ta friuola · & nihil ratõnis habẽtia · q̃ tu aperta &
manifeſta ſigna ꝓphetie ſocij eẽ dicis q̇bus probe
tur eẽ vera · O ſigna & miracula in iſtis ait macho
met · O ſigna compãda mari rubro diuiſo & ſoli
ad imperiũ ioſue ſtanti & chriſti p̃cepto mortib⁹
ĩperãti · ymo vere magna tã veritatis ꝙ̃ virtutis
inopia · q̃ tibi hec ſola argumenta · ymo deliramẽ
ta omĩ ratõe & v̇tute vacua dereliquit LI

¶ Qualiter alcorani liber cõnexus ſit ·

SErgius monach⁹ cũ in monaſterio q̃uid
peccaſſꝫ · & propter hoc excõicat⁹ & ex
pulſus fuiſſꝫ · venit ad regionẽ cubenne
& inde vſq̃ꝫ ad mechã deſcendẽſ vbi erãt duo po
puli . vnus cultor ydoloꝝ · & alter iudaic⁹ inueĩt
ibi machomet q̃ colebat ydola · volẽſq̃ꝫ aliq̇d facẽ
vñ monachis illis qui eũ expulerant placeret · &
reconciliari merẽt̃ · erant ei heretici neſtoriani qui
dicunt mariã non peperiſſe deũ · ſꝫ hoĩem tantum
omĩ ſtudio & conamĩe p̃ſuadebat ei vt ab ydolis
recederꝫ . & chriſtian⁹ neſtorianus eſſꝫ · Quod cũ
effectui mancipaſſꝫ diſcipul⁹ ei⁹ fact⁹ ẽ macho-
met · & ille ſe propter hoc neſtoriũ nũcupauit E
ita factum ẽ vt ab ip̃o monacho aliqua de veteri
& nouo teſtamẽto edoctus · ip̃a ĩ alchorano ſuo
fabuloſe ac mẽdoſe intexerꝫ · Hoc & ille p̃ſuaſit ·
vt in alchorano ſuo ponerꝫ dictũ a deo · ꝙ mona-
chi & preſbiteri chriſtiani faĩliariores ei eẽ debe
rent · qꝛ non ſup̃biunt · Cum vero cognouiſſẽt iu
dei ꝙ multi & etiam machomet ip̃e ad qualemcũ
q̃ꝫ quaſi vmbrã chriſtianitatis illum monachũ ſeq̃
rent̃ · & pene illud q̇d poſtea factuꝫ eſt p̃ macho
met per iſtũ neſtoriũ iam conſũmatũ eẽt · proſilie
runt tres iudei · & timẽtes ne in veram chriſtiani
tatem quãdoq̃ꝫ machomet inciderꝫ : acceſſerunt
ad euꝫ · & malicioſa calliditate ſocios vel diſcipu
los eius ſe eẽ in hac ſecta dicentes · eiq̃ꝫ omĩa que
turpiora vel nequiora in alchorano ſunt ſcribere
p̃ſuadẽtes vſq̃ꝫ ad finẽ eius cũ eo ſemp̃ fuerunt ·
Poſt mortem vero machomet cum ſicut diximus
vnuſquiſq̃ꝫ rediſſet ad ſectam ſuã & ſucceſſiſſꝫ ĩ
regno ebubere · hali quoq̃ꝫ filius abitalib · licet no
bilior eo ſub ipſo maneret . predicti iudei volen
tes iterum turbare omĩa · p̃ſuadebant hali dicen
tes · Quare cum ſis fortis & nobil' · nõ te in ꝓphe
tam eleuas ſicut fecit ſoci⁹ tuus machomet qui
erat chriſtianus neſtorianus et erimus tecũ ſicut

fuimus cum illo adiuuantes te in om̄ibꝰ. Ille aūt
vtpote iuuenis & totiꝰ bone doctrine expers. fa
cile acquieuit. Iam em̄ quaſi ad hoc ꝑdoctꝰ fuat.
ſiquidē aliq̄ndo cum puer eēt & vagabundꝰ. vt
illiꝰ etatis eſt. quadā die per aliq̄ deuia incederet
neſtorij illius pſeudo monachi latibulū vn̄ ab eo
machomet furtim reſponſa dabant̄ offendit. At
ille cum ſe dephenſum videret puerū tam nimis
ꝙ blandimētis induxit. vt hoc nulli hoim ꝓderet
Itaqꝫ iam pene ad hoc icipiend̄ declinauerat hali
Sed rex ebuberc hoc ꝯperto. iuuenē ad ſe venire
mandauit. quē cū veniſſꝫ. tantiſ blandicijſ a ꝓmiſ
ſionibꝰ deliniuit. vt ab hm̄oi incepto oīno deſiſte
ret. ſeqꝫ illi ſubditū in om̄bꝰ exhiberꝫ. iudei tn̄
non ceſſauerunt facere qd̄ potuerunt. nā accepto
libro ab ipo hali quē reliquerat ei machomet qd̄
quid ſibi viſū ē. aut addiderūt. ā detraxerūt. aut
mutauerunt. Ex quibꝰ illud ē vnū. dicunt iudei.
chriſtiani nihil ſunt. dicunt chriſtiani ſꝫ iudei ſtul
ti ſunt. Item inter alia multa & fabuloſa illud ca
pitulū vbi eſt fabula de formica. & aliud in quo ē
fabula de ape. & aliud de aranea narratur.

LII. ¶Qualiter eiuſdem ſcriptura dilacera ¶ta ſit.

Qualiter aūt ſcriptura iſta nō
ſolum a iudeis ſed etiam ab alijs multis
varie incepta diuerſe intellecta m'tifor
miter expoſita. & tandē pene tota dilacerta ſit ex
aliqua ꝑte explicabimus. Poſt. xl. vel ſicut alij vo
lunt poſt ſex mēſes ex quo regnare cepat ebuberc
vocauit hali filiū abitalib & dixit ei. Quare p̄ns
non fuiſti quādo factꝰ ſum rex & non cū alijſ no
bis aſtitiſti. cū ſis magnꝰ princepſ & nobil' r̄ndit
hali. q2 occupatꝰ fui in colligenda ſcriptura ſicut
iniūxit mihi ꝓpheta. & iam collegerat eleage filius
nizef multos codices & diminuerat multa in illis
ſicqꝫ ceteri multi. Quidam em̄ legebāt ſcd̄m hali
ſcꝫ familia & domeſtici. & ꝓpinquiores eiꝰ. illam
ſcripturā q̄ fuerat apd̄ chorais. & q̄ ꝑma illiꝰ fuiſ
ſe dicebat̄ quā tradiderat ei neſtoriꝰ monachus.
quē vocabat aliq̄ndo gabrielē. aliq̄n ſpiritū fide
lem. Alij vero legebāt collectū a diuerſis hoibuſ
Multi vero ſcd̄m arabeꝫ quendā venientē nuper
de ſolitudine q̄ multa inde ſcripſerat abſqꝫ ſēſu
& ratōe. alij ſcd̄m zabefatin & arabin. alij ſcd̄m
alios. qui omnes i mēbranis & rotul' qd̄ vnicuiqꝫ
videbat̄ trāſtulerāt. Erant itaqꝫ varij inter ſe &
diſcordes. Dicebantqꝫ cū legerent alter ad alterū
Ego melius ꝙ tu. ſed tu deterius ꝙ ego. Et ego
totum habeo. ſed tu nihil. Sed tu nihil. & ego to
tum. Hoc igit̄ modo alijs addentibꝰ. alijs minuē
tibus. alijs mutātibꝰ. alijs alio quolibꝫ mō corrū
pentibꝰ. liber ille oī fide indignꝰ effectus eſt.

LIII ¶De iterata collectione illiꝰ & diſſipa ¶tione.

Deniqꝫ mortuo ebuberc. & ſuc
cedēte ſibi ozimen filio hafen cui inſidia
bat̄ hali filiꝰ abitalib. & q̄rebat eū inter
ficere. Cū platum fuiſſet ad regem de diuerſitate
ſcripture & aſſiduis contentōnibꝰ & rixis que ꝓ
pter eaꝫ fiebant. dicerētqꝫ illi ſapientiores timere
ſe. ne de hac cauſa ſeditōeſ & diſcidiū orirentur i
regno. maximeqꝫ ne ex toto ſcriptura illa periret
ꝑcepit rex om̄es libros & cartulas vndecūqꝫ col
ligi. licet tamen hali abitalib & iben muzod libroſ
ſuos dare noluerunt. Reliq̄ vero collecti. dati ſūt
in manus zeidi filij zebith aleuzari. & abdalla filij
alababet ad redigendū oīa in vnū codicē & emen
dandū. Dictūqꝫ eſt ill'. Si contigerit voſ in aliqꝰ
capitulo non poſſe ꝯcordare. ſcribite illud ſcd̄m
exēplar & auctoritatē chorais. qd̄ & ipi fecerūt.
ſicuti verbigrā. q̄n inueneruut in quodam loco ar
cam. & aliꝰ dixit arcem. & alius arcum. tandē ſm
id quod habebat chorais dixerunt. Sic & de mul
tis alijs. faciētesqꝫ quattuor ſil'es codices. vnum
miſerunt in mechā. alium in ſiriam. alium i aleirac
aliū reliquerūt in ciuitate. ſed ille qui ad mecham
miſſus fuerat incendio ꝑijt. q̄n vaſtata eſt mecha
ab orzeario. Ille vero q̄ in ciuitate remāſit in diebꝰ
gezit filij maioma perditꝰ eſt. Terciꝰ qui in aleia
rac erat a tpe almuſtar nuſquā compuit. Rex aūt
orimē qui libros illos ꝑcepat fieri. q̄cunqꝫ reman
ſerunt in cartis ꝑcepit cōburi. Ex hijs igit̄ varieta
tibꝰ & mutatōibus q̄ ſupius dcē ſunt. contigit vt
multa ibi capitula diuerſa inter ſe & ſibi inuicem
contraria inueniant̄. Sicut verbigrā. capitulū bo
uis & capitulū vacce. de quibꝰ dicit̄. ꝙ capitulū
bouis āte fūit prolixiꝰ capitulo vacce nūc vo bre
uius. Dicit̄ etiā capitulū ſententiaꝝ corruptū eē
& iperfectū. Dixit etiam aiſſa vxor machomet.
hali multa inde abſtuliſſe & pene totū demutaſſe
& inſup prohibuiſſe homīes ne legerent̄ alchoran
& propter hoc multos ſepe verberaſſe.

LIIII ¶Qualiter recollecta et diſſipata ſit.

Oſt multa iterū tempa elehegeg filius
vizes cū regnare cepiſſꝫ. iuſſit congrega
ri om̄es li bros et cartas et volumīa cō
fectoqꝫ ex eis vno codice ad ſuū libitum. poſtꝙ
multa adiecit et multa detraxit. multaqꝫ narrauit
cetera omīa q̄ vbicunqꝫ inuenirētur iuſſit incendi
Fecit aūt de ſuo libro exēplaria. Ex quibꝰ vnū mi
ſit in egiptū. alteꝝ in ſiriam. alterū in ciuitateꝫ. al
terum in mechā. alterū in meſopotamiā. alterū in
albazara. Aliq̄n etiam venerunt ad iſtos multi de
gente elnebbeti qui ydolatre erant. et ſil'antes ſe
velle eē ſaracenos. vt legeꝫ eoꝝ ſi poſſent ānihila
rent. multa nihilominꝰ in ꝑdcā ſcriptura vbicūqꝫ
latēter poterāt. modis oibus lacerabāt. Q2 ſi nulla
alia varietatis hm̄oi ſcripture cā fuiſſe videret̄
ꝙ ex illo habebatur. ſcꝫ ꝙ hali et ebuberc et ori
mē et gomar ſemp diſcordes fuerūt et inimici ſuf
ficerꝫ dū ꝓ certo ꝯſtat ſingulos eoꝝ pro ſua inten
tione. alteꝝ aduerſus alterū. in libro illo iuxta ꝓ
priam voluntatē. quiquid ſibi placuit ad ſue cau
ſe cōmodū. vel addidiſſe vl' minuiſſe vel narraſſe
viri certe probi ſaraceni. et qui ſatis inde dolebāt
mihi ſepiꝰ hoc dixerunt. ꝙ tota alchorani ſcriptu
ra adeo cōmixta et confuſa ſit vt quiquid ibi eſt.
totum ſine ꝯtinuatōne ſine compoſitōe abſqꝫ omī
verboꝝ ordīe. poſtremo abſqꝫ vllo ſenſu vel ratō
ne videatur

LV ¶De vilitate ſtili eiꝰ et materie

Miror aūt quid illic tibi placē poſſit Nā ſi
eloq̄ntia conſideret̄. nemo tam turpiter
aliquid arabice ſcripſit. Quantū em̄ ad
ſapientes arabicos ſcriptores Quid ē totū alcorā
niſi digna riſu barbaries. Si vero ſentētie ꝑpēdā
tur. ego nihil ibi video. ſi tamē eſſe poteſt aliquid
boni. Nā mala illic multa repiri non dubium eſt.
q̄ vel quilibet ſtultꝰ ſiliter. aut certe multo elon
gantius fingere poſſit. Eſto tamē bona ibi videt̄
eē aliqua. ſicuti verbigrā. vt aliq̄ndo ieiunet̄ ore
tur et vt fiant aliq̄ elemoſine. Nunquid primū ta
lia inuenta ſunt a machomet qualia ſcꝫ an̄ ipꝫ nul
lus audierat. O quāto ſanctiꝰ. q̄nto honeſtiꝰ. q̄n
to ratōabilibꝰ et moyſes et helias et alij ꝓphetaꝝ

multi. Iohannes quoq3 baptista. sed et ipse dñs
oĩm iheſus chriſtus et ieiunauerũt et adorauerũt
& miſericordias impenderũt. nos quoq3 ieiunarẽ
& orare & elemoſinã dare ãte prodigioſa3 pphia3
machomet infinitis retro tpib9 docuerũt. Ceſſet
ceſſet machomet earũ rerum velle videri magiſter
primus? quar3 nec dign9 fuit in aliquo diſcipul9 eẽ
vel vltim9. Abſit abſit a nobis talis pdicator ie-
iunij: q poſt mõſtruoſũ ieiuniũ ſic omĩ libidini &
ingluuiei opam ĩpendẽ pcipit. vt nõ ad aliud vi-
deatr inſtituiſſe ieiuniũ. qꝫ vt poſtea voluptuoſi9
& appetẽti9 excitetr oĩus turpitudo libidinũ. Ia
vero illud qd & tu mihi dixiſti & ipe in eadẽ ſcri
ptura pdicauit. hanc ſc3 ſcripturã talẽ eẽ. qualis
nec ab hominibus nec a demonib9 fieri poteſt. cer
te ſatis ipe elegit qb9 dicer3 ruſticiſſimos videli
cet & agreſtes hoĩes. qui & nouiter de diũſis ſe-
ctis venerant. ipamq3 etiã linguã arabicã ignora
bant. Ceterũ ſi hoc nobis exponere liceat p oĩa
ſic ei concedimus. qꝫ vere tam ſtulta tã inhoneſta
tãq3 irratõnabilis ſcriptura. nec ab homĩb9 nec a
demonib9 fieri poteſt. puto eñi qꝫ etiã demones
talia ſcribere erubeſcerẽt. ſane ſi tñ vult macho-
met gloriari de ſuo alchorano. qñto magis gloria-
ri poſſent alij qdam quos te ignorare non puto.
muzeilenia. beleaiſi. & ethiopſ alabzbi. et calliata
ellecedi qui eode3 tpe emulatõe illi9 vt & ipi no
men ſibi apud homĩes comparent. ſuũ quiſq3 al-
chorañũ fecerũt multoq3 honeſtiora. & ſaltẽ in a-
liquo veriſil'ia conſcripſerũt. Sed qa non ex toto
ventri & libidini frena laxabant. nõ tãtos beſtia-
lium hoĩm greges aſininos poſt ſe trahere potue
runt. LVI De iperitia & fictõe illi adhe

Si ergo miraris quare tm̃ q rentiũ
buſdam hec ſcriptura placuit. pcerto
teneas nulli vnquã nobili vel ſapienti
eam placuiſſe ſ3 miſerrimo impitiſſimo vulgariũ
hoĩm generi. q ab eo de locis ſilueſtrib9 cõgrega
ti. cum has primas literas audiſſent. rei nouitate
ſtupefacti ſacrilegas fabulas diuina eſſe oracula
crediderũt. Deniq3 cũ & paupertate & aſſiduo ru
raliũ operũ labore confecti fuiſſent. cibi. potus.
pcioſarũ veſtiũ amenitatis v mbroſe. vaſoru3 ſpe
ctabiliũ. vxorũ inſup pulcerrimar3 & infiniti cõ
cubit9. aliarũq3 ſpurciſſimarũ padiſi deliciarum
quas etiam te prochdolor enumerare nõ puduit
beatitudinẽ audientes. ſeq3 ibi ex promiſſione ma
chomet iamiãq3 futuros eẽ ſpantes. ad oĩa quecũ
q3 voluit pecorini hoĩes cucurrerũt. Inde ẽ qꝫ cõ
tra regẽ pſidis exiens. ſic adiutus eſt ab eis vt vi
ceret. promiſerat ſiquidẽ oĩbus q in bello ipo mo
ri pro eo eligerẽt. ſui padiſi delicias. Quidã tam
magis idcirco pugnaſſe dicunẽ. vt ortos optimos
quos in pſide viderãt obtinerẽt. nã & illos ſe p9
victoriã daturũ eis dixerat. vt & ĩ hoc ſeculo &
in futuro ſemp in ortis eſſent. Noſti aũt arabes.
qñtũ delectenẽ orto2 pulcritudie. ſ3 dicis Nõ ſo
lum ruſtici illi. ſed & multi alij ſunt ſecuti eum.
Vere multi alij. ſed peſſimi & leccatoẽs. & q gra
uati ere alieno. vl' pro ſuis ſcelerib9 morituri hãc
ſolam euadẽdi viã inuenerãt Nã dic mihi obſecro
quẽ vnquã ſapientẽ aut nobilẽ aut honeſtũ ad ſa
racenitatem veire vidiſtis. illi eñi q e iudeis vl' e
chriſtianiſ adhuc veniũt ad vos. abſit vt aliqua p
uocati honeſtate hoc faciãt. ſ3 qz miſeri & impu
dici legis ſue regulas non ferẽtes. ad latã ſpacioſã
viam quã ſoci9 tu9 docuit ſe puertũt. qd qbuſdã
maxĩe chriſtianis contigit. quo2 lex ſpũal' & cele
ſtis oĩa q in mũdo ſunt contemni ſpe & amore
viſionis dei eterne pcipiẽs. dũ carnales & fluxas
infeliciũ mẽtes compmit. ſtatĩ ab ea diffugiũt. qz
pugnare otra ocupiſcẽtias neglgũt. hoc tñ certiſ
ſime ſcias. qa neq3 iudei neq3 pagani neq3 chriſtia
ni quocũq3 modo ſe exteri9 habeant. & ſi venien
tes ad vos de veſtra ſecta ſe eſſe ſilent. vnquã ex
corde nobiſcu3 ſint. ſil'ant qdem ſe eẽ quod non
ſunt. vt ſicut p dixi aliqd corpis euadant incõmo
dum. aut vt porcinis voluptatib9 quarum apud
vos copia ẽ pfruanẽ. Adeo aũt quidqd facitis p
nihilo ducũt. vt ſepe inter ſe loqntes. machomet
& legi eius maledicãt nec dignũ eum aliqñ fuiſſe
pphetia vl' dei lege affirmẽt. LVII De no-
mine machometi qꝫ falſo dicat in throno ſcriptũ.

Vane ſupfluũ mihi videtr tecum agere de
ill'q tuam nõ latẽt inouſtriam. qlia ſint
apd nos. & qꝫ nulli pudẽda. ſ. diũſitas ĩ
pconio celebritateſ exequiarũ varietaſ in teſtimo
nio. oratões ſolennitatũ. ſolicita ad plagam meri
dianã conuerſio. & modus legẽdi. & mod9 diſcer
nendi: ſil'eſq3 hmõi varietates. q oĩa in corde tuo
qꝫ nihil ſint ſcio. cum hec ſola ſufficie teneas. nõ
tamẽ propẽ principatũ quẽ tenes dimittẽ vel'por
ro illud qd mihi ſcripſiſti antequã ſecula crearet
deus. ſcriptũ fuiſſe in throno. nõ ẽ deus niſi deus
machomet nundus dei. vñ accepis aut vbi inue
neris neſcio. cũ nec in alchorano nec ĩ alia qualib3
ipi9 inueniatr ſcriptura. Verũtamẽ ponam9 vt a
licubi hoc repertu3 ſit. velim ergo vt mihi dicas. ſi
in hoc throno ſcriptum ẽ qs hoc ſcripſerit. An a
liquis ſcripſit hoc deo ſ3 quis poſſ3 ſcribẽ cũ nec
dudum ſecula creata eẽnt. an deus ipe ſibi ſcripſe
rit timẽs. ſc3 poere nomẽ ſuũ niſi illõ ſcriber3. qd
ſatis abſurdũ videtr. S3 forſitan deo ſcripſit vt ã
geli poſſent hoc legẽ. & hoc non minis inſulſũ ẽ
ſentire. non eñi p literas loquit deus angelis. ſed
illuminatõe pñtie ſue. q illis vbiq3 adeſt. nũ pte
rea pter homĩes ſcriptũ ẽ vt ipſi legerent & ſci
rent. ſ3 homĩes in throno quomodo legerent Re
ſtat ergo friuolum & vanũ eẽ. qd & teipm intelli
gere credo. teq3 tibiipi ſcienter illudẽ. ſicut qda3
de ſocijs dicũt. qui hoc pro nihilo habẽt dicẽtes
a iudeis confictũ eẽ. & inter alias fabulas mixtu3
vt riſum de vobis totĩ mũdo mouerẽt. Certe cũ
aliqs vult bñdicere machomet & vltra modũ lau
dare hoc ſolũmodo dicit. Deus tu bñdic macho
met ſicut bñdixiſti abrahã & generatõi eius. Vñ
& in libro e9 ſcriptũ eſt. O filij iſrhael recordamĩ
beneficio2 q ego exhibui vobis. quia pretuli vos
omib9 gentib9. ſi ergo ita bñdici machom3 a deo
ſicut bñdict9 fuit abrham & generatõ ei9. ſupe2
omẽs laudes & bñdictiones ẽ. & ſi filij iſrhael p
lati ſunt a deo omĩb9 gẽtibuſ. cu3 tam nec abrhaã
nec gñatio eius nomen habeãt ſcriptũ in throno.
quomõ factũ vt nomẽ machom3 qui ſm hanc re
gulam ipo abrahã & generatõ e ei9 minor habẽ
ibi ſcriptum ſit. LVIII. De ſuperſtitioſis
ieiunijs & lauacris ſaracenorum.

Deniq3 inuitas me ad quinq3 oratões.
& ad ieiuniũ mẽſis ramazan. vbi non tã
tibi reſpondeo qꝫ vt ipe tibi reſpõdeas
volo. Dixiſti eñi in tua exhortatõne. qꝫ inter alia
q de noſtra religione cognoueras. etiã oratõib9
monachorum & ieiunijs interfueris. genuflexiões
& inſtãtiam depcationum videris. & cetera oĩa

que vere ſancta & celeſtia eſſe nullus negare po
terit. Sup aīam ergo tuā hoc pono. & teipm iudi
cem facio. Scio nanqȝ pcerto. qꝛ ſi qd iudiciū ra-
tionis exigit inde dicere volueris. qntū ad ieiunia
& oratōes chriſtianoꝝ. ieiunia & oratōes veſtro
rum non ſolū ieiunia & oratōnes nō eſſe clamabis
Verumetiā ꝙ tales ſordes veris & ſanctis ſeruo
ruȝ dei virtutibꝰ ſe compare vllo modo auſe ſint
cū maxīa indignatōe ridebis. Quod vero freqnti
corpoꝝ lauatōe hoīem purificari creditis. caſqȝ la
uatōnes totiens frequētatis. hoc tibi reſpondeo
qd dn̄s meus in euangelio ſuo iudeis ſilia facienti
bus ait. Ve vobis ypocrite q ſiles eſtis ſepulcris
ornatis deforis cum habeāt intꝰ cadauera. Ita vos
qdem lauatis corpa veſtra forinſecus. & corda ve
ſtra polluta ſunt iniqtate. Quid ergo pdeſt laua
re manus & pedes. & extergere caput. & inſiſte
re oratōibus cū conſciētia cordis & mēs & aīmꝰ
occupata fuerint in effuſione ſāguīs & diripien-
dis ſubſtātijs alioꝝ. vxoribꝰ quoqȝ & filijs capti
uandis. Vide ergo quō reſpōdet illis ſpūs viuifi
cans. Oportet em̄ hoīem prius lauare iteriora cor
dis ſui & purificari a cogitatōibꝰ peſſimis. deide
ſi placet & ſi necē eſt etiā corpa. LIX ¶ De
circūciſione & phibitōne carnis porcine & vxo
ris repudio.

Circūciſio vero quid ad vos ptineat ſcire non poſſū. cū nec ma
chomet circūciſus fuerit. nec in alcora
no ſuo inde aliquid dixerit. niſi forte abraham in
hoc vos ſequi dicatis. cū em̄ vos hyſmahelꝰ filios
eſſe iactetis. & abrahe dicaē a deo. nō in hiſmahe
le ſȝ in yſaac reputabiē tibi ſemē. vos in ſcie abra
he quō eſtis qui ad yſaac nullo mō ptinetis. ſi vos
dicitis xp̄m fuiſſe circūciſuȝ. quid ad vos qui chri
ſtiani non eſtis. de cuiꝰ tn̄ circūciſione ꝙ ratōabilꝰ
fuerit. ſi vel digni eētis. vlꝰ in aliquo ad eū ptineri
tis pleniſſime reſpōderemꝰ. Nūc vero cuȝ nec iu
dei nec chriſtiani ſitis. circūciſionem inueiſtis. niſi
certe qd valde credibile ē. hoc etiaȝ a iudeis libro
veſtro inſertuȝ ſit. vt ſicut de quibuſdā paulus a
poſtolꝰ dicit. In carne veſtra gloriarenē duȝ vos
more ſuo circūcidi facerent. & ſuos in errore ſo
cios habere gauderēt. quare etiā machomet por
cum comedi vetuerit neſcio. nam & iudei a porco
& a quibuſdā alijs phibiti ſunt. ratō certa apud
nos eſt quoꝝ fidei lex illa militabat. & licet nos
mō illa corpaliter non ſeruemꝰ. ea tn̄ q ibi ſignifi
cabanē ſpūaliter iplemꝰ. qbus in nouo teſtamēto
reuelata ſunt oīa p chriſtū qui vtriuſqȝ teſtamēti
cōditor eſt. Ipe em̄ dixit p apoſtolū ſuū. Oīa mū
da mūdis & nihil reijciendū. qd cū gratiaꝝ actio
ne pcipiē. illā vero turpitudinē quis audiēs non
exhorreat quā non erubuit machomet in alchora
no ſuo ponē. vt ſcȝ viro quādocūqȝ voluerit qli
bet eē cā poſſit vxorē repudiare ſȝ n̄ niſi priꝰ alte
ri viro iungaē. nec ſi velit poſſit eam reuocare.
Hanc certe legē etiā bruta aīalia ſi loqui poſſent
turpiſſimā eſſe clamarēt LX ¶ De peregrina
tione ad domum mecha.

Quid ē autē ꝙ me inter alia legis veſtre
pptia. etiā ad alahagh. hoc eſt ad pere
grinandū in domū dei illicitā q eſt i me
cha exhortatꝰ es. ad pijciendos quoqȝ lapillos et
ad inuolutōnē linteoli circa renes. Miror etenim
ꝙ ita mecū loqueris acſi nunc me pmo noſſe inci
peres. nunquid ego aut cecus aut ſurdus nuper
effectꝰ ſū. aut forſitan mutatꝰ in puerū. cui ſic il

ludere poſſis vt mō primū diſcere incipiā inanes
& fatuas ſupſtitōes. q nec ratōem. nec honeſtateȝ
in aliquo habere pbanē. quaſi vero neſciā quid ſit
& vn̄ proceſſerit. vlꝰ qliter ad vos ritꝰ ipſiꝰ error
qȝ ſtultiſſimꝰ inter alia mala deuolutꝰ ſit. Nonne
hec & illa pclara ſocij tui in ydoloꝝ deſtructōne
diligentia. vt cū a ceteroꝝ cultu ſuos diſcipulos
inhiberȝ. iſtud tn̄ in honore veneris fieri mecham
ſuā pmitterȝ Quod qle ſit vlꝰ a quibꝰ cepit. qm̄ tu
te ignorare ſilas audi. Duarū quarundā indie gē
tium q vocanē zēchia & albarachuma antiq cōſue
tudo fuit. nudos & decaluatos magniſqȝ vlulati
bus pſonantes. ſimulacra demonū circūire. angu
los quoqȝ oſculari. & pijcere lapides in acerunm
qui qſi p honoē dijs extruebaē. Inde em̄ ē qd i li
bro ſalomoīs diciē. Qui pijcit lapidē in aceruum
mercurij. Faciebāt aūt hoc bis in āno. ſole ſcȝ exi
ſtente in primo gradu arietis. & rurſum cū eſſet
in primo gradu libre. hoc ē i initio veris & autūni
Hec ergo cōſuetudo cū ab indis ad arabes deſcē
diſſȝ. eamqȝ ſuo tpe apud mechā in honore vene
ris machomȝ celebrari repperiſſȝ ſic illā manē prece
pit cū tamē cetera ydolatrie preſtigia remouiſſȝ.
Illud vero ſoli veneri in illa celebratōe diciē exhi
beri ſolitū vt lapilli retro. id ē. ſub genitalibꝰ mē
bris pijcerenē. eo ꝙ venꝰ illis maxīe ptibus dn̄eē
vn̄ adhuc ita fit in domo dei quā tu vocas illicitā
id eſt. vbi nihil licet niſi quod ſacrū eſt Verunta
mē cū hᵒ a nudis ex toto hoībꝰ ſēp fieri ſolerȝ. n̄
tulit hoc humana verecūdia. inſtituerūt aliqui vt
piectores lapidum. puo ſaltē linteolo renes obte
gerēt. ne oīno denudati hoīes canū impudentiaȝ
imitarenē. Hanc ergo inſaniam merito crediē ma
chomet ſaluā & incolumē. cū reliquas demonum
culturas ceſſare pciperȝ dimiſiſſe. ne dn̄am ſuā ve
nerē in q ſe eſſe potētiſſimū ipe iactabat. penitus
ſine honore relinqret. Pro quo bn̄ficio talem illi
grām venꝰ repēdit. vt ad eum totā huiꝰ honoris
gloriā referri vtpote ad ſingularē amicuȝ equani
miniter ſuſtinerȝ dū vos modo nō veneri. ſed ipi
pphete eiꝰ hoc obſequiū īpēdatis. qd apud quoſ
dam veſtrū tante ſtultitie deputaē. vt vir prudēs
gomar filius hazha cuȝ ad oſculādos lapides (qd
ante alia machomet & fecerat & fieri iuſſerat) ali
qndo acceſſiſſet ſic locutꝰ fuiſſe dicaē. Ego ſcio
quia lapides iſtos oſculari nec obeſt nec prodeſt.
Sed qꝛ ſic fecit fieri iuſſit noſter pphetā facio. li
cet ſit oīno īutile. LXI ¶ De hoc qd i domo
illa dicunē fieri mira.

Ecce quid eſt alahagh veſtrum. & alchi
mar. & pegrinatō i domū dei illicitam
Ecce ad q ſacra. ad quaȝ feſtiuitatem.
ad quāte honeſtatis & vtilitatis celebratōem ami
cos tuos iuitas. Obſecro cariſſime. vt & nobis in
hoc & tue quoqȝ verecūdie ammō pcas. nec hoī
nes ad hm̄oi ſpurcicias. ſȝ magis porcos ſi ita vo
lueris aduoca. nunquid autem veriſſimum in tua
laudatōe dixiſti. ꝙ ſcȝ mira ibi fieri videanē Et ve
re mira non ſolum videntur fieri. ſed fiunt quādo
ratōnabiles homies in beſtialem ſēſum mutati iſta
q narrauimꝰ & ſilia faciunt. non em̄ hoc facē poſ
ſent homīes. niſi pus ab humane ratōnis iudicio
ad pecualem animalitatē puerterentur. verum ne
dicas nos ſerio non ludo tecum agere debere. di
mittamus paululum ioca et qd ad rem ptinet diſ
ſeramꝰ. Quero igiē a te q ſint illa mirabilia q ibi
fieri vidiſti vel audiſti. nam ſi me interrogares de

locis vel de eccleſijs chriſtianoꝝ tale aliqd. non
vnum ego ſ; mille tibi loca enumerare & oſtēdē
poſſem in qbus ceci viſum. ſurdi auditū. muti lo
quelā. paliticí vel quolibet alio modo claudi greſ
ſum recipiūt. ad vltimū ibi oīm geneꝝ languores
& incōmoda ſiue aīaꝝ ſiue corpoꝝ depellunt̄. Ibi
etiā ſepe qd̄ maius ē. ipſi mortui reſuſcitantur. Et
hoc non aliqbuſ exteriorib⁹ adiumētis. ſiue quoli
bet genere medicīe humane. ſed fide & oratōe &
pura cordis deuotōne id apud deū & ſanctos ꝓ
iuſticia & vā pietate erga mortuos īpetrāte. Tu
ergo ſi vnquā vel ſemel hmōi virt⁹ aliq̄ ī illa quā
vocas domū dei facta ſit enarra. & ſi ſaltē vnum
tale quid ibi aliqndo factū mihi oſtēdere potes.
concedo vera eē q̄ dicis. Sed qm̄ ſcio te id nullo
modo poſſe. non em̄ illud tacuiſſes ſi haberes. qn̄
me inuitanſ. & mirabilia illa narrās nihil habuiſti
qd diceres. niſi q̄a lapilli ꝓijciunt̄. qd non virtu-
tis diuine miraculū. ſ; dyabolice īpuritatis ꝯſtat
eſſe deliramentū. cur illa loca ſacrata etiā dixeris
rn̄dere nequis.

LXII. ¶ De hoc qd machometus iubet hoīes ad ſectam ſuā violenter cogi.

DEniq; inuitas me ad viā dei q̄ eſt expedi
tio contra aduerſarios & incredulos &
ꝑticipatores ſc; in ictu gladij. & popu
latōne & deuaſtatōe donec ingrediant̄ in fidem
dei. & teſtificent̄ q̄ non ē de⁹ niſi de⁹ machomet
& q̄ machomet ſeru⁹ ei⁹ & nunci⁹. aut reddant
tributū ſubiecti. O tu prudens & ſapienſ obſecro
te. quō poſſunt cōtinuari verba tua. Nā multum
diſcrepant. cū dicas hoc contra tuā ſcripturā quā
credis eē a deo q̄ ita dicit. Miſſus ē hoībus piter
in pietate & miſericordia. Qualis habetur miſeri
cordia cū effuſione ſanguīs & latrocinio & p̄da
Sed dico aut tuū certe verbu; eſt contrariū ſibi
aut tu mētiris ea q̄ tibi indeſinēter imponis. Et q̄
eſt via dyaboli vel homicidia & furta & preda.
Si aūt iterū appoſueris nobis moyſen. qm̄ ipe cul
tores ydoloꝝ expugnauerit. recordare illa ꝓdigia
& miracula q̄ legiſti eū feciſſe in lege. & videbis
ꝙ iuſtum ē credere illū ex p̄cepto dei hoc feciſſe.
ſil'iter de ioſue filio nun cui ſol & luna ſtetere. q̄
miracula cū fieri non poſſint niſi ab electis dei.
credim⁹ ꝙ quidqd fecere iuſſu dei factū ſit. Tu
aūt qd ſignū aut qd miraculū oſtēdis ſociu; tuū
feciſſe. qd ſit in teſtimoniū vn̄ credam⁹ ei. cū ſuū
propriū nō ſit niſi occidere hoīes & latrocinari et
diripe aliena. & captiuare gentes cū liberis. Qd
ſemp qdem malū eſt. ſ; multomagis qn̄ fit contra
populū dei q̄ non habēt aliud munimē niſi cultū
dei. An non ſufficit tibi niſi nūcupes eā viam dei.
Abſit hoc a deo vt talis ſit via dei. aut quiſquis
talia iuſſerit ſit de plebe aut de electis eius. q̄nto
min⁹ de ꝓphetis. Deniq; inuitaſti nos ad ꝑcutiē-
dos homīes gladio. eorūq; facultates diripe. atq;
om̄ia peſſundare. donec violēter ad tuā fidem ve
niant. tuiſq; legibus inuiti ſubijciātur. & coacti
tuū teſtimoniū teſtificent̄. Tu aūt nunquā legiſti
in diuina ſcriptura aliquos ad deū violēter ꝯuer-
ſos. nec p̄ceptis. gladio. direptōe. captiuitate (ſic
tu⁹ ſoci⁹ fecit & iuſſit obedire) coactos. Multi
certe olim heretici fuerūt. quoꝝ tamē nullus nec
gladio ne aliq̄ coactōe aliquē ad ſuam ſectā per
trahere conat⁹ eſt. ſ; fallacijs Quicūq; em̄ voluit
inducē homīes ad veritatē ſiue ad mendaciū. non
potuit hoc facē ſine aliq̄ vel ſaltē veriſimili p̄dica
tione. & omēs qdem p̄ter ſociū tuū ita feciſſe noſ
cūtur. Ipe em̄ ad ſuā ſectam non ita homīes hoc
eſt. non ſola arte calliditatis aut ingenioſa loqua
citate. ſ; gladio & violētia & oppreſſione & depo
pulatōne coegit. Nunquā auditū ē ab aliquo q̄ d̄
ille dicebat homib⁹. Quicūq; non confitebit̄ me
prophetam eē dn̄i ſeculoꝝ. gladio illū feriā ego.
Et omēs quicūq; de ꝓgenie mea ſūt ſil'iter faciēt.
& domū eius diripiam & oēm familiā ei⁹ captiui
tate affligam.

LXIII ¶ De vanis ꝓmiſſionibus & minis machometi.

NOn ſcripſim⁹ ex inuidia vel idignatōne
ſ; cauſa diſputatōis ad quā nos tu pro
uocaſſe videris: ꝯpuliſti nos pauca de
multis in mediū ꝓferre. Noſter ſiquidē ignis late
bat in lapide. ſed tua calibe excuſſus. coactaſ eru
pit in flamas. Quo circa tā tibi ꝙ om̄ib⁹ q̄ meum
ſcriptū viderint plane & fiducialiter loquor. qm̄
illa ad q̄ me inuitaſti de reb⁹ labilib⁹ & fugitiuis
tam ſtulta & inania ſūt. vt etiā ſi eterna eēnt nul
laten⁹ homo ratōnabil' ea deberet appetē. vel ſuū
ad hoc aīm inclinare. p̄ſertim cū aperta ſint aſinis
& porcis ſiue ceteris aīalib⁹. in qbuſ nihil ē aliud
ꝙ comedere & bibē & cōcumbere. Hic etem̄ mū
dus q̄ maxie ꝑ iſta miſeros decipit. apd ratōnabi-
les homīes cu; om̄ib⁹ illecebris ꝓ nihilo deputa-
tur. qui ſolerter ac veraciter cūcta ei⁹ blādimēta
& gaudia fugitiua & miſera eē conſiderātes ſeq;
ab ipſi⁹ laqueis viriliter excutiētes. chriſti dn̄i ve
ra & ſempiterna bona in futuro ſeculo ꝓmitten
tis ſacroſanctis veſtigijs adheſerūt. iſtis aūt tuiſ
inordinatis admonitōib⁹ nemo dign⁹ habet̄. niſi
q̄ ſue carnis miſerie ſubiacens. pronus & p̄ceps
ad q̄libet libidinis incitamēta ſic equus & mulus
fertur & rapiat̄. Ego aūt te non puto credere me
ad talia anhelare. Sapiētes em̄ ac rerū cauſas ſub
tiliter ꝑpēdētes. ab om̄ibus illis q̄ tu pro magno
munere in libro tuo ꝓmittis. lōge diſtare vident̄
Illi em̄ indeſinēter toto viſu ꝑ dei gratiam elabo
rant cōcupiſcētias & vicia carnis extinguē. & vt
etiam qd non naturaliter ſupfluū habet̄. in corpe
poſſit auferri. ſanctiſſimo caſtimoīe ſtudio ſeipoſ
non deſinūt caſtigare. Deus em̄ nō creauit hoīe;
ad hoc. nec in die iudicij ad hoc ſil'e reſuſcitari fa-
ciet. Tu aūt in libro tui ſocij ſcis hoc ſeriptum eē
nos non ad aliud homīes & demones creauimus
niſi ad colendū nos. deinde auerſus ſoluit pactū
& deſtruit edificiū. p̄cipiens vxores tres vl' quat
tuor ducere. & ancillas quantecūq; inueniri pote
runt vnūquēq; ſibi applicare. inſup & more pecu
dum comedē & bibere abſq; ordine. omīq; mode
ratōnis diſcretōne. Capitulū vero repudij et lici
te reuocatōis hic ponerē. niſi ꝓlix⁹ eē timerē. et
librū iſtum verbis inhoneſtiſſimis ſordidare refu
gerem. nam et ipſi gētiles q̄ filios ſuos ydol' imo
lant. hanc turpitudinē oīmode abhorrebāt. Ego
aūt cōfundor talia nomīare et ſcribere Illud vero
qd mihi aliqn̄ dixiſti. et me tuis minis verberaſti.
fiducialiter in chriſto agēs non timeo. Dixiſti em̄
mihi. Conſidera q̄ſo diligēter et hāc iniuriā tibi in
ferre noli. neq; quod noceat ꝓuocat. Audi ergo
dn̄m iheſū chriſtū in ſuo euangelio mihi dicente;
Nolite timere eos qui occidūt corpus. aīa; aūt n̄
poſſunt occidere. ſ; poti⁹ eū timere. q̄ poteſt et
animam et corp⁹ ꝑdere in gehēnam. Ego igit̄ ſe
curus et conſtās ſcio et credo. q̄ null⁹ ī animam
meā poteſtate; habet niſi dn̄s iheſus chriſt⁹ cui⁹
nomē ſit glorioſum et bn̄dictum. q̄ in me abūdare

fecit clemẽtiam dñi mei emirmolmini· nam et ego & mei ſiles q̃ eius vel longe vel ꝓpe familiaritate gaudemꝰ ſub vmbra alarũ ipiꝰ ĩ ſecuritate & eq̃tate atq̃ benignitate manemus· LXIIII·

❡Expoſitio cultus ſaracenici·

Fruſtra igitur inuitas me ad ſectã tuaz dicens· Inuito te ad quiq̃ orat̃ões· q̃s quicũq̃ impleuerit petit̃oẽ ſua nõ fraudabiť· nec damnuz aliq̃d ꝑtimeſcet· eritq̃ tam in hoc ſeculo q̃ ĩ futuro laudandus· Iſte quippe orat̃ões duabus inſtitut̃oibꝰ date ſunt· vna quidem a deo· altera a dei nuncio. Sunt eĩ poſt cenã tres genuflexiones· & due in aurora· & poſt meridiẽ due· & due poſt ſolis occaſũ· Quicũq̃ aũt aliq̃d ex hoc dimiſerit· a pc̃o immunis nõ erit· & optet illum penitere· & ſubdi correpťõi· Inſtitutõ orationis inter diem & noctẽ· xvij ·genuflexionibꝰ cõſtat· ĩ aurora due· poſt meridiẽ ·iiij· ĩ veſpa ·iiij· poſt ſol' occaſũ q̃ttuor· ĩ prima cena añ ꝯmeſtionẽ due· Poſt cenã q̃ vocať vltima q̃ñ iam ẽ alahatha ma· id ẽ· denſitas tenebraꝝ due· Rurſuz inuito te ad ieiuniũ mẽſis ramazan q̃d deus iudex inſtituit & in eo alcoran venire fecit· ĩ quo mẽſe de nocte p̄deſtinat̃ois teſtificatꝰ eſt· & nox illa mille mẽſibus melior habeť· ieiunabis ĩ die ab omibus cibis & potibus & concubitu vſquequo ſolis lumẽ occidat· & noctis ordo incipiat· tũc ꝯmedes & bibes & cõcũbes ꝑ totam noctẽ· quouſq̃ filũ albũ a nigro diſcerni poſſit· hoc em̃ liberũ & licitũ eſt & vita tranq̃lla & ſuauis a deo Tunc vero ſi puritate mentis ad celebrandã noctẽ p̄deſtinat̃ois ꝑueire merueris ab om̃i malo & nũc & ĩ futuro ſecurus eris· Dixit etiam deus glorioſus & excelſus· Scripſi vobis ieiuniũ numeratis diebꝰ ſicť ſcripſi illis q̃ vos p̄ceſſerunt· fortaſſis timebitis· Si q̃s infirmus eſt aut occupatꝰ itinere· eundẽ dierũ numerum alio tp̃e ſoluat· Illorũ vero ieiuniũ qui ieiunare non poterint victu vniꝰ paupis redimať interim qui obedierit· meliꝰ illi erit. Si eñi ieiunaueritis & ſcieritis q̃d hoĩbꝰ vtile ẽ· & iuſtificat̃õis teſtimonia & alfurcan ꝓpriã mercedẽ habebitis· Dormire võ cũ mulieribus in ieiunio licẽtiã vobis tribuo· ille indumentũ vobis ſint & vos ſimiliter illis· Preſciuit em̃ deus q̃ circũciſuri eẽtis aĩmas vrãs & penituit eum & liberauit vos· Adherete igiť illis & diligite hoc q̃d vobis ſcripſit deus· Comedite & bibite donec in aurora diſcerni poſſit filũ albũ a nigro· Deinde ꝑficite ieiuniũ vſq̃ ad noctẽ ſine coitu mulierũ· Eritis em̃ ꝑſeuerantes in domibꝰ orat̃õnũ· tñ appropiabitis eis· Hec ſunt p̄cepta dei· p̄ferebat em̃ nuncius dei veſpertinã cenã matutino cibo· Iteꝝ inuito te ad domũ dei illicitaz q̃ in mecha ſita eſt. & videre illicitum nũcij dei & cõſiderare veſtigia & loca ipſius & quõ lapilli ꝓiiciunť retro· q̃d vocať alchimar· & inuolut̃oez linteoli circa renes· et quõ oſculaťangulꝰ domꝰ illius. & videre loca illa ſacrata· & multa mira q̃ ab hoĩbus appetunť· Iterũ inuito te ad expedit̃oem diuinã q̃d ẽ contra inimicos & aduerſum incredulos ꝓficiſci & expugnare ꝑtici patores in hereticos in ore gladio donec ad fidez dei ingrediant̃ et teſtificentur· q̃ non ẽ deus niſi deꝰ machomz et ip̃e nũciꝰ dei & ſuꝰ aut tributũ reddant· LXV ❡Deſcriptio paradiſi iuxta figmenta machometi·

Iterum inuito te ad cõfeſſionez dei· ad cuius nutũ reſuſcitabunť mortui qui iudicabit eos in iuſticia & bonis bona retribuet ·et malis mala Et faciet ſuũ ꝓplm̃ eos qui ſibi obedierunt et confitẽtes ſingularitatẽ eiꝰ teſtificati ſũt q̃ machomz ẽ ꝓpħa ipſiꝰ et nunciꝰ ·et crediderũt omibꝰ q̃ ſup eum deſcenderunt a deo· in excipiẽdo legẽ videlicz de padiſo in quo multa bona ſũt illis p̄pata cũ habuerit armillas de auro et electro eruntq̃ veſtimẽta eoꝝ ſerica et dicent ·Grãs deo q̃ non abſtulit a nobis retribut̃oez· Nulla oppreſſio vel moleſtia eos tãget· habebũt certũ alimẽtũ et fructꝰ et erunt ĩ padiſo deliciarũ exultãtes ·et ſibi inuicẽ occurrẽtes honorificati· Diſcurreť per eos vaſis argẽti candidi· quilibet bibẽtes delectabunť· non erit ibi luctus neq̃ meror· habebũt mulieres venuſtis oculis· habebũt cenacula et ſupcenacula ſub quibus erũt flumĩa· nunquã ei ꝓmiſſio dei fallit· Et diceť eis O cultores dei nolite hodie timere triſticia non appropinquabit vobis· Ingredimini padiſũ vos et vxores vrẽ et eſtote ſecuri Diſcurreť ꝑ vos calathis et ſcutell' aureis et habebitis q̃d anime appetunt et ꝯcupiſcũt ocli in ſecura mãſione in ortis et fontibꝰ· ibi primo p̄mã mortem alia nõ ſequeť· Et faciet eos ſecuros a tormẽtis inferni· Hec ẽ gratia dei tui· ipa eſt em̃ liberatio magna· dixit eñi deus glorioſus et excelſus· in paradiſo quẽ pollicitꝰ ſum timentibꝰ me ·ſunt flumĩa aquaꝝ in quibus nihil noxiũ eſt· ſunt fluĩa lactis· cuius ſapor nunquã deficit· flumĩa quoq̃ vini bibentiuz delectatõ· fluĩa võ mell' puriſſimi habẽt ſiquidẽ omẽs in eo fructus et remiſſionem a dño· Dixit quoq̃ glorioſus et excelſus· timentibus deũ optie erit in vltimis apienť eis porte orti eden vbi ꝑiter diſcũbentes p̄cipiẽt ſibi afferri vinuz et abundantiã fructuũ et habebunt oculis vxores ſpecioſiſſimas· hoc eis ꝓmitti̇ť in die iudicij· victus ibi nunquã deficiet Dixit iteꝝ deꝰ glorioſus et excelſus in deſcripiõne padiſi· Sunt ĩ eo duo fontes currentes· Sunt ĩ eo pomoꝝ arbores et palme et malapunica· diſcũbit in excelſis viridarijs ſup pomis et prunis· Adducentur timẽtes deum in padiſuz ꝑ turmas et agmina congregati· Quibus cũ hoſtiarij ianuas aperuerit dicẽt. pax vobis habemini ſuauiter ingredimini et eſtote ħ imppetuum LXVI ❡Adhuc de eodem·

Et dixit glorioſus excelſus Feci eos occurrere gaudijs et delectat̃õnibꝰ· et dedi eis pro retribut̃oe paradiſum ·eo q̃ patientiã habuerũt ĩ quo erũt diſcũbentes ſuper plumaria. et non ꝑcutiet eos ſol neq̃ frigꝰ· et ſuper eos vmbre illius ꝑmanebũt· ꝑ quos etiam vaſis argẽteis et caniſtris diſcurreť· ſimiliť et vaſculis modicis argẽti et pixidibus miſtrabiť eis et facient eos potare vaſe q̃ſi cõmixti gingimberi· fons in eo eſt qui claritas appellať· Nõ audient ibi dolum neq̃ mẽdacinm· Hec eſt retributõ dñi tui q̃d eſt donũ p̄maximũ· Dominꝰ eñi eorum liberabit eos a cruciatu inferoruz dicẽs illis· Comedite et bibite ſecuri diſcũbẽtes in lectulis diſpoitis· Dedimus eis vxores pulcerrimas· nihilq̃ eis de ſuo malo ope imputabiť· et vnuſquiſq̃ ſcḿ q̃ appetit obtinebit· dedimus eis diuſitates pomoꝝ· et quid carnis ad edendũ concupiſcũt· et vt ſibi ꝑquid pment inuicem· Miniſtri ſicut aurũ fulgentes diſcurrent ꝑ eos ad ſeruiendũ pati· Et dixit bñdictꝰ et excelſus p̄cedentibꝰ et feſtinãtibus deñ mãſiones ĩ padiſo voluptatis pauci õ p̄mis et pauci de nouiſſimis erũt ſup lectulis ordinatim diſpoitis

ſemetipſos ad inuicem intuentes· inter quos erant
miniſtri ſine fine manſuri· tenẽtes diſcos & cõchas
& vaſa precioſa. Quidq̄ de pomis vel de carne
volatiliũ voluerint obtinebunt cũ quibus adhere
bunt mulieres velut margarite fulgentes ·ſcꝫ ſui
opis p̄miũ. Non exit illic dolus vel iniq̄tas · ſꝫ tm̄
pax & ſalus· Hec ẽ deſcriptõ paradiſi quem p̄parauit
deus credẽtibꝰ in ſe & in nuncio eiꝰ · vbi p̄parata
ſunt illis multa delectabilia edendi & bibendi &
dormiẽdi cũ mulieribus intactis· q̄ ſuut velut la-
pides p̄cioſi ſine fine ſplendẽtes· & accipiẽt omĩa
q̄ oculi eoꝝ concupiſcũt · & habebũt honorem &
vitam · & ſedebũt ſup thoros mollibus induti &
purpureis· ornati quoqꝫ armillis p̄cioſis & niti-
dis· vultus eoꝝ hilares & iocundi· inter quos ma-
res & femĩe ſeruiẽtes ambulabũt · & velut aurũ
rutilantes · fragrabunt vt muſcꝰ & varie aroma
tum ſpẽs· bibent de fonte ſuauitatis· & dicẽt eis·
auete in omĩ pace· Comedite & bibite & delecta
mini· eo q̄ digni eſtis cũ omĩ ſecuritate·

LXVII ¶ Deſcriptõ inferni iuxta eundem.

Infideles vō qui p̄ncipes faciũt deo &
pares illi attribuũt · & p̄phete dei non
credunt nec epiſtolã eiꝰ ſuſcipiunt · &
p̄ceptis dei aduerſus p̄phã eius rebelles effecti
ſunt deputabunẽ gehẽne incẽdio· eruntqꝫ in cru
ciatu & ſtridore ineffabili· & igne ſine fine iexti-
guibili· Quoꝝ cutis quotiẽs ignis ardore cõſumi
tur· totiens ad noua iteꝝ ſupplicia repatur· Man-
ſio eoꝝ puteꝰ abiſſi· potꝰ omĩ felle amarior· cibꝰ
de arbore q̄ appellaẽ azachũ & eſt omĩ peſſimo ſa
pore deterior· Erũt ſub ira dei cũ dyabolo & ãge
lis eiꝰ · Dixit quoqꝫ deus glorioſus & excelſus·
Qui non credunt mirabilibꝰ dei & p̄phas & eos
q̄ veritatẽ p̄dicant interficiunt· erunt in horribili
cruciatu· quoꝝ opa maligna nullo eis auxiliante
ſup ipoꝝ capita redundabunt. morienẽ· nec tamẽ
a cruciatu liberabunẽ· Et dixit· Arbor azachũ da
ta eſt pro delectatõe impijs· Ipſa ẽ enĩ q̄ in profũ
do abiſſi naſciẽ· cuiꝰ fructus quaſi demonioꝝ ca
pita· de quo mãducãtes ventrẽ ſuum implebunt·
deniqꝫ omĩbus malis ſubijcienẽ· & ſemp ad infer-
ni ſupplicia reuoluenẽ· Supius & inferius caligo
ignis & tenebre· Et dixit· In die reſurrectionis fa
cies eoꝝ qui deo non credunt horribiles atqꝫ ni-
gerrime· Nunq̄ enĩ gehẽna manſio impiorũ non
eſt· & eorũ qui noſtris ſignis non credunt. & dã
nandi ſunt· Et dixit· Qui non crediderũt detrudẽ
tur in infernũ ꝯglobati. ad quẽ cum puenerint &
miniſtri portas aperuerit· dicent illis· Nõne ex vo
bis erant nuncij miſſi ad vos q̄ uobis inſinuantes
p̄cepta dei ãnũciauerunt diei iſtiꝰ occurſum. itra
te igitur portas gehẽne ad habitandũ in ea ſine fi
ne· Hec domicilia p̄pata ſunt ſupbis· Et dixerũt·
qui in igne ſubmerſi ſũt miniſtris · Dep̄camur vos
orate ꝑ nobis deuꝫ · vt alleuiet nobis cruciatum
huiꝰ diei· Miniſtri reſponderũt· Orate . ſꝫ quid
oratõ impioꝝ niſi error· ex hinc ſẽtiet pondus ca
thenarũ & vincula· Erũt pallẽtes in igne· & rur
ſum fatigati in igne· Tũc videbit eos afflictione
oppreſſos· & tumidis ocul' latẽter aſpiciẽtes Iteꝝ
dixit bñdictꝰ & excelſus· impij pmanebũt in cru
ciatu gehẽne: vbi detruſi vlteriꝰ non reſpirabunt
nos nihil ill' iniuſte fecimꝰ ſꝫ ipſi ſibi impij extite
runt. tũc impij vociferabunẽ vſqueq° damnandi
ſumꝰ · o rex· Dixit· ita manebitis ſine fine· Et iteꝝ
dixit· Arbor azachũ cibꝰ eſt peccatoruꝫ · feruet in
vẽtre ſicut ſulphur· accipite illũ & ad horribilia
inferni loca deducite & ſuper caput eius crucia
tus & dolores infũdite· hec ſunt ei opa que facie
batis· Et dixit glorioſus & excelſus· afferte aquaꝫ
amarã q̄ viſcera eoꝝ dirũpãt· Ve non credentibꝰ
in die qua nec pmittenẽ loq̄ vt aliquã habeant ex
cuſatõem· ¶ Actor· Hec de illa diſputatõe duo
rum phoꝝ pagani & chriſtiani breuiter exerpſi·
ad inſinuãda figmẽta & fallacias machometi nũc
ad hiſtoriã redeamꝰ ·

LXVIII· ¶ De trium
phō heraclij ex ſaracenis & de ſanctis illius tem
poris· ¶ Sigibertꝰ ·

Anno heraclij · xxj · inter romanos & ſa
racenos bellum implacabile oriẽ hac de
cauſa· quia cũ q̄dam ſpado imp̄atoris
heraclij diſtribuerꝫ togas militibus· & inter alios
etiã ſaraceni ſub imp̄atore militãtes ad accipiẽdã
venirẽt· ſpadone indignãter eis dicẽte . Vix ſuffi
cit imp̄ator dare militibꝰ togas· q̄ntomagis cani
bus iſtis. illi pudorẽ & dolore citati totam ſarace
norum gentẽ ad rebellandũ incitãt· Ammirrei aẽ
ſaracenoꝝ romanos aggrediunẽ & cũ m'tis tres
ammirrei a romanis pimunẽ· Sigibertꝰ infans fi
lius dagoberti a ſãcto amãdo baptizaẽ· vbi tacen
tibꝰ cũctis ip̄e infans· xl· dierum amẽ reſpõdit &
amãdus traiectenſiũ ep̄us ordinaẽ· Anno eiuſdẽ
xxiij · ſaracenis ſiriam infeſtãtibꝰ · heracliꝰ cruceꝫ
ſãctam dñi de hieruſalẽ cõſtantinopolim tranſtu
lit· Hic dicit beda in hiſtoria angloꝝ· q̄ oſualdꝰ
filiꝰ edilfridi regis regno nordanihroꝝ eduwinũ
ſuſcepto ceduallã ſiue caduuallonẽ regẽ britonuꝫ
pemerit· & q2 fidẽ chriſti tenebat ſup omẽs britã
nie reges eminuerit· & quattuor linguaꝝ gentes
ſcꝫ · pictos· ſcotos, britones· & anglos ſub ditõe
accepit. ſꝫ aliter ſe habet hiſtoria britonũ· Refert
nanqꝫ q̄ caduuallo iſte rex britonum oſualdũ re-
gem et p̄liando fugatũ ſupauerit · et poſt occiſio
nẽ ipiꝰ oſualdi diu regnauerit· ſicqꝫ ꝯpletis · xlviij
ãnis ĩ pace obierit et a britonibus ĩ ymagine enea
ad mẽſuram corpis illiꝰ fuſa poſitꝰ fũit · et eadem
ymago ſup equũ eneũ erecta fũit atqꝫ ſup portã
londoniaꝝ ad deterrẽdos ſaxones ꝯſtituta · eccle
ſia quoqꝫ ſubtus edificata Aldanus ep̄us ſancti
colũbani diſcipulꝰ a ſcotia veniẽs apud anglos
clarebat ſanctitate et doctrina ¶ Helinãdus· hic
q̄ndo verbũ faciebat ad populũ ſcotica lingua · ſi
deerat interpres. ip̄e rex oſualdus indutus veſte
regia interp̄tis officio fungebaẽ· idẽ ip̄e rex cibos
ſibi propter paupes ſubtrahebat· ¶ Sigibertus·
Florebãt hoc tẽpe tres fratres· adorado · dado q̄
et audoenꝰ ẽ dictus Qui ſuam ergã deum oñde
runt deuotõem· ſinguli ſingula cenobia fũdando
Ex quibus dado fuit referendariꝰ regis dagaber
ti Referẽdarius aũt dicebaẽ· ad quẽ publice con
ſcriptõnes referebanẽ· vt p eum anulo ſeu ſigillo
regis cõfirmarenẽ· hos ad hoc animarat eligius
aurifex iam dudum in aula regis lotharij clarus·
q̄ etiam ex dono regis dagoberti ſolenniacuꝫ mo
naſterium cõſtruxit· vbi ſanctꝰ remaclus ab aqui
tania veniẽs ſe in chriſto tirocinio ſub eo exercen
dum dedit· ſanctus vō dado qui et audoenꝰ in
tra belgẽſem ſaltum cenobium cõſtruxit· qd̄ reſba
cis diciẽ in quo ſanctũ agilum p̄mũ abbatem p̄fe
cit· ſancta aurea claruit quam eligius moñaſterio
virginum a ſe p̄ſius conſtructo p̄fecit·

LXIX ¶ De ſancta aurea virgine et abba
tiſſa· ¶ Ex geſtis eius·

v

HEc igitur virgo pariſiꝰ · ccc·ꝑuellaruꝫ
abbatiſſa ē conſtituta gñe nobiliſſima ·
tantaqꝫ virtute patiētie ƥdita · vt nul
li malū ꝓ malo redderet · ſed ſibi inuidētes etiam
pluſq̄ ceteras diligeret. Dum autem in villis ſo
rorum eſſet aliquando mater ſancta · huius cel
laria atqꝫ clauigera ſibi dilecta nomīe deda · nun=
ciatē ei defuncta · vñ admodum dolēs mox ad moā
ſterium ē reuerſa · tercia tñ iam luce ab obitu eiuſ
ƥterita · Non eñ auſe fuerāt ſorores eam ſepelire
ſine abbatiſſa · nec etiam poterāt iam migrāti cla=
ues officinarꝫ extorquere · aſſerēti nulli ſororꝫ eas
ſe reddere · ante aduentum excelſe virginis auree ·
Tunc illa in feretro iacētem intuita acceſſit & eā
ꝓprio nomīe vocauit · ſtatiqꝫ viua reſedit · Quid
nam inq̄t de rebus moāſterij tibi omiſſis & de cla
uibus egiſti · Mox illa ratōem reddēſ de vniūſis re
bus · & expoītis clauibus cū licētia ſancte abba=
tiſſe migrauit ad deū · Quadam vice duꝫ panes de
eſſent quibꝰ ſororeſ horā ꝯgruēti veſcerentur · illa
valde triſtis earꝫ murmuratōes metuēs · cenobij
clibanos inueniēdi grā circūiuit · & ad vnum ꝓpe
rans piſtorē an haberꝫ panē paratū interrogauit
quo reſpondēte · ꝑſto exiſterꝫ · ſi clibanum ſcopis
nitidū aliq̄s redderꝫ · illa mox clibanū penetrauit ·
pruniſqꝫ adhuc feruētibꝰ cuꝫ cineribꝰ manicis ſuis
foras expulſis · fornacē mūdiſſimā exhibuit · vt ātē
miraculū duplicaretē · & laus ſancte virginis aug
mētaretur · cāpanas in turricula ſine manibꝰ ſonā
tes audere ſorores · omēſqꝫ ciues circūadiacētes ·
deūqꝫ cūcte celſis laudibus ƥdicauerūt · te deum
laudamus ꝯcinētes · Poſt has igiē laudes ſuffi
cīeter largiti ſūt ei optimi panes LXX ¶ De
reclusione eiuſdeꝫ & acerrima penitētia & morte

QVadam die dū miſſaꝫ audiret · & leuita
euāgeliū incōgrue ꝓnūciarꝫ · illa nolēs
in verbiſ dñicis audire fallaciā de hume
ro dyaconi ſtolam auferēs humero ſuo impoſuit
lectionē euangelicā ꝑlectura · Vñ & angelica icre
patōe culpata · in quodā ſancti quintini oratorio
ſe recluſit · & ab omī hoīm aſpectu · vij · ānorꝫ cur
riculis ſe remouit · Ibidē acerrimā ducēs penitētiā
aſſidue ſedebat in cathedra quā ſibi mirabilē pari
fecerat habentē ſcꝫ · cl · clauos ī dextra · & totideꝫ
ī ſiniſtra · totideqꝫ ī dorſi regione · Sicqꝫ pſalteriū
quotidie cantabat · ſcꝫ · cl · pſalmos · īnixa totidem
clauis dextre ꝑtis · alioſqꝫ totidē in ſorte leue cum
clauis · tercios ſilīter in poſteriori · nunquā carnes
comedēs aut vinū vel ſicerā bibens · ſꝫ ꝓ vino po
tabat ſtillicidiū cineribꝰ expreſſum Eſtimabāt tñ
ſororū q̄dam eā aliud bibere Vñ quedā temeraria
experiri cupiēs · & alijs ꝓpalare q̄d biberꝫ · latenter i
trauit loculū vbi colabatē cinere potꝰ eiuſ · Appo
nens aūt ori ſuo tēptatrix extemplo ꝑcuſſa eſt pa
raliſi ī vultu · ita vt auricule bucca iungeretē · ſicqꝫ
ſe ream agnoſcēs · āte pedes ſacre virgīs veniam
poſtulauit · quā ꝑiter & medelā obtinuit · Tandeꝫ
beato eligio appēnte cuidā adoleſcēti in eccīa · &
ſanctā virginē ad ſe vocāte · cū ille ei nūciaſſꝫ · ſed
illa ꝓperante cū illuc veiſſꝫ · & iā viſio abolita eēt
itellexit ſe ex hoc mūdo vocari · & migrās ad deū
ſepulta ē honorifice ī aula beati pauli retro altaē
LXXI · ¶ De eleuatōe corpis eiuſdē & mira

APparuit aūt angelꝰ dñi in viſi ¶ culis
one cuidā abbatiſſe ī ſiria ciuitate trāſ
marina oculos q̄tieꝫ bñti · ſꝫ minime viden
ti dicēs · vt equora trāſiret · & pariſiꝰ adiēs baſili
cam bēi pauli inq̄reret qꝫ ſi virginē aureā ab hijs
finibꝰ ꝑegrinā illuc ꝓfectā · & illic humatā de hu
mo leuarꝫ · & ī locum magis honorabilem ponerꝫ
mox eiꝰ meritis viſum reciperꝫ · quā viſioneꝫ cum
epō ciuitatis retuliſſꝫ · iter cū illa arripuit . ſed illa
in itinē feſſa remāſit · Cui ꝑſul dixit · Sta ī hoc lo
co fabricādi grā ſcriniū ſanctū virgīs corpꝰ rece
pturū · tūc franciā adijt & pariſiorū epiſcopo viſio
nem narrauit Itaqꝫ duo ꝑſules cū clero & ꝑplo ad
baſilicā ꝑuenientes · ſanctū corpus ac ſuꝑ pectus
eiꝰ librū quem illa ſecū de ſiria detulit īuenerunt ·
atqꝫ in ſepulcro eiꝰ hmōi epithaphiū · Hic iacꝫ au
rea ꝑegrina · Leuatoqꝫ corpe brachiuꝫ vnū epō ſi
rio dederūt · Sanguiſqꝫ cepit a venis diffluere cū
illō a corpe ſequeſtrauerūt · Epiſcopꝰ vero pariſiē
ſis corpus ī moāſterio ſancti eligij cū magno ho
nore depoſuit · Syrius vero gaudēs abbatiſſe bra
chiū ꝑtulit · & in ſcriniū decentiſſime fabricatum
repoſuit · moxqꝫ matrona viſū recepit · ille quoqꝫ
in honorē virginis in patria nobile monaſteriū edi
ficauit · huiꝰ feſtum celebratē · iiij · nonas octobris ·
¶ Sigibertus · Eo tēpe ſanctꝰ amādus tugrenſi
epatu poſt habito verbi inſtat officio · ſub hoc ſā
ctus londoaldꝰ floruit qui filiū apri viri illuſtris
lambertū · poſt epm & martirē futurū a puero im
buens in viā dei induxit · Romaricꝰ abbas & goe
ricus metenſinꝫ epus claruit · LXXII ¶ De
ſancto romarico abbate & bonis eiꝰ initijs ·
¶ Ex geſtis eius ·

HIc romaricus cum eſſꝫ ī aula theoberti
quondā regis auſtraſiorꝫ poſitꝰ · q̄ ſunt
ceſaris ceſari · & q̄ ſūt dei reddidit deo
oībus amabilis ī aulicorꝫ cōtubernio · Cunqꝫ mul
tis bonis polleret in palatō iūctus ē amicicia cui
dam viro clariſſimo nomīe arnulpho · Cūqꝫ cepiſ
ſent corda ſua ſibi pādere mutuo · confeſſi ſūt au
res ſui cordis illō preceptū dñi tetigiſſe · Vade &
vende oīa q̄ habes rc̄ · Cogitauerūt ergo regem
mortalē deſerere regiqꝫ eterno militare vt ad mā
ſura celeſtis palatij gaudia mererentē ꝑtigē. itaqꝫ
lirmēſe monaſterium expetē decreuerunt · ſꝫ aliter
deo diſponēte impleuerūt · Beatus arnulphꝰ licet
cum lacrimis reniterētē metenſiū epus conſtituitē ·
Romaricꝰ vero ſpretis oībꝰ · multos q̄dem ſuo
rum ſuorꝫ libertatē donauit · plures vero ſecū du
cens · monaſteriū luxouiū tunc toto orbe famoſuꝫ
ſancto amato ducente petijt · & ſācte ꝯuerſatōis
habitū cuꝫ hijs quos adduxerat deuote ſuſcipiēs
huilitatem & obedientiam ſectari intm̄ cepit · vt
etiam hijs quorꝫ officioſiſſimo famulatu ꝑus fulci
ri ſolitus fuerat pro xpi amore ſe ſubderet · ſtude
bat in moāſterio cūctis abiectiorem ſe non ſolum
oſtendere · ſed etiā credere · Oblatā ab alijs reuerē
tiam metuere · furtiuas oratōes diligere ad opus
dei ceteros ꝑuenire Cunqꝫ beatū amatum dñs ad
beatā euexiſſet requiē ſanctꝰ romaricꝰ regendaꝫ
ſuſcepit ſanctā congregatōeꝫ · LXXIII ·
¶ De miraculis et trāſitu eiuſdem ·

CEpit etiā poſt hec vir dei grā ſignoruꝫ
pollē · q̄ ita ſtudebat occultare ſicē ex aua
ricia diuites theſauros ſuos ſolēt abſcō
dere · cū ꝓ vtilitate moāſterij aliq̄ndo foraſ exibat
ad domū cuiuſdā viri in ꝑtibꝰ voſagi ſepe hoſpi
tādi grā diuertebat · Quā cum q̄dā die ex more i
traret · intuita eum vxor illius ait O dñe mi cur tā
ſero veniſti · habuit ancilla tua ſiceram quam heri
ſupuenientes compatres et vicini noſtri biberūt

Quaꝫ cū vidꝫ vir dei anxiari ꝑ ſe ait. Noli time
re ſed fidens in deo cubiculum tuū ingredere. &
ſupra hoſtium quo itura erat manu extenta ſignū
crucis edidit. Mulier aūt ingreſſa. vas qđ a ſtan
do ſtandā nuncupant plenū reppit. Et licet ſera=
culum ab educendo duciculū dictū procul iace=
ret. & patētem meatū reliquiſſet. nulla tñ gutta
celeſtis dati liquoris exterius effluxit. Solebat hꝰ
mulier crebro referre. potū hunc poſtea mul torū
infirmitatibus ſalutē contuliſſe. Quedā puelle in
monaſterio erant lepra ꝑcuſſe. quaꝝ vna a balneo
quo vir dei ablutus fuerat aquā furtim rapiens.
totū corpus ſuum ꝑfudit. Vnde medela capta le
pra paulatim ab ea tota diſceſſit. Dñs aūt eo die
quo victor ab inferis reſurrexit. ſanctuꝫ virū ad
gaudia celeſtia regnaturꝫ introduxit. Quidaꝫ aūt
pueri qbus iuſſum fuerat vigilando introitū por
te cuſtodire. viderunt eadē nocte ſubito nubem
denſiſſimā totū montē cum cellula opire. pſallēti
buſqꝫ fratribuſ in exitu viri dei. mox claritas miri
ſplendoris radians. montē & cellulam impleuit. I
quē ſplendorē cū aciem mentis intenderent vide=
runt globum candidiſſimi fulgoris ꝑ mediū ꝑdi=
cte nubis ſcandentē celos penetrare. qđ ſancti vi
ri aīam fuiſſe nemo poteſt ambigere. Expleto aūt
officio ſepulture. remanſit qđam mulier ſola que
ad ſanctoꝝ amati & romarici ſe proſtrauit ſepul
cra. Cumqꝫ oratōeꝫ deuote protelarꝫ. audiuit in=
fra vrnā in qua corpa ſanctoꝝ quieſcebāt eos col
loquētes. & velut murmur qđdam gaudij & con
gratulatōis inter ſe agētes. Obijt aūt vir ſanctꝰ
vj. yd us decēbris. ſceptruꝫ auſtraſioꝝ tenēte ſigi
berto. francoꝝ vero clodoneo. LXXIIII

¶ De ſancto goerico metenſium epiſcopo.
Ex geſtis eius.

Orro ſanctus goericꝰ ꝑmo quideꝫ mi
les egregiꝰ de aquitania corpe nō voto
ſeculi actibus ſeruiēſ. cū apud deum et
homies in magna honeſtate floreret. licet q̄ pacis
ſunt ſectaretꝰ. qñcunqꝫ tñ paganoꝝ infeſtatō per
urgebat. ꝑmus aciei militari ſe opponens. barbari
cam rabiē dei fretꝰ auxilio potētiſſime deuicebat
& ſpolia ampliſſima reportabat. Deniqꝫ ſubito
oculoꝝ & viſus amiſſioē procelliꝰ. virtute tñ pa
tientie vndiqꝫ munitꝰ. deo gratias agēs fideliter
ayebat. Sicut dño placuit ita factū eſt. ꝛc̄. Eo tē=
pore regnabat in gallia theodebertꝰ in metēſi vr
be preſidebat pontifex beatꝰ arnulphus. Tūc ſan
cto viro goerico in ſilentio noctis quieſcēti āge
lus dñi affuit dicens. Venit tēpus ſerue dei excel
ſe quo meror tuꝰ in gaudiū tranſferatꝰ. quo etiaꝫ
lux amiſſa clarior tibi reſtituatꝰ. ergo metenſē ciui
tatē aggredere & limīa beati prothomartiris ſte=
phani deuote ingredē. deoqꝫ ꝑces ibi funde & fi=
dem in deo certiſſimā tenēs. noueris te viſum &
totius corpis ſanitatē ilico receptuꝝ. Arnulphuſ
aūt tibi carne propinquꝰ. ibi pontifex reſidet. cui
ſpūſſanctꝰ te ilico affuturꝫ ꝑmonſtrabit. & quid
quid erga te & pietatis & miſericordie dei boni
tas impēſura ē maīfeſtabit. Expgefactꝰ ergo vir
ſanctꝰ milites cōuocauit. & de aqtania ad ꝑfatā
vrbē iter arripuit. cui appropinqnti ſanctꝰ arnul
phus affuit. & facta oratōne dataqꝫ bñdictione
cum in domū induxit. Qui obtentu ſancti ſtepha
ni viſū & totiꝰ corpis ſanitatē recepit pleniſſimā
Poſt hec ſanctꝰ arnulphꝰ ſpiritali mentis ītuitu
vidēs goericū ſucceſſorē ſibi fore digniſſimū. con
ſentiente clero & ppl'o eum conſtituit. & ipſe diu
deſideratā heremū petijt. Igitꝰ beatus goericus q̄
alio nomie dicitur albo. paſtorali cura aſtrictus.
vocibus & moribꝰ ceteros informabat. & q̄ ante
epiſcopatū corpꝰ diſtrictiſſimis ieiunijs attriue
rat. enarrare fas non ē q̄ꝫ dura ieiunia cumulabat
quot etiā dies incibatus vſqꝫ in alteꝝ diem ꝑtran
ſibat: qnetiam biduanas & triduanas. alacri vul
tu & mente abſtinētias celebrabat. Poſt obitū ve
ro ſancti arnulphi expleto fere anno ſanctꝰ vir
de tranſlatōne corpis eius ad ſedē cui ꝑfuerat ſe
dule cogitabat. accerſitiſqꝫ duobus epis. tullen
ſi ſcꝫ & virdunenſi cum corpus ſanctū cuꝫ laudi
bus honorifice deferretꝰ. ſole ad occaſum vergēte
forte villam iniq homīs & inceſtuoſi offendunt.
quā intrare cupiētes dum ſanctarum reliquiaruꝫ
portitores iam pene īgrederentꝰ. diuinitꝰ fixi ſub
ſiſtunt & celicam in ſe virtutem coacti deprehen
dunt. Dū eñ beatꝰ arnulphus in hac adhuc vita
ſubſiſterꝫ. & paſtorali autoritate virū cuiꝰ villa
erat vt ab iniqtate reſipiſcerꝫ ſepe cōmonuiſſꝫ. ef
ficere non potuit. Idcirco nūc eius hoſpitium ini
quū ſubire contēpſit. qꝛ vo nox īminebat. & nul
la alia villa tante multitudini apta ꝑſto erat. orā
te ſancto goerico deum vt eis ꝑſtaret quietis di
uerticulum. affuit qđam ſapiens & diues q̄ huic
itineri intererat. Eſt mihi inqꝫ predium in hac pa
tria. nobis qđem non ſatis contiguum. ſꝫ noui ad
cuncta neceſſaria ꝑſentē deum noſtrū q̄ & lōgū
iter breuiare poteſt. & quo tendimꝰ ſub velocita
te ꝑducere. Hec autē ſanctus audiens. gaudio &
fide repletꝰ corpus ſanctū illuc verti. omeſqꝫ ſe
qui impat. Cerneres tantam ī eūdo eē velocitatē
vt non currē ſꝫ auiū more volare putares. & qđ
vnius diei integro ſpacio vix pagi credē poſſes.
duabꝰ vl' tribus horis impletum mirareris. Cūqꝫ
ad villaꝫ ꝑueniſſent. qꝛ vini ferax omnino patria
non eſt. cereuiſie parum ſe habē homo miniſtris
referētibus compit. Sꝫ iterū fide repletus. ſancti
goerici meritis & ꝑcibus hoc cōmittit. q̄ nota ꝑſi
dia petēs. deū ſuorū neceſſitatibꝰ ſubuenire po
ſtulat. Tantaqꝫ ppl'i multitudo ex paruo liquore
qđ vix credibile eſt. abūdantiſſime ē ſatiata. huiꝰ
feſtū celebratꝰ. xiij. kl'. octobris. ¶ Sigibertꝰ. An
no heraclij. xxvij. iudei in hiſpania chriſtiani effi
ciuntꝰ. Siſibodꝰ enim gothoꝝ rex glorioſiſſimus.
pl'imas in hiſpania ꝓuintias romane militie ſibi
bellando ſubiecit. & iudeos in ſuo regno ad fidē
chriſti conūtit. LXXV ¶ De vita ꝑdictī
arnulphi & epiſcopatu eiꝰ.

Anno ſeqnti ſanctꝰ arnulphus ex maio
re domo mentenſiū epiſcopꝰ. & ex epi
ſcopo ſolitarius. dormiuit in chriſto.
¶ Actor. Hic arnulphꝰ vt ait petrꝰ damianus
pater papini fuit & auus karoli magni. Hic nō ꝓ
cul a flandria in lotharingia ducatū tenebat. q̄ cū
vxoris & filiorū affectꝰ poſtponens. heremū pe
teret. contigit vt ꝑ fluuiū moſellam tranſitū ha
beret. Ad cuiꝰ pontis mediū veniēs vbi fluuius
ꝓfundior eſt. ibi anulū ſuum ſub hac federis pa
ctione ꝓiecit. cū ego inqꝫ anulum hunc recepo.
tunc ego ꝓculdubio confidam me eē peccatorū
meorū nexibꝰ abſolutū. quo facto heremū petijt.
vbi non paruo tempoē mūdo mortuꝰ. deo vixit
Interea defūcto metenſi epo electꝰ ē. Dūqꝫ eſu
carniū abſtineret ſicꝰ in heremo conſueuerat piſciſ
ei ꝑſentatꝰ eſt. quē coquꝰ exēterans anulū reppit

quem dño ſuo letabundꝰ obtulit· quez ille ſtatim
recognouit· eſt aut bidui iter a pōte in quo anulꝰ
proiectꝰ fuerat vſqȝ ad locū ī quo p̄ſentatus eſt·
¶ Ex geſtis eiuſdez· Vt ergo recognouit anuluz
iam fidus grās deo pro ſuoꝝ agens ſolutōne pec
catorū vitam poſtmodū in nullo remiſſius duxit
ſed plus etiā poſt hoc ieiunijs vigilijs & oratōni
bus ſe coartauit· Anulus quippe ille in palatō ad
huc habet̄· Mirari poteſt & in hijs deus magſice
laudari quō in p̄ſenti effectu ſanctus vir certifi=
cari meruit adhuc caſibus ſubiectꝰ de remiſſione
peccatoꝝ ſuoꝝ· qđ proculdubio non fierz niſi di=
gniſſimꝰ deo forz· mox aūt epatu ſuſcepto· tanta
tamqȝ profuſa magnificētia in elemoſinis paupe
rum accreuit· vt etiam de longinquis regionibus
atqȝ ciuitatibus fama currente· innumera caterua
paupeꝝ ad ſanctuz arnulphū pontificē refocillan
da feſtinaret· Erat nanqȝ iugiter ſolicitꝰ & inten
tus in cunctis bonis actibꝰ· & preſertim in ſuſce
ptione monachoꝝ ſeu pegrinantiū deuotiſſimus
inuigilabat· ita vt quos hoſpitio recepiſſz maībus
pprijs pedes ablueret· illoſqȝ veſtitos atz refectos
deducens· mox alios refocillandos ſuſcipet· Por
ro abſtinētie illius normam narrare quis valeat·
maxīe cum interdū pꝰ triduana ſeu etiaz āpliꝰ p
tracta ieiunia· pane ordeacco vl' liphe poculo vi
ctitaret· Induitꝰ nanqȝ iugiter intrinſecꝰ occulte
cilicio· ſicqȝ exeſis iā mēbris vigilijs atqȝ ieiunijs
geminū ingerebat cruciatū· LXXVI ¶ De
miraculis eius.

Vnqȝ in hijs atqȝ diuerſis bonis acti
bus iugiter inuigilaret· tēpe quo tridua
num ieiuniū celebrare vniuerſal' conſue
uit eccleſia· vir ſanctꝰ extra ciuitatē cum crucibus
atqȝ pmiſcuo ppl'i genere orandi grā ſm morem
ex vrbe pceſſit· Et ecce ex medijs cateruis femīa
arrepta a demonio· clamare cepit· Hanc ille cū vi
diſſet. vexillo crucis iniecto· mox ab aduerſario
ereptaz ſanauit· Tempibus dagoberti regis cum
in palatio eēt· ei qdam leproſus clamare cepit· vi
ctum ſeu veſtitū depoſcens· At ille iuſſit euz ſta
tim in hoſpitiū deduci· Cunqȝ erga illū ſcdz morē
ſuū ſolitam impenderet pietatē ſciſcitari voluit·
quia barbarꝰ erat· ſi ſacra vnda baptiſmatis ablu
tus fuiſſet· Repente ille nequaquā ait dñe mi· naz
& ego infelix abiectꝰ in pplo quis mihi gratiam
baptiſmi tribuerz· Accepto ergo a ſancto viro ba
ptiſmi ſacramēto· repente de corpe eiꝰ lepra diſ
ceſſit· & factꝰ eſt demceps in vtraqȝ ſubſtātia ſa
nus· q̄ prius peccator fūat & maculoſus· Quidam
homo ſceleſtꝰ noīe noddo· qdam die aliud refertꝰ
vino eſtuans cū cōplicibꝰ ſuis viro ſācto deroga
re auſus eſt non eē ſcz cultorem dei· ſed potiꝰ ho
minē voluptati deditū· ad cuiꝰ ſcz lectū noctur
nis horis non ſolū rex· verūetiam & regina tanqꝫ
conſiliū flagitans pperaret· Cū ergo ſtratum vna
cum detrahēte ſocio petiſſz· iubente dño caſu acci
dit· vt om̄ia veſtimēta illoꝝ flama circūdans val
laret· atqȝ ilico exilientes flamā· ingentibꝰ depoſce
bant vocibus aquā· Sed & aqua iniecta flamā di
uinitꝰ miſſam non extinguebat· Ardebāt nequit
circa nates vl' genitalia loca camiſie eorū nec a ſe
veſtim̄ta ardētia exuere potuerūt· Quid plura·
q̄ aliud facē non potuerūt exilientes et ad iſtar por
corum luto ſeſe vociferātes inuoluūt· ſed magis
ac etiā magis genitalia ipoꝝ ignis īmiſſus crema
bat· tūc qdem vt reor impletū eſt ſup illos quod
ſcriptū eſt· Detrahentē occulte proximo ſuo hūc
p· nam non poſt multū tpis ī tantis tranſgreſſioī
bus prefatus noddo dephenſus eſt· vt & ſcelera
illiꝰ vna cū vita· qr iuſtū erat regalis gladiꝰ āpu
taret· ac ne ſolus moreret̄· filiꝰ ipiꝰ mox eadē ſen
tētia pcuſſus interijt. LXXVII· ¶ De mi
racul' eius & trāſitu eiuſdē·

Vm hec & ſilīes q̄ plures virtutes per
illum cepiſſent crebreſcē in pplo· mox
ſmotiora a fragoribꝰ vulgi expetijt lo
ca· Interdum calciata nō multū lōge ab vrbe cel
lula retruſus celū diebus & noctibꝰ p̄cibꝰ pulſa
bat· Caſu contigit vt promptuarium regis ignis
vorax vexarz· atqȝ eructu īs excellētiſſima flama·
domos circūquaqȝ affines minaciter lāberz· Repē
te exurgens om̄is ciuitas vidētes ſui exitiū in eiu
latū atqȝ clamorē ē conuerſa· Quo audito nos ve
loci greſſu ad domū viri ſancti puenimꝰ et reppi
mꝰ eūdem· ſicut illiꝰ iugiter mos erat· pſalmodie
melos pſonātē· ſtatīqȝ apprehenſa maū illius· ait
romaricꝰ· Egredē· ne qđ abſit te ī hac vrbe ignis
iſte cōſumat· Ad hec ille inqt· Nequaqm dilectiſ
ſime· ſed deducite me illic· & ponite me vicinum
illiꝰ· & ſi ita vult deꝰ vt ardeam· ecce in maū eiꝰ
ſum· Tūc nos tenētes ſanctas manꝰ eius ad larez
puenimꝰ· & mox iubente illo in oratōe proſtrati·
capitulo dicto· ſurreximꝰ om̄es· tūc ille eleuans
manū contra ingentes flamas vexillū crucis inie
cit· & mox miro in modo tanqꝫ celitꝰ percuſſus
nil alibi nocens· infra pietes in ſemetipm totꝰ re
torſus ignis interijt· Ilico aūt cuidā e fratribus
talis apparuit viſio· Intuens in celum· vidit tanqꝫ
flamā ignis ſignaculū crucis depictū. & ſtatim d̄
celo ex obliquo crucis vox facta ē dicēs· Cernis
hoc inqt ſignum· hac nocte arnulphꝰ eps per ipz
totā ciuitatem iſtam ab incendio liberauit· Poſt
hoc antē beatꝰ arnulphꝰ relictis cūctis rebus ſe
culi· ſic nouꝰ helias ad heremū properans· & int̄
beſtias & feras ſilue puulis māſiūculis paratis·
quotidiana meditatōe laudes deo pſonabat· Aſci
tis quoqȝ aliqntulis ſecū monachis· necnō & lep
ſis proprijs manibꝰ fideliſſimā ſeruitutem iugit̄
impēdebat· calciamēta a pedibꝰ detrahens atz de
tergens capita· & pedes eorū crebro abluēs· nec
non & lectos ipoꝝ reciprocis diebꝰ ſtudioſiſſi
me cōpoſitos pabat· Nam & coqne officiū nō ab
horrens. idem eps ſanctꝰ & coquꝰ ſepe eſuriens
ipe ſuos contubernales paſcebat· Sz & lectū eiꝰ
vilem ſpretis dūtaxat mollibꝰ & p̄cioſis veſtibꝰ
cilicia exornabāt LXXVIII· ¶ De tranſlati
one corporis eiuſdem·

Oſt obitū beati arnulphi ſucceſſor eiꝰ
goericꝰ epus conſilio inito coaceruata
clericoꝝ ſeu etiam populoꝝ caterua ī
genti· aſcitis quoqȝ duobꝰ epis ſecum· vna pgūt
ad heremū· Quo in loco excubias cū reuerētia ce
lebrantes· ſācta quoqȝ mēbra ab vrna lapidis au
ferētes grabato imponūt· ac cū gaudio remeant
ad vrbem· Dū aūt geſtantes veniūt ad qndaz ri=
uū· cuiꝰ riparū tellure ſciſſa eūtibus conuallez atz
lubricū pandebat meatū· poſteriores feretrū por
tātes caſu corruūt· ſz vt reor ipm ſtatim āgeli ſuſ
ceperūt· Nam priores euehētes nullo retardātes
greſſu grabato in aere ſublato. gradiunt̄ libere·
atqȝ ſurgētes qui lapſi fuerāt iā trāſmeato conual
le ſeſe iungūt ad collegas· Poſt iſtō deniqȝ in illo
itinere mox aliud emicuit ſignū· Quidam homo

in pago caluomonteſe nomie cuncta inceſtuoſus
fuit· hunc ille cū ſepius redarguens nec ad penitē
tie emēdatōem ꝑducere potuiſſet· in hac vita īpe
nitētem reliquit· Veniētes aūt ad terminos terre
homis inceſtuoſi· repente figiē greſſus portātiū
ita vt vlterius vehēdi ſacra mēbra facultatē non
haberent· Et ecce anguſtia ſacerdotibꝰ & vniuer
ſo populo. qm̄ ad manſionem ad quam verterenē
ignorabant. ꝑſerti cū iam dies declinata eſſet ad
veſperū. Tunc & noddo dux qui erat ex eūtibus
vnus ait· Videtis qꝛ terram inceſtuoſi huiꝰ īgre
di deſpicit· Eſt aūt procul villa mea· ſed nos ante
nox includet q̄ꝫ illuc venire valeamꝰ· Sed & de-
eſt mihi imibi potꝰ vel apparatus quo hanc multi-
tudinē reficere poſſim· niſi tantūmodo in vno vaſ
culo modicū quiddaꝫ cereuiſie· Quibus auditis·
vniuerſus populꝰ iter retorquēs in tanta veloci
tate pergunt· vt potius geruli ſemetipos portari
q̄ꝫ portare ſentirent· atqꝫ dici adhuc lucē habētes
ad eſtimatū locū ꝑueniunt· Tunc noddo ait· nūc
ergo beatus arnulphꝰ paſcat nos nocte iſta · qm̄
qd̄ deeſt nobis· ip̄o intercedēte poteſt adeſſe· ſta
tim in tanta exuberantia accreuit modicitas illiꝰ
potus· vt omibꝰ afati ſatiatis adhuc in craſtinuꝫ
ſupeſſꝫ· Poſt hoc aūt cum magna ꝓſperitate & le
ticia ad vrbē ꝑueniunt· Et ecce mox omis ciuitaſ
cū crucibus & cereis obuiā currit & paſtorē ſuū
quē dudum veluti fugacē amiſerant celo iā ꝛ̄gnā
tem recipiunt· atqꝫ ſacruꝫ corpus illiꝰ in baſilica
ſanctoꝝ apoſtoloꝝ cū reuerentia & grandi exul
tatōne ſepulture recondūt Mulier q̄dā noīe iulia
luminibus olī cecata· ad ſepulcruꝫ eius acceſſit· vbi
cum proſtrata cuꝫ fide oraſſet abſqꝫ mora lumen
multoꝝ annorū tempibꝰ deſideratū recepit Mu
lier q̄dam auſa fuit dñica die opari· ſed mox diui
nitus verberata· vtraqꝫ manu contracta ē· Ilico
ante valuas ſancte baſilice ſemetip̄am ꝓſternens
ſe in oratōeꝫ dedit cū lacrimis· ſtatiqꝫ digiti illius
qui iam dudū fortiter palmis inheſerāt· reſoluto
rigore priſtinā receperunt medelā· Huius ſancti
natale celebraē· xvij· kl'· ſeptēbris· ¶ Sigibertꝰ·
Anno quoqꝫ p̄notato clodulphꝰ filiꝰ eiuſdeꝫ ſan-
cti arnulphi poſt metenſiū ep̄us ſanctitatē patriſ
imitaē· doda quoqꝫ mater ip̄ius clodulphi treue
ris incluſa chriſto ancillaē· Ealbado angloꝝ rege
mortuo· earcūbertꝰ filiꝰ eiuſ poſt eū regnauit an
nis· xxv· Hic in anglia p̄mus ydola deoꝝ deſtru-
xit & fidē chriſti dilatauit· & ieiuniū q̄dragesime
in anglia legaliter obſeruari edixit· LXXIX
¶ De impio cōſtātis & de miracul' ſācti oſualdi
Anno īperij ſui· xxx· heraclius ¶ regis·
impator moritur· cōſtantinꝰ filius eiꝰ
ſubſtituiē· & · iiij · menſe impij ſui a no
uerca ſua martina & pirro priarcha veneno extin
guiē· & martina cū filio ſuo heraclona imperium
arripit· Veꝝ heraclonas abſciſo ſibi naſo· & marti
na mater eiꝰ abſciſa lingua exiliāē· & cōſtans qui
& conſtātinꝰ dicitur filius ꝯſtātini regnauit ānis
xxvj· Cepit aūt āno dñi· dc· xliij · Mūdi vero q̄rti
milleſimo· dc · vj · Huius āno primo oſualdus rex
nordanibroꝝ a penda mercioꝝ rege ꝑimiē ¶ He
lmādus· Huiꝰ dextra multarū elemoſinaruꝫ largi
trix· hodie quoqꝫ cū brachio & cute & neruis in
corrupta iacet. toto reliquo corpe in cineres diſſo
luto. Excitata rebellione a pēda rege mercioꝝ. cū
ip̄e oſualdꝰ ſup acutā ſiluā in pectore gereꝛ· ꝓ
animabꝰ fideliū ſuorū deo ſupplicabat; huiꝰ deſū

cti brachia cū manibuſ & capite inſatiabil' victo
ris ira deſecta & ſtipiti ſūt appenſa. brachia cuꝫ
maibꝰ adhuc inuiolata ꝑdurāt· que a fratre oſui-
no apud vrbē bembamburch cōpoſita in ſcrinio
monſtrātur ꝓ miraculo· Caput lindiſarni huma
tum a fratre· nūc durelmi eſſe diciē inter brachia
ſācti cuthberti· Oſſa reliq corpis cū regina oſtri-
cula vxor echelredi regis mercioꝝ filia regis oſui
ni caritate patrui ducta· bardonio moāſterio ſuo
qd̄ eſt in regione mercioꝝ· non lōge a lincolnia ci
uitate inferre vellet· repulerūt eā moāchi inuidē
tes mortuo quietē oſſiū· qꝛ ſuper eos bellico iure
regnū accepat· Sed nocte intēpeſta per lucernaꝫ
de celo ſup reliquias emiſſaꝫ vltro petierunt qd̄
añ eiecerant· ibi ex cadēti ſāguine reuiruit ceſpes
quo ſanatꝰ eſt ſonipes· & quē poſti affixuꝫ ſinuo
ſis anfractibuſ ignis vitabundꝰ effugit Puluiſcu
lus lauature reliquiarū eius · mētis impotes ſa-
nat· ſtipes qui recentē cruorē ſuſcepat lotura ſua
ſanitateꝫ tribuit deſꝑatis· huiꝰ filiꝰ oſuinꝰ regna
uit poſt eū annis· xxvij · LXXX ¶ De qui
buſdam incidētibꝰ illiꝰ tpis· ¶ Sigibertꝰ·
EO tpe iudicail rex britonū gratiā dago
berti ſibi redimit· virgo chriſti reginul
pha ſanctitate clarꝫ in gallia· haudomar
āmiras templū ſibi hieruſalē edificat · & qꝛ nullo
modo ſtructura ꝯſiſtere poterat· ſuggeſtione iu
deorum crucē deſup montē olİueti tolli impat· &
ſic ſtructura tēpli ſtare potuit· Anno cōſtantini
ſecūdo dagobertꝰ rex francorū moritur· de quo
ꝑ viſionem cuidā reuelatū eſt· ꝙ aīma eiꝰ ad iudi
cium dei rapta ſit· & multis cōtra eam pro expo
liatōne eccleſiaꝝ ſuarū reclamātibꝰ · cū eam iam
mali angeli vellēt ad penas inferni rape· interuen
tu ſancti martiris ꝑiſienſis dyoniſij cū ip̄e maxīe
deuotꝰ fuerat a penis liberata ē· Anno eiuſdē ter
cio ſanctꝰ remaclꝰ ordinaē traiectēſiū epiſcopꝰ·
Rodoaldus frater itce & auūculꝰ ſancte gertru
dis· archiepiſcopatū treuerenſē doctrina & ſan-
ctitate ſua illuſtrat· Soror quoqꝫ eiꝰ ſeuera abba
tiſſa in eadē vrbe a fratris ſāctitate non degene-
rat anno eiuſdē q̄rto pſa quidā ſimulās ſe adoraē
haudomar āmiraꝫ ſaracenorū infixo in ventrē eius
gladio pemit eum. anno q̄nto ſanctꝰ furſeꝰ in hy
bernia claruit· q ꝑegrinatōem pro chriſto aggreſ
ſus ad gallias vſqꝫ ꝑuenit· & a clodoneo r̄ge ho
norifice ſuſceptꝰ. latiniacum cenobium fūdauit·
quē non m'topoſt fratres ſui foillanus & vlcanꝰ
pari peregrinādi voto ſecuti· ꝑ gallias claruerūt
E qbus foillanꝰ dono gertrudis virginis ſponſe
moāſteriū poſtea fūdauit· vbi etiā martirio coro
natus q̄eſcit· LXXXI ¶ De ſācto furſeo &
primo eius raptu ac reditu· ¶ Ex geſtis eius·
Hic ſāctus furſeꝰ nobilis genere· ſꝫ nobi
lior fide· ab infātia ſacerdotibꝰ ꝑ diuinā
prouidentiā cōmiſſus et ſacris literis ac
moāſticis diſciplinis eruditus· dū inter parentes
ſuos ſacri verbi ſemina ſeminaꝛꝫ· q̄dam die egro-
tantis moleſtia correptꝰ ad paternā domū cōmi-
grauit· Et dum veſpertinalē exorſus eſt pſalmo-
diā· oratōni intentus· haud lōge a domo tenebris
ſubito circundatꝰ ſtetit· & q̄ſi iam mortuꝰ ad ꝓ
ximā caſā deportatus eſt· tunc q̄ttuor manꝰ ad ſe
deſuper extēſas conſpexit· que tenentes illū per
brachia pennis ſubuolabant· & illum ex vtraqꝫ ꝑ
te ſuſtinebāt· ip̄e aūt q̄ſi ꝑ caliginem angelica cer
nebat corpa· terciū quoqꝫ ſe precedere angelum

ſcutõ candido & gladio armatum · Hij tres pari
fulgore ſplendẽtes · vno incipiente canebãt · Ibũt
ſancti de virtute in ṽtatẽ · vi · d · d · in ſy · audiebat
quoqꝫ & aliud quaſi ignotum canticũ · multorum
milium angeloꝝ · vnde & vix panca poterat ĩtel
ligere · exierunt obuiam chriſto · Tunc vnus ex ſu
pernis agmibus · armato p̃cedentiqꝫ angelo iuſſit
ad corpus virum reducere ſuamqꝫ ſecũ debẽ ſo
licitudinem deferre · tunc vir ſanct⁹ ſe exutum a
corpe ↄgnoſcẽs · & tedio ſeparãde ſocietatis ãgeli
ce affectus dixit ſe ab eis ſepari noluiſſe · Cui re
ſpõdit angelus · Ad te completa p̃dicta ſolicitu
dine ſuſcipiendũ reuertemur · tunc cãtabant illum
dimidium verſiculũ · Videbit deus deorũ in ſyon
Cui⁹ carmis ſuauitate letificata aĩa qualiter in
corp⁹ intrauit · intelligẽ non potuit · tũc circa pul
lorum cantũ · audiuit verba admirãtiuꝫ ſibi circũ
ſtantium · Et dixit eis · Quid ſtupẽtes ſonos inqe
tos emittitis · At illi ordinẽ referebãt qualiter eo
veſpere trãſeunte vſqꝫ ad galloꝝ cant⁹ exanime
corp⁹ in medio ſeruaſſent. at ille ſedens angelicaꝫ
claritatem & dulcedinem mẽte reuoluens · de q̃li
ſolicitudine admoĩtus fuiſſꝫ ꝑtractãs · meſt⁹ erat
qd̾ qui ei clare exponeret nõ erat · Ne reuertẽtes
ãgeli eum inuenirẽt impatũ · petijtqꝫ & accepit ſa
cri corporis cõmunionẽ & ſãguinis. & vixit infir
m⁹ die illo & altero · Media vero nocte. iij · feria
pedibus eius frigore induratis · maĩbus in oratõe
extẽſis · recordans iocũdiſſime viſionis · let⁹ mor
tem excepit LXXXII ❡De ſecũda viſione

SEdenſqꝫ in lectũ quaſi ſom ❡eiuſdẽ·
no grauatus · audiuit horribiles multitu
dinis voces clamantiũ & illuꝫ exire cõ
pellẽtium · Apertis aũt oculis nullũ niſi tres ſup
dictos ãgelos ſcꝫ duos vtroqꝫ latere poſitos · &
tercium armatũ ad caput ſuũ videbat · eorumqꝫ
cãtica dulcia audiebat · Quibus eũ leuãtib⁹ vlula
tus & clamores demonũ ꝑ mediũ traſiẽs audiuit
& vnũ ex eis dicentẽ · ãtecedam⁹ & ãte faciem ei⁹
bella moueamus · Tunc vidit nubẽ nigram a ſini
ſtra parte criſpantẽ & ante faciẽ eius bellicã aciẽ
conſtitutam Demones ignitas ſagittas cõtra eoſ
iactabãt · ſꝫ ãgeli ſcuto extinguebãtur · tũc aduer
ſario virum ſanctũ blaſphemãte · & eum in m̃ltis
accuſante · ãgelo aũt econtra eũ in omibus defẽdẽ
te · reſpexit vir ſanct⁹ vallẽ tenebroſã ſub eo poſi
tam · & ignẽ in aere ardẽtẽ · Cunqꝫ timeret ignem
ſibi appropinquãteꝫ · Dixit ei ãgelus · Noli timere
quia qd̾ nõ accẽdiſti nõ ardebit in te · Nam ignis
iſte licet grãdis ſit & terribilis · tamen ſcd̾m meri
ta operum ſingulos examinat · qꝛ vniuſcuiuſqꝫ cu
piditas in eo ardebit · tũc vidit ãgelum p̃cedentẽ
quaſi duos muros vtroqꝫ latere flamã diuidẽ · &
alios duos vtroqꝫ latere eum ab igne defendere ·
q̃ttuor quoqꝫ demoĩa per igneꝫ volãtia bellũ hor
ribile in medio ignis cõſtruere · Vn⁹ aũt euꝫ accu
ſans ait · Dona iniquoꝝ recepit · Cui ãgel⁹ reſpõ
dit · qꝛ credidit qd̾ egiſſet peĩtentiã. At ille · Ante
inquit debuit penitẽtiã probaȓ & ſic fruct⁹ ſuſci
pere · Sed munera execãt oculos ſapientũ et ſubũ
iuſ · Cui ãgel⁹ · Iudicemur añ dñm · tũc ille in blaſ
phemiã erupit dicẽs · vſqꝫ nũc eſtimaui⁹ deũ ve
racem eſſe · at hic homo in terra delicta ſua ñ pur
gauit · neqꝫ hic recepit · vbi ẽ ergo iuſticia · Cui an
gelus · Neſcitis occl̾ta iudicia dei · tandem iudice
dño triumphãtib⁹ ãgelis · deuictiſqꝫ aduerſarijs ·
imẽſa claritate circũfuſus eſt vir ſanct⁹ · ãgeloꝝ

quoqꝫ choris cõcinẽtib⁹ · Nullus labor dur⁹ · nul
lum longũ temp⁹ videri debet · quo gloria eterni
tatis acquirit · Vidit etiã ſanctoꝝ hoĩm agmina
aduolãtia eũqꝫ circũdãtia · omiqꝫ ignis formidĩe
& demoĩs terrore abiecto · tandẽ duos venerabi
les p̃ſules illius ꝓuincie in q̃ not⁹ erat qui nuper
videbant̃ obijſſe & ad celeſtia migraſſe · vidi a ſe
creto celi cũ ingenti claritate ad ſe veĩre q̃ ſibi p̃ci
piunt ad ſeculum redire · Qui cũ taceret hui⁹ nũ
cij triſticia ſtupefact⁹ · aiũt illi Quid times · vni⁹
diei res eſt quo laboratur⁹ es · Cũqꝫ eũ de modo
viuendi docuiſſent · & multis ſermonibus hortati
fuiſſent · angelicum agmen celo receptũ eſt · Illoqꝫ
cũ tribus angelis ſolis ad terram reuerſuro · maxi
m⁹ appropinqbat ignis · ſed ãgelus dñi ſicut ante
mediũ ignem diuidẽs findebat · Vir auteꝫ vn⁹ ex
igne proſiliẽſ · demoĩb⁹ illum proijciẽtib⁹ ſup hũ
merũ ei⁹ maxilla ſua illius maxillaꝫ expreſſit · quẽ
vir ſanct⁹ cognoſcebat eum eſſe q̃ veſtimẽtuꝫ ei
propriũ moriẽs donauerat · humerũqꝫ ei⁹ ac ma
xillam incendẽs · ab ãgelo ſancto in ignem vñ exi
uit ẽ proiect⁹ · Tũc dyabol⁹ ait · Noli repellẽ quẽ
añ ſuſcepiſti · ſicut ſuſcepiſti bona ei⁹ · ſic etiaꝫ de
bes eẽ ꝑticeps penarum eius · Angelus aũt dñi re
ſpondit · nõ propter auariciã · ſꝫ propter aĩam ei⁹
liberandam ſuſcepit · tũc ceſſante igne. dixit ãge
lus dñi ad furſeũ · Quod incẽdiſti hoc arſit in te.
ſi eñ hui⁹ viri in peccatis ſuis mortui veſtimẽta
non ſuſcepiſſes · in corpe tuo pẽne illi⁹ nõ ardẽnt
Predica ergo omibus peĩtentiã. LXXXIII.
❡De reditu aĩme ei⁹ ad corp⁹ & ſeqnti cõuerſa
tione ipius.

HIs & alijs ſermoĩbus inſtruct⁹ · ſup te
ctum eccĩe inter ſanctos ãgelos ſtans
ſuũqꝫ corpus cõſiderans. iubet̃ illd̾ co
gnoſcẽ & reſumere. q̃ cũ illud quaſi cadauer igno
tũ timereꝫ · & appropinquaȓ nollet · ait ãgel⁹ · Noli
timere hoc corp⁹ ſuſcipe qd̾ ſine vlla infirmitatis
vl̾ vicioꝝ repugnatõe. quãuis inualidũ patieris ·
Cõcupiſcẽtias eñ illicitas in hac tribulatõe ſupe
raſti · vt vetera cõtra te nõ p̃ualeant · tũc pectore
corp⁹ apiri vidit & intrauit · quaſi ergo de profũ
da quiete mortis · p̃ſente m̃ltitudine pentum · vel
etiaꝫ vicinoꝝ ſeu clericoꝝ exurrexit humane ſtul
ticie magnitudinẽ ingemiſcẽs arduũ & difficilem
tranſitũ admirãs · Quod aũt de viro iniquo ſum
pſit icendiũ inter ſcapulas & ĩ facie ei⁹ apparuit ·
mirũqꝫ in modũ demonſtrabat̃ in carne qd̾ aĩma
ſola ſuſtinuit · Egreſſus ergo ide verbũ dñi predi
cabat · & ea q̃ viderat vl̾ audierat omĩb⁹ gothoꝝ
ꝑplis p̃dicabat · Cũqꝫ diuinis ṽtutib⁹ clar⁹ & de
hijs q̃ ad op⁹ p̃dicatõnis cõgrua ſũt · iterũ ab an
gelo ſancto edoctus · m̃lto tempe in hibernia p̃di
caſſꝫ irruentiũ ꝑploꝝ m̃ltitudines nõ ferẽs · & ali
quos cõtra ſe iuidia cõmotos dep̃hendẽs · diſceſ
ſit · pegrinaqꝫ litora petẽs · per britãniam ĩ ſaxoniã
trãſuectus eſt · vbi a rege ſigiberto honorifice ſu
ſcept⁹ · locũ monaſterij ab eo ſibi traditũ accelera
uit cõſtruere · quo facto ab omĩ ſeculi & ipi⁹ mo
naſterij cura alienare ſe cupiens fratri ſuo ſãcto
foillano curã eius reliqnit · & ipe heremũ petijt ·
vbi cũ alio fratre ſuo vlcano ꝑ ãnũ philoſophat⁹
eſt · Cũ aũt quibuſdã cauſis ĩgruentibus a ꝑplo vl̾
rege ad conſiliũ inuocat⁹ · ymo etiã compulſus ·
deſideratam ſibi heremum reliquiſſꝫ · omĩa animo
peruigili tractans ad galliarũ litora nauigauit ibi
qꝫ a francoꝝ rege clodoneo honorifice ſuſceptus

monaſterium ĩ loco quem vocãt latiniacum ↄſtru
xit. Nec multo poſt fratrib⁹ ordĩatis cũ rege iter
agens. infirmitate correpť⁹. ad celeſtia regna mi-
grauit. cui⁹ corpus in villa q̃ parrona dicit̃ in ec-
cleſia prope altare reuerenter cõdit̃. Cõſtructaq̨
ad oriẽtalem ꝑtem altaris domũcula. poſt q̃ttuor
fere annos ibidẽ a reuerendis epiſcopis eligio &
autberto ĩmaculatũ ſine vlla putredie trãſfertur
Huius natale celebrat̃ q̃rto noñ. marcij.

LXXXIIII ¶ De geſtis ſancti martini pa
pe. ¶ Hugo vbi ſupra.

ANno quoq̨ p̄notato martinus romane
eccleſie. lxxij. p̄ſidet. Eo t̄pe cõſtans im
perator in monochelitarꝝ hereſiȝ ĩcidit.
ſicut & auus ei⁹ heracli⁹. Proinde martin⁹ papa
celebrauit rome cõſiliũ. vbi & damnauit om̄s pra
ui dogmatis aſſertores. Sed maxie paulũ conſtã-
tinopolitanũ falſi nomis patriarchã. q̃ recognita
idem cõſtans martinũ papã ↄſtantinopolĩ euoca-
uit. & inde eũ exilio apud cerſonã relegauit. mul-
tos etiã orthodoxorꝝ verberib⁹ & exilijs ↄdemna
uit. eo ꝙ hereſi ſue nullaten⁹ acq̃ſcere vellent.
¶ Ex geſtis pontificũ. Ipſis diebus direxit impe
rator olimpiũ cubiculariũ ad regẽdam ytaliã. qui
romã veniẽs. inuenit eccleſiã coadunatã. voluitq̨
ſciſma ſancte eccleſie intromittẽ. & nõ illũ oĩpo
tens deus ꝑmiſit. q̃ nitebat̃ ꝑficere. Videns ergo
ſe a ſancta dei catholica eccĩa ſupatum. dũ ei cõ-
munionẽ porrigerȝ ſãctiſſim⁹ papa. voluit eum
interimere. vt demãdauerat ſuo ſpatario. ſȝ deus
excecauit ſpatariũ olĩpij exarchi. & non ẽ ꝑmiſſus
videre põtificem q̃n exarcho cõmunionẽ perrexit
vel pacẽ dedit. Quod & poſtmodũ p̄dict⁹ armi
ger diuerſis cũ iureiurãdo ↄfeſſus ẽ. Videns ergo
olĩpius exarchus. q̨ manus dñi circũtegebat mar
tinũ. neceſſe habuit ſecũ pontificem ↄcordare. &
oĩa q̃ ei iuſſa fuerant eidẽ ſanctiſſimo viro indica
re Qui facta pace cũ ſãcta dei eccĩa colligẽs exer
citum. profect⁹ ẽ ſiciliam aduerſus gentẽ ſarace-
norꝝ q̃ ibidẽ inhabitabãt. Et peccato faciente ma-
gnus merit⁹ in exercitu romano ꝑijt. & poſt
hoc ifdẽ exarch⁹ morbo interijt. deinde directus
eſt ab imꝑatore theodor⁹ exarch⁹ cognomẽto ca-
liopa cũ theodoro imꝑiali cubiculario q̃ & pullu
rius dicebat̃ cũ iuſſione. Et tollẽtes ſanctiſſimũ
martinũ papam de eccĩa ſaluatoris q̃ & ↄſtãtino
politana noĩatur. ꝑduxerunt ↄſtãtinopolĩ. & nec
ſic etiã eis acq̃euit. Deinde directus ẽ ſepius di
ctus ſãctiſſim⁹ vir in exiliũ in locũ q̃ dicitur cer
ſona. & ibidẽ vt deo placuerit vitã finiuit ĩ pace
chriſti ↄfeſſor. qui & multa mirabilia opat̃ vſq̨ ĩ
hodiernũ diem. Depoſit⁹ eſt aũt. xv. kł. octobris
¶ Actor. Huius tñ natale celebrat̃ q̃rto yd⁹ no
uẽbris. ¶ Sigibert⁹. Anno ↄſtãtis q̃ & conſtanti
nus. vj. eligius nouiomi audoenus q̃ & dado rho
thomachi clarẽt ep̄i & philibertus de herio ĩſula
& richarius pontinẽſis. & geremarus flauiacẽſis
abbates. angadriſma quoq̨ ſacra virgo ſec⁹ bel
uacũ. anſegiſus etiã filius ſãcti arnulphi clarebat
cui begga ſoror grimoaldi nupſerat. ¶ Actor.
Vitam bt̃i eligij ſcripſit ſãctus audoenus.

LXXXV. ¶ De ſancto eligio nouiomẽſi
& bonis eius initijs. ¶ Ex geſtis eius.

HIc ĩ terretorio lemonice vrbis fuit oriũ
dus patre eucherio. matre vo terrigia
nat⁹. quẽ cũ mater adhuc haberȝ in vte
ro vidit ĩ ſomnio aquilã volantẽ ſupra lectũ ſuũ
& ſe tercio inclamantẽ. & ei neſcio q̃d ꝓmittentẽ
Que cũ ex voce aquile euigilaſſȝ. ꝑterrita nimis.
cepit cogitare de ſomnio quid hoc eſſȝ Cumq̨ po
ſtea in ꝑtu piclitaret̃. mandauerũt ad q̃ndam ſan
ctum virũ vt veniret & orarȝ pro ea. q̃ cũ veniſſȝ
ait illi. Ne timeas mater. q̨ puer iſte ſanct⁹ erit.
& magnus in eccĩa. cũ aũt eſſȝ iuuenis fecit eũ pa
ter ſuus ab aurificib⁹ erudiri. Et cũ iam ſciret to
tam artẽ illam. in franciã veĩt & cuidaȝ aurifici q̃
faciebat regis opa ſe ↄiunxit. quodã t̄pe cũȝ rex ꝑ
quirerȝ quis ſibi ſellã de auro & gemmis pulcerri
mã facerȝ. reſpondit ei magiſter ſancti eligij ſe in
ueniſſe artificẽ. q̃ optime regi facerȝ quicq̃d vellȝ.
Et accipiẽs a rege auri maſſam magnã tradidit eli
gio. q̃ ex eodẽ pondere duas ſellas pulcerrimas fe
cit. & deferẽs vnã regi alterã penes ſe detinuit.
quã cum omẽs mirarent̃. rex eũ copioſe remunera
uit. tunc eligius alteram ꝓtulit & regi p̄ſẽtauit.
dicens. ꝙ de auri reſiduo hanc feciſſȝ. Et rex am
plius ſtupefact⁹ q̃ſiuit quomodo eas ex eodẽ põ
dere facẽ potuiſſȝ. Bene inquit. Et excreuit fama
eligij in curia regis. LXXXVI ¶ De elemo
ſinis eius & miraculis & habitu eiuſdẽ.

BEatus autẽ eligius intiĩ paupes dilige
bat. ꝙ quicq̃d poterat vſq̨ ad nuditatẽ
ſuam eis erogabat. qui intiĩ eum dilige
bant & ſequebant̃. vt ſi quis ſanctũ eligium que
reret. ad domũ vallatam paupibus mitteret̃. qua
dam die duȝ ꝓpria manu elemoſinã daret vn⁹ eo
rum contractã habẽs manũ. alterã ad elemoſinaȝ
extẽdit. cui eligi⁹. alterã inquit tende. quã cũ pro
poſſe extẽderȝ cepit eã palpare & extẽdere & ſic
eam oleo vngẽs ſanauit. Quadã etiaȝ die cũ totuȝ
aurum & argentũ ſuũ paupib⁹ erogaſſȝ. venienti
bus & alijs pauperibus nihil habẽs q̃d eis daret.
vnaȝ marchã auri quã a quodã vicino ſuo mutua
uerat erogauit. Et poſtmodũ veniẽtib⁹ alijs. nõ
reminiſcens q̃d p̄us fecerat. iuit ad burſam ſuam
quã p̄us ſolicite ſcrutatus fuerat. & tunc inuenit
vnã marchã auri & laudans deũ paupibus eroga
uit. Erat aũt ſtatura ꝓlixus. facie rubicund⁹. ceſa
rie formoſus. crine circinatus. angelici vult⁹. ſim
plicis & prudẽtis aſpectus. aurato & gẽmato in
p̄mis habitu nitens. zonas habens comptas ex au
ro & gemmis ĩneas metallo rutilas. oras ſarcha
rum auro optas. veſtimenta oĩa p̄cioſa. pluraq̨
oloſerica. ob oſtentatõnem fugiendã. intrinſecus
aũt ad carnem ciliciũ. que oĩa poſtea in egentiũ
neceſſitatibus conſumpſit. deĩde villoſis veſtib⁹
vſus eſt. funiculo cinctus. plerũq̨ ꝓpter paupes
etiam expoliatus. Cui rex tunc dabat ꝓprium ve
ſtimentũ & cingulũ. quia ſicut aĩam ſuã ita illum
diligebat. a quo quicq̃d idem eligius poſtulabat
ſine dilatõne impetrabat & oĩa expendebat in
egenos captiuos & debiles LXXXVII

¶ De ꝓmotione eius in epiſcopatum & miracul̄

ATempe aũt brunichildis ſequentibus
regine vſq̨ ad t̄pa dagoberti ſimoniaca
peſtis in gallia viguit. ꝓ qua auferenda
tunc ſolicite inuigilabant eligius & audoenus.
tunc electus eſt eligius eccĩe nouiomenſi poſt a
charium eiuſdem vrbis antiſtitem. cum quo ꝑiter
electus eſt & audoenus ſodalis eius ad eccĩam
rhothomagenſeȝ Prefuit aũt eligius viromandẽ
ſi metropoli tornacẽſi quoq̨ quondaȝ regali ciui
tati nouiomẽſi quoq̨ & flandrẽſi gandẽſi & cor
tuariacenſi Habebat aũt ſtatutum locum in quo

certis quibuſqꝫ diebꝰ egenos ac debiles intromit
tens deuote illis ſeruiebat· ſqualētia capita illꝰ la-
uans· ac deformē ceſariem manu ꝓpria radēs po
tuꝫ ſingulis & cibū ꝑbens· nudos veſtitos dimit
tens· quibus exeūtibus alios ſi adeſſent intromit
tebat· quos ſilr̄ refouebat· Qḋ ſi plurima tur
ba confluerit aliq̄n cūctis ſilr̄ faciebat· ſingulꝰ
aūt diebus xij· ſic reficiebat· ipē cum eis hora con
grua cōueſcēs· ita tamē vt ꝑus ſingulis aquā maī
bus funderꝫ· vinū & panē manu ꝓpria ꝑberet· ꝑte
ria obtinuit apud regem· vt oīa damnatoꝝ cor
pora vbicunqꝫ inuenire poſſet ꝑ villas vel ciuita
tes· licentiā haberꝫ de bargis rotis & laqueis de
ponere & ſepelire· Delegauitqꝫ ex collegis ſuis
viſpiliones qui huic cure inſiſterēt· Igiť cum eēt
in comitatu regis in ꝑtibus auſtrie· apud vrbem
ſtratoburgo· inuenit hoīem ipo die laqueo vitaꝫ
finiſſe· cui dū ſepultura a comitibꝰ pararet· acceſ
ſit & ipē propius & cepit palpare corpꝰ a ſūmis
vſqꝫ ad yma mulcendo· Cunqꝫ ſenſiſſꝫ adeſſe aīaꝫ
vrbane virtutē facti a ſe repellēs dixit· O ꝙ grā
de ſcelꝰ niſi dn̄s adiuuiſſꝫ nūc ꝑpetrare poteramꝰ
vt corpus hoc humo tegeremꝰ· cū aīma eius ī ipo
ſit· quē reſuſcitatū iuſſit veſtiri & repauſare· quo
audito· inſectatores iteꝝ eū ad mortē petebant·
quē vix ab eoꝝ manibꝰ eripuit· & ſe ab eius col
legio ſubtraxit ꝓpter vitandā gloriā· & cartam ſe
curitanā apud regē impetrauit ꝓ eo· In dyoceſi
eius q̄dam p̄ſbiter nimis infamis erat· Quē cū ſā
ctus eligius freq̄nter corripet· & ad cōfeſſionem
modis oībus inuitarꝫ· ille ſemꝑ crimen ſuū tege
bat· Tunc ſanctꝰ eligius vidēs ꝙ nihil ꝓficerꝫ eū
excōicauit vt quouſqꝫ publice peniterꝫ· nullo mō
celebrare p̄ſumerꝫ· Preſbiter vo negligens· & epī
ſententiā ꝑuipendēs· poſt aliquot dies cū vellet
celebrare & altari inſiſterꝫ· ſtatim ad terrā cecidit
& expirauit· Multa aūt & alia miracula ī vita fe
cit et adhuc facit LXXXVIII ¶ De geſtis
eius circa eccleſias & ſanctoꝝ reliquias·

EDificauit in nouiomo monaſteriū ancil
larum chriſti Corpꝰ ſancti quītini mar
tiris reuelauit per eum dn̄s· Sueſſionis
quoqꝫ inueīt ſāctos martires germanos· criſpinū
& criſpinianū· quos ex quadā cripta ꝓlatos miri
fice cōpoſuit· Sꝫ & in beluacēſi municipio beatuꝫ
martirē lucianū quōdam collegā ſācti quintini in
uentū ſilr̄ trāſtulit atqꝫ ꝯpoſuit· apud ꝑiſiꝰ ec
cā illumīauit in pōte· Rurſus apud ꝑiſius cuſtos
ſancte colūbe· nūciauit ei ecclām ſuā oīni ornatu
ſuo nocte a furibus fuiſſe ſpoliatā· tūc eligiꝰ per
gens ad oratoriū ſācte columbe ait· Audi ſancta
colūba q̄ dico· Nouit redēptor meus· niſi cito or
namēta huiꝰ tabernaculi furata reduxeris· ſpinis
allatis faciam ianuaꝫ ita obſerari· vt nunq̄ꝫ tibi in
hoc loco veneratō ꝑbeať ab hodie· quo dicto diſ
ceſſit· Sequēti die cuſtos maturiꝰ ſurgēs· inuenit
oīa vela vſqꝫ ad mīmā pallā ſicut ꝑus fuerāt re
ſtituta· Hec ſunt aūt ſepulcra· q̄ auro argento &
gēmis fabricauit· germani· ſeuerini piatonis· quin
tini· luciani· genouefe· colūbe· maxiani· & iuliani·
& p̄cipue beati martini thuronis· dagoberto rege
impēſas ꝑbente· necnō & tūbam ſācti bricciōis
& aliam vbi corpꝰ beati martini diu dū iacuerat &
māſeolum ſancti dyoniſij martiris ꝑiſius ciuitate
& thuguriū ſuꝑ ipm marmoreū miro ope auro et
gēmis· Criptā quoqꝫ & ſpēs de fronde & axes in
circūitu throni altaris auro operuit· Mortuꝰ eſt
aūt āno vite ſue· lxx· Qui cū anno reuoluto de lo
co ſuo trāſferreť· ita pulcer & incorruptus inuen
tus eſt· vt ſemꝑ vixiſſe in tumulo putareť· & qḋ
mirabiliꝰ eſt· barba & capilli tēpe obitus ſui raſi·
mirū ī moḋ creuiſſe ī tumulo videbanť ¶ Actor
Nūc de inuentōe ſancti quītini qḋ hucuſqꝫ diſtu
limꝰ ꝓſequamur· LXXXIX· ¶ De trāſlatō
ne corpis ſancti quītini martiris· ¶ Ex libro trā

CLericꝰ q̄dam nomīe maurīnꝰ ¶ ſlatōis·
ſepiꝰ iactitare ſolebat ſe & martiris lo
cum noſſe· & illū ſine nutatōe inuenire
poſſe· Qḋ cum auditoribus ꝓbare geſtiret· facti
ſui ꝑiculū aggreſſus eſt· ſūptoqꝫ ligone· dū paui
mentū baſilice martiris violaē p̄ſumpſit· maūbriū
ligonis infixū ſuis manibus adheſit· qḋ cū nec di
mitti nec auferri poſſꝫ· ceperunt manꝰ ꝯputreſcē·
vermibuſqꝫ ſcaturire· q̄ pena multatꝰ· ſeq̄nti die
miſerabiliter defecit· hinc tātus pauor in cunctis
excreuit· vt nemo poſt hunc quāuis probatiſſime
fuit vite p̄ter ſāctum eligiū nouiomenſem epiſco
pum hmōi negociū temptarꝫ p̄ſumere Is q̄ppe pō
tifex ſcūs p̄fati martiris locū cepit freq̄ntaē· Vn̄
& diuīa doctꝰ reuelatōe triduanū ieiuniū cuꝫ la
crimis pagens· & attentiꝰ orans· in loco vbi de in
uentōe corpis ſuſpicō nulla eſſe poterat· ſāctis
maībus ſarculo effodē cepit· ibiqꝫ tūbam veterri
mā tegentē corpꝰ ſacrum inueīt· Quo terebrato·
tantus odor padiſi cū immani lumine ex eo ꝓdijt
ꝙ etiam ipē pōtifex ꝑ ſplēdore luminis & fragrā
tia odoris amētatꝰ vix ſubſiſtere potuit· Nam et
globus lumīs q̄ ex mauſoleo ictu ferētis ꝓdijt·
tam īmenſū ſplendorē edidit· vt nocteꝫ illā valde
tenebroſā q̄ iam media tranſacta erat ꝑ plurimaꝫ
prouincie partē in claritatē diei verteret· Vn̄ mul
ti de ſtratis ſuis conſurgentes ad opꝰ ſeruile ſic
in die ex more ire feſtinabāt· ſꝫ procedēte tēpe cla
ritatis q̄ ꝓ re ſignifera fulſit dato ſigno receſſit·
Tūc ſanctꝰ eligiꝰ corpꝰ ſacrū cū gaudio lacrima
bili deoſculās· reliq̄as ſibi vndecūqꝫ voluit ſegre
gauit· ex q̄bus etiā multa loca ꝯdiuit· medelāqꝫ di
uerſis morbis eas impēdendo ꝑbuit· dentes etiam
ꝓ medela languentiū ex maxilla abſtulit· qḋ dum
facerꝫ ex radice vniꝰ dentis gutta ſāguīs exiuit·
deinde corpꝰ ſanctū cū diligētia ſūma oloſerico
obuolutū· retro altare trāſpoſuit· tūbamqꝫ ex au
ro et argento ac gēmis miro ope deſuper fabrica
uit· eccleſiā quoqꝫ q̄ exigua erat āpliatā decorauit
XC ¶ De miraculis ꝑ eundē martirē oſtēſis·

LAtro q̄dam equū p̄ſbiteri cū furtim ab
ſtuliſſꝫ inuentꝰ a p̄ſbitero iudici maīfe
ſtať· a ꝑprehenſuſqꝫ et vinctꝰ opus ſuū
cōfitens· patibulo diiudicať· Sꝫ p̄ſbiter metuens
ne ob damni ſui cauſā aīma hoīs auferreť· iudicē
dep̄catꝰ eſt· vt ꝯceſſa illi vita reus abſolueretur
dicens ſibi iam eē ſatiſfactū· ꝙ ꝑ tot gn̄a tormen
toꝝ latro q̄ geſſerat declaraſſꝫ· Seueritas autem
iudicis nullis p̄cibꝰ inflecti potuit· ſed reum pati
bulo iudicauit· tūc p̄ſbiter ꝓſtratꝰ ab beati marti
ris tumulū· ſupplicitér eū p̄cabať· vt paupem illū
quē aſperitas humane neq̄cie abſoluere renuit· ipē
de morte clementer eriperet ne ſibi hoc in oppro
briū fierꝫ· ſi ꝑ eiꝰ accuſatōneꝫ homo moreret· hoc
eo cū lacrimis dep̄cante· diſruptis vinculis pati
buli· reus ad terrā ruit· qḋ audiens iudex timore
ꝑterritꝰ· et diuīnā admirāſ virtutem· nihil ei vltra
nocē p̄ſūpſit· hoc narrat gregorius thuronenſis·
Fuit quidā nobilis et diues nomīe mulericꝰ· qui

per ſupbiã & morum imtēperantiã deum offen
debat. ſed eũ ſanctꝰ quirinꝰ ſepe admonēs in ſō-
nis eius ꝑtinaciã redarguebat. Qui cũ nollʒ acqeſ
cere monitori. qdam eũ nocte verberibꝰ attigit.
ipamqȝ cedē vt omi ꝑplo oſtēderʒ pcepit. tūc ille
quãuis coactꝰ palã oibus vulnera oſtēdit. deinde
ꝯuerſus ab errore ſuo. multa donaria in eadē baſi
lica ꝯtulit. Alter falſus teſtis noīe bruinus ī rebꝰ
ipſiꝰ eccie beati martiris falſū ferebat teſtimoniū
volēs qndã ſiluã de predio nogariod penitus au-
ferre. quē ſanctꝰ martir in ſomnis redarguit. ap-
prehēdenſqȝ naſū eius falſatorē ꝓclamauit. ad qđ
dictū ipe expgefactꝰ. pedibus calciatꝰ cū facieʒ
ſuam aqua lauare deberet. accerſita ꝯiuge. cepit ei
explanare qđ in ſomnis vidiſſʒ. Vt aūt ꝑuentū ē
ad hoc qliter ipe martir naſum eiꝰ tenēs falſatorē
eū vocauit. extēta maū naſuʒ ſuū ceſū recepit. ſta
timqȝ in vaſe quo aqua de manibus eiꝰ diffluebat
cecidit. q̄ nimiū territus. ad palatium quo ipa die
ꝑ prefata ſilua deberʒ ire diſtulit. nec tñ hoc ſup
plicio coercitꝰ. inſup ob ſupbie faſtū aureum ſibi
naſum fabricare. cathenuliſqȝ aureis aptare cona
tus eſt. quē iterꝝ idem ſanctus viſu admonuit di
cens. Nōne tibi naturalē abſtuli naſum. vt te oīb-
bus mōſtrarē falſū teſtimoniū dixiſſe. Et nūc ob
ſupbiam auſus es aureū ſupponē. Vade nūc ꝓij
ce illū abs te & cūctis inoteſcere ſtude te falſuʒ
teſtimoniū ꝓtuliſſe. Ob indiciū ergo fidei naſus
ipe ex auro multis diebus ad meōriã futurorꝝ ibi
dem ſeruatꝰ manſit.

XCI. ¶ De ſancto an-
doeno rhothomagēſi & bonis eius initijs. ¶ Ex
geſtis eius.

SAnctus vo andoenus
quōdam opido ſueſſionico noīe ſancia
co ortus. cū duobus fratribꝰ adone &
radone. ſancto colūbano a matre ad bñdicendū ē
oblatꝰ. Qui futurorꝝ pſcius infantulos bñdixit.
eoſqȝ futuros & chriſtiane religionis virtutibus
eximios. & honoribꝰ ſeculi claros. ſpiritu ꝓpheti
co pdixit. nec incaſſum. Mox em̄ vt pubeſcē cepe-
runt. pmū lothario regi deīde dagoberto in cun
ctis gratiſſimi inuēti ſunt. deniqȝ pmogeitꝰ noīe
ado mundū ſpnens. moāſticam vitã petijt. Rado
vero theſaurorꝝ regaliū ꝓcurator effectus. iuſto
eoſ ordine diſpēſauit & cuſtodiuit. Sanctꝰ vero
andoenus q̄ & dado. ſigillū vel anulū regis cuſto
diebat. ad cuiꝰ nutū cuncta palatina negocia ge-
rebant̄. Regeʒ quoqȝ aſſidue hortabat̄. vt regem
oīm chriſtū ſine quo nullꝰ regnat pie colerʒ. ſubie
ctorꝝ ſibi ꝑplorꝝ ſocium magiſq̄ dn̄m ſe putaret.
ſubditis pceret. ſupbos debellaret. Tunc etiã ſan
ctus eligius mirãdus virtutibꝰ in aula regis ful-
gebat. hijſqȝ duobꝰ cor vnū & aīma vna erat. A
quibꝰ cūcti francorꝝ ꝓceres ſumebãt exēpla chri
ſtiane religioīs & hauriebant monita doctrine ſa
lutaris. Hij ſub habitu ſeculari militabant eterno
regi. Itaqȝ ſanctꝰ andoenꝰ ſepiſſime veſtibꝰ pre
cioſis. & aureo pcinctꝰ baltheo foris vtebat̄. &
ſubtus cilicio caro tegebat̄. Perſiſtebat infatigabi
liter in oratōibus. in ieiunijs. vigilijs. & diuina le
ctione in pauperꝝ infirmorꝝ miſterio. & hoſpituʒ
ſuſceptōe. in ꝓprio quoqȝ patrimonio moāſteriuʒ
ꝯſtruxit. quod & poſſeſſionibꝰ opimis & ornam̄
tis eccliaſticis. & libris ac diuerſis rebꝰ ad dei ſer
uitiū ꝑtinētibus deuotꝰ impleuit. Ibiqȝ ſanctorꝝ
moāchorū multitudinē ꝯgregauit. eiſqȝ ſanctum
agilū ex ſācti colūbani diſcipulꝰ abbateʒ pphpoſuit.
Cum & ipe vellet abiectis ſeculi dignitatibꝰ ſoli

deo. in moāſterio ſeruire. reſiſtebat rex & optima
tes eiꝰ dicētes eum potiꝰ vtilitati plurimorꝝ debe
re ꝯſulere. qȝ ſue tm̄ ſingularitati ſatiſfacē. deniqȝ
iuſſu regali multiſqȝ religioſis ſuadētibꝰ tonſurã
clericatꝰ accepit. vno eodē tempe viro dei eligio
comã deponente.

XCII. ¶ De electōe eiꝰ &
pegrinatōne & reditu.

INterea defuncto ſācto romano rotho
magēſi epo. ſanctꝰ andoenꝰ oīm ꝯſenſu
eligit̄. & licet humiliter renitens in cathe
dra cōſtituit̄. qui etiam ſciens ſub quanto piculo
neophitus ordinet̄. non ſtati ſacrū ordinē ſumere
pſumpſit. ſʒ relicta ſede ad predicandū verbum
dei gentibꝰ lōge poſitis exul efficit̄. Cunqȝ in hiſ
panijs reppiſſʒ ꝑplos nimia ſiccitate iam diu labo
raſſe. iam em̄ ſeptē ãnos abſqȝ pluuia trãſierant.
ꝓſtrauitqȝ ſe in oratōe. Stati tanta pluuie abūdã
tia ſequit̄. vt priorē penuriam recōpenſare vide
retur. Confortato igit̄ hyſpaniarū ꝑplo fide. ver
bo miraculo. reuertēs ad ſedem ꝓpriam. ī andega
uenſi regione qndaʒ paupculū obuiū habuit. qui
cū dn̄ica die contra vſum eccliaſticū opus ſeruile
exerceret. & in mola farinã conficeret. manū qua
molam rotabat aridã ſubito & ſibi inutilē offēdit
nam & pollex ad ſupiora manus ita aſtrictus eſt
vt ſanguis in ipa figura pollicis exiret. ipm lignū
quo mola rotabat̄ inter pollicē & palmã tam ſtri
cte tenebat̄. vt auelli nullatenꝰ poſſʒ. ꝓcidens er
go paup ad genua ſācti miſeriam ſuã deplorat &
reatum ſuū cōfitet̄. At ille ſignum crucis maū eiꝰ
impſſit. & ꝯſuetudini priſtine deſeruire precepit
paupculū admonēs dn̄icis diebus & feſtiuis ma
gis ad eccleſiam venire & verbum dei audire q̄
molam rotare. aut vllum opus ſeruile exercere ſi-
ne ſumma neceſſitate. Cum itaqȝ rhothomagum
perueniſſet. ſub vno die ordinati ſunt pariter an
doenus eiuſdem vrbis epiſcopus. Suſcepto igi
tur epiſcopatu multis virtutibus claruit. corde
humilis. vultu grauis. doctrina pcipuꝰ. deuotōe
armatus. in colloquio ſapiēs. in cōſilio prudens.
in corrigendo vehemēs. in diligēdo ardens. in ad
uerſis patiēs. abſtinētie rigorē ora pallida demō
ſtrabãt. maxille lacrimis humecte cōtritōem cor
dis iudicabãt. lactea colla circuli ferrei premebãt
ventrem & brachia ferrū eque ꝯſtrīgebat. ipſius
etiam lecti cōgeries. nō ex mollibꝰ plumis pictis
ve tapetis. ſed ex aſpis conſtruebatur virgultis.
Et ſepiſſime ī cubiculo lux immēſa celitꝰ emiſſa
a diſcipulis eius viſa eſt. voces quoqȝ angelice cū
eo colloqntes audiebant̄.

XCIII ¶ Iterū de
miraculis eiuſdem

INterea vuannigus qdam diuitijs & ſe
culari dignitate prepollēs. iudicio dei
morbo percuſſus acerbo. in extaſi men
tis iam pene mortuꝰ rapit̄. multaqȝ īfernalis ſup
plicij tormēta cōtemplant̄. ſʒ a beato andoeno vi
ſitabat̄. qui oratōem fundēs bñdictōem ſup eum
dedit. eumqȝ pſtine ſanitati reddidit precipiēs vt
illum locum in quo iacebat deo cōſecraret Et ne
tanti pontificis admonitō caſſa fieret iterū mone
tur a beata eulalia. vt iuxta pontificis iuſſionē in
eodem predio q̄ vocat̄ fiſcãnꝰ vbi dudum iacue
rat. cenobium conſtrui faciat. & vt in hoc mūdo
adhuc. xx. annos habere debeat meruit audire.
Quodam tempe cū vir ſanctꝰ prochiã ſuam pre
dicãdo luſtraret. & ꝑ locum qui nunc crux chri
ſti ſancti andoeni dicit̄. iter ageret. curru ſedens

nõ em̃ iam nimio ſenio feſſus equõ vehi poterat·
muli qui currũ trahebãt ſubito ſubſtiterũt quos
auriga ꝑcutiens nullaten⁹ a loco auellere potuit·
Sentiẽs aũt vir dei nutu dei aĩalia manere ĩmo
bilia· extemplo oculos ad celũ reflexit· ac vexillũ
crucis amplo ſplẽdore micãs aſpexit· cunq; ſpũ ſi
bi reuelãte intelligerꝫ· ꝙ eundẽ locũ ad ſibi ſeruiẽ
dum dñs elegiſſꝫ· ſubito cõuerſus quẽdam arantẽ
vidit· cui⁹ ſtimulũ ſumẽs ſignũ crucis exꝓſſit· ea
q; defixa in terra· ſanctoꝝ etiã reliquijs ſuppoſi
tis diſceſſit· cunq; ſol occũberet· colũna ignea in
ipõ loco ꝑ totam noctem viſa eſt· cui⁹ ſplendor
ſolis claritatẽ vincẽ videbaẽ· & a totius ꝓuĩtie
hoĩbus cernebaẽ· Itaq; confluebat illuc multitu
do ꝑploꝝ· dño vota ſua offerentiũ· ibiq; diuerſis
languorib⁹ detenti ſanabanẽ· Illic igiẽ beat⁹ leu
fredus ecciam cõſtruxit· q̃ dedicata eſt in honore
ſãcte crucis & ſancti andoeni põtificis· ibiq; mł
titudo monachorum regulariter vſq; hodie deſer
uit deo. Alia vice trãſiens vir ſanct⁹ iuxta inſulã
beluonicã· accedẽs paululũ ſe dixit requieſcere vel
le in loco diuino vtiq; admonitus oraculo· cũq;
ſopore teneẽ· ãgelicis alloquijs fruiẽ· & in eodem
loco baſilicã ſãcti ſtephani ꝓthomartiris vt edi
ficet ꝓdoceẽ· Accerſito itaq; auſberto qui tũc fo
tinelle cenobio abbas p̃erat· in cui⁹ territorio idẽ
locus eſſe videẽ· hoc negociũ patrandũ imꝑſſit·
idem apoſtoloꝝ limĩa rome viſitãs· ſingul' apoſto
loꝝ & martirũ meõrie ſe ꝓſternẽs tam ꝓ ſe ꝙ ꝓ
pace eccie p̃ces obtulit· lacrimas tñ magis ꝙ ver
ba fudit· Deniq; ad cõfeſſionẽ beati petri apoſto
li cum hũc verſũ inciperet· exultabũt ſãcti in gloria
diuinit⁹ reſpõſum eſt· letabũtur in cubilib⁹ ſuis·
qui cũ ꝑ· xj· ãnos iam mutũ obuiũ habuit· cui⁹ ca
piti ſignũ crucis imꝑſſit. & linguã tacentẽ loqui
cõtinuo fecit· Exinde populis ꝑ̃us diſcũbẽtib⁹ pa
cis federe ſociatis ad vrbem virdunenſem venit·
vbi cũ ecciam ingrediẽ· mulier q̃dam a ſpũ immũ
do vexata· frẽdenſq; dentibus viꝝ dei rapido cur
ſu ĩuadere nitebaẽ· q̃ caput e⁹ maũ ſtrixit· & ilico
demonẽ eiecit· ſanãq; ꝑentib⁹ reddidit· xlnij· ãnis
ecciam rhothomagẽſem rexit· & · xc· habẽs annuꝫ
ad deum migrauit· nj· noñ· maij· ipſiq; ſacratiſſi
mũ corpus tam alienũ inuentũ eſt ab omĩ corru
ꝑtõne ꝙ primũ viuẽs decoratũ eſt virginitate·

XCIIII ¶ De ſãcto philiberto abbate·

¶ Ex geſtis eius·

SAnctus quoq; philibertus cũ eſſꝫ bone
ĩdolis adoleſcẽs regi dagoberto nũcia
tus· aduocaẽ in palatiuꝫ· receptuſq; in
ordine nobiliũ· adeptus ẽ ãdoeni optimatis ꝯſor
tium· q̃ ſub aureo baltheo deũ valde diligẽs poſt
modũ p̃ſul gẽtib⁹ vite meritis cathedrã ſubijt ro
thomagenſiũ ciuitatis. Cũ aũt eſſꝫ philbertus ãno
rum· xx· diuina p̃cepta audiẽs elegit chriſti diſci
pul⁹ fieri Agnitoq; dei milite agilo q̃ p̃erat reſba
cenſi cenobio· illuc veniẽs comã depoſuit omibuſ
q; ſuis in elomoſinas erogatis iugũ chriſti ſuaue
ſuſcepit· vbi cũ multo religionis & abſtinẽtie cul
mine excreſcerꝫ· ita vt viris ꝑfectiorib⁹ imitabil'
fieret· ãtiquus hoſtiſ inuidẽs pulſaẽ ei⁹ aĩm cepit
vt ãplioꝛa edulia ſumeret· ſꝫ dei nutu detect⁹· vi
ro dei ꝑ ſomniũ eſt oſtẽſus· nã cum quadã nocte
fuiſſꝫ cibo refect⁹ ille ventrẽ ei⁹ palpare cepit &
dicere· Modo hic bene· Tũc ille inimici iacula co
gnoſcẽs· rigorem abſtinẽtie cepit triplicaẽ· & cõ
tra arma tirãni dei auxiliũ imploraẽ· Cũq; ſingul'
noctibus ecciam frequẽtaret· in trib⁹ ſe ꝯtra ipm
temptatõib⁹ dir⁹ anguis erexit· Nam vrſi ſpecie
eũ intra ecciam tẽptauit primũ terrere. & nocte
alia de ferro cãdelabri viſus eſt eũ trãſfigere· &
nocte tercia hoſtiũ eccie expãſis brachijs voluit
ꝓhibere· Sꝫ omĩa ei⁹ machinamẽta philibert⁹ ex
pulit virtute diuina ꝑ ſancte crucis indagia· Cuꝫ
ãt beat⁹ agil⁹ obijſſet in xp̃o· fratrũ cõſẽſu phili
bertus regiminis curã ſuſcepit· cepitq; domum ſibi
traditã ſtrenue gubernaẽ· nulli⁹ ꝑſonã accipe in
uenta vicia radicit⁹ extirpare· tũc q̃dam e fratri
bus aſſumpta rebellione· ſãctum dei de eccia pre
ſumpſerũt extrahere· Sed vltrix man⁹ dñi hoc ĩ
punitũ non ꝑtulit· Nam vn⁹ ex eis ictu fulguris
interijt· alius etiam more arrij in ſterq̃liniũ omĩa
inteſtina ſua depoſuit· indignãq; vitã digna mor
te finiuit· reliq̃ timore ꝑcuſſi· veniam petẽtes eũ
ſtuduerũt reuocare. & deinceps cuꝫ caritatis ſtu
dio obedire· cũq; deus in corde ei⁹ potuiſſꝫ· vt ex
ꝓprio labore templũ dño fabricaret· a rege franco
ruꝫ clodoueo & bathilde regina· ſuggeſtione ſup
plici· locũ in pago rhothomagẽſi gemeticũ appel
latum obtinuit· vbi nobile cõſtruxit cenobium·

XCV ¶ Adhuc de miraculis eiuſdem·

CVm aũt ꝓ cauſa moãſterij ad ebroinuꝫ
francoꝝ p̃ncipem vellet quẽdam mona
chũ deſtinare· inueniẽs eũ valida febre
ꝓſtratum· iniũxit ei cauſã obediẽtie ĩ virtute xp̃i
vade ĩquiẽs & reuertere & ampli⁹ noli febricita
re· q̃ ſtatim ſanuſ effect⁹ iuſſa cõpleuit· Sicq; ſer
mo viri dei & cauſã obtinuit & morbum fugauit
Aliq̃n ꝑiſi⁹ exigente cauſa diſcordie ꝑrexit pacẽ
reformare· obtento qđ voluit latro guantos eius
furari p̃ſũpſit· quos ille in craſtino nõ inueniens·
more ſolito patienciã tenuit· Sed infelix ille ꝑcuſ
ſus a dño· furtum qđ fecerat patefecit· ardere ſe
eiulãs clamabat & aliud loq̃ nõ poterat· niſi extẽ
tis brachijs ſinum cũ furto abſcõdito demonſtra
bat· illo morte multato· ciues ad ſanctũ cenobiuꝫ
reportauerũt· Quadã nocte cuꝫ in baſilica ſancti
petri vigilarꝫ & pſalleret· q̃dam monach⁹ qui ite
rius vigilabat· repente ꝯſpexit· & tanq̃ duas ful
gentes lampades occulos illi⁹ ĩ ſpũſancto micaẽ
ꝑuidit· Erat em̃ ei lacrimarũ vbertim grã ꝯceſſa.
Maximũq; illi ſtudium erat· vt antea cibuꝫ nõ ſu
merꝫ. q̃ eum dñs ꝑ cõpunctõnis grãm viſitaret.
cũ aũt vn⁹ ex monachis veiſſet ad extremũ mor
tis mutus effect⁹ eſt labijs· ad quã vir dei ingreſ
ſus· blandiẽs cepit ſuadere· vt ſi haberꝫ occultuꝫ
facin⁹ vñ penitentiã nõ egiſſet manũ eius ſtrige
ret· qđ cum ille feciſſet· vir dei ecciam ſancte ma
rie ingreſſus· cepit exorare dñm vt linguam egro
redderꝫ· ne ꝓ abſconſo cri mĩe aĩam ei⁹ in baratrũ
hoſtijs ſubmergerꝫ· cunq; de oratõne ſurgeret· ei
frater alius nunciauit ꝙ eger loqui poſſꝫ & cõfeſ
ſionẽ dare ſatagaret· qđ & factũ eſt· Nã cõfeſſio
ne data recepta penitẽtia· tradidit aĩam· Quadaꝫ
vero die dum meſſem fratres ſuccideret & mani
puli ſparſim ꝑ agros iacerẽt· tempeſtas frendens
intonuit· & ne labores fratres perderent· vir ſan
ctus extenſis brachijs dñm ĩclamauit· quo ab ora
tione ſurgẽte· diuina virtus tempeſtatẽ abſtulit
& in duabus ꝑtibus diuiſam effugauit· moxq; ſe
renitate reddita· monachos in laudis dei p̃conia
concitauit· Quedã religioſa femina ꝑinerno ĩ vil
la virum dei ĩ ꝓpriam ediculam recepit rogans eũ
vt cellarium ĩgredi & vas vinariũ qđ tõna diciẽ

bene dicere· & in eadem domo refectōne ꝑata di
gnaretur ea nocte cōmanere· Quo obtento cum
in honoꝛe ſancti cūcti habitatores vel etiā hoſpi
tes domꝰ illiꝰ fuiſſent largiter ꝓpinati· illo matu
rius diſcedente· ꝑdicta femīa īgreſſa cellariū ita
vas ipm̄ reppit plenū· ac ſi ex eo nihil fuiſſet expē
ſum· Cū aūt viroꝝ creuiſſet ī moāſterio multitu
do· cōſtruxit femiaꝝ moāſteriū noīe pauliacum
decē miliaribus a gemetico ſequeſtratū· Tandem
flentibus ꝑplīs· gaudentibꝰ āgelis· aīma ſācta de
mūdi ludibꝛio migrauit ad chriſtū· xiij· kl'· ſeptēb·

XCVI· ¶ De ſancto richario pontmenſi·
¶ Ex geſtis eius·

Sanctus vero richarius natꝰ eſt ī villa
cētula ꝓuītie pontīe· q̄ de ruſtico fa-
ctꝰ ē vir religione notiſſimꝰ· cōuerſus
eſt ad magnā religionē ꝑ chaldocū ſacerdotē quē
de hibernia veniētē hoſpitō ſuſcepit· veſcebatur
pane oꝛdeacco cinere ꝯmixto· & aqua cū lacrimis
tempata· Leprosos balneis fouebat· & eadē poſt
ipos intrabat· ꝑdicauit in bꝛitānia· Rex dagober
tus eū viſitās· oꝛatōibus eiꝰ ſe ꝯmēdauit· quē ipe
famulꝰ dei vtriqꝫ & ſanctitatis ſue bn̄dictōe ro
boꝛauit· & ſacerdotali autoꝛitate libera voce ca-
ſtigauit· denunciās ei ne in ſeculari ſupbiret potē
cia· ne in fugitiuis ſparet diuitijs· ne etiam vanis
adulātiū extolleret rumoꝛibꝰ ſed magis dei time-
ret potētiā· illiuſqꝫ īmenſaꝫ laudarꝫ gl'iam & huā
nam potētiā· vel gloꝛiā nullā putarꝫ· q̄ ſubito ſic
ſpuma ſup aquā vento temptatōnis flante euane
ſcit· & hoc magis timendo cogitaret· qꝛ potētes
potēter tor·pa. & cui plus datᷣ· plus exigetur ab
eo· & cui vix ſufficit ꝓ ſe ſolo ratōꝫ reddere· quō
poterit pꝛo tantis milibꝰ ꝑplī ꝯmiſſis· qua caſtiga
tōe rex vt fuit ſapiētiſſimꝰ benigniſſime ſuſcepta
congaudēſ de eiꝰ libeꝛa veritatis fiducia. ſacerdo
tem chꝛiſti ſecum ad cōuiuia venire rogauit· q̄ vt
ꝑdicatōnis nanciſceretᷣ occaſionē· veīt cum rege
ad mēſam· totaqꝫ die illa & nocte inter epiſtolas
leticie verbi dei dapes ſalutiferas ꝯuiuis ſuis mi-
ſtrauit· Eximde ſanctꝰ dei q̄ ab homībꝰ veneraba
tur homīes fugere meditabatᷣ· Cui giſilmarꝰ vir
illuſtris & chꝛiſtiane religioīs deuotus amator.
ſimul & mauroncīꝰ nobilis q̄dam vir & terraruꝫ
vel ſiluarū ad regē ꝑtinentiū ſeruatoꝛ· ꝑbuerunt
locū manēdi in ſilua chꝛiſiacēſe· quā vir dei habi-
tatōem cū ſolo ꝯmilitone ē ingreſſus· ꝑuo tamen
thuguriūculo viliſſimo ope facto cōtentꝰ· vt ha-
bitatō vite ꝯueniret· At mihi tāta ſe mortificatō
ne carnis caſtigauit· vt vix oſſa arentia diſſipatis
ꝯiuncturis adhererēt· & tremētia baculo regente
veſtigia difficile mouerꝫ· ac mēte ſeculo maioꝛ ſo
la celeſtia ſemꝑ cogitarꝫ· illū quotidie vincens in
heremo· a quo adam olī nectus eſt in ꝑadiſo· Nec
clauſa heremi āguſtia· lucis colūna latere potuit
q̄n magis ſui fulgoꝛis radijs lōge lateqꝫ innotuit
quaꝓpter vndiqꝫ ad hoīem dei diuerſi fatigati in-
firmitatibus ꝯfluxerunt· quos ſanctaꝝ medicinis
oꝛatōnū ſanauit· omēſqꝫ ad ſe quocūqꝫ moꝛbo af
flictos veniētes vel triſticie cuiuſlibet rancoꝛe an
guſtiatos· ſanos & hilares domū remeare fecit·

XCVII ¶ De obitu eius & miraculis ſeq̄n-
tibus·

Preſcius diei euocatōnis ſue· dum ſalutifero coꝛꝑis chꝛiſti & ſāguis
viatico ſuū iter muniuit· inter gratiaꝝ
actiōēs & verba oꝛatōis ſpiritū emiſit. poſituſqꝫ
ē in ſepulcro a diſcipulo in loco vbi ipe ꝑceperat
Sed mirū dictu inter exequias paternas ſubito
diſcipulꝰ ſopoꝛe oppꝛeſſus· vidit ī viſu q̄ſi raptꝰ
eſſet in aulā ſplēdidiſſimā· omīqꝫ decoꝛe pulcerri-
mā· ymo viſibili luce clarioꝛē· In qua beatuꝫ richa
rium ꝑclaro & hilari vultu vidit habitātē· ſibiqꝫ
loquentē· Ecce frater ſigobarde q̄lem manſioneꝫ
ꝑparauit mihi deus· ꝓ vili quā habui ī terra pulcer
rimā in celo· pꝛo ꝯtēptibili gloꝛioſam ꝓ obſcura
luciddiſſimā· & ꝓ fumoſa omī ſuauitate renitentē·
qui euigilans letioꝛ opꝰ exequiarū ꝑfecit· deo ꝓ
uidente vt filiꝰ conſolaretᷣ & patris gloꝛia oſten
deretᷣ· Nō multopoſt fratres a cētula moāſterio·
cum ſancto abbate ocialdo viro religioſo etiaꝫ &
ſucceſſore venerunt· & coꝛpꝰ ſancti richarij tule
runt & poſuerunt in loco quo & nunc cū magna
meritoꝛum gloꝛia requieſcit· ibiqꝫ ꝑſtante deo ꝑ ſer
ui ſui reliquias noua ſepius audiuntur miracula
geri· Quidā igitᷣ ꝯtractuſ· coꝛpe debilis· ſꝫ fide ro
buſtus· freq̄ntabat oꝛando ſancti dei ſepulcrum
q̄ optatā ſubito ſanitatē recepit. Sed & multi de
moniaci ad coꝛpꝰ ſancti dei ſuoꝝ obſequio dedu
cti liberabantᷣ· Quodam v̇o tēpe vinculati & ca
thenati q̄dam ꝑ publicā ducebantᷣ ſtratā q̄ pꝛope
eccīam beati richarij iacet. q̄ dum eminus ad viri
dei venerunt templuꝫ voce magna clamare cepe
runt· ſancte richari ſolue nos· & ſtatī ruptis vin
culis ſoluti ſunt omēs· Item clades magna q̄ vo
catur panocula vl' venenoſa lacerta longe lateqꝫ
moꝛte amara habitatoꝛes interfecit terꝛe· & vix a
liquis ab ea tactꝰ viuꝰ euaſit ꝑcuſſuſqꝫ ea peſte·
q̄dam e fratribus ſancti richarij· qui licet moꝛteꝫ
timeret ꝓpter cladem· vitaꝫ tn̄ non deſperauit ꝓ-
ꝑter patronū· Et quaſi ad certa ſuffragia comitā
tibus fratribus cucurrit ad ſepulcrū ſerui dei ibi
qꝫ ꝯmuiter oꝛatōe facta & ipe liberatꝰ eſt a mor
te· & omēs defenſi ſunt a plaga· nec aliquis ex ill'
fratribus moꝛtifeꝛa cladiſ illiꝰ vaſtatōe ꝑcuſſus ē
Huius natale celebꝛatur quarto kl'· maij

XCVIII ¶ De ſancto geremaro abbate
flauiacenſi· ¶ Ex geſtis eius·

Sanctus quoqꝫ geremarꝰ villa guaran-
dꝛa q̄ ſita eſt in ꝯfinio beluacenſiū ſupeꝛ
fluuiū itera oꝛtus eſt· Genitoꝛ eiꝰ noīe
rigobertꝰ· & genitrix illiꝰ nomīe aga ex gente frā
coꝛum nobili oꝛta· Et non erat eis filius niſi bea
tus geremarꝰ· Poſt quoꝝ moꝛtē magis ac magis
in chꝛiſti amoꝛe exardeſcēs· non ceſſabat ſubſtan
tiaꝫ ſuā erogare paupibꝰ· Suſcepit a beato andoe
no monachalē habitū & inſtructꝰ celeſtibꝰ diſci
plinis· miſſus eſt ī moāſterium pētalli vocabulo
nomīatū· Erat aūt in eodem monaſterio multitu
do magᷓ moāchoꝝ· Cui ſcꝫ ad regēd pateꝛ gerema
rus conſtitutꝰ erat· Fuerūt ibi nonnulli malicioſi
& impij· qui nolentes recipe ꝑdicatōem eiꝰ· cepe
rūt tractare de moꝛte ipius· Erat aūt illi ꝯſuetu
do ī ꝑmo galli cantu ad laudes dei ſurgē· & vſqꝫ
ad crepuſculum lucis in dei laudibus noctem ꝑui
gilem ducere· Completo aūt officio ſuo reuerteba
tuꝛ in doꝛmitoꝛiū· at illi ꝓterui cōſiliū inter ſe ac
ceperunt· ut cultellū ſub lectiſternijs ponerent·
ut ſāctus uir rediens ab eccīa ſup cultellū ſe cum
im petu coꝛꝑis inijcerꝫ· & ſic ſemetipm̄ īterficerꝫ
qd̄ & fecerunt· Manubꝛiū cultelli ſolo hefeꝛunt·
acumen v̇o ferꝛi nuduꝫ in aeris ſpaciū erexerunt.
Reuertens beatꝰ geremarꝰ ad lectū ſpūſācto ad
hoꝛtante· fecit hoc qd̄ ſolitus nō erat facere teti
git manu lectum· & circūducēs manuꝫ inuenit qd̄

erat abſconditū· Statimqꝫ ut ſēſit fraudem eē pa
tam ·relicto lectulo reuerſus ē ad monaſterium·
Et qḋ ſupererat noctis dei amicꝰ lacrimas fundēs
in himnis & laudibꝰ duxit & mane ṗmo rem q̄ ei
contigerat nemī indicauit· Tercia vͦo hora diei in
capitulo ante pedes oīm ꝓſtratus rogauit· vt a
paſtorali cura illum abſoluerēt· & meliorē quen
cunqꝫ vellent patrē ſuꝑ ſe eligerent· Illi aūt nole
bant·ſed magis ac magis petebāt vt eos nō deſe
reret. Pergēs ergo ad ſanctū audoenū. ſic allocu
tus eſt· Depcor te ſācte pater vt locū mihi ad ha
bitādum tuis ꝑcibus demōſtres· Cōfido etem̄ · ꝙ
deus te exaudiet· Tercia aūt nocte in ieiunijs &
orationibus poſitis apparuit ꝑ viſum vtriſqꝫ āge=
lus dn̄i dicens· Ite ad locū qui flauiacus nūcupat̄
& ibi inuenietis deſideriū veſtrū· mane aūt facto
retulit vterqꝫ qḋ viderat · Et grās agentes dn̄o
tendunt ad dn̄m Ecce aūt nebula deſcēdit de celo
& circūdedit totū locū vbi cōſtruendū erat moā
ſteriū· Et cū nebula ſuꝑna vox dicens·xl·āni euo
luti ſunt ex quo dn̄s hunc locū bn̄dixit & ſancti=
ficauit· & fideli ſuo geremaro deſtinauit · Cunqꝫ
obtutꝰ ſuos in aſpectu nebule defigerēt · ſtatim
ab aſpectibus eoꝝ ſublata ē· Ex eadem aūt nebu
la in circūitu loci q̄ſi q̄dam virga geometricalꝭ ros
totum locū circūdans remanſit· Beatus aūt ādoe
nus accipiens virgā in manu·ꝑ veſtigiuꝫ nebule
mēſus eſt plateā ī circūitu vbi eccīa edificaretur
vbi officine conſtruerent̄ & cetera moāchorū vi=
te vtilia· vt non eēt moāchis neceſſitas vagandi
foras· XCIX ¶ De ſācta angadriſma virgīe
¶ Ex geſtis ſancti auſberti·

Ancta quoqꝫ angadriſma filia fuit illu
ſtris roberti· q̄ generoſa ſtirpe ꝓditus
gerulus fuit anuli regis lotharij· Hanc
religioſiſſimā virgīnē illuſtris ſinuinuſ a ꝑfato ro
berto expetijt· volēs eā auſberto filio ſuo ſociari
Quo ſcꝫ roberto ꝑbente aſſenſum a caſto iuuene
caſta deſpōdet̄ & puella· Deniqꝫ ambo integrita
tem mētis & corpis caſte ſeruare cupiētes· depca
bant̄ dn̄m vt voluptatū venena a cordibꝰ eorum
dignaret̄ repellere· Deinde orāte beata angadriſi
na virgine· vt ſpecioſitas illiꝰ in deformitatē ver
teret̄ ·ilico dn̄s ꝑces eius exaudiuit· Nā facies eiꝰ
ita exulcerata ac immūdiſſima lepra coopta mox
apparuit vt a cōſortijs hoīm quicūqꝫ eā vidiſſet·
extemplo ſegregandā decerneꝛ Medicoꝝ deinde
cucurrit freq̄ntia· ſꝫ q̄nto inſtantiꝰ inſiſtebant tā
to chriſti ſpōſa deformior vlceroſior ve appebat·
Tum pater diuinitꝰ hoc fieri intelligēs· inq̄rebat
ab ea· verū in virginitatis voto vitā elegiſſꝫ diffi
nire· Opto īquit mi genitor. & totis niſibꝰ exoro·
Nā xp̄s quē concupiui ſponſum. ip̄e mihi hāc cor
poris infert moleſtiā· vt aīe tribuat nitorem· De
lectat hec vita pn̄s pater pie ſꝫ decipit· qꝛ oē qḋ ē
in mūdo ē vanitas· Hec audiens pater· illuſtrem
accerſiuit ſinuinū & q̄ circa ſuā filiā geſta erāt lu
cide pandit· Ad hec ſinuinꝰ reſpōdit· Voluntatē
dn̄i ī oībus ſeq̄ oportꝫ· neqꝫ eiꝰ nutui vllo modo
cōtraire velle· Vocatuſqꝫ affuit· & beatꝰ auſber
tus vbi & diſſociabilē cōdidit libellū· vt ſācta vir
go angadriſma nō ſua ſed xp̄i dn̄i vocaret̄ ſponſa
Hoc facto ad rhothomagū vrbem ſnacto antiſti
ti dirigit̄ audoeno· vt eiꝰ bn̄dictōe pcepta · & ſa
cro velaīe opta in virginitatis ꝓpoſito ꝯſecrari me
rēt̄· quo patrato ꝓſtini pulchritudī & ſpēi elegā
ti extēplo eſt reddita· ita vt cuncti auditoꝝ dice
rent· quia chriſtꝰ eā ſibi ſpōſam & famulā elegiſſꝫ
ꝑbēnē· deniqꝫ efficit̄ gubernatrix cenobij qḋ ſituꝫ
eſt iuxta muros vrbis beluaci· Erat aūt ſicut cete
ris ꝑlata· ita cunctis huilior· in veſtitu vilis· in ci
bo mediocris· ab infātia iugi oratōni dedita· pudi
cicia exornatiſſima· hilaritate cordis & corpis cla
ra· patientie virtute· claritatis obſeq̄o· elemoſina
rumqꝫ largitōibus abūdantiſſime cumulata· Hijs
ṽtutum ſāctaruꝫ opibus ordīnata· in medio ṽgi
num veluti lampas refulgebat accenſa. C·
¶ De ſpōſo eius auſberto poſtea rothomagenſi

Oſt hoc vir dn̄i auſbertꝰ ¶ archiepo·
in aula regis licet nolens a genitore per
ductꝰ ſicut erat acumīe ingenij clarꝰ ce
pit eē aulicꝰ ſcriba· doctuſqꝫ regaliū priuilegioꝝ
& gerulꝰ anuli regalis quo eadē ſignabant̄· Cum
vero corā rege & pncipibꝰ cōſueto more diuer
ſa muſice artiſ inſtrumēta in cordis & tibijs audi
ret pſonātia aiebat ſibi· O bone cōditor· quale erit
te diligētibus cāticum indeficiēs in celeſtibꝰ audi
re āgelorum· ſi tantam etiā mortalibus ꝑbes indu
ſtriā· vt ꝑitia artis ac ſuauitate cantilene ꝓuocēt
aīmos audientiū· Poſt hec factus ē moāchus in
fōtanelle moāſterio· vbi tunc ꝑerat bt̄us wādregi
ſilus· ꝓſbiter conſecratꝰ eſt a bt̄o audoeno· predi
dixit theodorico adoleſcenti ꝙ rex eſſet futurus·
Ad cuiꝰ ꝓphetie fidem ager in quo tūc erat · ſub
hyemali tempe viridē ꝓduxit herbā· ceteris agri ꝑ
tibus ꝑpetuo viridiorē· Poſt beatū wandregiſilū
qui fuit abbas annis fere· xx· electꝰ eſt lambertꝰ
tauernēſis· poſtea factꝰ eſt ep̄us lugdunēſis poſt
beatū geneſium· & beatꝰ auſbertꝰ tunc factꝰ eſt
abbas fontanelle· poſt beatū vͦo audoenū factus
ep̄us creuit gratijs· creuit metallꝭ· Quadā aūt die
expletis miſſarum ſolennijs cunctos ciues rotho
magenſes tā nobiles ꝙ ignobiles introduci iuſſit
ad ꝑparata ꝯuiuia· vbi cunctis diſpoſite recūbēti
bus ip̄e ad menſam paupuꝫ reſedit· cenſus qui de
villis publicis canonico ordine ad ꝑtem pōtificis
canonice ꝑſolui cōſueuerāt· ī reſtauratōe eccīaꝝ
ꝓſbiteris indulſit· dedit priuilegiū moāchis fonta
nellenſibus· vt ſemꝑ ex ſemetipſis abbatē eligerēt
In quo tn̄ priuilegio alligauit eos ſub vinculo ex
cōmuīcatōis· ſi vel ip̄i vel etiam poſteri eorū a re
gula ſancti benedicti deuiarēt· Quod priuilegiū
factum ē anno incarnatōnis dn̄i. dc· lxxxij · regis
theoderici· xvj· epiſcopatus beati auſberti· v· idi
tione· x· in urbe rothomago in ſinodo gn̄ali· Cor
pus beati audoeni trāſtulit in editōrem locum ec
cleſie ſancti petri in ſuburbano rothomagi & cō
didit ſuꝑ eius ſepulcruꝫ repam mire magnitudiſ
auro & argento & gēmis adornatā In die aſcen
ſionis domini· incuſatꝰ apud pipinū princīpē· iuſ
ſu eiuſdem deportatꝰ eſt in exiliū apud altū mon
tē· huiliter ſubiit nullo extāte crimīe Eo mortuo
cum ſudariū cera litum capiti eius imponeretur
uiſus eſt apuiſſe oculos· Lampas āte eiꝰ ſepulcꝝ
a fidelibus accēſa· inceſſanter nō ſolū ardebat ſed
etiā redundabat· ita ſub ea poneret̄ uas ī quo eiꝰ
redundātia refunderet̄· CI· ¶ De ſācto agilo
abbate reſbacenſi & bonis eius initijs· ¶ Ex ge

Orro ſāctus agilus quem ¶ ſtis eius·
monaſterio reſbacenſi a ſancto ādoeno
ꝑfectum fuiſſe ſupius diximus · filius
fuit agnoaldi viri nobiliſſimi ſigiberti regis con
ſiliarii puer bone indolis· queꝫ ꝓpter celeres mo
tus infantie ꝑentes agilum nomīauerūt· ac ſācto

columbano benedicendū obtulerunt · cuius bene
dictione percepta · tradit̄ puer euſtaſio ꝓbate re
ligionis viro ſacris literis erudiendꝰ · cū alijs no=
bilium filijſ · qui poſtea p̄ſules fuerūt · chalnoaldo
ſcʒ & walberto filijs hauguerici patrui eiꝰ · fratri=
bus ſcʒ ſācte phare · Quoꝝ alter luduno clauato
Alter vero meldenſis vrbis eſt ordinatus epus ·
Achario quoqʒ qui virmādoꝝ & nouiomēſis &
thornacēſiſ antiſtes fuit rignachario q̄ auguſtudi
nenſis pontifex · & audomaro q̄ taruuanēſis · Por
ro beato colūbano a theodorico rege de monaſte=
rio ſuo conſilio peſſime brunichildis expulſo · &
beato euſtaſio in locū eius ſubſtituto · eo tēpe pru
denti fratrū cōſenſu decretū eſt · vt ꝓbus agilus
ad eam dirigeret̄ · q̄ maxīe ea cauſa beato colūba=
no infeſta erat · quia femīarū acceſſum a monaſte
rio ꝓpellabat. & ſibi q̄ regina erat idem cōtradixe
rat · Itaqʒ ꝑgens agilus · cū nondū longe eſſʒ a mo
naſterio · ſupuenit cū impetu nepos wādaleni du=
cis cū ſatellitibus · qui ſub obtētu venātium acce=
pta religione · obſeruabāt exitus moāſterij more
latronū · Is extēſo brachio niſus eſt ꝑcutē virum
mitiſſimū · At ille ſubducto terrore vexillū crucis
oppoſuit · Moxqʒ brachiū illius obriguit · & ſicut
extēſum fuerat adeo inflexibile māſit · vt nemo va
leret gladiū de pugno eiꝰ educere · nec etiā ip̄e pe
dem de loco mouere. Obſtupefactis omibꝰ · infe=
lix ille q̄ digne torq̄batur ſingultibuſ lacrimoſis ·
vt ſui roboris ſeu doloris ſaltē miſereret̄ · capite
ſubmiſſo petebat · Vn̄ & ſanctꝰ agilus cōmotus ·
i ſolamē fidei oratōeʒ ſūpſit · deinde vt aridum bra
chium tetigit · cōtinuo p̄ſtinus vigor redijt Caro
tamē palme capulū ſicut inheſerat ſecuta ē · & ſan
guis ꝑ vngulas emanauit · Porro ſicut a domito
tūc q̄dam moāchο · ſed poſtea veſoncionēſi epo di
dici qui tūc adoleſcēs huic facto intererat · ſaliua
cum oratōe & ſigno crucis eandem palmā beatus
agilꝰ perūxit · & ilico caro cum pelle ſanitati re=
ſtituta ē · acſi nunq̄ corrupta fuiſſʒ · Preſumptor
aūt huius ſceleris penitudīe correptꝰ relicta mi=
litari toga · xp̄i amictu ſeſe veſtiuit & ī dicto mo
naſterio ſub ꝓfeſſione moāſtica deo militauit · Fa
ma igitur huiꝰ miraculi p̄ueniēs. regia iam imple
uerat menia · & p̄clarus agilus eoꝝ cōſpectibꝰ ſe
p̄bet. ſupplicatōes fratꝛuʒ ingerens · Tū ambo re=
pēte rex ſcʒ & regina cōtriti · humo corā veſtigijs
illius procumbūt · & indulgentiā ſup temeritate
quā ſanctis viris ingeſſerant petūt. CII

De miraculis & ꝓmotōe ipſiꝰ ī abbatem

Oſt hec lotharius in ſolio triū regnoꝝ
ſublimatꝰ · decreuit ſinodica diffinitōe
viros ꝑitos dirigere · qui vicinas gen
tes ab errore reuocarēt. Ex multoꝝ igit̄ epoꝝum
& ſacerdotū cetu ad opꝰ p̄fatum eligit̄ prudētiſ
ſimus agilꝰ · ſimul & abbas euſtaſiꝰ · Qui egreſſi
multos ad fidem chriſti ꝯuertūt · In ip̄o itinere ſā
ctus agilus miraculis claruit · Nam & demonia
cum verbo curauit · & ſadabergā virgīnē lumībꝰ
orbatam · oleo bn̄dicto oculos eiꝰ ꝑungēs · & cru
cis ſigno muniēs illumīauit · ſibi quoqʒ ip̄i cū vali
diſſima febre ignea ꝑfuſus eſſʒ. ita vt pene ſpiri=
tum exalaret · ſanitatem a domino impetrauit p̄ci
bus · Expleta nāqʒ oratōe · feſſa mēbra & eſtuātia
ſopor occupauit · Ac ſemiuigilās · aſtare ſibi p̄cla
rum iuuenē vidit · q̄ poſuit manū dexterā ſup pe
ctus eiꝰ · & ait · Agile care meus quē ab vtero ma
triſ cuſtodiui incorruptū · & cuſtodiā donec euo

pleno te recipiam · Age qd̄ agis · me donāte · depul
ſoqʒ lāguore ſurge · Porro beatꝰ andoenꝰ adhuc
in palatio degens · & beati eligij cōſilio vtēs · cum
ardentiſſimo ſtudio moāſteriū ꝓprijs ſumptibꝰ ī
remotis locis ꝯſtruere ſatagaret · factū ē vt qua=
dam die ꝑagrans heremi confinia · ſup torrentem
quē veteres incole reſbacē dixerūt deueirʒ · ibiqʒ
paululū ſubter pomorū arborē ſubſiſterʒ · facto
igitur in ea velocitꝰ vmbraculo · ſilentiū impat · ſig
ficans feſſa mēbra quieti velle cōcedere quo ſecre
tius poſſʒ oratōni incūbere · diutiꝰ ergo dum pro
ſtratꝰ oraſſʒ · vidit ī aere nubē ſplēdidam · radijs
choruſcis figurā crucis p̄tendētem · Ex cuius cla
ritate ꝑ tres noctes tantū lumē continnatim emi
cuit · vt illic videres oīa clare ſicut in meridie · ꝑ
tres etiā dies ros ibidem in moduʒ crucis a mane
vſqʒ ad veſperaʒ viſus ē donec triduano expleto
ieiunio · vna cum beato pharone epo eccīe funda
mēta locaret · Factū ē ergo vt vbi orans ſubter ar
borem pomiferā iacuerat · ibi in ſcemate crucis tē
plum domino edificaret · Cōpertaqʒ beati agili fa
ma impetrauit a rege vt eū abbatē monaſterio no
uo a ſe edificato p̄ficerʒ Qui & ſuſcepto regimīe
erat inter fratres q̄ſi vnꝰ ex illis · virtutūqʒ ſigniſ
choruſcās · ſpeculū factus ē · nō ſolum ſibi omiſſiſ
ſed etiā mūdo · Erat eni ī ieiunijs freq̄ns · ī oratōi=
bus aſſiduus · in elemoſinis largus. hoſpitalitatis
amator p̄cipuꝰ · CIII · De hoſpitalitate &
felici tranſitu eiuſdem ·

Vadā itaqʒ die dū veſpe circūiens offi
cinas moāſterij fuerat eni eatenꝰ nobiliū
hoſpitū obſequijs occupatꝰ ꝑgeret ad
xenodochiū qd̄ illiꝰ ordiatōe ſanctꝰ andoenꝰ ibi
dem cōſtituerat · q̄ multis rebus & opimis poſſeſ
ſionibus moāſteriū ditauerat · audiuit ad portam
monaſterij velut plangētis hoīs exilem vocē · ap
taqʒ feneſtra q̄ porte inherebat · cernit ante fores
iacere paupem vlceribꝰ plenū petentē ſe hoſpitō
recipi · Couerſuſqʒ ad fratrē brandolinū. q̄ ſolus
tunc ſecū erat ait · Ecce quō aliis vtilitatibꝰ occu
pati tanta neglexīmꝰ · ꝑge igit̄ velocius · & para ei
refectōnē · Illo abeūte ip̄e apto hoſtio · ait ad pau
perem · Veni frater · En faciemꝰ tibi ꝓut cōpetit
Quo reſpōdente ſe p̄ doloribꝰ vlcerū ambulare
nō poſſe · ſuis eū humeris imponens · detulit in do
mū abſqʒ vllo pōdere poſuitqʒ ſup ſedile iuxta fo
cum hyems eni erat · Accipienſqʒ vrceū & lintea
cum ſup manꝰ eius vellʒ aquā infundere · ilico diſ
paruit · Magnaqʒ fragrantia iocundi odoris eand̄
domū quaſi aromatū repleuit · Huiꝰ hoſpitalitati
dyabolꝰ inuidens · ei poſt matutinas ex more oran
ti in ſp̄ē imaniſſimi draconis apparuit · erecto ca
pite virꝰ aduerſus eum emittens · at ille & crucis
miſterio tuto ſe muniēs oīa diſꝑdidit · Idem cū
quibuſdā ſibi iunctis fratribꝰ meſſores viſitaſſet ·
ſubito celo caligante · & tonitruo choruſco terri
biliter inſonāte · meſſoribus ꝯmotōeʒ aeris veren
tibꝰ · fecit ī virtute chriſti ſignum mirabile diuiſis
mag̃s ibribuſ · ita vt iuxta eos vndiqʒ nimia tēpe
ſtas apꝑeret · & ſup eos vniꝰ ſaltem pluuie gutta
non caderet · Deniqʒ cum eēt · xc · & · viij · annoꝛuʒ
orauit dominū humiliter · vt eum de incolatu vite
huiꝰ educerʒ · & gregē ſibi cōmiſſuʒ ꝑpetuo cuſto
dirʒ · Oratōe ꝯpleta · apparuit ei iuuenis p̄clarꝰ &
ait · Agile care meus · expleto biēnio te recipiam · a
ge qd̄ agis · Eroqʒ tecum · nec te deſeram · Expleto
itaqʒ biēnio hac eadē nocte media · ſcʒ quarto kl'.

ſeptēbꝛis beatus agilus feliciter migrauit ad xp̄z centenariꝰ · Venerabilis aūt ado q̄ ad eiꝰ trāſitū venerat · totā noctē ducēs ꝑuigilem · poſt matutinas ab oratōne ſurgēs · vna cū duobꝰ fratribꝰ audiuit choros virginū in ſublimi canentes · Hodie ſanctꝰ agilꝰ cū ſūmis laudibꝰ ꝑgit ad p̄miū · hodie cū ſāctis ī celo coronatꝰ triūphat felix valde · q̄a ab infātia ſeruauit caſtitatē · & virgo cētenariꝰ aſcēdit ad gl̄iam · Cū ergo corpus eius ſepulture traderet̄ · q̄dā e fratribꝰ validiſſima febre eſtuans linteū qđ panonē tegebat in fide tetigit · moxq̄z febꝛis ab eo receſſit · Alter v̄o q̄ dolore dentiū torquebat̄ · maxillā peplo q̄ſi ceruicali impoſuit · Sicq̄z dolor om̄is fugatus eſt. CIIII ¶ De ſancto remaclo ceteriſq̄z ſanctis q̄ tunc tempꝛis clarebant in gallijs · ¶ Sigibertꝰ ·

Anno cōſtātini · viij · rex ſigibertꝰ de poſteritate ꝓliſ deſperāſ · xij · moāſteria hic inde conſtruxit dn̄o · in quibꝰ ſtabulans & malmūdanariū eminebāt · coopante ſibi in hijs maiore domꝰ grimoaldo & traiectenſiū epiſcopo remaclo · q̄ remaclus non multopoſt ꝑteſus ſecularīū tumultu in ſtabulās moāchice vite aſſūpſit habitū · Hijs diebꝰ multi vtriuſq̄z ſexꝰ in gallijs claruerunt · q̄ ad teſtimoniū ſāctitatis ſue ī edificandis deo monaſterijs opam ſuā impenderūt Ex hiſ in noſtra vicinia tūc florebat ſāctꝰ landelinꝰ confeſſor chꝛiſti. q̄ & moroſul · ab auberto cameracēſi ep̄o ex p̄done ad xp̄z retractꝰ · & a bt̄o papa martino ad p̄dicandū ordinatꝰ · fundator cenobiorū lobienſis · alnei · waſlaris atq̄z criſpinīēſis vbi corpore requeſcit cū diſciplis ſuis aldeleno & domiciano · Giſlenꝰ cellēſis · madelgariꝰ dux · qui & vicētius altimōtenſis & ſonegēſis eiuſq̄z ꝯiunx waldetrudis caſtrilocēſis · Soror quoq̄z waldetrudis · aldegūdis melbodiēſis Trudo etiam hiſpaniēſis in tironē chꝛiſti adoleſcebat · p̄ter hos & alij m̄lti de anglia v̄l ſcotia in gallijs ꝑegrināces verbū dei ſeminabāt · multūq̄z fructū deo faciebant · ſcꝫ eccobertuinꝰ · eloquius · cenobiū floriacēſe a leodebaldo abbate fundat̄ · & nō multopoſt corpꝰ ſācti benedicti abbatis ab agilulfo monacho a caſtro caſſino delatū illuc trāſportat̄ · corpꝰ vero ſororis eiꝰ ſancte ſcolaſtice cinomānis transferē · Anno ꝯſtātini · x · iudocus regis bꝛitonū filius ſpꝛeto regno & mundo · ꝑegrinus & heremita ī pago pontino requieuit in xp̄o CV ¶ De ſancto iudoco & eius ꝑegrinatōne · ¶ Ex geſtis eius ·

Hic ex regia bꝛitonū natōe · patre ſcꝫ iudicail oriundꝰ · fratre ſuo iudicail · cui pater regnū poſt obitū reliq̄rat in clericū tonſurato · cum ex ipiꝰ decreto regnū deberet ſuſcipere noluit acquieſcē · ſꝫ · viij · dierꝝ inducias popoſcit · aliud ſcꝫ interim magis eligere diſponens · Quadā igit̄ die vidēs vndeci ꝑegrinos dicētes ſe velle romā ꝑgere · baculū tm̄ ac tabulā arripiēs ſecutus ē eos · qui eū attēdentes clericū fecerūt · diūſaq̄z loca ꝑagentes in pago pontino deuote ſuſcepti ſūt a duce haymone · qui vidēs iudocū iuuenē elegantē · quodā ſupne gratie munere dotatū ſil̄ & bonis moꝛibus imbutū · ſecū eum retinuit & eccleſiaſticis gradibꝰ ſublimari fecit quouſq̄z ī eius capella p̄ſbiter fieret · in q̄ ſeptē ānis officio ſacerdotali functus ē · filiūq̄z eius vrſinū de ſacro fōte ſuſcepit · deniq̄z ſuperno amore cōpunctꝰ haymonē ſuppliciter petijt vt data ſibi licentia ſecretius habitaret vbi ꝓ ſe & ſuis oraret quietius · quo annuente venit ad locū bꝛahic vbi edificata eccl̄ia ſil̄ & domuncula miraculis etiā cepit clareſcere · Fertur ꝙ ibi volucres diuerſi generis & piſciculi more ſolito de maū eiꝰ eſcaꝫ ſumere māſuetiſſime veniebant & iterꝝ abibant ad inſtar columbarꝝ · dum aūt in eadē cellula cū mirmaro diſcipulo ſuo ſolꝰ habitaret · orante eo in eccl̄ia paup ad ianuam petebat elemoſinā ſibi dari · Quo audito vir dei p̄cepit mirmaro vt panē vnuꝫ qui ſolus eis ad victū remanſerat in duas ꝑtes ſciderꝫ & vnā repertiēs inopi vociferāti daret · Quo facto nō multopoſt alius ſil̄iter elemoſinā q̄rens veīt · Cui vir ſanctꝰ aliū panis q̄orantē dari iuſſit · Tercius quoq̄z venit & ei ſil̄iter terciū dari p̄cepit · Diſcipulo moleſte ferente & dicēte · nō vis vt ſaltē nobis medietas panis ſeruetur · Noli inquit fili ſolicitus eē de cibo & potu · ſed memēto ꝓmiſſionis eiꝰ qui dicit Date & dabit̄ vobis · Vix autē paup inde receſſerat · & quartꝰ egenus acceſſit · cui reſiduum panis dari fecit · iterū diſcipulo murmurāte · Cōfortauit eū in fide · Vixq̄z ſermonē exhortatōis compleuerat. & ecce quattuor nauicule iuxta numerū pauperū quibꝰ totum victū ſuum diuiſerat. mittunt̄ ei cibo & potu plene · CVI · ¶ De ſanctitate & miraculis & obitu eiuſdē ·

Cvm autē dyabolꝰ inuidus temptaet̄ eiꝰ aīm diuerſis curis affligere · venerabilis haymonis ꝓuidētiā qui ad euꝫ viſitandū veīre cōſueuerat a loco illo ad alium nomīe rumachuꝫ migrauit · ibiq̄z quattuordeci ānis vitā ſolitariam duxit · illic. xj · gallinas cuꝫ gallo duodecimo nutriuit quas interdū aquila deuorare cepit · Sed vir ſanctꝰ cuꝫ ei mirmaruſ indicaſſet q̄ſi ꝓ nihilo duxit · Iamq̄z p vices · xj · gallinis ab aquila raptis gallus quoq̄z vnguibꝰ arreptꝰ portabat̄ · quo vir dei cōperto · moleſte tulit · ipaq̄z aquila lōgiꝰ auolante dato ſigno crucis poſt eam · cōminat̄ vt illeſum ſibi concite gallum reducerꝫ · Cuiꝰ imꝑio parens aquila rediit & an̄ faciem eiꝰ gallū incolumē exponens · ꝯtinuo expirauit Procedēte autē tēpore dyabolus verſus in colubꝛū mordere auſus ē ī pede ſanctum virū · quo dolore cōꝑto grauiter ferens cogitabat ex eo migrare loco cunq̄z vna cum haymoē locū ſibi ad habitādū q̄rerꝫ · haymo venatōne ꝯſecuta grandem apꝛuꝫ ꝓſternēs · anguſtiari cepit ꝓpter defectū aque Quē cū monuiſſꝫ ī dn̄o ſpare illo obdormiēte · vir ſanctꝰ baculū ſuum in terra defixit · & inuocato noīe hieſu baculū extraxit · Moxq̄z latex ſufficiēs aquā viuaꝫ illis qui aderant miſtrans emanauit · Qđ haymo expꝑgefactꝰ cū admiratōne vidit · iubēte aūt ſācto foſſa a miſtris facta eſt in quo fōs pulcerrimꝰ exortus eſt · qui vſq̄z hodie mirificus ab īcol̄ · & delōge veniētibus venerabilis habet̄ · Cuius etiā guſtu ſanitatem infirmos recepiſſe plures qui bn̄ nouerunt affirmant · Tandē vir ſanctus romā petiit · & cum multis ſanctorꝝ reliquiis inde rediens puellā a natiuitate cecā ſicut in ſomniis p̄monita fuit ad ſe accedentē illumiauit · cunq̄z idus decembꝛis obiiſſet duo nepotes ſui wimoch et arnoch in eius locuꝫ ſuccedentes · corpꝰ eius qđ incorruptū diu māſit freq̄nter lauare ꝯſueuerāt. Hoc igit̄ dux haymoīs ſucceſſor deotricus ꝓcaciter explorare volens cōtra volūtatē eorꝝ p vim ſepulcrꝝ apiri fecit ſciſcitari volens an verꝝ eſſꝫ qđ ſancti corpus integrū adhuc ꝓſiſterꝫ · qđ dum abſq̄z vlla reuerentia ītuitus fuiſſet . ſubito exterritus ait · Ah ſācte iudoce

Statimqꝫ mutꝰ & ſurdus factꝰ eſt · omniqꝫ corpe
debilitatus vſqꝫ in finē vite ſue ꝑmāſit CVII

De qbuſdā incidentibꝰ illiꝰ tꝑis Sigibertꝰ

Anno conſtātis · xj · ignis de celo cecidit ·
& timor magnꝰ ſup homīeſ veit · peſtilē
tiaqꝫ grauiſſima tribus eſtiuis menſibus
graſſata eſt · cunctis viſibiliter apparēte · bonū &
malū angeluꝫ noctu ciuitatē circūire · Et quotiēs
iuſſu boni angeli malus angelꝰ venabulo qđ manū
ferre videbat hoſtiū cuiuſqꝫ domus ꝑcuſſiſſꝫ · tot
ex eadem domo ſeqnti die interibant · Hoc tempe
ſanctꝰ foillanus foſſenſis martirizatˀ · Anno eiuſ=
dem · xiij · oſuuius rex nordanibrorū · facto dei ce=
li voto pende merciorꝝ regi cōcurrit cū exercitu
non multo · & inter nimiā merciorꝝ ſtragē ipm re=
gem pendā ꝑemit · gentēqꝫ merciorꝝ ad chriſtum
verti fecit · pictos quoqꝫ regno anglorꝝ ſubdidit

Helināduſ · Oſuinꝰ iſte frater fuit ſācti oſual
di regis q̄ primꝰ anglorꝝ claruit · & poſt eū apud
bernicios regnauit · Sigibertus · Anno ꝯſtātis
xv · obijt itta mater ſancte gerdrudis · hec itta re=
licta pipini · inſtinctu ſcī amādi ſe & ſua deo deuo
uēs mōaſteriū niuellēſe fundauit · eiqꝫ filiā ſuā ger
drudeꝫ deo dignā virginē ꝑfecit · theodardo epō
martirizato · ſanctꝰ lambertus filius apri comitis
epātum traiectēſem illuſtrat · glīa nobilitatis · &
grā ſanctitatis · CVIII · De ſancto audo
maro taruanēſi epō ·

Atrebatis dū corpus ſācti vedaſti trāſ
fertur ab auſberto epō ꝑſentibꝰ lāber=
to tungrenſi & audomaro taruanenſi ·
alijſqꝫ ſanctis epis & abbatibꝰ · audomarꝰ q̄ ꝑ ſe
nio cecus erat · dum ꝑcibus ꝑñtium epōꝝ & meri
tis ſancti vedaſti illuiatꝰ eēt · egre ſe ferens eē li=
beratum a cecitate quā ꝓ ſalute ſua ſibi a deo im=
miſſam eſſe gaudebat · rurſus ad votū ſuū ē execa
tus · Ex geſtis eius · Hic quoqꝫ ex nobilibꝰ &
religioſis ꝑentibus oriundꝰ fuit in aurea valle nō
longe a ꝯſtantia ciuitate · q̄ religioſe a cunabulis
educatus · matre defuncta ipē & pater eius friul
phus etate diſꝑes mente ſiſēs · omnia ꝓ chriſto re=
linquētes ad luxouiū cenobiū a beato colūbano ī
burgūdia fundatū ꝑiter ꝑrexerunt · ibiqꝫ ſub ſan=
cto abbate euſtaſio ſacre regule ſe deuote ſubije
cerunt · Illic friulphus laudabiliter vſqꝫ ad fineꝫ
ꝑſeuerauit · dehic audomarꝰ forma eiꝰ ꝑuulgata
ad gubernandū & docenduꝫ taruañ · vrbis ꝓplm
epālem honorē cū magna mentis huilitate ſuſpſit
in quo gradu verbū dei ſeminās · aīaꝝ & corporꝝ
languores curans & miſericordie opibꝰ inſiſtens
plebē ſibi creditam rite gubernauit · ipoſqꝫ tarua
nēſes q̄ poſt beatorꝝ fuſciani & victorici martirꝝ
a doctrina ſana quā ab eis audierāt ad ydolatriā
reuerſi fuerāt · euāgelij luce iterū illuminauit · &
ydolorꝝ culturā in vrbe funditꝰ euertit · Cū autē
quadā nocte ex more dn̄m oraret · dyabolus tātā
incentiuā ei carnis tēptatōeꝫ imiſit · ꝙ ei nunq̄ ſi
milē ſe habuiſſe meminit · Remiſcenſqꝫ exemplū in=
cendij beati bn̄dicti in vrticaꝝ & veprīū aculeos
omi indumento exutꝰ egreſſus foras ilico ſe ꝓie=
cit · ibiqꝫ diu volutatꝰ toto corpe vulneratꝰ exijt ·
tūcqꝫ bn̄ penaliter ardēte foris qđ intꝰ illicite ar
debat extixit · Idem cū ab vrbe ad vicinia loca lu
ſtranda ꝑgeret · in quodaꝫ loco ꝓpe villā q̄ iorma
cus dicit̄ cōtra meridiē volēs pauſare · iacuit ſub
q̄daꝫ arbore · ide vero cū a ſomno ſurrexit · cruceꝫ
dn̄i ex lignis editā in eadē arbore fixit · ſeqnti no=

cte multa ibi appuerunt lumiaria · Et ab eo tēpe
xp̄s ꝓ milite ſuo multorꝝ ibidē ſanauit infirmita=
tes · atqꝫ innumerabiles declarauit virtutes · ad me
ritorꝝ aūt ſuorꝝ cumulū augendū · ꝑ plurimos añ
obitum ſuū annos oclorꝝ lumen amiſit · ſicqꝫ foris
cecus intus illumiatuſ · nouus iſrhaelita deū vide
bat · & corde ſemper deuoto dicebat · Ad te leuaui
oculos meos q̄ habitas in celˀ · Cū aūt obitū ſuum
immere ſciret · ipā die vltia vite ſue de lecto ī q̄
iacebat febre correptꝰ ſurrexit · & ingreſſus eccīaꝫ
ꝓlixe cum lacrimis orauit · factaqꝫ diutiſſima ex
hortatōne ad cleruꝫ & ꝓplm ad ſtratum redijt · &
more ſolito mortuorꝝ omi corpe extēſus · inter ver
ba grāꝝ actōis & diuīe laudis ſpiritū cū gaudio
& vultu ꝑclaro emiſit · teſtatiqꝫ ſunt q̄ tunc ibidē
aderant · ꝙ tāta in tranſitu illiꝰ aīe ſancte ī domo
illa fragrantia odoris ē aſperſa · acſi domꝰ illa oī
bus aromatibꝰ fuiſſꝫ repleta · CIX · De mi
raculis eiuſdē poſt obitum ·

Poſt cuius obitū · ad eiꝰ tumulū oleū dei
virtute ex lampadibꝰ pendētibꝰ viſuꝫ ē
mirabilit̄ ſtillaſſe · multaſqꝫ ſanitates &
alia quāplura miracula · dn̄s ibidē ꝑ eum dignatꝰ
eſt oſtēdere · Quidam vir ſceleratus & auarꝰ ſoli
dum argenteū a conpatre ſuo mutuauerat · & po
ſtea fide fraudata · qđ accepat ſe nunq̄ ab eo acce
piſſe iuramēto negauit · cui ille rn̄dit · qui comoda
tum reqrebat · Iura mihi ſupra corpus beati audo
mari · ꝑ merita & virtutes ipius ſancti · qꝛ non ac
ceperis a me quod a te requiro · & ego negatōis
tue cauſe acquieſco · cunqꝫ ille audaci corde manꝰ
ad iuramentuꝫ leuaſſet · ꝓtinꝰ vltio diuīa eſt ſecu
ta · Nam ī loco quo ſtabat · ambo oculi eiꝰ crepue
runt in momēto · & poſt hoc die tercia miſerrima
morte ē defunctꝰ · Tempe vindemie paſtor cuiuſ
dam religioſi viri in vineā glīoſo viro collataꝫ in
trauit et furtim ſinū de vuis impleuit · ſicqꝫ ad coe
quales ſuos cū ꝑda redijt · Rogantibꝰ aūt ſociis
vt ſecum ꝑdam quā aſportauerat impertiret ī ſinū
manū dextram immittēti ita ambe imobiles adhe
ſerunt · vt nec ſiniſtra qua ſinꝰ tenebat complexꝰ
nec in ſinū illata dextra poſſꝫ auerti · contorto etiā
ore retrorſum · lingue ꝑdidit officium · tunc ſtupē
tes ſocij puerum duxerūt ad domū ꝓpriā · non cuꝫ
ꝑuo timore cauſam q̄ acciderat referēdo · Cui dn̄s
eius religioſus cōpatiens · aſſumpto eo ſecum ad
eccīam ꝑrexit · & vna cū ipō puero proſtratꝰ · cuꝫ
fletu dei clementiā intercedēte ſācto obtinuit · nā
puer incolumis ſurrexit · Rex aūt vir ſanctꝰ eccle
ſiam · xxx · ānis · quibus expletis obijt · v · idus ſeptē
bris · Cuius corpus a ſancto bertino abbate trāſla
tum ē · & in moāſterio ſithdin ſepultū · CX

De ſancto bertino abbate · Ex geſtis eius ·

Hic bertinꝰ cum duobꝰ alijs · ſcꝫ nūmolio
& ebertraimo patriā ꝓpriā · ſcꝫ ꝯſtantien
ſem relinqntes · ad ſanctū audomarꝝ mo
rinenſem eccīaꝫ regentē venerūt · a quo gratifice
ſuſcepti ſunt & miſſi ad ꝑdicandū officiuꝫ legati
onis ſue labore cōtinuo impleuerūt · iterea vir no
bilis & ꝑdiues adroaldus nō habēs filiū · volēſqꝫ
eccleſiam heredē facere poſſeſſionū ſuarū · de con
ſilio beati audomari quecūqꝫ habē poterat tribꝰ
ꝑnominatis ſociis conferebat · vt ibi cenobiū in ho
nore beati petri apoſtoli conſtruēdo · turbā mona
chorū coadunarent · Quod & factū eſt · Deceden
te aūt achario nouiomēſi epō · nūmolinꝰ ad epātū
eiuſdē vrbis ꝓuehit̄ · & ebtraimꝰ cenobio ſancti

quītīni a nūmolīno ꝑfertur· Sanctus vero bertīꝰ
īn loco ſibi a deo collato reſedit· & cū ſibi aduna-
tis aptiorē locū edificandi cenobiū querere cepit
Sed illud dictū dn̄i cū reuolues· Sine me nichil
poteſtis facere· ꝓuidentie dei cuncta ɔmittēs· ꝓti
nus nauim ɔſcendit· ſine gubernatore vel remige
ꝑ ſpacioſū ſtagnū cui adheret ꝑdictū monaſteriū
dei tm̄ nutu nauis agitabat̄· angelicoqꝫ miſterio
cerneres carinā trans fluenta fluuij ꝑcipitis ipm̄
gi quouſqꝫ aptū tenēdo portū ɔſiſterꝫ· & ſanctꝰ
bertinꝰ hūc verſū pſalmi decantāti ꝓmeret· Hec
requies mea in ſeculū ſeculi &c̄· Cognoſcens igit̄
locū illum a deo ſibi electū. ibi monaſteriū nomi̅e
ſithdin in honore ſancti petri edificar̄e cepit· & cō
fluentibꝰ vndiqꝫ religioſis viris· ī breui multitu-
dinē monachoꝝ coadunauit· quē etiam deus ɔtra
dyabolicas ꝑſuaſiones indefeſſe pugnantē & ma
gnā de ouibꝰ ſibi creditis habentē curaꝫ· almificis
ſignis glorificauit CXI ¶ De miraculꝭ eiꝰ poſt
obitum

Oſt cuius etiā obitū· plurima dn̄s oſtendit miracula ꝑ eiꝰ merita· cir-
ca eiuſdē ſepulcrū· Tres viri nocte dn̄i
ca in rodano· iuxta beati mauricij moāſteriū· ſerui
em̄ erant illius loci· nauim aſcēdentes· retia exten
dūt ad capiēdos piſces· q̄ ſcꝫ retia intrauit piſciū
magnoruꝫ multitudo· q̄ntā antea nūꝗ̄ ceperant
vna nocte· hic nauigātes ad portū quē ſoliti erāt
poſt piſcatōeꝫ intrare· nequerunt ſe de ꝑdicta na
uicula mouere· Duo em̄ ex ipis pedū ac manuum
officio ꝓuati· toto erant cōtrit corpe· tercius vo
pedū officio ꝓuatus ac ſurdꝰ effectꝰ hic duobus
initēdo ſcꝫ fuſtibꝰ· oratōis cauſa loca ſācta circūi
re decreuit· Tandem ī ſithdin monaſterio ad bea-
ti bertini ſepulcrū veit· & cū fratres nocturnas
cantarēt vigilias. ecciam intrauit· Cunqꝫ diu cuꝫ
lacrimis ſanitatē poſtulaſſꝫ· euāgelij lectōe recita
ta· vidit cōtra ſe multa lucere luīaria· paulatimqꝫ
a ſe ſenſit infirmitatē recedere· audituqꝫ recepto
ac recupato pedū officio· poſt ſīnaxim letus & ſa
nus ad domū ꝓpriā repedauit· Quidā malignꝰ cū
religionis cuiuſdā ſe eē ſimulaſſꝫ· ꝑ tres dies cōti
nuos q̄ſi orandi grā beati bertini ecciaꝫ ingreſſus
valuas diligēter conſiderauit. horā q̄ fratres refe
ctoriū cauſa refectōis peterēt notauit· arreptoqꝫ
clerico callide valuas apuit· & ingreſſus vaſa ar
gētea q̄ ſub coronis ac lāpadibꝰ pendebāt· furtim
ſurripuit· At dū egreſſus q̄rere cepiſſꝫ aditū por
te vidit vt ipſe poſtea narrauit· quāplurimos &
terribiles ibi inimicos ſibi aſſiſtē· Itaqꝫ reuertēs
ꝑ monaſteriū q̄ſi ꝑ ꝑcipiti a parietū & tectorum·
cōcitos cepit dare ſaltꝰ Quod cū vidiſſent ibi de
gentes· ſublatā ꝓrſus ambagine hūc eē reū clami
tant & ſacri fureꝫ theſauri· ideoqꝫ taliter a demo
nio agitari· Itaqꝫ comp̄henſus & interrogatꝰ q̄d
ſibi accidiſſꝫ· ſtatī veritatē expoſuit & in neruum
miſſus ē· ſed fratres ei cōdolentes· miſerunt ad co
mitē eiuſdē loci· & redditū eſt ei liberū exire· q̄ tm̄
ſeptimanā tantūmodo ſupuixit CXII· ¶ Ad
huc de eodē

Eniamin q̄dā nobilis plurimū ex hereditate ꝓpria moāſterio
ɔferēs ītrauit· & laudabili vt facietenꝰ
videbat̄ ſimplicitate· totū ſe moāſterio contulit·
ſed non multopoſt īſoleſcens· cepit opa ſua mala
defendere· & mortiferis ꝑſuaſioibꝰ cōſentire cor
reptus a fratribus emēdari noluit· verūtiam exo
ſos habuit· Tandē de moāſterio ē egreſſus· cepit
qꝫ luſtrare domꝰ ꝓpiquoꝝ· ſreq̄ntare furta & ſtu

pra· aliaqꝫ nephāda exercere facinora· at clemētia
dei q̄ īgratos quoſqꝫ ꝑ flagella vocat ad regnuꝫ
fecit eū ex nimio capitis dolore corporale lumē a
mittere· Vix aūt tunc obtinuit a ꝓpinq̄s· vt aliq̄d
ei ſolatiū impēderēt ꝓpiq̄tatis· ab illis ergo ſuſce
ptus eſt· ſꝫ iugiter verboꝝ ɔtumelijs verberatus
Quadā igit̄ die ɔtumelia freq̄nti valde meſtꝰ ad
monaſteriū bt̄i bertini ꝓduci ſe rogauit· Ibiqꝫ co
rā eccie ianuis ꝓſtratꝰ· quotidie dn̄m de ꝑteritis
negligēcijs placare ſtuduit ieiunijs & oratōnibus
lacrimiſqꝫ aſſiduis inſiſtēs· Cuiꝰ huīlitateꝫ pater
monaſterij vidēs· ad portā euꝫ collocauit ꝑbēdo
ei victū quotidianū· ille aūt ī peītētia ꝑſeuerauit
quatinꝰ humū ſepiſſime lacrimis rigāſ mereretur
audire· Dimiſſū ē peccatū tuū· Quadam igit̄ die
iuxta altare ſitum in media eccleſia ſtetit· caſuqꝫ
ſubitaneo in terrā proruit· quē fratres accurren
tes a terra leuauerunt eūqꝫ videntes oculoꝝ aciē
clariſſime ꝓtēdentē· interrogauerūt q̄liter a domi
no recupaſſꝫ viſionē· Ille aūt dicebat· qꝛ cum dn̄m
pura mētis intentōe exoraret duas faculas ex ſe
pulcro beati bertini vidit iactatas· oculis ſuis cla
riſſimū lumē infundētes· ſtatimqꝫ frater in ꝑorem
locū ꝛuocatꝰ· grās egit· & itinera chriſti deiceps
recto calle ꝑrexit· CXIII ¶ De īſania clodo
uei regis & epiſtola martini pape· ¶ Sigibertꝰ·

Nno conſtātis· xvij· clodoueus rex cor
pus ſancti dyoniſij ꝑiſieñ· diſcoopiens
minus religioſe· licꝫ cupide· os brachij
eius fregit & rapuit· moxqꝫ in amentiā ꝑpetuā in
cidit· Anno ſeq̄nti ſāctus obiit amādus eluonēſiſ
¶ Actor Huius vitā adbreuiatā iaꝫ ſupra poſui
mus· Extat ad hūc ſāctum amandū epiſtola decre
talis martini pape· in q̄ ſignificat̄ eundē amanduꝫ
voluiſſe paſtorale obſequiū deponere ꝓ eoꝝ iobe
diētia a q̄bꝰ ꝑſbiteri vl̄ dyaconi pꝰ ſuas ordīatio
nes in lapſū inquinabātur· a qua voluntate illuꝫ de
hortat̄ idē beatiſſimus papa ꝑſuadēs eū ad patiē
tiam· & cōmonēs vt nullā eis ī delicto cōpaſſionē
exhibeat· ſed lapſos oēs ab officio deponat & eoſ
in iugem penitentiā mittat· Si em̄ inquit tales q̄
rimus ad ſacros ordines ꝓmouendos quos nulla
ruga· nullum vite contagiū ab ordinibꝰ ſacriſ pre
pediat· q̄ntomagis ſi aliquis poſt ordinatōeꝫ ſuā
in lapſū ceciderit· & ꝑuaricatōis peccato dep̄hen
datur obnoxius· oīmode ꝓhibendꝰ eſt cū maībus
lutulentis atqꝫ pollutis miſterium noſtre ſalutis
tractare· Sitqꝫ hmōi ſemꝑ iuxta ſacroꝝ canonum
ſtatuta in hac vita depoſitꝰ· vt illum q̄ mētis iter
na ſcrutat̄· nulluīqꝫ de ouibꝰ errare ɔgaudet dum
aſpexerit ſincerā penitentiaꝫ eius in terribili iudi
cio habeat reconciliatū· ¶ Sigibertꝰ· Eo tp̄e ſan
ctus niuardus remenſis archiepus & reolus ſuc
ceſſor eius· bercharius quoqꝫ martir q̄ fuit abbas
ꝑmus autillarenſiū· Sancta etiaꝫ berta martir &
abbatiſſa ſāctitate claruerūt ī gallia· CXIIII
¶ De ſancto berchario remenſi & ſancto niuar
do archiepo· ¶ Ex geſtis eius

Ic ſanctus bercharius ſub ꝑfato ſācto
niuardo remoꝝ pontifice· moribus & ſa
pientia imbutus· luxouiēſe moāſterium
expetijt. vbi ſub abbate ſancto euſtaſio monaſti
cā vitam duxit· Cum auteꝫ in cura ꝓmptuarij re
ctoris nutu aliq̄n eſſet implicitꝰ quadaꝫ die ſubi
to iuſſu eius eſt vocatus· forte ille tunc ꝓmptua
rium ingreſſus ante vas ſteterat· & ſudem q̄ vul
go duciculum a potu ſcꝫ educendo dicit̄ in manu

tenens· cerealem amphora potum infundebat· Mi
rum dictu ad vaiꝰ iuſſionis nutum relictis q̄ ha
bebat in maibus cucurrit concitꝰ ardore obediē
tie amphore obſeruantiā oblitꝰ· Illoq̨ʒ ante abba
tem ſtante interim potꝰ in vaſculū ſuppoſituʒ de
fluere nō ceſſans· poſtq̄ ad ſupficiē vaſis ꝑuenit·
in modū colūne ſupne conſtipatū in girū corona
ri cepit· vltro cerneres illud liquamē qd̄ vix clau
ſum valet ɔtineri· vt quondam dei pplo trāſeunte
abſq̨ʒ litoribus iordanis fluenta in ſublime tolli·
vt liquido pateſceret q̄nta eſſet virtus obediētie
cuiꝰ fructus nullo mō poſſit in terra depire· At
ille qd̄ acciderat non ſuo ſed abbatis merito depu
tauit· Iam vero regularibus diſciplinis edoctus·
ad ſanctū niuardū reuertitur. Qui cū in aliquo p̄
diorum ſuoꝝ edificare cenobiū vellet· cū bercha
rio vicum q̄ndam ſpernacū quē beatꝰ remigiꝰ ec
cleſie remēſi p̄cio acquiſierat expetēs· ipo ꝓceſſu
itineris graui ſopore dep̄mit̄· ita vt eundi facul
tate remota· oēm illum equeſtrē q̄ ſe forte comi
tabat̄ ordinē ſtare p̄ciperet· Itaq̨ʒ fagꝰ frondoſa
eligit̄· ſub cuiꝰ tegmine recubans· berchariȷ decū
bentis gremio vertice compoſito recipit̄· Interī
eo quieſcente ſanctꝰ berchariꝰ in celum defixis
luminibus aſpicit· ſubito niueā columbā e ſublimi
bus deſcēdere. & arbori cui ſubſtrati erant reſide
re. q̄ repente ab arbore proſiliēs· & rupēs aera va
cuū future fabrice ſpaciū circūuolans locū quo ce
nobiū conſtrui debeat giro deſignat· p̄ſentia ſan
ctificat· Cunq̨ʒ eoſdem ſui ambitꝰ circulos tercio
repetiſſʒ apto celo recondit̄· Et qd̄ idem bercha
rius corpalibus dep̄henderat oculis· hoc q̄deʒ q̄eſ
cens pontifex ſenſerat ſopore celeſtis viſioīs· Ita
q̨ʒ a ſomno excitatus· o inquit berchari votorum
meoꝝ compar fidiſſime· q̄m gratum mihi eſt huc
paululū ſoporis grā diuertiſſe· Quod em̄ diu dif
ferens corde geſtauerā· viſioīs archano maturiꝰ
aggrediendū eē compellor· Illoq̨ʒ viſum referen
te ait berchariꝰ· O pater ſanctiſſime· quicq̄d ī vi
ſione ſpūs diuinitus tibi teſtaris illatum· noueris
etiam me corpaliter fuiſſe conſpicatū· Tunc pre
ſul eius induſtrie hoc ſanctū opꝰ diſpoſuit ɔmit
tere· q̄ in loco ipo q̄ altiuillare dicit̄ cenobiȷ fūda
mēta iecit· nec p̄us ab ope deſtitit q̄ opus ceptū
ad laudem dei complerʒ· ibi moāſtice ɔuerſatōis
viros religioſos aggregauit· & cuncta q̄ huic or
dini cōmoda iudicant̄ diligēter īpleuit· Obiȷt aūt
ſanctus niuardus die kl'· ſeptēbris· CXV

De martirio ſancti berchariȷ & de maioribus domus·

Sanctus aūt berchariꝰ in ordinādo plurima· Forte accidit vt filio
lum ſuū dagouinū quē de ſacro fōte ſu
ſceperat & moāchum eē ſtatuerat· exigentibꝰ cul
pis ſuis verbere increpatōis feriendū decerneret
q̄ merito ſuo ſathane cū iuda traditꝰ. indigne pa
tris obiurgamia tulit· Et cū ille feſſus lectulo re
clinatꝰ mēbra ſopori dediſſet idē filius ſathane ir
ruens in eū· mortali eum vulnere attēptauit· arre
ptūq̨ʒ ferrum quo eū ꝑcuſſerat· in piſcinā q̄ intra
monaſteriū erat quācitiꝰ potuit occultādū dedit·
Videres tunc laticē velut tāti ſceleris cognitorē
ferrū in ſe receptare expaueſcē· Naʒ mox vt aquā
tetigit velut leuiſſime materiei pluma ſup aquas
natauit· ipe aut amēs factus· homicida eccleſiam
petiȷt· cruētiſq̨ʒ maibꝰ ſignū cepit pulſare fratres
inconſueta hora cū admiratōne ſurgentes· & ſan
ctum virū interfectū audientes· ad lectum eius
cūcurrerunt· & adhuc in eo ſpm̄ reppererūt Comp̄
henſum igit̄ dagouinū ei obtulerunt· ſcire cupiē
tes q̄d de commiſſo tanto ſcelere iudicarʒ· At ille
dn̄i non īmemor. deū inquit tibi frater penitentia
liter placabilē fieri ſtudeto· Nam quātū ad me at
tinet· omī te liberꝫ ī pietate remitto Ex eius ſepul
cro longo tēpe poſt oleū pullulans viſum ē deflu
xiſſe cunctis morbo obſeſſis ſalubre· Sigiber
tus· Anno cōſtātis· xix· clodoueus rex francoruʒ
obiȷt· & lotharius filiꝰ eius ſuccedit· & quattuor
ānis regnauit· Huiꝰ maior domꝰ poſt erchanoal
dum fuit ebroinꝰ Ab hinc francoꝝ regibus a ſoli
ta fortitudine & ſciētia degenerātibꝰ· regni potē
tia diſponebat̄ ꝑ maiores domꝰ· regibꝰ ſolo noīe
regnantibꝰ· Quibꝰ moris erat· p̄ncipari q̄ dem ſm̄
genus· & nil agere vl' diſponere q̄ irratōabiliter
edere & bibere· domiq̨ʒ morari· & kl'· maiȷ p̄ſidere
coram tota gēte· & ſalutare & ſalutari· obſequia
& dona accipe & repēdē· & ſic ſecū vſq̨ʒ ad aliū
maiū ꝑmanere. Batildis regina mater lotbariȷ cor
beie & kale monaſteria deo conſtruxit CXVI

De ſancta batilda regina· Ex geſtis eius·

Hec de tranſmarinis ꝑtibꝰ deꝑdata· redē
pta ē a venerabili viro hercanoaldo qui
tūc maior domus palatiuʒ gubernabat·
Fuit aūt de claro ſanguine ſaxonū. aſpectu deco
ra· vultu hilaris. īceſſu grauis· pudica· ſobria· pru
dēs & cauta· huilis & gratioſa· adeoq̨ʒ placuit p̄
dicto principi· vt loco pincerne eā cōſtitueret· In
qua dignitate omibꝰ ſenioribꝰ ī domo dn̄i ſui ita
huiliter obſequebat̄· vt eis calciamēta detraheret
& detergeret & aquā ad lauandū afferrʒ· & veſti
mēta eorum feſtināter paret abſq̨ʒ omī murmure
& adulatōe bono & pio aīmo· Mortua vero vxo
re hercanoaldi· voluit idem p̄nceps eam ducere·
Que cū vocaret̄ ad p̄ncipis cubiculuʒ ſe abſcōdit
in angulo domatis· & ſuper ſe iecit pannos viliſſi
mos· vt nemo putaret illic aliquē latere potuiſſe
Ea igitur nō inuenta· p̄nceps duxit alterā· Tunc
illa iterꝝ queſita inuenta eſt· ſʒ a principe non con
tracta Poſtea ꝑ dei grāʒ facta eſt vxor clodouei
regis filiȷ dagoberti· Et merito· Erat em̄ & ipa d̄
ſanguine regio· Faciebat aūt elemoſinas multas
eccleſiȷs & paupibus per manum geneſiȷ abbatis
quē rex ei in adiutoriū dedit· qui tunc erat aſſiduꝰ
in palatio· qui poſtea factꝰ eſt lugdunenſis epūs
Hec regina peſtem ſimoniacā a francia extirpauit
& īpiȷſſimas exactōnes publicas ceſſare fecit. q̄
adeo grauabant pplm· vt multi filios ſuos magis
optarent mori q̄ viuere· Conſtruxit cenobium
ſanctimonialiū ī pago ꝑiſiaco nomīe kalam ī ābi
anēſi moāſteriū corbeie· qd̄ vill' & p̄diȷs maḡfice
inſtruxit· Diūſis quoq̨ʒ monaſteriȷs multa dona
ria otulit & eccleſiis p̄cipuis īmunitates cōceſſit
Multos captiuos redemit· multos relaxauit· mul
tos in moāſteria trāſmiſit· Orta tandē contētione
inter francoꝝ ꝓceres ꝓ ſupbia ſigebrāni epī· pro
qua & ipe occiſus ē· deſideratum meruit adimple
re ꝓpoſitum· deductaq̨ʒ a quibuſdā ſenioribus re
gni ꝓceribus ad moāſterium kalā· religioīs ibi ha
bitum ſuſcepit· In hebdomada ſua miſtrabat ī of
ficio coquine ſicut & cetē ſorores & mundicias fa
ciebat etiā pluſq̄ cetē ſorores· inquinamēta ſter
coſū ꝓpriis manibꝰ emundās· Incidit tandē in
yliacam paſſionē· d̄ qua cum auxilio dei & medi
corum ē ſanata· appropinquante igitur obitu ſuo
viſio p̄clara ei oſtēſa ē· Scala ei videbatur erecta

ſtare añ altare beate dei genitricis marie· cuiꝰ ca
cumen celos attingebat· & p eiuſ dẽ gradꝰ ſe co
mitantibus ſãctis angelis ſecreta celeſtia penetra
re· Habebat aũt quãdã filiolã quã ex fonte ſacro
ſuſcepat· pro q̃ dñm exorauit vt ante ſe moreret
Quod & factũ eſt· Cuiꝰ mortẽ & ipa ſtatim eſt
ſecuta· In exitu aũt aĩme eiꝰ a corpe· diuinꝰ ſplẽ
dor in eius corpuſculo clariſſime chorúſcauit· &
viſus eſt a circũſtantibꝰ angelorũ chorꝰ ei obuiã
aduenisse· & cũ eis fideliſſimꝰ amicꝰ eius geneſiꝰ
epũs· Viſiqz ſunt angeli aĩam eiꝰ remigio alarũ
& manibꝰ eleuatã in celũ portaſſe· monaſterium
vero kale p̃mo ɔſtruxit clothildis regina· vxor clo
douei magni quẽ ſanctꝰ remigius baptizauit· &
ɔſtruxit illud in honore ſancti gregorij Sed quia
ãbitus eccleſiole illiꝰ ſtrictior erat· & magno ſan
ctimonialiũ gregi nõ ſufficiẽs· eã bathildis regi
na euerti fecit· & ampliorẽ conſtrui· CXVII.

De ſancta gertrude virgine niuigellẽſi·
Sibertus· Ex geſtis eius.

ANno cõſtantis· xxj· obijt ſãcta gertru
dis niuigellenſis· Hec ipa die obitꝰ ſui
apparuit cuidã abbatiſſe treuerenſi noĩe
modeſte ſibi in vita ſua amicicia familiariter ɔſtri
cte quãuis corpaliter lõge remote Hec etẽi qua
dam die añ altare beate virginis ꝓſtrata cũ ora
tõe finita ſurrexiſſ3· ſubito vidit ad dextrã altaris
ſanctã gertrudẽ ſtantẽ q̃ dixit ad eã· Soror mode
ſta certiſſime ſcias me hodie in eadẽ hora de habi
taculo carnis huiꝰ abſolutã· Quo dicto diſpuit·
Poſt annũ vero decimũ in moãſterium niuigella
ignẽ fuiſſe exortũ aſſerunt· vbi ſancta gertrudis
p̃fuit· Et intantũ flama vehemẽs erupit· vt nullꝰ
illuc concurrentiũ ſpem haber3 ad liberandum de
incẽdio moãſteriũ· Ancille quoqz chriſti q̃ ibi con
gregate fuerãt· ad vicina loca ɔfugerũt foras mu
rum· Tunc vir vnꝰ cui ɔmẽdata fuit cura regẽdi
monaſteriũ· repẽte eleuãs oculos· vidit ſanctam
gertrudẽ in ſũmitate refectorij ſtante3· q̃ cũ vela
mine quo opta erat iactabat de domo flama3. Et
miro modo viderũt ſubito moãſteriũ liberatũ de
incẽdio· Omẽs aũt qui ob remediũ aĩe & etiã cor
poris ad ſepulcrũ virginis ɔfluẽtes· cũ amore dei
auxiliũ q̃rebant· ſani & incolumes redibãt· Pluri
mi etiam vincul' cõſtricti· eã in necitate ſua depre
cabanẽ· & ſtatĩ ɔfractis & diſſolutis vincul' libe
rabanẽ· Quedã religioſa matrona noĩe adella ad
monaſteriũ veĩt· & de virtutibꝰ ſancte gertrudiſ
dubitãs· cũ vna dei famula ibi manẽte ɔtentõe3 ha
buit· In die aũt feſto ſancte gertrudis comedenti
bꝰ cũ gratiarũ actione ſororibꝰ· p̃dicte matrone
filiꝰ puulꝰ· quē3 delicate diligebat· huc illucqz io
cando diſcurens ĩ fontẽ cecidit· & tãdiu quouſqz
ſorores de mẽſa ſurgerẽt ibi iacuit· Vna aũt de ſo
roribus ſupueĩt & matrone filiũ ĩ fontẽ cecidiſſe
ac mortuũ eẽ retulit· Tunc illa q̃ tm̃ de virtutibꝰ
ſancte gertrudiſ cũ matrona ɔtẽderat exclamauit
hoc tu feciſti ſancta gertrudis· q̃a mater eiꝰ nole
bat credere ṽtutibꝰ tuis· S3 & obſecro te p dñm
vt eum reſuſcitare digneris· Tulit ergo infante3
& iuxta lectũ ſãcte gertrudis poſuit· q̃ miro mõ
ſubito cunctis aſpiciẽtibꝰ ſurrexit· Sigibertuſ
Anno ɔſtãtis· xxij· obijt ſãctꝰ eligiꝰ nouiomẽſis
epũs· Anno· xxv· theodorus archiepũs & andria
nus abbas a vitaliano papa in angliã diriguntur
anno ſeq̃nti ɔſtans impator q̃ & cõſtantinꝰ omni
bus ſuis ſpoſus· ſiracuſis a ſuis in balneo occiſus
eſt· CXVIII De nece ɔſtãtis & impio filij
eius cõſtantini· Hugo vbi ſupra·

HIc enĩ multos ortodoxorũ verberibꝰ &
exilijſ ɔdemnauit· eo φ hereſi ſue nullate
nus acq̃eſcere vellẽt· ꝓpter qđ cũ apud
bizantiũ pene oĩbus eſſ3 exoſus· ad ytaliã nauiga
uit· volẽs illam a poteſtate longobardoru3 eruere
& ibi manẽ· Egreſſus igĩ de regia vrbe veĩt athe
nas· ibiqz mare tranſiens beneuẽtanorũ fines inua
ſit· S3 exercitũ eiꝰ grimoaldus eiuſdẽ ꝓuĩtie dux
fortiter attriuit· Igĩ cernẽs auguſtꝰ· φ nihil con
tra lõgobardos ꝓficer3· romã p̃rexit· Cui ſexto ab
vrbe miliario vitalianꝰ papa reuẽrenter occurrit
& eum ad beati petri limĩa cũ magna p̃pl'i p̃duxit
freq̃ntia. quo cũ p̃ueniſſ3· obtulit ſancto petro pal
lium optimũ auro textũ· Et cũ in vrbe iam p· xij·
dieſ reſediſſ3· magna tactꝰ cupiditate varia orna
mentorũ gñа ex ere & marmore q̃bus vrbs deco
rabaẽ· in tiberim vexit· vt ea ɔſtantinopolĩ ferret
Inter q̃ baſilicam ſancte dei genitricis & martirũ
oĩm que pantheon ãtiq̃tus vocabaẽ· eris tegulis
diſcoopuit· Quibus patratis· ſtãtuit remeare re
trorſum· Igitur a roma digreſſus· ad ſiciliã3 naui
gauit· Quo cũ quodã die ſecretius in balneo laua
retur· a ſuis interficiẽ· Poſt cuiꝰ deceſſu3 milites
aſſumẽtes mezenciũ q̃ndã armeniũ ſibi creauerũt
impatorẽ· ſ3 non poſt multos dies conſtãtinus cõ
ſtantis auguſti defuncti filiꝰ cũ multo ibidem ve
niẽs nauigio· & impialẽ purpura3 ſumpſit· & me
zenciũ cũ interfectoribus patris ſui morte peſſi
ma cõdemauit· hic fuit vir fide catholicꝰ & mode
ſtus· Sapienti quoqz vſus conſilio cũ arabibus q̃
damaſcũ ĩhabitabãt· & cũ bulgaribꝰ pacẽ firmiſſi
mam fixit· Reſtaurauit etiam eccleſias· q̃ fuerant
dirute a tpibus heraclij proaui ſui· Inſurrexit p̃te
rea contra monothelitas ſatagens eorũ opiniones
ſubuertere· vñ & ſanctã ſextam vniuerſalẽ ſinodũ
conſtinopolĩ cõgregauit· cc· lxxx· epõrum· que in
vno dño noſtro ihesu chriſto duas naturas meſſe
cõprobat & oſtẽdit· Sigibertus· Cepit aũt cõ
ſtantinꝰ impare ãno dñi ſc3· dc· lxx· mũdi vero q̃r
timilleſimo· dc· xxxiij· & impauit annis· xvij· huiꝰ
ãno p̃o grimoaldꝰ rex longobardorũ cũ· ix· die pꝰ
fleubothomũ accepto arcu colũbã pcutẽ niſꝰ eẽt
vena brachii eius dirupta eſt· & ſupponentibus ei
medicis venenata medicamẽta defunctꝰ eſt· ac p
tharith filiꝰ aripth r̃giſ diuinitꝰ a pegrinatõe r̃uo
catur· & a longobardis ĩ regnũ relocatus regnat
annis· xvij· Hoc tempe claruit ſãctus p̃iectus ar
uernenſis ciuis et epũs· qui etiam martirizatꝰ eſt
ab ipſius primoribꝰ· in vltõem hectoris maſſilien
ſium patricij· ab hilderico rege francorũ pempti ꝓ
pter iniuſticias aruernẽſi eccĩe ab eo illatas

CXIX De ſancto p̃iecto aruernẽſi epõ et
martire· Ex geſtis eius·

HIc p̃iectus cum adhuc eſſ3 in vtero ma
tris· vidit mater eius in ſomnis· φ p la
tus eius egrederet filius ſãguine rubri
catus· qđ cũ cuidam dei ſeruo mater dixiſſet· dixit
ei φ puer ille palmã martirij obtiner3· Natꝰ ergo
puer in aruernia ciuitate literis imbuiẽ Et q̃a gra
tioſus erat in oĩbus· archidyacono vrbis nutrien
dus ɔmittitur. Omibus itaqz virtutibꝰ intentus
dum die quadã ad eum multi paupes aduẽiſſent·
et elemoſinas poſtularẽt· p famulum ſuũ nouit· φ
pluſq̃ꝫ duos denarios non haber3· Cunqz iuſſiſſ3
afferri ſaculum et dñm inuocaſſ3· tanta protinus

ibi īuēta ē pecunia·quāta ꝑ foribus ſtabat ceter
ua paupm· Die quodā paſce cū ipe ad menſā in ſo
lario cū mltis aliis reſiderꝫ tres int eos aderāt ꝗ a
carnibꝰ abſtinebāt·quos cū alii derideret·ſcūs ꝑ
iectus eos admonuit·vt quos venerari debebant
irridēdo n̄ icreparēt·Sꝫ cū illi nō ſe corrigerēt·ſu
bito pauimētū ſolarij cū irriſoribꝰ cecidit·tātūqꝫ
ꝑiectꝰ cū abſtinētibꝰ reſidēs ad mēſā remāſit·Cū
igit felix eps ciuitatis obijſſꝫ·& clerꝰ & ꝑplus ꝑie
ctuꝫ eligerꝫ·qdā archidyaconꝰ vrbis epatū vſur
pauit ꝑ ꝑmiū·ſꝫ nō vixit vltra terminū·xl·dieruꝫ.
Cū ergo aliū virꝫ inclitū eligē voluiſſent·ille ele
ctōi ꝓ poſſe renitēs·ꝯſiliū dedit & monuit·vt ꝑ
iectū i cathedra ſblimarēt. Ilcūs ergo ꝑiectꝰ · &
ſāctitate & grā pollebat i oibꝰ·Quodā itaqꝫ tēpe
cū regē frācie adire vellꝫ·trāſiuit ꝑ q̄ndā abbatiaꝫ
vbi ſcūs marinꝰ abbas ǧuiter egrotabat·quē mox
oratōe ſanauit·deīde regē adiens qđ voluit impe
trauit·Cū ergo redirꝫ·marinꝰ abbas ſecutꝰ ē euꝫ
vt ſic īuicē diligebāt ita ſil' martirium ꝯſūmarēt·
Dū ergo i quodā loco ſil' orarēt·repēte ſup eos ꝓ
ceres vrb̄ ꝑſeq̄ntes irruerūt & ſcm̄ marinū decolā
tes·cū ſcm̄ ꝑiectū ſe occidiſſe putarent·ad ſocios
redire ceperūt·quos ſcūs ꝑiectꝰ ꝺ loco i quo ora
bat vocauit dicēs·Ecce ego quē q̄ritis. facite qđ
optatis·Tunc vnꝰ eū gladio ꝑcuſſit i pectore·ꝗ
cū adhuc viueret·& ꝓ occiſore ſuo dn̄m exorarꝫ·
ille gladio caput eiꝰ ꝑcuſſit cerebrūqꝫ eiecit·Qui
dā vo ex hijs ꝗ morti eiꝰ ꝯſenſerāt·de ꝓpe ſtātes·
viderūt tres ſtellas ſubito ſup domū illā ſplendē
tes·i ꝗ ſācti illi cū vno ſatellitū occiſi iacebāt·Ra
debertꝰ autē ꝗ ſcm̄ ꝑiectum occidit·nō mltopoſt
viuꝰ ꝯſūptꝰ a vermibꝰ expirauit·Aliꝰ vo dū die
q̄dam venaret de equo corruēs fracto dextro bra
chio. ceteroꝝ mēbroꝝ debilitatē incurrit·Qui cū
nulla poſſꝫ medicia curari·ad ſe reuerſus ad ſāctū
ꝑiectū ſe cū vxore ꝯtulit & veniā poſtulās ꝺ oleo
lāpadis freq̄ntiꝰ ſe ꝑunxit. Sicqꝫ cito curatꝰ quod
dam vas argenteū·x·marcharꝝ ſancto martiri pre
ſentauit·Qđ cū ceteri cognouerūt·ſiliter peniten
tes·multā auri & argēti copiā obtulerūt Sigi
bertus·Eodē tpe i territorio cameracēſi·vgo dei
maxcleōis ꝓ voto vginitatis baroumū amatorem
ſuū fugiēs. ab eo martirizat·ꝗ mox excecatꝰ·poſt
triēniū ab ea illuiat·Hoc quoqꝫ tpe qdā in britan
nia a morte reſurgēs·mlta ꝗ vidit de locis penarū
& purgatorij ignis loco enarrauit· CXX

De mortuo in anglia ſuſcitato & eiꝰ viſione ·

Erat h̄ paterfailias in regione Beda
nordāhim ꝗ vocat incūmemnaum·ꝗ prio
noctis tpe defūctꝰ diluculo reuixit · &
obſeruantes ſe in fugā ꝯuertit·vxor eiꝰ quāuis ni
mis pauida remāſit·Cui ille·Noli timere· Surrexi
a morte ꝗ tenebar·& ꝑmiſſū ē mihi iterꝝ apđ hoies
viuere·Sed multū alit viuēdū ē mihi ammodo ꝗ̄
ꝑus·Statiqꝫ ſurgēs abijt ad oratoriuꝫ ville·& ad
diē vſqꝫ orauit·Et tūc diuiſit ſubſtātiā ſuā in tres
ꝑtes·e qbꝰ vnā ꝯiugi·alterā filijs tradidit·terciam
vo ſtati paupibus erogauit·Nō mltopoſt ad mo
naſteriū malcos ꝑueīt qđ tuido flumie circūcīgit
& accepta tōſura ſecretā māſionē ab abbate ſuſce
pit·& ibi vſqꝫ ad mortē in mirabili ꝯuerſatōe per
māſit·Narrauit aūt hoc·Quidaꝫ lucidꝰ aſpcū·&
clarꝰ veſte me ducebat·Incedebamꝰ taciti ꝯtra ſol'
ortū ſolſtitialē·deuenimꝰ āt ad vallē latiſſimā lō
giſimā·ꝓfūdiſſimaꝫ·ꝗ erat a leua noſtra· & habe
bat vnū latus flamis feruētibus nimiū terribile ·

aliud aūt feruēti grādine & frigoē nimis horrendū
vtrūqꝫ plenū aīabꝰ·ꝗ viciſſim hic inde iactabant
cū īpetu·Nā cū vnū ſufferre nō poſſent i aliud trā
ſiliebāt·& cogitabaꝫ intra me ꝙ infernꝰ eēt·Du
ctor aūt meꝰ cogitatōi mee rn̄dēs·nō inq̄t vt pu
tas h̄ ē infernꝰ Et cū ꝓgrederemur vidi loca tene
bris ita dēſis repleta ut nihil oīno viderē ꝑter ſpe
ciem & veſtē ductoris mei Et ecce crebri flamaꝝ
globi aſcēdētes ꝺ puteo & ruſus decidētes in eū
dē·Et ſtati ductor meꝰ diſꝑuit·& me ſolū reliq̄t
Erant aūt faſtigia flamaꝝ plena ſpiritibꝰ hoim ī
ſtar fauillaꝝ cuꝫ fumo aſcēdentiū & relabentiū &
fetor icomꝑabil' cum ill' ebulliebat·Interea turba ꝺ
monū cachinās & iſultans. q̄nqꝫ aīas hoim educe
bat i tenebras·E qbꝰ unꝰ erat attōſus ut clericus
q̄dam laycꝰ·q̄dā femia & deſcēderūt cū eis in me
diū baratri ardētis·Quidam āt ſp̄us ꝺ abiſſo illo
aſcendētes·afflātes ignē putridū ocul' & naribus
& ore·forcipibꝰ igneis quos portabāt minitabant
ꝯphēdere me·& tn̄ tāgere me n̄ potuerūt· & ecce
q̄ſi fulgur ſtelle micātis inter tenebras poſt me ap
paruit·h̄ erat ductor meus ꝗ mox eos fugauit·ꝗ
ꝯuerſus ad dextrā cepit me ducē ad ortum ſol' bru
malē·& mox i lucē ſerenam eductꝰ·uidi muruꝫ ꝑ
maximū·cuiꝰ longitudis & altitudis q̄ſi nullꝰ ter
minus uidebat·in quo etiā nulla ianua vl' aſcēſus
vl' feneſtra uidebat·& ſtati neſcio quo ordine fui
mus in ſūmo·& erat ibi ſubtus campꝰ latiſſimꝰ &
letiſſimꝰ·floſcul' vernantibus & odore ſuauiſſimo
plenus·et luce clariore ſole meridiano i quo agmi
na albatoꝝ plurima et ſedes mlte letantiū· Et cū
me int illos ducerꝫ·cogitabā hoc eē regnū celoruꝫ
Et rn̄dit ille·Non ē hoc regnū celoꝝ ut putas·Et
ꝓcedēs inde aſpicio mlto maiorē lumis grām·et
vocem cantantiū ſuauiſſimaꝫ audio et odorē ſētio
ꝑmagficū· CXXI De expoſitōe ipſiꝰ uiſio
nis et ꝯpalatōe·

Et cuꝫ me intraturū ſperarē·mox ductor
meus greſſum retorſit uia qua uenera ꝫ et
nobis reuertētibus ait·vall' quē aſpexiſti
locus ē in quo examinant et caſtigant aīe differē
tiū confiteri et emēdare ſcelera ſua vſqꝫ ad mortē
ꝗ et tunc penitētes et ꝯfitētes ꝺ corꝑe exeunt·qui
tamē omēs ꝑ penitētiā dei in die iudicij ad regnū
celoꝝ ꝑuenīet·Multos aūt an̄ diem iudicij liberāt
elemoſine·ieiunia·et oratōes viuētiū·et ꝑcipue ce
lebratō miſſaꝝ·Puteus aūt quē vidiſti ē os gehē
ne i quē qui ſemel inciderit nunꝙ̄ liberabit·Locꝰ
aūt floris·ē ipe i qno recipiunt aīe exeuntiū a cor
pore cum bonis opibꝰ·non tamē tante ꝑfectōnis
ut ſtati mereant in celoꝝ regnū intrare·Qui oēs
in die iudicij illud intrabūt·Quicunqꝫ autē in uer
bo cogitatōne et ope ꝑfecti ſunt·mox ut exeūt dē
corꝑe ad regnuꝫ illud ꝑueniūt·Ad cuiꝰ uicinia pa
tet ille locus in quo ſonū cantilene dulcis et odo
rem ſuauiſſimū hauſiſti·Ego aūt ad tēpus a te ab
ſceſſi· ut qđ de te fieri deberet agnoſcerē·Et cum
deteſtarer iterum uiuere i corꝑe·ſubito me uiuere
īter uos neſcio quo ordine uidi·Hec narrabat ille
non paſſim omibus ſꝫ illis tantū qui ul' eterna tor
mēta timent. ul' gaudia eterna ꝯcupiſcunt·In uici
nia celle illius habitabat q̄dam monachus et ꝑſbi
ter ſanctus nomie englis qui nūc uſqꝫ in hibernie
inſula eſt ſolitarius·ultimā etatem pane cibario et
aqua ſuſtentans ꝑ quem cognita facta ſunt que
ille uiderat Rex etiam adiulfrious uir undecunqꝫ
doctiſſimus·illum ſtudioſe audiebat· Qui & ipſe

tandem in monaſterio ſupdicto monachus factus eſt·cui? monaſterij tempe illo abbas erat vir ſanctus & pſbiter hedimalo? q̄ nunc epus ē lindiſfarnēſis·dicebatᷓ aūt frater ille q̄ hoc viderat ðicte lin? qui ſepiſſime in fluīe pximo ſe īmergebat ad reſtringendū calorē corpis·ita vt etiā cruſte glacierum circa eū de veſte ſua defluerēt·Nā veſtimēta humida & algida de flumine nunq̄ deponebat do nec de ſuo corpe calefierēt & ſiccarentᷓ·Cui cum diceretᷓ quare tantā aſpitatē frigoris pateretur·reſpōdit·Frigidiora vidi ego·Et cū diceretᷓ ei·quaē tantā auſteritatē ptinētie tenerꝫ·reſpōdebat auſteriora ego vidi·

CXXII· De tranſlatōne corporum ſancti bn̄dicti & ſcolaſtice ſororis eius Hugo vbi ſupra.

PEr idem tēpus mimol? abbas floriacenſis diuīa reuelatōne p̄monit?·miſit vnū de monachis ſuis·aygulfū noīe ad montem caſinū·vt inde ſibi deferrꝫ ſanctiſſimi corpuſ benedicti·nā cenobiū qd ibidem quondā ſanctus pſtruxerat benedictus·a pfidis longobardis erat deuaſtatū & in ſolitudinē redactū·ibi tn̄ ipius ſācti bn̄dicti corpus cū corpe ſororis ſue ſcolaſtice vno ſepultū tenebatᷓ in loculo·Contigit etiā vt ex cenomaīca vrbe qdaꝫ eo tpe ad memoratū locum pficiſcerētᷓ p deferendo ſācte ſcolaſtice corpuſculo·q̄ poſtq̄ ad floriacuꝫ deuenerūt cenobiū beato ſemp adheſerūt aygulfo·donec ad ſācti puenerūt limīa petri·Quo dū pueniſſent·mox beat? aygulfus eoꝝ conſortiū deſeruit·monteq; caſinū ſoluſ expetijt vbi etiā pnoctare decreuit Et ecce in tempeſte noctis ſilentio ipm ſancti patris bn̄dicti ſepulcrū ita celitus vidit illuſtrari·ac ſi denſis lampadib? circūfunderetᷓ·nocte vero trāſacta ſplendor ille diſpuit·Tūc ſepefat? aygulfus eo reuerēter acceſſit·& effracto a latere ſepulcro illud exinaniuit·& quicqd ibi reppit ī vni? ſportule ſinu recondidit quā ad hoc p̄parauerat·Quib? patratis·dū ad ꝓpria remearꝫ aygulfus ſocios ſuos offēdit ī itinere·& cū eis ad floriacū remeauit monaſteriū Sed anteq̄m illud ptingerꝫ·deueīt in locuꝫ quē nouum vicū appellauit·qui miliario vno a ſepe dcō diſtat moāſterio·Ibiq; p̄dictus abbas mimol? cuꝫ freq̄nti ppl'i turba eis reuerenter occurrit·cum digna reuerētia aſſumēs ſportulam·extraxitq; ex ea ipa ſacratiſſima oſſa q̄ ibi iacebāt confuſe pcluſa ſecernēs minora a maiorib?·Quod cū factū fuiſſet·ecce duoꝝ cadauera defunctoꝝ efferebātᷓ ad ſepeliendū·quoꝝ vnum maſculini & alteꝝ erat ſexus femini·Placuit ergo hec applicari Mira res·Nam cum ſup maſculini corpus maiora fuiſſent oſſa ſuppoſita·ptinuo per bn̄dicti meritū ē mortuo reddita vita·Tunc etiā placuit minora poni ſup cadauer mortue puelle·Qđ cū fuiſſꝫ fcm̄·reuixit puella ptinuo·Claruit ergo germanos eē meritis q̄ ſil' allati fuerāt·aderat huic ſpectaculo n̄ minima populi multitudo·Aſtabāt quoq; ciues cenomānici Qui corpus ſancte virginis ideo dei diſpēſatōne meruerūt īpetrare ne duo mag̃ lumīaria vno clauderentᷓ ī loculo·cum ſingul' ſingula poſſent ſufficē loca·Igitᷓ viri cenomānicā remeantes ad vrbē·corpus beate ſcolaſtice ſecū ptulerūt·fabricata ē etiā iuxta menia eiuſdem ciuitatis in eius nomīe ecciā noua·vbi reuerēter ē illatū atq; tumulatuꝫ·deīde creſcēte qnotidie miraculorum copia·plures eo ſācte deuotionis femine ſunt aggregate ſub regulari diſciplina·Interea vero venerabil' pater mimolus·cepit aīmo voluere quonā in loco corpus ſāctiſſimi digne reconderꝫ bn̄dicti·Et cum quadaꝫ nocte ſub nudo celo dn̄m p̄caretur·vt hoc ſibi celitus monſtraretᷓ·ecce ſubito lux emiſſa đ celo ſic fulgur ei apparuit·& locū vbi poni deberet maīfeſtiſſime denotauit·Loc? aūt ipe vbi illđ trāſtulit ſancte dei genitricis erat oraculum·

CXXIII De q̄buſdā euētibus illi? tpis Sibertus.

ANno pſtātini tercio amat? eps ſenonen̄ a rege theodorico graui & irreuocabili diu exilio tribulatᷓ. Anno ſeq̄nti iris apparuit in celo mēſe martō·& tremuit omis caro·ita vt oēs dicerēt·q̄ pſumatō eſſꝫ·Anno pſtantini quinto theodor? in anglia ſinodo habita·pſtituit mlt'a eccie vtilia·Hic theodorus ſcripſit librū peitentialem mirabili & cauta diſcretōne diſtinguēs modum ſingulaꝝ culpaꝝ·anno pſtantini ſeptimo childericus rex leuitate morū ſuorum accēdit ī ſe odia frācorum·Sanct? leodegari? auguſtudinēs epiſcop? ab eo in luxouio retrudiᷓtᷓ·In italia tante pluuie & tonitrua fuerunt·quales nulla etas hoim memorat·vt etiā hoīeſ & peculia fulguē interirēt Et niſi p letanias quas quotidie faciebāt dn̄s eſſet ꝓpiciat?·non potuiſſent hoīes triturare·vl' ī horreis frumēta recōdē inīantū vt ex ipſis pluuijs denuo legumia renaſcerētur & ad maturitatē deuenirent·āno ſequēti Don? eccie romane·lxxxvj·pſidet·ab auguſto p tres mēſes ſtella radijs celos penetranſ·a pte oriētis a gallicantu vſq; in mane apparebat·& maxima mortalitas a parte oriētis eſt ſubſecuta·anno ſeq̄nti kallinic? architectus ab eliopoli ſirie ad romanos confugit·ignēq; marinum adinueīt·quo vſi romani naues ſaracenorum exuſſerunt·& vna cum aīmabus prorſus incēdunt·& ita victoria ſunt potiti·Anno ſequenti agatho romane eccleſie·lxxvij·preſidꝫ·inter romanos & ſaracenos in·xxx·annos paxē confirmata·vt ſaraceni romanis auri libraſ tria milia & viros captiuoſ quinq̄gita & equos nobiles q̄nq̄ginta ānuatim ſoluerēt·Lodilo francus quē hildericus ligatū ad ſtipitem cedi p̄ceperat·hildericum in venatōne exceptum cuꝫ blithilde vxore eius p̄gnante interfecit·& theodoricus regno reſtituitᷓ. gens bulgarorum q̄ & ipa a ſcithia egrediēs·paſſiꝫ debachabatᷓ·per trachiam bathaia duce graſſatur·quibus pſtantini impatoris occurrēs exercitus·ab eis turpiter fugatus·grauiter ē attritus·& adeo p romanā rempublicam eorum inualuit excurſus·vt impator cum eis facta pace ānua pacta eis p̄bere ſit coact?·ab hinc igitur regnum bulgarorū ānotandū eſt·quoruꝫ rex bathayas erat huic annotantur āni vigiti·Poſt hunc regnauit therbellis·cui anni vigintiſex Poſt hunc cormeſius·cui anni triginta tres·Poſt hunc theſezis·cui anni·duo·Poſt hunc ſabinus·cui annus vn?·Poſt hunc pagan? ſeptē Thelig? octo·Cardanius viginti nouē·Chrum?·tredecī in quo finitur hui? regni narratio·Anno decimoq̄rto in anglia claret edilrudis regina que trib? nupta viris virgo permāſit·Cuius mortue corpus poſt·xj·ſepulture ſue ānos incorruptum eſt inuentum·anno decimoſexto theodoricus rex ebroinuꝫ in gratiaꝫ recepit·eiuſq; cōſilio ſinodum eporum coegit·& ī hac multos eorum ex ſententia ebroini epiſcopatu priuat aliquos etiam eorum irreuocabili exilio damnat Sub tam procelloſo domeſtice perſecutōnis tumultu ſanctus iam lambertus a traiectēſi amot? epiſcopatu ī cenobio ſtabulās

monachice quietis expetiit portuꝫ · ibiqꝫ per ſepteꝫ
ãnos habitauit · Sanctus leodegariꝰ diu ab ebroi
no tormẽtatus · poſt famẽ & carceris ſqualorem .
poſt oculorum euulſionẽ · poſt plãtarum conciſio
nem · poſt lingue & labiorum exciſionem · ↄſũmauit
tandẽ martiriũ per capitis abſciſionẽ ·

CXXIIII · ¶ De ſancto leodegario auguſtu
dinenſi epiſcopo · ¶ Ex geſtis eius ·

Hic leodegarius quondam fuit a nobiliſſi
mis & religioſis parẽtibus regi clotario
cõmendatuſ · & a didone auũculo ſuo pi
ctauenſi epiſcopo eruditus · & archidyaconꝰ con
ſtitutus · tanta oĩm virtutũ gratia prefulgebat · ꝙ
nobilitatẽ generis maiore morꝝ nobilitate decorãſ
etiã quandã abbatiã monachorꝝ ad preces epiſco
pi ſtrẽnuiſſime gubernabat · Poſt hec decedente
clothario et ſuccedente ei filio eiꝰ clothario iunio
re · quia ſenſus eiꝰ regendo regno minus ſufficere
videbatur · ab ipſo rege & ꝓceribus multiſqꝫ epis
coactus eſt · vt ꝓpter conſiliũ & ꝓuidenciaꝫ regni
in palatõ moraretur · Ibi aũt tantaꝫ ſcd̃ꝫ deũ d̃ pie
tate ſolicitudinẽ habuit · vt eduenſi ecc̃ie mererẽ
in pontificẽ ꝓmoueri · Poſt decẽ vero ãnos epiſco
patus ſui · decedẽte clothario iuniore · vir ſanctus
negocijs grauius oneratus · voluntate dei & vene
rabilium ꝑncipum qui cũ ip̃o p̃ſule rem agebant ·
childericũ fratrem regis clotharij adoleſcẽteꝫ val
de idoneum fecit in regem · ſed ebroinus theodori
cum ipſius childerici germanũ p̃ficere nitebatẽ · nõ
ꝓpter regni ↄmodũ · ſed quia de poteſtate deiectꝰ
oĩbus odioſus · iram regis & prĩcipum verebatẽ
a ſua itaqꝫ ſpe fruſtratꝰ · metu mortiſ a rege petijt
vt relicto ſeculo in mõaſterio ꝑmanerꝫ · Quo cõce
dente · & fratrẽ ſuum theodoricũ ne cõtra regnum
aliquid moliretẽ in liberali cuſtodia detinente · in tã
ta pace fuit reſpublica · vt tota francia ſanctitati
epiſcopi & regali induſtrie ↄgauderet · Verũ poſt
annũ dyabolo aduerſitatis turbineꝫ cõcitante · mali
gnis ſuggerẽtibus de magno amore cõtra virũ in
magnum odium rex depravatus · iam ita eũ latenti
odio infeſtabat · ꝙ oportunitatẽ & moduꝫ mortis
eius attẽtius inquirebat · Sed ep̃us blãde ferẽs · &
oĩes inimicos ſuos vt amicos amplectẽs · egit cũ
rege vt diem paſche in vrbe cui preerat celebraret
Et ecce ip̃a die nunciatũ eſt ei ꝙ rex illa nocte q̃d
quid de morte eius tractauerat ꝑficere decreuiſſet
at ille nihil trepidans · ſed ip̃a die cum rege in miſ
ſa cõmunicans · exemplo dñi ꝑſecutorem ſic fugit ·
ꝙ in luxouiẽſi mõaſterio deo ſeruiẽs · etiã ebroino
qui ibi in habitu monachali latitabat tota caritate
ſeruiuit · nec mora rege mortuo cũ theodoricus re
gnaret · gaudẽtes ciues edue ep̃m ſuum adeũt · cuꝫ
multis lacrimis eum rogantes · vt ad ecc̃iam ſuam
tandiu deſtitutã rediret · Compulſus igitẽ ſuorum
ciuiũ deſiderio · & abbatis imperio · ad ſedẽ ſuam cũ
honore redijt · Et ſtatim apoſtotãs ebroinus . & a
rege ſeneſcalli dignitatẽ adeptus · qui priꝰ oĩbus
malus fuerat . poſtea peior fuit · toto ſtudio beatũ
leodegariuꝫ occidere cupiebat · Miſſis ergo militi
bus vt eum de vrbe abſtraherent . Comperiẽs hoc
vir dei · ppl'm vbi tũc p̃dicabat monuit ne timerẽt
Et ſtatĩ de vrbe in ornatu põtificali ꝓgreſſus . &
ſtẽtium ꝓceſſione circũdatus a militibus captꝰ ẽ ·
& quia nondũ iuſſi erãt illum occidere · oculiſ eru
tis vſqꝫ ad iuſſum apoſtate in quadaꝫ abbatia eſt
retruſus ·

CXXV · ¶ De martirio eiuſdẽ ·

Poſt bienium vero ſanctꝰ leodegariꝰ cũ
fratre ſuo garino quẽ ebroinꝰ cuꝫ multis
alijs exiliauerat · ĩ palatiũ regis adductus
cum ad irriſiones ebroini verba tem̃pantie & iuſti
cie reſponderet · ꝑfidus ille iuſſit garinũ lapidibus
obrui · ſanctumqꝫ epiſcopũ tota die nudis pedibꝰ
ꝑ quendã fluuium ſuper acutiſſimos lapideſ decur
rentẽ deduci · & audiens ꝙ vir ſanctus deũ in tan
to cruciatu laudaret p̃ſciſa ei lingua cum labijs tra
didit eum cuidaꝫ cuſtodi vt eum nouis ſupplicijs
reſeruaret · At ille nolẽs eum indecenter tractare ·
in quodã monaſterio ſanctimonialiũ euꝫ repoſuit
& ibi paululũ cõmoratꝰ · diuinitus plenũ officiuꝫ
loquẽdi & predicandi recepit · Interea rex theodo
ricus cuꝫ ebroino conciliũ cõuocauit · in quo dei iu
dicõ illi qui manũ ĩ ep̃um mittere p̃ſũpſerunt · hoc
premiũ acceperũt · ꝙ vnꝰ eorꝝ exiliatus · & tandem
decollatus eſt · alter vero cui ebroinus ꝓpter hoc
pontificatũ dederat · conuictus ſceleris & corã oĩ
bus flagellatus laqueo ſe ſuſpendit · Poſt hoc leo
degarius accerſiri iubetẽ · & ne inter ep̃os appareꝛꝫ
extra cõciliuꝫ detinetẽ · ſed cum ibi de futuris inter
rogatus veraciter rñderet · predixit de ſeipſo & de
ebroino · qñ & quõ vterqꝫ vitam iſtã finiret · Tunc
ebroinus videns eũ de ſuo martirio & d̃ illiꝰ eter
no ſupplicõ gloriari · confuſus de conſilio exijt · &
cuidam militi ep̃m interim ſeruare p̃cepit · Quem
dum miles ad domũ ſuã q̃ longe erat duceret · ſctẽ
ti epiſcopo quidã comitantiũ potuꝫ dedit & ſtatĩ
lux immẽſa ĩ modũ corone caput eius circundedit
quã cũ multi d̃ celo veniſſe viderũt · quid hoc eſſet
ab ipſo epiſcopo queſierunt · at ille ſe in gratiarum
actõne proſternens · ductores ſuos qui p̃ ſtupore
ſemiuiui corruerant · poſt oratõem incolumes ele
uauit · & vt religioſe ſe deiceps haberẽt obtinuit ·
audiens hoc ebroinus miſſis q̃ttuor ſpiculatoribꝰ
eũ decollari p̃cepit · Eductũ ergo de cuſtodia · cuꝫ
ad abdita ſaltuũ deduxiſſent · non eſt inquit opus
fratres nos diutius fatigari · ſed hic implete veſtri
deſideriũ tranſmiſſoris · ad hoc illorꝝ tres diuinitus
emẽdati · cũ ꝓſtrati veniã p̃carentẽ · quartꝰ eis con
uicians · & ſanctũ poſt oratõeꝫ decollans · ſtãs cor
pus ĩpulſu pedis ad terrã deiecit · ſed poſt modi
cum ipſe furens & a demone in ignẽ ꝓiectus · vitã
vt meruerat terminauit · Poſt bienium a paſſione
ſancti audiens ebroinꝰ illum multis miraculis de
clarari · cruciatus inuidia militẽ illuc miſit q̃ ſibi re
ferret certitudinẽ huius rei · Sed miles inuidus &
ſupbus · tumbã ſancti pede ꝑcutiẽs · cum dixiſſet ·
moriatur q̃ mortuum miracula poſſe facere credit ·
mox arreptus a demone . & ſubito moriens · morte
ꝓpria ſanctũ amplius cõmẽdauit · His auditis ĩpiꝰ
apoſtata fremẽs & tabeſcens inuidia dum famam
ſancti extinguere p̃optaret · eiſdeꝫ diebus ſicut ſan
ctus in cõcilio p̃dixerat gladio occiſus eſt · Subla
to deniqꝫ corpe dũ ad monaſteriũ vñ abbas fuẽat d̃
ferretẽ · tot & tãtis in via miraculis claruit · vt nll's
oĩno cũ fide accederꝫ qui nõ ſtatĩ ab om̃i moleſtia
curaretẽ · ¶ Sigibertus · Anno quoqꝫ p̃notato ſanc
ctus kilianus ſcotus wirtzburgenſ ep̃s clarꝫ · Bene
dictus romane ecc̃ie · lxxix · claret ·

CXXVI ·

¶ De ſancto vigilio antiſiodorẽſi ep̃o · & d̃ q̃paꝫ
peſtilẽtia · ¶ Ex geſtis eius ·

Huius benedicti tẽpibus ſanctus vigiliꝰ
genere nobilis & ſãctitate p̃clarꝰ ĩ anti
ſiodorẽſi ep̃atu ſedit ãniſ · xxv · Hic ecc̃iaꝫ
btẽ marie extra muros antiſiod̃ · d̃ ꝓprio edificauit

& in ea ꝯuentū moachoꝝ conſtituit· Ibidē etiā hoſpitale paupm qḋ domus dei dicitur collocauit· & poſſeſſioibus infinitis ecciam cumulauit· Hic aūt ꝓpē ſanctitatē ſuam inimicis iuſticie odioſus· & a warchone ſeneſcallo regiſ francie ī cotia ſilua ꝓpe ꝯpendiū occiſꝰ ē· Qui waracho ſucceſſerat ī eodē ꝑncipatu ebroino· q̄ ſibi ſcm̄ leodegariuꝫ occidit· Cū aūt ſcūs vigiliꝰ ꝺ cōpendio ad ꝓpriā veberet̄ vrbē delatꝰ eſt ꝑ vrbē ſenonicā· Cūqꝫ trāſirꝫ ante q̄ndā domū in q̄ rei vincti cathenis tenebant̄· ſubito ruptis cathenis ꝺ carcere exierunt· et bt̄i vigilij exeqas celebrātes· & cathenas ſuas ad ecciam bt̄e marie quā ipe ꝯſtruxerat deferētes· ſe & poſteros ſuos in ꝑpetuū beato vigilio cōmiſerūt· ¶ Hugo vbi ſupra· Hac tēpeſtate luna eclipſim paſſa ē ꝑ ī ditōeꝫ octauā ſolqꝫ defecit hora diei q̄ſi· xv· noñ· maij· Et eodē āno ſubſecuta ē g̃uiſſima peſtiſ tribꝰ mēſibus· iulio ſcꝫ & auguſto et ſeptēbri· fuitqꝫ rome mortalitas magna· hec quoqꝫ peſtilētia ciuiū· adeo deꝑplata ē· vt ciuibꝰ ꝑ iuga montiuꝫ fugiētibus ītra p̄fatā vrbē herbe naſcerent̄ atqꝫ frutecta Tunc etiā viſibiliter multis duo appuerūt angeli bonꝰ & malignꝰ· ꝑgentes ꝑ ciuitatē quorum maligꝰ angelꝰ venabulū manu ferebat· q̄ quotiēs ꝺ venabulo illo hoſtiū cuiuſqꝫ domꝰ boni āgeli iuſſu ꝑcuſſiſſet· tot de eadē domo ſeq̄nti die hoīm cadauera trahebant̄· ſed q̄buſdā viris in eadē vrbe ꝑ reuelatōem dictū eſt· ꝙ non ꝑ̄us peſtis ipa quiſceret· ꝙ̄ ī baſilica beati petri apl̄i q̄ ad vincula dicit̄· ſancti ſebaſtiani martiris altare conſtrueret̄· Fcm̄qꝫ eſt ita· Nā delatis ab vrbe romana bt̄i ſebaſtiaī martiris reliquijs· mox vt ī iam dcā baſilica cōſtitū ē ipiꝰ altare· peſtis illa q̄euit· Floruit et ꝑ idē tēpus euthbertꝰ venerabil' archiep̄s eccie lidiſfardēſis· q̄ nunc londrēſis dicit̄· cuiꝰ corpus poſt annos xj· effoſſū· cū ueſte q̄ tegebat̄ īuentū ē incorruptū

CXXVII ¶ De ipio iuſtiniani ſecūdi & de

Mortuo deniqꝫ apḋ vrbē ¶ ſergio papa regiā ꝯſtātino orthodoxo auguſto filiꝰ eiꝰ iuſtinianꝰ ſuccedēs impauit ānis· x· Hic cū eſſꝫ q̄ſi annoꝝ· xvj· temeritate vſus puerili pacē quā pater eꝰ cū abymelech arabū ꝑncipe fixerat ſoluit· pacē cū bulgaribꝰ nexā ꝑturbans & ea q̄ a patre ſuo ordinaliter fuerunt facta· Remouit etiā a mari mardaitarū· id ē piratarū exercitū quo impium eiꝰ ab impetu arabum tuebat̄· quibꝰ repſſis pace & quiete eſt potitꝰ arabū ꝑncipatꝰ vſqꝫ in p̄ſentē diem· Et extūc liberiꝰ barbari romam ꝺpopulare ceperūt· Cōſtituit ꝑterea ſtephanū perſam ſacellariū ſuum virū crudelem & peſſimuꝫ· q̄ plures reipublice ꝑncipes grauiter affligebat· quiqꝫ etiā matrem eiuſdē auguſti anaſtaſiā abſente eo p̄ſumpſit habenis more pueri flagellare· q̄ res maxime fecit eū exoſum cūctis ꝑncipibꝰ & domeſticis ſuis· ¶ Sigibertus· Sūpſit aūt iuſtinianꝰ imperiū āno dn̄i· dc· lxxxvij· mūdi· .ſ· q̄rtimilleſiō· dcl· Huiꝰ āno ſecūdo ſergiꝰ romaē eccie p̄ſulꝫ· lxxxij ¶ Helinādus Hic ſergiꝰ in ſacrario ſācti petri īuenit capſam argenteā ī loco obſcuriſſiō mlt'e āno ſitatis· ita vt argentea nō appꝫ· deo ſibi reuelāte in qua ſigillū erat expreſſū· & in ſigillo plumariuꝫ oloſericum ſuppoſituꝫ· qḋ & ſtauraci dicit̄· Quo ablato· inuenit crucem diuerſis lapidibus precioſis ornatā· de q̄ tractis quattuor petalis in quibus gēme clauſe erant mire magnitudīs· ineffabilem portōem ligni dn̄ici inuenit interiꝰ repoſitam qḋ lignū ī die exaltacōis ſācte crucis adoratur· & oſculat̄ ab omi ꝑpl'o Hic conſtituit vt hora confractōis dn̄ici corpis agnus dei a clero & ꝑpl'o decantetur· Corpuſ primi leonis pape diuina reuelatōne trāſpoſuit· ¶ Sigibertus· Anno iuſtiniani q̄rto· ſanctus andoenꝰ rothomagēſis epiſcopus ſāctuſ amatus & theodorꝰ angloꝝ archiep̄us obierunt ¶ Actor· Huic ſancto andoeno ſucceſſit ſanctꝰ auſbertꝰ· cuius vitam ſupra poſuimus·

CXXVIII ¶ De ſancto leufredo abbate ¶ Ex geſtis eius·

Hvius aūt ſancti auſberti tempibus claruit ſanctus leufredus· q̄ pago ebrioceſi exortus· ꝑentibꝰ chriſtianis nobilibus vanā mundi gl'iam deſpiciens· ab adoleſcētia nudꝰ chriſtū paupꝫ ſecutus eſt· Cunqꝫ ꝓpe ebroicas in q̄dam cellula moraretur· deſiderius ebroicenſis ep̄uſ audita eius fama· quia plures ab ipō lumīe veritatis accenſi· vitaꝫ apoſtolicā ſectarent̄· zelo ſuperatus inuidie ꝙ in dyoceſi talia agere p̄ſumpſiſſet· q̄dam die conſcenſo equo aſſumptis officialibꝰ ſuiſ ad cellam viri dei ꝑrexit· eumqꝫ iniuria verborum exacerbauit Sed cū ad hoc immobil' ꝑmanerꝫ ep̄s magis exagitatꝰ furore iuſſit eū in equū leuari· cū apud ſe vir dei decreuiſſꝫ ne unq̄ꝫ equum aſcenderet Cum igit̄ epiſcopꝰ eum ad ciuitatē perducerꝫ vt illic in eū quecunqꝫ vellet liberiꝰ exerceret· ſubito equꝰ cui vir dei īſedebat ī terrā concidit & oīa viſcera eius dirupta ſūt· Mirantibus cūctis ep̄us ad genua ſancti prouolutꝰ· veniam poſtulauit· & ille placidie oēm iniuriā remiſit· Pontifex autem cū ſūmo honore eum ad cellulam ſuā redire fecit· vbi poſtea multis annis & verbo fidei & miracul' claruit· cetūqꝫ moāchoꝝ diutina pace rexit· quos ipe dn̄o exēplis & monitis ſalutaribus acquiſiuit· horū vnus nomīe giſelhardꝰ aliq̄n̄do tanta demonis malicia ꝑcuſſus eſt· vt ſubito animā exalare ſe crederꝫ· Quo vir dei ꝑcepto· oratōne fuſa pro eo· bn̄dixit ei· p̄cipiēs vt ieiunijs deuotꝰ eſſꝫ· poſt hō baculū quē manibꝰ geſtabat tradidit ei dicēs· Cōſtans eſto fili· non morieris modo· Statiqꝫ ſanatꝰ ē· Alio tēpe noctu cum ignis flama caſu validiſſime ꝑ oīa moāſterij habitacula cremādo ꝑuolaret· repēte vir dei manꝰ ad celū leuauit· oīpotentē inuocans· vt ipſe flamaꝝ vires confringerꝫ· q̄ fornacem nabuchodonoſor adūſus tres pueros nihil valere fecit· Oratōe cōpleta· tāto impio ipetū ignis coercuit· vt nihil vlteriꝰ contingē poſſꝫ· ſed tota violētia vētorū in vnū conglobata quaſi inūdatōe ymbriū in ſemetipſo emarcuit· tandē vitam in pace finiens ad dn̄m migrauit· Sigibertus· Anno iuſtiniani· v· theodericꝰ rex francoꝝ cum berchario & pipino congreſſus vicit̄· bercharíꝰ a ſuis ꝑimitur· theodericus rex a pipino capit̄· Pipinꝰ ſibi neuſtriā ſbiugat· & ſub theoderico ſolꝰ toti r̄gno pricipādo ſtatum reꝝ meliorat· Sanctum quoqꝫ lambertū ī traiectēſi preſulatu locat· Sanctus remaclꝰ obijt· Anno· vj· willebrordus cū ſocijs· xij· veniēs ab anglia· ſāctitate clarꝫ in gallia· Sanctꝰ wādregiſilꝰ q̄ & vuādo auſegiſi maioris domꝰ ex walchiſo fratre nepos· hoc tēpe claruit q̄ cenobia fiſcanū & fontanellā deo ꝯſtruxerat CXXIX·

¶ De ſācto wādregiſilo abbate ¶ Ex geſtis eiꝰ

Hic ſāctꝰ wādregiſilꝰ in verdun̄· regione ortꝰ ē· nobilibꝰ & religioſis ꝑentibus cuiꝰ pater fuit walchiſus pipini frācorū ꝑncipis filiꝰ· h̄ ī adoleſcētia ſb̄ rege dagoberto militaribus geſtis & aulicis diſciplinis nobiliter

educatꝰ creſcẽtibꝰ ſcẽ vite moribꝰ · ab eodẽ palatij comes ẽ ↄſtitutꝰ · Qui cũ pietatis ſtudio ſuſceptũ officiũ exercebat · mẽte ſemp̲ celeſtia tractans liber ad arguend̄ · huil' ad obediend̄ · in fide firmus ĩ bonis op̲ibꝰ ꝓmptꝰ · in ſermone veriſſimꝰ · in iudicio iuſtꝰ · ĩ ↄſilio ꝓuidus · ĩ caritate p̄clarꝰ · Deniq̃ꝫ parentũ hortatu licꝫ inuitꝰ · q̄ndã puellã nobiliſſimã ſibi deſpõdit · ſꝫ caſtas nuptias celebrãs · ei virginitatẽ ſeruare ſuaſit · & illa cõſenſit · factuſq̃ꝫ ex vtraq̃ꝫ p̲te ſaluberrimꝰ caſtitatis ↄfeſſus · Nã & ille clericatꝰ habitũ ſũpſit · & illam velo pie religiõis optã ſcimonialiũ moñaſterio tradidit · Verꝫ cũꝫ adhuc in habitu layco degẽs iter carp̲et · ſuoꝝ ſtipatus obſeq̃ijs · q̃buſdã barbaris iniurioſe ĩ eũ irruẽtibus · ip̄e oratõem ꝓ gladio ſũpſit · ſtatiq̃ꝫ ita ſtetit imobil' p̲uoꝝ t̃ba vt ꝓpiꝰ accedere n̄ valerꝫ xp̄i ſcꝫ virtute retẽta · deniq̃ꝫ relictis oĩbus ad moñaſticam ſe vitã trãſtulit · & p̄mũ in loco q̄ d̄r mõs falconis cũ ſcõ viro balthfrido hitauit At p̄fatꝰ rex nitebat̃ ei ↄſultu ſuoꝝ moleſtiã ĩferre · ꝓ eo q̄ ſine p̲miſſu eiꝰ habitu mutato · ſe religiõi moñaſtice mãcipaſſꝫ · A quo accerſiri iuſſꝰ · cũ ad edes regias ꝓperarꝫ · ante palatij fores offẽdit ſubito q̄ndã pauperculũ cũ vehiculo q̄d ei ſola domꝰ erat luto demerſum · Cũq̃ꝫ om̄es miſerũ p̄terirent · aut etiã aliqui ↄp̄merent · vir ſcũs de equo cui inſidebat cum grauitate deſcẽdit · & paup̲i manũ porrigẽs · eum de luto ſiml' cum plauſtro leuauit Extẽplo celitus niueo indutꝰ amictu · ãgelus affuit · Qui & veſtẽꝫ illiꝰ diligẽter emundãs · candidiorẽ q̄ ante fuerat reddidit · Pꝰ hoc dño famulũ ſuũ ꝓtegẽte · p̄cepit rex vt ei nemo infeſtus exiſteret · ſed ꝓpoſiti ſui obſeruantiã nullo reſiſtẽte ſeruarꝫ · Sicq̃ꝫ ſecurus ad habitatõis delecte locũ rediijt · CXXX ¶ Iterum de ↄuerſatõne & miraculis eiuſdem .

Sed non m̄ltopoſt occaſione q̄daꝫ loco relicto · in eliſgãgium territoriũ migrauit vbi & moñaſteriũ in poſſeſſiõe ꝓpa ↄſtruxit · Vbi etiã ſi diuĩs vacantẽ laudibꝰ ſomnꝰ cõp̄meret · nudis pedibꝰ & ſimplici veſte ↄtẽtus · ſup̲ humũ ſtãs flexis poplicibꝰ orabat Q̄d cernẽs diabolus · p̲l'imas ei inq̃etudĩes & uiſibiliter & per ſoporẽ ſepiꝰ ingerebat · ita vt in effigies beſtiarũ volucrũ vel' ſerpentiũ ſe illudẽdo trãſformarꝫ · & eius aſpectibꝰ ſe terribilẽ p̄ñtaret · At ille p̲ ſcẽ crucis vexillũ & rigoris abſtinentiã & iugẽ oratõeꝫ viriliter eiꝰ conatꝰ irritabat · Cũ aũt q̄daꝫ nocte vltra ſolitũ dormiuiſſꝫ · affuit hoſtis & illudẽs ait · Vigilãtior te extiti hac nocte · At ille · Nõ dubito inq̃t · ad ruinã alioꝝ & cumulũ damnatõis tue · p̲uigilẽꝫ te vbiq̃ꝫ forẽ · ſꝫ domabit̃ caro · q̄ ad hanc me ĩpulit corporis ĩertiã · Exurgens igit̃ a deſidia ſõni cum eẽt hyemis aſ̄pitas ſub diuo ĩ medio niuiũ & glacierũ flẽs & lõga ſuſpiria trahẽs · dño deuotiſſime pſallebat · ſꝫ & ita ieiunijs incũbebat vt ĩ tota hebdomada excepta p̄ma & q̄nta ſabbati eſcaꝫ mĩme ſumerꝫ · deniq̃ꝫ in viſu admoitꝰ · vt occidẽtalia gallie loca reuiſerꝫ · rothomagũ p̲uenit · queꝫ ſcũs andoenus reuerẽter ſuſcepit · & licꝫ nimis reluctãteꝫ ſubdyaconũ · deĩde leuitã ordĩauit · poſt hᵒ etiaꝫ in ſacerdotẽ p̲ btm audomarꝝ taruẽne põtificeꝫ fecit ↄſecrari · Sꝫ dũ vir ſcũs diſtrictioreꝫ vitã ducẽ cupiẽs · heremi ſecreta plĩmũ ambirꝫ · ↄtigit vt largiẽte erchinoaldo p̄fecto ĩmodicaꝫ ſoli p̲tem accip̲et qᵒ fõtanelle cenobiũ cũ nepote ſuo godone vt rudis habitatoꝝ ↄſtruerꝫ · Itaq̃ꝫ & moñachos ↄſtituit ĩ cellul' q̄ diuis ĩſiſterẽt ſeruitijs · ibi cũ alimẽta pẽitus deſſẽt cellerariꝰ ei hᵒ patefecit · & ille ĩ deo ↄfidere p̲ſuaſit · Itaq̃ꝫ monuit diuĩa pietas bathildem r̃ginã p̲ viſũ · vt famulo xp̄i ĩ heremo ↄſiſtẽti neceſſaria miſtraret · q̄ expgefacta · onerata vehicula ſeruo dei direxit · Et ille deo grãs egit · xc · etatis ãnũ p̄clare excedens ita virilis extabat vt in labore manuũ p̄ire iuuenes videret̃ · Profecto notũ eſt illũ crebro p̄dixiſſe ventura · CXXXI ¶ De trãſitu eius & miracul' ſeq̃ntibus ·

Tandẽ in vltio ſenio ↄſtitutus dño crebro ſupplicabat · vt eũ d̄ hac ↄualle ploratõis erip̲et · & ſuis ↄſpectibꝰ app̲ere faceret · Qui p̄ces eiꝰ exaudiẽs · egritudinẽ ei ĩmiſit · & tribus diebꝰ totidẽq̃ꝫ noctibus in exceſſu mẽtis rapto ianuam celi ap̲tam mõſtrauit · at hoſtis inuidus horã remuneratõis eiꝰ inſtare conſpiciẽs · cructus aſtãs pauores ei m̄ltiformes ingerẽ nitebat̃ · quem in tali agone ↄſtitutũ · audierũt circũſtãtes fratres dicentẽ ſe fõte lauacri tinctũ · demonẽq̃ꝫ ſe ĩpediẽtem diuĩtus fugatũ · deniq̃ꝫ ſigno crucis ſe muniẽs xj · kl' · augꝰ · ſpiritũ celo reddidit · & eadẽ hora ſuauiſſima cãtilena celeſtis a quodã diſcipl'oꝝ eius audita fuit · Interfuit ãt eiꝰ trãſitui ſcũs andoenus · Sepultuſq̃ꝫ fuit in eccĩa ſãcti pauli annis · xl · Sanctus vero p̄ſul auſberꝰ · ãnis · xj · Sãctus vero põtifex wlfrãnus ãnis ferme · ix · q̄ poſt mod̄ anno ſcꝫ dñi · dc · lxxxiiij · tranſlati ſunt ide ĩ eccĩaꝫ bt̄i petri Tunc ap̲tis eoꝝ tumulis cũ hymnoꝝ laudibꝰ ineffabilis ex eis odor fragrãtie ꝓdijt Ita v̄o integri ab oĩ corruptõe cũ veſtimentis q̄bꝰ induti fuerãt ſunt rep̲ti · q̄ſi eodem die fuiſſent traditi ſepulture Dies ergo trãſlatõis ſacre ↄſtituta eſt p̄die kl' · ap̄l' Poſt obitũ quoq̃ꝫ ſcũs wãdregiſilus multis miraculis claruit · Nã cum q̄dam mulier ĩ feſtiuitate eiꝰ in pago caletẽſi · villa cãpana vicinis ꝓhibentibus textrinũ opus agerꝫ · & corde tumido ĩcrepatões eoꝝ ꝓ nihilo duceret · ſiq̄dẽ ea die terre illius ꝓp̲l'i eccĩaꝫ adeũt · & diuĩs laudibꝰ vacant · ilico manus eiꝰ q̄ t̃mã auſu temerario p̲ telã ducebat obriguit · tramaq̃ꝫ medio palme ĩheſit · ita vt articulorum vngues in medio palme figerent̃ · & auelli nullatenꝰ poſſent · Hac ſãcti virtute correpta p̲rexit · & cũꝫ aſpexiſſꝫ baſilicã in q̄ ſãcti mẽbra requieſcunt eiuſq̃ꝫ pia ſuffragia depoſceret · ab eiꝰ mãu trama cecidit · Cũ aũt rex karolꝰ germaniã & ſaxonũ gẽtiliũ terrã bell'ãdo domaret · q̄dã moñaſterij fõtanelle miles noĩe ſigenãdꝰ · dũ cũ ceteris militibꝰ eorũdẽ gẽtiliũ opes vaſtaret · ab eiſdẽ ↄp̄henſus eſt Cũq̃ꝫ duceret̃ ad locũ quo decollãdus erat · & patroni ſui ſãcti wãdregiſili crebro ſuffragia depoſcerꝫ · q̄dam noĩe albo ex ip̄o ſaxonũ ꝓp̲l'o diligenter exq̃rere cepit · cur tã creberrime wãdregiſilũ noĩaret · Cui ille r̄ndit · q̄a in veritate eiꝰ famulus ſũ · & credo me ĩteruẽtu eiꝰ ſãctitatis a p̲iculo p̄ñtis liberari diſcriminis At ille · Hac inquit nocte ip̄a wandregiſilus mihi aſtitit · monẽs vt nihil tibi mali inferrẽ · ſꝫ cũꝫ pace te potius ad tuos redire p̲mitterem · q̄d ſi aliter facerem · cõtra meã patrarem ſalutẽ · Idcirco illeſum te abire p̲mitto · Abſolutũ igit̃ a vincul' & veſtibꝰ indutum · armiſq̃ꝫ munitũ · ad caſtra remiſit chriſtianorũ · Ip̄e quoq̃ꝫ albo ſaxonici generis · regi poſtea obſes datꝰ · & ad fontanellã p̲ductꝰ cre[d]ẽs ĩ noĩe trinitatis ſãcte baptizatꝰ ẽ · CXXXII ¶ De fine imp̲ij iuſtiniani ¶ Sigibertus

Anno iuſtiniani · vii · eualdꝰ albus & eualdus niger preſbiteri veniẽtes ab anglia martirizat̃ ĩ gallia & iuſſu pipini ſepeliũt̃

ĩn agripinẽſi colonia· Anno ·viij · pipinꝰ rathbod
ducẽ friſonū bello vincit· & willebrordū genti illi
ad p̃dicādū dirigit· Kyliani wirtzburgẽſ epi diſci-
pulus arnual· adamanꝰ abbas· adelinꝰ & wifriduſ
epi clarent in gallia· Anno ·ix· iuſtinianuſ impator
ſcām ſextā ſinodū infirmare nitit̃· & ſergiū papa;
ĩ hoc ſibi reſiſtentẽ eccia; deturbare fruſtra molit̃
Defectio ſol' fcā eſt hora diei ·iij· ita vt q̄da; ſtelle
clare parerẽt· Anno decio leo patriciꝰ iuſtinianu;
regno p̄uat eūq; naſo & lingua trūcatū ĩ exilio re-
legat. ¶ Hugo vbi ſup̃· Inſurrexit ergo aduerſus
eū leoncius patricius· ꝯſpirāte ſecū gallinico pria r
cha. & carcerib ꝰ reſeratis ſolutiſq; multis retruſ
qr ·vj· vel· viij· ānis in vincul' fuerant· quoꝝ plures
milites erāt cū eis exiuit in foru;· Moxq; iuſtinia
nu; naribꝰ āputatis· apud cerſonā exilio relegauit
deinde p̄fatoꝝ armiſ munitꝰ viroꝝ auguſtalẽ arri
puit dignitatẽ· ¶ Sigibertus· Eodem āno beda ve
nerabilis p̄ſbiter & moāchꝰ clarens in anglia ·xxx·
etatis annū agit· & reliquū tempus vite· legendo
tractādo & exponẽdo ſacrā ſcripturā vtiliter exe
git CXXXIII· ¶ De beda venerabili p̄ſbite
ro & ſcriptis eiꝰ· ¶ Guilhermus malmeſberiẽſis·

Hic ĩ extremo natꝰ orbis āgulo· doctrĩe
chorуſco oēs terras pſtrixit· Anno vite
ſue ·xix· dyaconus fcūs eſt· ·xxx· p̄ſbiter
ex quo vſq; ad ·lix· aut docere aut ſcribere ñ deſti
tit· trigitaſex· volumina edidit q̄ in ·lxx· & ·viij· li
bros diuiſit· Ferunt eū romā iuiſſe vt libros ſuos
vel eccIaſtice doctrĩe ꝯuenire p̄ſens aſſerer;· vel ſi
reſultarẽt· apoſtolico nutu corrigeret· cū tñ rome
fuiſſe ſolide non affirmo· ſed tñ ipm inuitatu; illuc
haud dubie ꝓnuncio a papa ſergio· Extat em̃ eius
epiſtola ad abbatẽ hedecelfridu; in q̄ inter cetera
ſcriptū ẽ ſic· Hortamur deo dilecta; religioſitatis
tue bonitatẽ· vt qr exortis quibuſdā eccIaſticaru;
cauſaꝝ non ſine examinatōe lōgius innoteſcendis·
opus nobis ſūt ad ꝯferẽdū arte literature imbuti·
ſic̃ dec; deo deuotū auxiliatorẽ ſācte matris eccie
vniuerſalis· obedientẽ deuotō; huic noſtre adhor
tatōi non deſiſtas accōmodare· ſed abſq; aliq̄ r̃mo
ratōe religioſū famulū dei bedam venerabil' mona
ſterij tui p̄ſbiteꝝ· ad limĩa apoſtoloꝝ p̄ncipū dño
rum meorū petri & pauli· amatoꝝ tuorum & ꝓte
ctorum ad noſtre mediocritatis conſpectū ñ mo
reris dirigere· Quem fauẽte dño ſanctis tuis p̄ci
bus nō diffidas ꝓſpere ad te redire· pacta p̄miſſo
ru; capituloꝝ cū auxilio dei deſiderata ſolennita
te· erit em̃ vt credimus cunctis credẽtibus ꝓfutu
rum· quidquid eccleſie generali claruerit ꝑ eiꝰ p̄n
tiam impertitum· Ita tam celebris erat fama· vt in q̄
ſtionibus enodandis indigeret eo ſublimitas roma
na· incurioſe fuit· ſed dulcis eloq̄ntie. ¶ Actor·
Scripſit aūt beda ea que ſubiecta ſunt· Sup̃ geñ·
l'·j· De tabernaculo moyſi· l'·iij· Sup̃ ſamuelem· li·
iiij· De tẽplo ſalomonis· l'·j· Sup̃ eſdrā & neemia;
li·iij· Sup̃ thobiam· l'·j· Sup̃ pſalmos· l'·j· Super
parabolas ſalomonis· li· ¶ Sup̃ canticacanticorū
li·v· ſup̃ marcū l'·iiij· ſup̃ lucam· li· · ſup̃ epiſtolas
canoĩcaſ· l'·vij· ſup̃ actꝰ apoſtoloꝝ· li·j· ſup̃ apoca
lipſim li· · de q̄ſtioĩbus libri regū ad notelmū li·j
de locis ſanctis li·i· ſcripſit etiā de tẽpibus & d̃ lu
na & multa alia· CXXXIIII ¶ De impio leo
nis patricij· Sigibertus·

Leo igit̃ patricius ſūpſit iperiu; āno dñi
dc·xcvij· mūdi ſc; q̄rtimilleſimo· dc·lx· et
impauit ānis duobus· Huiꝰ anno p̄mo

willebrordus a ſergio papa clemẽs agnominatus·
& ad p̄dicandū gentibus friſonum epus' ꝯſecratꝰ
ex dono pipini p̄ncipis ſedem epalem ſtatuit in lo
co wltraburch dicto· q̄ nūc wltraiectu; dicit̃ a
nomĩe gẽtis vultaꝝ & traiecto compoſitū · quaſi
vultarū opidū Nam traiectū lingua gallica opid̃
dicit̃· Apud wirtzburg caſtrū oſtrofrancie ſāctꝰ
kylianus cū diſcipulis ſuiſ colomāno & tholoman
no clam martirizatur· & a geilana vxore gothberti
principis wirtzburgenſiū que timebat ſepari a vi
ro ſuo· arguente eum kyliano ꝙ eam vxore; quon
dā fratris eius· etia; ipẽ vxorem haberet· Quorum
mors cū diu omẽs lateret· geilana & ꝑcuſſoribus
a demonio arreptis· eorū confeſſione diuulgata ẽ
Anno ſeq̄nti· ſanctus vrſmarus ꝑ interuentū bil
dulphi p̄ncipis· lobienſe cenobiū a pipino pricipe
regendū ſuſcepit· Sinodus acquileie facta quita;
vniuerſalem ſinodū a iuſtiniano impatore & vigi
lio papa conſtātinopoli celebratam ſuſcipere diffi
dit· quā ſergiꝰ papa ſalubriter redarguit· & ad cō
cordia; reducit· Sancta berga mater pipini ad do
minum tranſiit ¶ Hugo vbi ſupra· Porro arabeſ
affricam infeſtabāt· contra quos direxit leoncius
impator iohannẽ patriciū cum ſtolo copioſo Qui
cum carthaginẽ peruẽiſſet· arabes in fugam cōuer
tit· & ibidẽ hyemauit· deinde vero ad impatorem
regreſſus eſt· volẽs maiorẽ ab eo depoſcere ſtolu;
ſed exercitus qui in affrica remanſerat. abſente io
hanne patricio· elegit quendam abſimarum· quem
& vocauit tiberiū & creauit illum ĩpatorem· abſi
marus aūt ſtolo ſumpto qui ſecu; erat· nauigauit
ad vrbem· & ſine mora introiuit in ea per murum
blachernā· & apprehendẽs leonciū exilio relegauit
¶ Sigibertus· Eodẽ anno ſcūs lambertꝰ pipinu;
principem increpare auſus· ꝙ pelicẽ alpiadem ple
ctrude legitime vxori ſue ſupduxerit· a dodōe fra
tre ipſius alpiadis leodij martirizat̃· & traiecti tu
mulatur· eiq; ſanctus hucbertus epus ſurrogat̃·
CXXXV ¶ De ſācta paſſioẽ ſācti lamberti
traiectenſis epi & de ſancto cuthberto·
¶ Ex geſtis eius

Hic lābertus ex pentibus nobilibꝰ & diui
tibus natus· & appᵐe literis eruditus
ita ꝓ ſanctitate ſua ab omibus amabat̃·
vt traiectẽſi eccleſie poſt theodardu; magiſtrum
ſuum· ꝓmoueri in epm mereret̃. Cū aūt childericꝰ
rex qui eū promouerat & ſecum habẽs p̄ omibus
epis & optimatibus diligebat· ab impijs occiſus
fuiſſet· inuidẽtes ei maligni ſine cauſa deponentes
eum· honore debito priuauerunt· & faramundum
in eius cathedra ſtatuerūt · Lambertus vero cum
duobus pueris quandam abbatiam ingreſſus · &
ibi ꝑ ſeptem annos oportune ꝯuerſatus· quadā no
cte ſurgens ad oratōem· in pauimẽto ꝑ ignorantiā
ſonum fecit· Quo audito· abbas neſciens quis hᵒ
feciſſet ait· Quis hunc ſonum fecit · ſtatim ambu
let ad crucem· Tunc ſanctus lābertus ilico nudis
pedibus ĩ cilicō de lecto exiliens ad crucẽ cucurrit
Ibiq; tādiu ſb̃ niue & glacie fixꝰ ſtetit· donec fra
tribꝰ poſt matutĩas ſe calefacientibus abbas eū ee̅
cognouit· Et audiẽs aquodam fratrū ꝙ ille iuxta
crucẽ diſcalciatus pſiſteret· remiſcẽs precepit fra
tribus· vt illuc ꝓperātes ꝓſtrati corā eo huiliter
peterent vt rediret· Ille v̂o eoꝝ precibus obediẽt̃
r̃greſſꝰ & ab abbate & moāchis cū ſūma huilitate
ſuſceptꝰ petẽtibꝰ veniā nō ſolū clemẽter indulſit

Sꝫ etiã de bono patie eiꝰ ſublimit̃ p̃dicauit · Poſt
vij · aũt ãnos faramũdꝰ expulſus ẽ & ſcus lãbertꝰ
ad p̃ceſ oĩm iubẽte pipino rege ad ſedẽ ꝓpriam cũ
honore ẽ reductꝰ · Cũ aũt ſicut & ãte oĩ ſanctita-
te polleret · & multos etiã gentiliũ verbo et exem
plo ↄuerterꝫ . inſurgẽtes in eũ duo maligni · eum et
ſuos g̃uiter infeſtare ceperũt · Sꝫ amici pontificis
licꝫ multis iniurijs iam opp̃ſſi · eos vt meruerãt oc
ciderũt · ſꝫ dodo ↄſãguineus eoꝝ qui occiſi fuerãt
domeſticus pipini regis audita nece ſuoꝝ in ſcm̃
voluit vĩdicaẽ lãbertũ · Et cũ armato exercitu leo
dium intrãs · domũ epĩ ſic obſedit · qḋ puer domꝰ
foris veniẽs · viro dei q̃ tota nocte in oratõe vigi-
lauerat · obſeſſaꝫ domũ ab hoſtibus nunciauit · At
ip̃e fidens in dño vt eos expugnarꝫ mucronẽ arri
puit · Sꝫ ſtatĩ ad ſe rediẽs · gladium de manũ ꝓiecit
melius iudicãs vt pſiſtẽdo & moriẽdo vinceret · q̃
ut ſacratas manꝰ ĩ impioꝝ ſãguĩe macularꝫ · Hoc
eĩ cogitãte · multi p̃ pietes lanceis fixis ingreſſi ſũt
ſꝫ duo nepotes epĩ eos arreptis fuſtibꝰ verberan-
tes refugẽ ↄpulerunt · Tũc vir dei ſuos admonuit
vt peccata ſua ↄfiterenẽ · & p̃ eoꝝ peĩtencia incen
diũ patiẽter ſufferrẽt qḋ hoſtes eis & domui mi
nabãt · Sic ergo ĩ dño ↄfortati · ſanctũ lãbertũ vt
oraret ſicut cepat rogauerũt · Et mox in oratõe cũ
lacrimis in modũ crucis ꝓſtratum · irruẽtes impij
directo iaculo ꝑemerũt · & ſic eis deſcendentibus
pauci ex eiꝰ famul' euadentes · corpus eiꝰ occulto
nauigio ad pontificalẽ eccĩaꝫ ꝑduxerunt · ibiqꝫ cũ
magna totius ciuitatis triſticia cõpletis officijs · ĩ
ſepulcro ꝓpter hoſtes velociter poſuerũt · ¶ He
linãdus . Ho tp̃e dicit beda ſcm̃ cuthbertũ poſt obi
tum ſuũ incorruptũ fuiſſe · hoc modo loquẽs in li-
bro de tẽpibus · Reuerẽdiſſimus eccĩe lindipharnẽ
ſis ĩ britãnia ex anachorita ãtiſtes cuthbertꝰ totã
ab infãtia vſqꝫ ad ſenium vitam miraculorũ ſigñs ĩ
clitam duxit · cuius corpꝰ humatũ poſt ãnos · xi ·
incorruptũ · quaſi eadẽ hora defunctũ · ſimul cum
veſte q̃ tegebaẽ inuentũ eſt · Qḋ in libro de vita et
virtutibꝰ eius · ꝓſa nup̃ & exametris verſibꝰ ante
aliquot ãnos ipſi ſignauimꝰ · CXXXVI
¶ De impio abſimari qui & tyberius & interitu
eius · ¶ Sigibertus ·

Abſimarꝰ igiẽ q̃ & tyberiꝰ leone ſcꝫ ab im
perio pulſo · eiqꝫ naſo abſciſo & in cuſto-
dia retruſo · ĩpauit ãnis · vij · Cepit aũt an
no dñi · dc · xcix · mũdi v̾o · ſ · q̃rtimilleſimo · dc · lxij ·
huiꝰ ãno p̃° dodo ĩterfector ſãcti lãberti peſſimo
lãguore cruciaẽ · a vermibus ↄſumiẽ · & ob ĩtolerã
tiã fetoris ĩ moſam fluuiũ demergitur · oẽſqꝫ huiꝰ
culpe ↄplices ĩfra ãnũ diuitus puniũẽ · ꝑcuſſor v̾o
ſãcti martiris fratri ſuo cõgreſſus alter ab altero
ꝑimiẽ · ¶ Hugo vbi ſup̃ · Porro ĩꝑante abſimaro
iuſtinianꝰ degẽs ĩ cerſona · cepit maĩfeſte ꝓpl'o q̃
eẽt iterũ ſuũ reſũpturus impiũ p̃dicaẽ · Qua õ re
loci accole auguſti zelo ꝑmoti · ꝓpẽ opinionẽ hmõi
ꝑabant eũ q̃ſi regis ĩſidiatorẽ interficẽ · vl' ↄp̃hẽſuꝫ
ad eũ dirigere · ſꝫ cũ hoc idẽ iuſtinianꝰ ſenſiſſet fu
git · & thurcoꝝ chagano ſe p̃ñtauit . Chaganꝰ aũt
eũ cũ honoẽ ſuſcepit & t̃didit ei vxorẽ germanaꝫ
ſuã · Inde etiã nauigauit ad terbellũ bulgarie regẽ
q̃ et ip̃e auxiliũ tulit · & ſuo eũ ĩꝑio reſtituit ¶ Si
gibertꝰ · Iuſtinianꝰ igiẽ auxilio trebell' bulgaroruꝫ
regis ĩꝑiũ recepit · leonẽqꝫ & tyberiũ vſurpatores
ĩꝑij ĩ medio circi iugulat · callinicũ p̃riarchã exce-
catũ exiliat · & tantã ĩ aduerſarios vltõꝫ exercet ·
vt quotiẽs a naſo ſibi exciſo defluentem reumatis
guttã detergerꝫ pene totiẽs aliquã ex hijs q̃ cõtra
eum ↄſpirauerũt iugulari p̃cipet · CXXXVII
¶ De iterato ĩꝑio iuſtiniani & eius nece ·

Reſũpſit igiẽ iuſtinianꝰ impium ãno dñi
dcc · vj · mũdi ſcꝫ quartimilleſimo · dc · lxix
& impauit ãnis . vij · Hic pacẽ cũ bulga
ribus fcã m ſoluit ãno imꝑij ſui · iij · eiſqꝫ ↄgreſſus
vix euaſit · Anno ſeq̃nti childeberto monarchiam
regni frãcoꝝ tenente · archangelus michael appa-
rẽs authberto abrincatẽſi epiſcopo · monuit ſemel
& iterum vt in loco maris q̃ ꝓpter eminentiaꝫ ſui
tumba vocaẽ · fũdaret eccĩam in memoriã ſui vo-
lentis talẽ veneratõꝫ exhiberi ſibi ĩ pelago q̃l' exhi
betur ĩ mõte gargano · interĩ thaurꝰ a latrone fur
tim captus in loco illo religaẽ · Vñ epus tercio ad
monitꝰ · vt ĩ eo loco fũdamentũ iacerꝫ · vbi thauꝝ
religatũ inuenirꝫ · & ſic eũ terram pedibꝰ ꝓtriuiſſe
viderꝫ · ſic eccĩe ambitũ duceret · eccĩam in honore
ſãcti archãgeli ↄſtituit · Et ex eo tẽpe ſicut in mõ
te gargano · ita & in illo loco q̃ modo dr̃ in ꝑiculo
maris veneratõ archãgeli frequẽtari cepit · Adria
nus abbas angloꝝ obijt · Anno ſequẽti iuſtinianꝰ
ĩꝑator fidem orthodoxã amplexꝰ · ↄſtãtinũ papaꝫ
ad ſe ↄſtãtinopoli ĩuitat · eumqꝫ veniẽtẽ & redeũ
tem gloria apoſtolica digna honorat · ſãctus huc
bertus celitus admonitus · corpus ſãcti lamberti
a traiecto leodium cũ magna leodioꝝ gl'ia refert ·
ſedẽqꝫ ep̃alem in eandẽ vrbem tranſfert · Anno ſe
quẽti ſcã oda vxor boggis ducis aquitãnioꝝ ſãcti
tate claret in gallia · q̃ eccĩas dei ſua ditauĩ mu ni-
ficẽtia · & moriẽs in leodicẽſi q̃euit ꝑrochia Hu
go vbi ſup̃ . Porro iuſtinianꝰ ſtatuit cerſonaꝫ vbi
exiliatus degerat euertẽ · & colligẽs omẽs naues
q̃s habere potuit · ſ · dromoteſ · trieres ſcaphaſ · chi
meres · elitres · vſqꝫ ad chelãdria eo deſtinauit · re
cipiẽs oẽs ĩhabitantes ibi ĩterfici · a minore vſqꝫ ad
maximũ · quo cũ ꝑueiſſẽt mauriciꝰ patricius & he
lyas ſpatariꝰ ſm̃ ĩꝑatoris iuſſionẽ oẽs ĩterfecerũt
exceptis ĩfãtibꝰ · Tudoinũ v̾o ciuitatis p̃ncipẽ cuꝫ
alijſ · xl . p̃ncipibꝰ ad ĩꝑatorẽ miſerũt · & alios ſeptẽ
eiuſdẽ vrbis p̃mo res igni ĩ verubꝰ ligneis applicã
tes aſſauerũt · Deĩde iuſtinianꝰ miſit iterum aliuꝫ
ſtolũ mẽſe octobri · p̃cipiẽs vt oẽs pueri q̃ reſerua
ti fuerãt traderenẽ morti · ſꝫ ille ſtolꝰ pene totus
ĩ pelagꝰ ẽ dimerſus · & pierũt ibi hoĩm · lxxiij · mi
lia · q̃bꝰ iuſtinianꝰ agnitis furẽs adhuc mag̃ crude
litate · miſit iterꝝ aliũ ſtolũ iubens arari · & ad paui
mẽtũ illidi totã ciuitatẽ · Qḋ audiẽtes hoĩes illius
ꝓuĩtie aſſũpſerũt philippicũ q̃ illic exulabat & im
peratorẽ creauerũt · deĩde philippicꝰ ↄſtãtinopolĩ
veiens iuſtinianũ auguſtũ et tyberiũ filiũ eiꝰ pĩter
ĩterfecit CXXXVIII ¶ De ĩꝑio pilippici &
eiꝰ exoculatõe ¶ Sigibertus

Philippicꝰ igiẽ q̃ & bardanꝰ iuſtinianum
ĩꝑatorẽ iugulauit · & pꝰ eũ ãnis · ij · regna
uit Cepit ãt ãno dñi · dcc · xiij · mũdi ſcꝫ q̃r
timilleſiõ · dc . lxxvj · Huiꝰ ãno p̃° grunoardꝰ ma
ior domꝰ leodij añ altare ſcĩ lãberti orãs a minga
rio ſatellite rabbodi ducis friſonum ꝑimiẽ & theo
doaldꝰ filiꝰ dragoĩs ab auo ſuo pipino maior do
mꝰ ſtatuiẽ · ſcũs vrſmarꝰ ep̃s & abbas lobiẽſis ce
nobij obijt · eiqꝫ ſcũs huimus ſuccedit · ãno ſeq̃nti
gregorꝰ romaẽ eccĩe · lxxxvii · p̃ſidꝫ · h ↄſtituit vt
tp̃e q̃dragеſime · v · feria ieiuniũ & celebtas miſſaꝝ
fierꝫ ĩ eccĩa qḋ ñ fiebat ãtea petronax ciuis brixia
nus diuio ĩſtictu & gregoriĩ pape aĩatꝰ hortatũ
cenobiũ ſcĩ bñdicti apḋ caſtrꝝ caſſinum nobiliter

reedificauit · & ſb regimīe ſuo mltos ad regularē
ſuiendū deo ꝯgregauit · expletis plꝰ · cx · ānis ex qᵒ
a lōgobardis deſolatuꝫ fuit. Pipinꝰ pnceps obijt
& filiū ſuū ex alpiade karolū tuitidē ſiue martelluꝫ
cognomēto · pncipatꝰ ſui heredē reliqͥt · ¶ Hugo
vbi ſupra. Porro philippicꝰ cū eēt hereticꝰ ꝯſtan
tinopol' · epm exilio relegauit · & poſuit ī eadem ſe
de q̄ndā ſui ſenſꝰ pſeudo monachū noīe iohānem
Ipſe etiā philippicꝰ rome ꝯſtantino pape literas p̄
ui dogmatis deſtinauit · qͣs vir ſcūs cōſilio romani
ppl'i reſpuit · & p̄cepit ne eiꝰ nomē in cartis pone
retur · aut ꝑcuſſura ſolidoꝝ reciperēt · aut ad miſſaꝝ
ſolennia recitarēt. Et dū imperaſſet philippicꝰ vno ā
no & dimidio · inſurrexit cōtra eū anaſtaſiꝰ · q̄ illū
ocul' ꝓuauit · & ab īꝑiali dignitate deponēs eiꝰ ſi
bi vēdicauit imperiū · CXXXIX · ¶ De i
perio anaſtaſij ſecūdi & vita ſācti egidij ¶ Sigi-
bertus ·

Atheniꝰ igitē q̄ & anaſtaſiꝰ
philippicū ꝓuans īꝑio & ocul' īꝑauit an
nis duobꝰ · Cepit aūt anno dn̄i. dcc · xv ·
mūdi ſcꝫ q̄rtimilleſimo · dc · lxxvij · Huiꝰ āno ꝑmo
ſāctus egidiꝰ veiens a grecia ſanctitate claruit in
ꝓuintia · ¶ Ex geſtis eius · Hic egidiꝰ ex regio ge
nere athenienſiū · & xp̄ianis ꝑentibꝰ natꝰ literas
ī īfātia didicit · Quadā die dū ad eccīaꝫ ꝑgerꝫ cui
dam egro ī platea iacēti & elemoſinā poſtulāti · tu
nicā ſuam tribuit · Qua indutꝰ eger · mox ſanitateꝫ
recepit · Poſt hᵒ defūctis ꝑentibꝰ · totū primoniū
ſuū erogans · & mlta miracula faciēs · timens huā
ni fauoris ꝑiculū · ſolus ad litꝰ maris relictis omī
bus clā deuenit · & vidēs alonge nautas in pelago
naufragātes · fcā oratōe tempeſtatē ſedauit · & ap
plicantibꝰ ad ſe nautis · auditoqꝫ ꝙ romā tēderet
grās eius meritis reddiderūt · & qd̄ etiā eū ſponte
& gratis ſecū veherēt ꝓmiſerūt · Cum aūt apud a
relathen veniſſꝫ & biēnio cū ſancto ceſario archie
piſcopo ꝑmāſiſſꝫ. heremū cupiens claꝫ diſceſſit &
cū ſācto vēdemio heremita diu fuit · Vbi dū vter
qꝫ miracul' choruſcarꝫ timēs ne forte ex miraculoꝝ
freq̄ntia ſocij ſui reuerētie diſplicerꝫ · relicto eo in
teriorem heremum penetrauit · & ibi triēnio ſolis
herbaꝝ radicibus & lacte vixit · vbi dū regis armi
geri venarenē ceruā q̄ lacte ſuo egidiū nutriebat
vidētes eā · diſcopulatis canibꝰ inſequūē · a qbꝰ cū
vehemētiꝰ vrgerēt · ad pedes egidij q̄ſi ad refugiuꝫ
cucurrit. & mox canibꝰ ad ſuos redeūtibꝰ nox ſuꝑ
ueniēs inaniter fatigatos domū redire etiā ſecūdo
coegit · Qd̄ rex audiens & eṗus · cū mltitudīe ve
natoꝝ & canum die · ij · in ſaltū ꝯꝑerauit · viſaꝫ cer
uā inſtātiꝰ inſeq̄ntes · vſqꝫ ad locū vbi egidiꝰ mo
rabatur · & directa a quodā ꝯtra ceruā ſagitta · e
gidius ꝓ ea orans ğuiſſime vulnerać · Factaqꝫ cul
tris & mucronibꝰ via · rex & eṗs vidētes moāchū
etate & canicie venerandū · & ceruā ad pedes eiꝰ ia
centē · viſo etiā cruore de corꝑe eiꝰ manāte · nimis
ambo ꝯterriti īterrogabāt · qͥs & vn̄ eēt & cur ī tā
to heremo hītaret · qͥs ve cū tā grauiter vulneraſ
ſet · qͥbus cū ad ſingl'a rn̄diſſꝫ & oblata ſibi īmenſa
munera ꝓ adhibēda ſibi cura nec reſpicē voluiſſet
ſciēs virtutē in īfirmitate ꝑfici · rogauit deū · ne ꝙ
diu viuerꝫ redderēt ꝓ̄ſtine ſanitati · CXL ·
¶ Adhuc de actibꝰ eiuſdē abbatis ſancti ·

Oſt hoc freq̄ntatōe regis & p̄cibus aſſi
duis victus · cenobiū ibi fecit · & regimē
īpiꝰ cenobij moāchorū ſuorū & regis ī
ſtantia licet plurimū renitēdo ſuſcepit · huiuſ ergo
famā rex karolus audiens & ab eo viſitari deſide
rans · impetrato eius aduētu · ab eo reuerēter eſt
exceptus · eūqꝫ interloquēdo rex rogauit · vt ꝓ ſe
dignanter orarꝫ · qͣ quoddā facinꝰ fecerat · qd̄ nul
li vnq̄ꝫ nec ipſi ſācto confiteri audebat · Seq̄nti ita
qꝫ dn̄ica dū ſanctus egidiꝰ celebrās ꝓ rege orarꝫ ·
appꝛuit ei angelꝰ dn̄i ſuꝑ altare · cedulā ponēs in q̄
ſcriptū erat per ordinē & regis peccatū · & egidij
p̄cibus iam dimiſſum. ſi tamē eiꝰ peniterꝫ & ab eo
ceſſarꝫ · Adiunctū quoqꝫ erat in fine · ꝙ quiſqͥs ſā
ctum egidiū ꝓ quocūqꝫ cōmiſſo inuocaret · ſi tan
tum ab illo deſiſteret remiſſum ſibi a deo eē ꝓcul
dubio crederet · Oblata ergo regi cedula · rex agni
to peccato ſuo ꝓcidēs veniam petijt · Et egidius
cum honore rediēſ apud nemanſē vrbē filium pnci
pis q̄ tunc obierat ſuſcitauit · Poſt aliquantū tem
pus p̄nunciās monaſteriū ſuū non longe poſt ab
hoſtibus euertendū · romam cū paucis adijt & cuꝫ
priuilegio eccīe ſue duo hoſtia cipſſina ī qͥbꝰ ſcul
pte erant ymagines apoſtoloꝝ · a papa impetrans
dimittens ea ī tyberim diuino regimi cōmendauit
Reuerſuſqꝫ ad moāſterium pactis negocijs inueit
ea in portu · et gratias agens deo · q̄ ea inter tot et
tanta ꝑicula gubernauit · in liminibus eccleſie ſue ad
memoriā poſteroꝝ erexit · et ſic tandeꝫ ſicut p̄dixe
rat claris v̄tutibus in pace q̄euit CXLI ·
¶ De ſanctis epiſcopis ceſario arelatēſi et albi
no andegauēſi · ¶ Actor ·

Anctus autē ceſarius arelatēſis quē ex
ſupradictiſ hoc tēpe fuiſſe ꝑſpicuū eſt
· x · omelias morales et vtiles ad mona
chos edidiſſe reꝑitur · de qͥbus ſentētias notabiles
alibi excerpſi · ¶ Ex geſtis ſancti albini · Eodē tē
pore floruit ſanctꝰ albinꝰ andegauēſis eṗus · h̄ ve
netice regionis occeani britānici confinijs īdigena
non exiguis ꝑentibus oriundus · a iuuētute ſua tā
to fidei feruore flagrauit. vt parentes pro chriſto
ſponte relinq̄ret · et velut hoſtes aīme carnales af
fectus effugerꝫ · vt totum affectum ī celeſti patre
plantarꝫ · Mox in tintlacenſi monaſterio ſe ſubdidit
humiliter · Eratqꝫ ad obediendum paratus · ad vicia
calcanda maturus · ita vt in ipō iuuenili tirocinio
iam ſenectutis eēt exēplum · deniqꝫ cuꝫ adhuc pue
rulus ꝑ pagum ī abbatis ſui ꝓficiſcerētur obſeqͥū
applicauit apud q̄ndam locum · vbi tāta detonuit
violētia tempeſtatis · tātumqꝫ pluuiatil' ymber ef
fudit vt ipām domū nec ſua tecta defēderent · cū
ergo pro magnitudine pluuie caſa ꝓ campo cōſta
ret · madefactis omibus qui eodeꝫ loco tenebanē
hoſpitō ſolum beatū albinū tunc ymber tāgere ex
pauit · qͣ vbi flamā fidei ſenſit ne iniuriaꝫ facerꝫ ſe
gutta detorſit Dehinc celeſtibus donis cum etate
creſcētibꝰ · cū eſſꝫ ānorum · xxx · et · v · monaſterij re
ctor et piꝰ paſtor eligitur · ad vicia eradicāda ſo
licitus · et ad inſerēda bona celeſtia circūſpcūs · ſic
qꝫ in abbatie officō ꝑ · xxv · ānos · congregatōem ſi
bi cōmiſſam feliciter gubernauit · Et qͣ tanti meri
ti fama n̄ latuit andegaua ciuitate paſtore ſuo nō
nudata ab oī populo licet huīliter reſiſtens ad pō
tificatum eligiē · qui honorē debiti ſacerdotij cōſe
cutus ſe miſericordē in elemoſinis paupm in defen
ſione ciuiū in uiſitatōne languentiū in redēptōne
captiuoꝝ ꝓbuit · CXLII De miracul' ſancti
albini ·

Ic adoleſcentē defunctum
audiens a ꝑentibus deplorari · occurrēs
ut mortuū uiuū erigerꝫ · ſe in oratōe pro
ſternit · et incūbens diutiꝰ orauit · et dū palleſce
rꝫ iacēs ſacerdoſ ī puluē · aīe uiuacitaſ rubeſcebat

ĩn coꝛpe donec pulſato celo ·patefactio tartaro
iuuenis reuocaret̃ a funere·ſacerdos a p̃ce· deinde
cũ aſiacũ moaſteriũ paterna ſolicitudĩe viſitaſſet·
q̃dam vt ei ſuccurrerꝫ iã fide illuĩata cecꝰ exclama
bat·cui ſancte crucis medicamentũ ĩponẽs tã fuit
illi lumẽ cito recipe ꝙ queſiſſe·Occurrente eo regi
childeberto p̃ſuus nũciat̃ pontifici regẽ venatõnis
cauſa de ciuitate in craſtinũ eẽ diſceſſurũ· mãdat:
qꝫ ſe dignũ ducẽ expectandõ·Sꝫ q̃a beatũ albinum
coꝛpalis infirmitas ꝑpediuit·ad eiꝰ p̃ſentiam p̃di
ctus rex occurrẽ maturauit·q̃ donec ꝑ illam viaꝫ
q̃ ad ſacerdotẽ ducebat ĩceſſit feliciter ꝓperauit·
Cum vͦ ĩ quodã triuio peruẽiſſꝫ volẽs alibi deuiare
equꝰ eiꝰ ac ſi metallũ fuſile fuiſſet mouere greſſuꝫ
nõ potuit·ſuſpicãs rex culpã eq̃ magis eẽ ꝙ cauſe·
alteꝝ ſibi fecit ſterni·quẽ dum ꝑ ipm iter ingredi
ꝯpellerꝫ ac ſi muro ĩpediẽte retentꝰ·ire nõ valuit
Intelligẽs ergo rex nihil ꝓfeciſſe mutaſſe vehicu:
lum·niſi mutaſſꝫ occurſum·deflectens in viã q̃ ad
ſacerdotẽ ducebat·ea cepit equꝰ alacriter diſcur:
rere·ac ſi ereptꝰ de fouea · cãpi moll' planiciẽ rece
piſſꝫ·Cũ ad ciuitatẽ venetũ vel veneticũ ipe vir
apoſtolicꝰ acceſſiſſꝫ·vno de obſeq̃ntibꝰ adoleſcẽ:
tulo·quẽ ꝓ moꝝ qualitate peculiarius diligebat
in loco defuncto atqꝫ ſepulto·poſt annũ eiꝰ cor:
puſculum inde ſublatũ ad ꝓpꝛia reuocabat· Tunc
remorãte eo cauſa vtilitatis· voluerũt ſeruientes
p̃us corpus mouere·ꝙ ſacerdos occurrerꝫ·ſꝫ tan
to põdere fit grauatũ vt ãtea potuiſſent gigantea
mẽbra pẽſare·ꝙ puerili corpꝰ ꝓferre·donec anti
ſtes rediẽs ſoluit oratõe·qd̃ illi conglobati nõ po
terant mouere.Cũ aũt ĩ ciuitate andegaua turris
porte coherẽs·damnatis eẽt carcer effecta·ꝑtereũ
te beato albino·fiebat inſolẽtia ꝯ vocibꝰ incluſoꝝ
Tunc ad iudicẽ p̃cator accedit·rogans vt eos pie
tatis cauſa de cuſtodia relaxarꝫ Qd̃ cum ille aure
ſurda differret·mox põtifex ad deũ ſe fida petitio
ne ꝯuertens·tã familiares voces ingeſſit·vt in lo:
co quo oratõꝫ ſanctꝰ albinꝰ effudit mire magnitu
dinis ſaxeus q̃drus exiliẽs·porte aditũ faceret car
ceratis·q̃a ãte eius p̃cem ſoliditatẽ ſuam lapis ſer
uare non potuit·Hinc egreſſi q̃ſi de ſepulcro viuẽ
tes in baſilica ſãcti maurilidis dño albino grãs re:
ferẽtes ſe ad veſtigia eius ꝓſtrauerũt·eo ꝙ ſuſpe
ctos de funere redire fecerat ad ſalutẽ

CXLIII De ceteris miracul' eiꝰ ãte obitũ & poſt.

Item dũ q̃dam mulier arre
pta maligno ſpũ ſe beatiſſiõ viro albino
vociferãs & eiulãs p̃ntaret·mox aduerſa
rius ipe ſup̃ eius oculũ ſilitudineꝫ veſice ſãguinee
collegit·tũc põtifex faciẽs ſignũ crucis· ĩcrepauit
malignũ dicẽs Inimice ocl'm quẽ ñ dediſti nec po
tes auferre·Mox ꝯ collectõe veſice.in fleubotomi
ſilitudinẽ ſubtiliter ſãguis erupit·quo fluẽte· ſine
leſioẽ ĩmũdus hoſtis euanuit·& puella incolumis
imꝑante ſigno crucis euaſit·Sed & hoc magnani:
mitatis exẽplum in eo ꝙ ꝓ dei negocio apd̃ eũ nõ
fuerit vlla regũ potẽtumqꝫ ꝑſonalis acceptõ. ſiq̃:
dem martir effici cupiebat·ſi nõ defuiſſꝫ dextera ꝑ
cuſſoris·Poſt eiꝰ obitũ·cũ ſanctꝰ germanꝰ epus
& ꝓplus mẽbra eiꝰ in nouam baſilicã trãſponenda
deuote ferrẽt·& ꝓpter cellule ãguſtiã in qua con
ditꝰ fuerat nõ darẽt ſacri coꝛpis extrahẽdi licen
tia·cũctis heſitãtibus & ĩcertis q̃d agerẽt· repẽte
nutu diuino diſciſſo ꝑiete q̃ erat ad pedes eiꝰ a ꝑte
oriẽtali tres lapides decedunt·ſ·dato ſigno ꝑ q̃lẽ
locum ſe iuberet educi poſſe·Interea facto aditu
dum contẽtus pſallẽtium corpus ſãctũ ad ſepul
crum proſequit̃·a loco quo eſt eductũ·palãꝫ treſ
paralitici iam diu deſꝑati·redditi ſunt ſanitati·&
duo ceci ſunt illuminati·Hic itaqꝫ ſãctus virtutũ
floribꝰ adornatus·xx·ãnis & mẽſibus·vj·pontifi
calem apicẽ gubernãs·&·lxxx·etatis ãnũ feliciter
explens kl'·martij·migrauit ad dñm·

CXLIIII De breui imꝑio theodoſij tercij·
Hugo vbi ſupra·

ANaſtaſius imꝑatoꝛ cum eẽt vir catholicꝰ
literas cõſtantino pape ꝑ ſcolaſticum pa
tricium exortum italie deſtinauit·quibus
ſe fautorem catholice fidei & ſancti ſexti conſilii
p̃dicatoreꝫ eẽ declarauit.deniqꝫ claſſem in alexan
driam contra ſaracenos direxit·cuius exercitꝰ ad
aliud verſus conſiliũ·ab itinere medio cõſtantino
politanã vrbem regreſſus·theodoſiũ virum ortho
doxũ inquirẽs imꝑatorẽ elegit·& coactum regali
ſolio ſublimauit·Thodoſius vͦ anaſtaſiũ apd̃ vr
bẽ nicenam g̃ui p̃lio ſuꝑauit Sigibertus· Igitur
theodoſius anaſtaſiũ ꝯ imꝑio deponẽs·eũqꝫ p̃ſbi
terum ordinãs·imꝑauit anno vno· Cepit ãno dñi
dcc·xvij·Mundi ſcꝫ q̃rtimilleſimo·dc·lxxx· Qui
cum fuiſſꝫ mers & ydiota·& publicoꝝ negocioꝝ
exactor·vi cõpulſus ẽ ab exercitu imꝑium aſſumẽ
Egberth veniẽs de hibernia ſãctitate & doctrĩa
clarꝫ in gallia·Sanctꝰ germanus a cizico trãſferẽ
ad epatum ꝯſtãtinopolitanum· Hugo· Deniqꝫ
aduerſus imꝑatorẽ theodoſiũ·inſurrexit leo q̃daꝫ
vir potẽtiſſimꝰ·q̃ quidẽ eum ab imꝑiali vertice ꝯ
poſuit·ſꝫ indamnatum abire ꝑmiſit.Ipſe vͦ poſt
modũ clericus factꝰ·reſiduũ vite trãſegit ĩ pace·
Sigibertus·Eodẽ anno gregoriꝰ papa boneſa
cium a britãnia veniẽtem epm ꝯſecrat· & ꝑ eum ĩ
germania verbũ dei p̃dicat Rome inundatõ aq̃rũ
nimis calamitoſa facta ẽ·ſꝫ greg̃·papa crebris le
tanijs deũ p̃cante.ix·poſt dieſ ẽ repſſa CXLV

De imꝑio leonis tercij & ſancto wlfranno ſenonẽſi·

LEo itaqꝫ poſt theodoſiũ ſum
pſit imperiũ ãno dñi·dcc·xviii·mũdi ſcꝫ
q̃rtimilloſimo·dc·lxxxj·& imꝑauit ãnis
xxiiij·Huiꝰ ãno p̃mo rathbodus dux friſonuꝫ p̃di
catõe wlfrãni epi ad hoc adductꝰ vt baptizaretur
cũ vnũ pedẽ ĩ lauacro intixiſſꝫ·alteꝝ pedem retra
hẽs interrogauit·vbi nã plures ſuoꝝ maioꝝ eẽnt
ĩ inferno an ĩ ꝑadiſo·& audiẽs plures eẽ in ĩferno
intinctũ pedẽ extrahẽs·ſatius ẽ inquit vt plures
ꝙ pauciores ſequar·& ita ludificatus ẽ a demone
ꝓmittẽte ꝙ tercia die ab hinc ĩcompabilia bona
ei darꝫ.ipa die tercia ſubita & eterna morte perijt
Ex geſtis eius·Hic wlfrãnus ſenonẽſis eps ex
territorio vaſconiẽſi fuit·cꝰ pater wlbertꝰ ĩ aula
regis dagoberti & filii eiꝰ lodowici militauit Suc
ceſſit lãberto ĩ epatu ſenonẽſi·hic ĩ viſu admõitꝰ
ẽ vt gẽti friſonũ verbũ dei p̃dicarꝫ·qd̃ vt faceret
iuit tũc ad moãſteriũ fontanellã cꝰ tũc pater erat
btus auſbertꝰ rothomagẽſis eps·ꝯ quo moãſterio
cooꝑatores ſecum aſſũpſit ad p̃dicandõ·qui dũ na
uigarẽt friſiã·& eẽnt ĩ medio mari qd̃ adiacꝫ regio
ni morinoꝝ·affuit hora vt miſſam cantarꝫ ſãctus
wlfrãnus·naui manẽte immobili poĩtis anchoris·
Dumqꝫ vẽtum eẽt ad locũ vbi miſter offerre debe
bat patenã p̃ſuli·p̃ſul extẽſa manu eã expectabat
Sꝫ dũ miſter eam abluere vellꝫ in mari ceciderat
ꝓſtratuſqꝫ p̃ſulis veniã p̃cabat̃·qui mittẽs eũ ad
locũ vbi ceciderat·orãdo effecit·vt patena ab imo
maris reuecta manui miniſtri cohererꝫ. Poſt hoc

filius rathbodi ducis a beato wlfrāno baptizatus·
in albis poſitꝰ expirauit· Mos aūt erat apud friſo
nes· vt quecūqȝ ſors cōtingerȝ ·offerreē demoībꝰ
immolādus· Ad hoc electꝰ ē ſorte qdaȝ puer duo
noīe· quē cum ſanctꝰ wlfrānus expetiſſȝ· Reſpon
dit dux· Si tuus xpus de morte hunc eripuerit ſit
tuꝰ· Apprehēſus aūt eſt in patibulo· Orāte aūt ſā
cto wlfrāno· dirupta ſūt vīcula q̄ guttur eiꝰ ſtri
gebāt· & illeſus corruit in terrā· q tentus a ſcō ſur
rexit incolumis· Qui baptizatꝰ & poſt a regiſlau
do rothomagēſi epo pſbiter ordinatꝰ multos codi
ces tranſſcripſit monaſterio fontanelle· Poſt hoc
rathbodus dux cū deberȝ baptizari· vt ſup dictuȝ
eſt pedē retraxit· & cum eſſȝ in multa dubitatōne
miſit ad beatū willebrodū illiꝰ gentis epm· conſu
lens ſi deberȝ baptizari· Cui ille reſpōdit Quomō
mihi credet q ſancto fratri noſtro wlfrāno nō cre
dit· Ego inqt hac nocte vidi eū cathena ignea li
gatū· vn̄ conſtat eum iā eternā damnatoꝝ ſubijſſe
Cunqȝ iret ad domū pncipiſ nūciatē eū iam eē mor
tuū· & ſtatī remeauit ad ſua

CXLVI· De ſeditōne rathbodi friſonum ducis·

Quomodo aūt rathbodus ille deceptus
fuerit a dyabolo pdictꝰ duo narrabat·
dicens· qr apparuiſſȝ ei ī angelū trāſfigu
ratus caput optū dyademate aureo cū gēmis· &
veſte cū auro texta· in quē cū rathbodus intēderȝ
dixit ad eū dyabolꝰ· Viroꝝ fortiſſime qs te ita ſe
duxit· vt a cultura deoꝝ velis recedere· noli hoc
facere· ſȝ mane ī hijs que didiciſti & venies ad do
mos aureas· qs tibi eternaliter in pxio ſū daturuſ
Cras ergo accerſi wlfrannū doctorē chriſtianoꝝ·
& ab eo qre q nam ſit illa manſio eterne claritatis
quā tibi pollicetē· Quā cū demōſtrae nequiuerit·
vtuſqȝ ptis mittanē legati & ego ero dux itineris
& demōſtrabo illis domū aureā· & manſionē pul
cerrimā quā tibi pmitto· Euigilās rathbodꝰ· nar
rauit cuncta ſcō wlfrāno· Qui dixit· Illuſorē dya
bolū ſibi velle illudē· Reſpōdit dux ſe futuꝝ chri
ſtianū ſi illa pulcra māſio nō demōſtraretur ſibi a
deo ſuo· Mittitē ergo ſtatī qdam friſo ex pte duciſ
& qdā dyacōꝰ ex pte ſci wlfrāni· q cū paululum ab
opido pceſſiſſēt obuiū habuerūt qndā itineris co
mitē q dixit eis· ppate cito· nam mōſtrabo vobis
pulcerrimā manſionē rathbodo duci ppatā Illi āt
pgentes viā latiſſimā & loca ignota· viderūt quan
dā viā diuſoꝝ generibꝰ mamorū polito ope deco
ratā· Viderūtqȝ alōge domū qſi auream· & puene
rūt ad plateā q an̄ domū erat qſi auro & gemmis
ſtrata· Intrāteſqȝ ī domū· viderūt domū eē mire
pulcritudīs & incredibilis ſplēdoris· & in ea thro
nū mire magnitudīs· Tūc ductor itineris ait illis·
Hec ē māſio ppata rathbodo duci· Ad hec dyaco
nꝰ obſtupeſcēſ ait Si a deo fcā ſūt iſta ppetuo ma
neant· ſi a dyabolo cito diſpeant· Et cū ſignaret ſe
ſigno ſcē crucis· ductor ille trāſijt ī dyabolum &
domus aurea in lutū· Remāſitqȝ dyaconꝰ & friſo
in medio locoꝝ paluſtriuȝ q plena erāt lōgiſſimis
virgultis ruſcis· Triduoqȝ imēſi itineris ꝯficiētes
iter· reuerſi ſunt ad opidū & ducē mortuū inuene
runt· narrauerūtqȝ q viderāt ſcō wlfranno· Friſo
aūt baptizatꝰ eſt· q dicebatē ingomarꝰ vl' cuniguſ
qui & ſecutꝰ ē ſanctū wlfrānū ad monaſteriū fon
tenelle Fuit apd friſones ſcūs wlfrānus p ānos· v
& poſtea reuerſus ē ad fontenellā monaſterium·
vbi & moāchicū aſſumpſit habitū· ordiato epo ī
vrbe ſenonica guerico venerando· Ipe vo ſanctus
apud fontenellā pluribꝰ ānis ſine lecto fuit· cilicō
tectus ſub cuculla. nunꝙ diuitibus honoris vel ti
moris gratia ſiqua deliquiſſent reticebat· ſed aſpa
inuectōe eos corripiebat. miſſam cātabat nō elata
in altum voce· ſed pfuſis lacrimis ex imo pectore·
Obiit apud fontenellam· xiij· kl'· aprilis· Anno dn̄i
dcc· xx· Sepultus eſt iuxta beatū wandregiſilum·

CXLVII· De miraculoſa ſtrage ſaraceno
rum apud ꝯſtātinopolī & de gradali· Sigibertꝰ

Anno leonis ſecundo conſtātinopolitai
inſtantia orandi & conſtantia preliandi
fortiter reſiſtunt ſaracenis Saraceni fa
me· frigore· bello· peſtilentia ſine numero pereūt.
Actor· Fertur aūt eos miraculoſe hoc modo
piſſe apud ꝯſtātinopolim in moāſterio ſancte dei
genitricis iuxta palatiū ī mari ppe ſanctā ſophiā
erat ymago beate marie q tenebat infanteȝ in bra
chio quā depinxit ī tabella ſcūs lucas cum adhuc
viuerȝ ſancta maria· Hec ymago vocatē odigitria
id ē deductrix· qa duobꝰ cecis apparuit ſcā maria
& deduxit eos ad ſuā ecciam· & illuminauit eos·
cū iſta ymagine faciūt pceſſionē omī die martis p
totam ciuitatē Cum ergo vt ſupra dictū ē obſeſſa
eēt ciuitas· & ciues ieiunauerunt & orarēt ſiml' et
pugnarent. qdam ciuis admonuit afferri illaȝ yma
ginē· & ab omibus oratōem ad illam fieri hoc mō·
Sancta dei genitrix que totiēs nos liberaſti· libe
ra nos modo de inimicis filii tui· & ſi vis vt yma
ginē tuam non mergamus in mari. merge illos· Et
cum hoc dixiſſent· ille ſecrete ymaginē tenuit ſub
vndas· & ſtatim procella ſurrexit & omēs naues
ſaracenoꝝ· aut merſit aut fregit· Helmandus·
Hoc tempe in britānia cuidā heremite monſtrata
eſt mirabilis qdam viſio p angelum· de ſcō ioſeph
de curione nobili. qui corpus dn̄i depoſuit de cru
ce· & de catino illo vel papſide ī quo dn̄s cenauit
cum diſcipulis ſuis· de quo ab eodem heremita de
ſcripta ē hiſtoria q dicitē de gradali· Gradal' auteȝ
vl' gradale gallice dr̄ ſcutella lata et aliqntulū pro
fūda in q pcioſe dapes cū ſuo iure diuitibꝰ ſolent
apponi· gradatim vnus morſellus poſt aliū in diū
ſis ordinibꝰ· & dicitē vulgari nomie graal· qa gra
ta & acceptabil' ē in ea comedēti· tū ppē ꝯtinēs· qr
forte argētea ē vl' d alia pcioſa matia· tū ppē oten
tum· i· ordinē mltiplicē dapū pcioſarū· Hāc hiſto
riā latine ſcriptā inueire n̄ potui· ſȝ tm̄ gallice ſcri
pta habetē a qbuſdā pceribꝰ· nec facile vt aiūt iue
niri poteſt Sigibertꝰ· Anno ſecūdo leonis con
ſtantinꝰ filius eiuſdē ipatoris· dū baptizatē a priar
cha germano· cacās ī ſacro lauacro· magnuȝ dat p
ſagiū· q futurꝰ eēt eccie dei ī ſcād alū·

CXLVIII. De ꝯfuſione & ſubiectōe wiſi
gothoꝝ & de quiquſdam aliis·

Anno leonis· iij· ſaraceni ab obſidione cō
ſtātinopol' ꝯfuſi dſiſtūt· ipis cū nauibꝰ
ſuis pti mario igne ꝯſūptiſ pti dimerſiſ
pti ignee grandis tēpeſtate vaſtatis· & ex tāta co
pia nauiū vix· v· reſiduis· potētia dei cūctis inno
tuit pplis· īfra ciuitatē vo· ccc· milia hoīm peſtilē
tia pierūt· haumar pſeqns xpianoſ· mltos eoꝝ xpi
martires fecit· ſaraceni ex affrica duce abdirama fi
lio muhanie amirei ī hiſpania trāſfretāt· eāqȝ ſibi
vēdicāt· ita regnū wiſigothoꝝ & ſueuoꝝ ē deſtru
ctū· & redactū ſb ſaraceīs ānis plꝰ miꝰ· ccc· xl vi
euolutis ex qo a ſcithia expulſi ſūt ab hunis ex qo
vo cedētibꝰ wādalis & deuictis ſueuis ceperunt
regnare in hiſpaniis annis circāter· ccl vj· euolutis

Regnũ vero tercie ꝑtis hiſpaniaꝝ qđ dr̃ gallicien-
ſiũ qđ nec tũc wiſigothi nec poſtea ſaraceni potue
runt ſubigere adhuc viget icolume & dei ꝓtegen
te fide manet inexpugnabile. Pꝰ beatũ wlfrannum
eccleſie ſenonẽſi ꝑfuit guericꝰ vir ſcitate et doctri
na ꝑfulgidꝰ multiſq₃ miraculis glorioſꝰ. cui ſuceſ
ſit ſanctꝰ elbo euiſdẽ guerici nepoſ. hic cũ ꝑentibꝰ
olĩ orbatꝰ eſſ₃ ei q₃ caſtꝝ tornodoꝝ hereditario iu
re ɔpeteret ſenonis latẽter fugit. ibiq₃ ĩ mõaſterio
ſcĩ petri viui diu xp̃o ſub abbatis impio militauit.
Cuiꝰ loci pꝰmodũ abbas factꝰ. & idẽ ad põtifica
tũ ꝓmotꝰ. tã ſignis effulſit ꝙ meritis. Anno leo
nis. iiij. luitbrãdꝰ lõgobardoꝝ rex: audiẽs ꝙ ſarace
ni depopulata ſardinia illa etiã loca fedaſſent. vbi
oſſa beati auguſtini ob vaſtatõe₃ barbaroꝝ olĩ ab
ippone trãſlata & recõdita fuerãt. legatos ſuos il
luc direxit. q̃ dato auro magno ꝑcioſas illas reliq̃
as ſecũ deuexerũt. & ad vrbẽ genuenſẽ regreſſi ſũt
vbi ꝑfatus rex occurrẽs cũ gaudio. corpꝰ almificũ
deuote adorauit. & reuerẽter excepit. viſis nimirũ
miraculis ad declarãdũ ſcĩ meritũ ibi patratis. Sa
ne rex & ſui idẽ ꝓgreſſi cũ ꝑcioſiſſimo illo theſau
ro iuerũt ad q̃ndã villã ĩ tridonẽſi epio ſitã. verta
mẽ cũ idẽ corpꝰ ſciſſimũ tollẽ voluiſſent. ita ſtetit
imobile. vt nulla vis. nulla poſſ₃ illđ ars hũana mo
uere. Qđ vidẽs rex. votũ vouit. ꝓ ſi beatꝰ ɔfeſſor
ex illo loco ſe tolli ꝑmitteret & trãſduci. papiam
villã cũ oĩbꝰ appẽdicijs ſuis ɔcedet ſuiẽtibꝰ ipius
ꝑpetuo poſſidendã. Voto facto atq₃ firmato. cor
pꝰ ſciſſimũ ĩeſtiabili facilitate ſuſtollit̃. & ticinu₃
vſq₃ trãſuectũ. clero pĩt ac populo ɔcurrẽte hono
rifice & gaudenter excipit̃. & ĩ baſilica beati petri
quã ꝑfatꝰ rex ɔſtituẽs celũ aureũ dixerat. digniſſi
me collocat̃. Q₃ aũt in ꝑdicta eccleſia corpis eiꝰ ꝑ
cioſus theſaurꝰ recõditꝰ ſit. ſtupẽdo & euidenti
miracl'o eluceſcit. Siqđẽ ĩ cripta ecc̃ie ĩ q̃ iac₃ pute
us ẽ q̃ aliquot ãnis ĩ die feſti ſupundãs. totã criptã
ſupefluxit ĩ ſignũ. qr ſic aq̃ illa ſordes diluit ſic ſor
des hereſeon ab ecc̃ia affluẽſ eiꝰ doctrĩa detſit. An
no leonis. v. leo ĩpator ſepe & multũ laborauit. vt
gregoriꝰ papa ꝑimeret̃. ſ₃ fruſtra ital' & lõgobar
dis ꝓ defẽdẽdo papa ĩſtanẽ ĩpatori reſiſtẽtibꝰ. In
cãpania italie frumẽtũ ɔbuſtũ & ordeũ & legumĩa
q̃i pluuia đ celo ceciderũt. Anno eiuſdẽ. vi. karolꝰ
ſaxones debellat. Rigobertꝰ ep̃s remẽſis a karolo
ſuo ĩ baptiſmate filio ab ep̃atu deponit̃. ꝓ eo ꝙ illi
ɔtra raginfredũ eũti. vrbẽ remẽſẽ ꝑ tiore ragĩfredi
apire noluit. Eucheriꝰ quoq₃ aurelianẽſ ep̃s ꝓ fili
cã ep̃atu ꝑuatꝰ. & apđ ſarciniũ vicũ haſpanie exu
latus. ĩ cenobio ſcĩ crudonis ĩ ſcitate ẽ ɔſũmatus.
CXLIX. ¶ Adhuc de q̃buſdã euẽtibꝰ illiꝰ tpis.

Anno eiuſdẽ. vii. iudeꝰ q̃dã maleficus ꝓ
mittẽs githeũ. xl. ãnis pricipatuꝝ ſuadet
vt ĩ toto regno ſuo dei & ſcõꝝ imagĩes
deponi edicat. Qui ſpe diu regnãdi ſeductus edi
ctũ q̃dẽ ꝓponit ipe tñ mox obit. pꝰ quẽ eluelid ꝑn
cipat̃ ſaracenis ãnis. xx. Anno eiuſdẽ. viij. leo ĩpa
tor a quodã beſer refuga fidei ſeductꝰ. ɔtra yma
gines xp̃i & ſcõꝝ eiꝰ bellũ iducit. eaſq₃ vbiq₃ depo
ni & icẽdi edicit. ꝓ quo errore eũ gregorius papa
ſcriptis. multũ q̃dẽ ſ₃ ĩuanũ redarguit. Anno leoĩſ
ix. mortuo chilpico. theodoricꝰ a karolo martello
ſurrogat̃ ĩ regno. regñuitq₃ ãnis. xv. Sub hoc tẽpe
idẽ karolꝰ bellicoſiſſimꝰ pricepſ. armis ſibi ugat ſa
xones. deuinceſq₃ laufridũ alemanoꝝ ducẽ. alema
niã ſibi efficit vectigalẽ. ſueuos quoq₃ & baioctaſ
debellat. & eudonẽ ducẽ aq̃tanie bello victũ fugat
& aq̃taniã grauit̃ deuaſtat. Eudo v̊o dux vidẽs ſe
karolo ĩferiorẽ. p'oĩa ſaracenos ɔtra eũ inuitat ab
hiſpania. Eudo quoq₃ karolo recõciliatꝰ. caſtra ſa
racenoꝝ dirupit. & reliq̃as eoꝝ ɔtriuit. Nec m̃lto
pꝰ idẽ eudo rebellat. S₃ karolꝰ rebellantẽ ĩ gaſco
nia debellat. eũq₃ pricipatu & vita ꝑuat. Cũ filijs
quoq₃ eiꝰ waifero & waldo dimicat. eoſq₃ deuĩcit
& aq̃taniã ſibi ſubdit. lugdunũ etiã aliaſq₃ ciuita
tes capit burgundiãq₃ ſubigit. Cũ ergo m̃ltitudo
hoſtiũ. & aſſiduitas bellorũ incũberet. res ecc̃iaſti
cas. ĩ decimas ſuis militibꝰ ɔceſſit habẽdas. ꝓ q̃ re
aĩa ipiꝰ poſtmodũ ĩ ſupplicijſ ĩferni a ſcõ eucherio
aurelianẽſi ep̃o viſa eſt detineri. ¶ Sigibertus.
Anno eiuſdẽ. x. ɔſtãtinopolitani ɔt̃ leonẽ ĩpatore₃
ꝓ depoſitione ymaginum dei tumulantur. aliqui
etiam pro hoc martirizant̃. Anno eiuſdem vndecio
gregorius papa. quia leonem imperatorem ĩcorigi
bilem vidit. romam & italiam & heſpiã totam ab
eiꝰ iure diſcedẽ facit. & vectigalia ĩterdicit. Anno
eiuſdẽ. xij. ſãctꝰ germanꝰ leoni ĩpatori ꝓ ĩpietate
ſua adũſus a ſede ep̃ali ẽ deiectꝰ. Sanctꝰ beckbch
ãgloꝝ ꝑſbiter obijt. Anno eiuſdẽ. xiij. ſaraceni cũ
oĩbꝰ familis ſuis q̃i ĩ gallijs habitaturi. garzamia₃
trãſeũt. oĩa deuaſtãt. ecc̃iaſq₃ dei cremãt. Quibꝰ
karolus dei auxilio fretus. bello occurrit. et ex eis
ccclxxv. milia cũ rege ſuo abdirama pemit. et mille
d ſeruoꝝ amiſit ludo quoq₃ karolo recõciliatꝰ ca
ſtra ſaracenoꝝ irrupit. et reliq̃as eoꝝ cõtriuit. An
no eiuſdẽ. xiiij. gregoriꝰ romane ecc̃ie. lxxxviij. ꝑſi
det. Qui et ipe leonẽ ĩpatorẽ erroris redarguit. et
populũ romanũ ĩ vectigalia heſpie ab eo auertit
h̃ iſtituit pꝰ primã ɔmemoratõ₃ ſcõꝝ ĩ canone miſ
ſe a ſacerdote ita dicendũ. Et eoꝝ quoꝝ ſolennitas
hodie ĩ ɔſpectu tue maieſtatis celebrat̃ dñe deus
noſter toto orbe terraꝝ. Quã iſtitutõe₃ ĩ oratorio
rome tabulis lapideis ɔſcribi fecit. In anglia beda
venerabil' ꝑſbiter et monachꝰ ſanctitate et ſciẽtia
clarus obit. CL. ¶ De trãſitu bede ꝑſbiteri
et de quibuſdã alijs. ¶ Guilhermus.

Post oſricũ regñuit. vij. abida cedulfꝰ lite
raꝝ pitꝰ. Cui beda obtulit angloꝝ hiſto
riã ab eo elimãdã. Huius anno. iiij. obit
beda. anno incarnatõis dominice. dccxxxiij. etatis
ſue. lxx. Cõtinuis. vij. ebdomadibꝰ ãte mortem ſto
machi ĩdignatõe cibos nauſeãs. et ãguſto ſuſpirio
halitũ ꝓducẽs. literaliũ tñ ſtudioꝝ opam ñ reiecit
ſ₃ totis his diebꝰ ꝑter debitũ pſalmodie penſũ ibi
intẽdebat. euãgeliũq₃ iohãnis his diebꝰ anglica lin
gua interꝑtatus ẽ. Diſcipulis aũt dicebat: Diſcite
filioli dũ vobiſcũ ſum. Feria tercia añ aſcẽſionem
modicꝰ tumor ĩ pedibꝰ apparuit. tũc accita cõgre
gatõne inũctus. ɔmunicatꝰ ẽ. oſculoq₃ cũctis liba
to. futurã ſui memoriã a ſingulis iplorauit. Nõnul
lis etiã ob familiarẽ amiciciã xeniola q̃ ĩ ſecretis ha
bebat largitus ẽ. Die aſcẽſionis ɔtra oratoriũ quo
orare ɔſueuerat. ſubiecto cilicõ decũbẽs. illibato
ſenſu et hilari vultu dicebat. O rex glĩe dñe virtu
tũ. ⁊c. vſq₃ ad finẽ antiphone. Qua finita ſpiritum
efflauit. ſubſequẽte tã ſuaui odore. vt oĩes q̃ aſta
bãt in ꝑadiſo eſſe ſe dicerẽt. Humatꝰ ẽ in eodem
mõaſterio. ſ₃ mõ cũ beato cuthberto dunelmi ſitꝰ
dicit̃. Epithauiũ eius ẽ hoc. Preſbiter hic beda re
quieſcit carne ſepultꝰ. Dona xp̃e aĩam ĩ celis gaud̃
re ꝑ euũ. Daq₃ ſophie illũ debriari fõte cui iã. Su
ſpirauit ouãs intẽto ſp amore. ¶ Sigibertus. An
no leonis. xv. ɔſtãtinus filiꝰ eiuſdẽ leonis hirenem
filiam cãiã auaroꝝ regis vxorẽ ducit. Que baptiſa

ta viro apoſtatāte rectā fidē tenuit. Anno eiuſdē
xvi. gregoriꝰ papa ſinod. dccccij. epiſcopoꝝ rome
ꝯgregat. & veneratōnem ſcāꝝ imaginū cōfirmat.
eaꝝqꝫ violatores generali ſentētia anathematizat
Anno eiuſdē. xviij. obijt ſanctꝰ hucbtꝰ. Ab hic re
gnū āgloꝝ ānotare ſupſedeo. q: hiſtorias maiorū
qs ſequar ñ habeo. Anno eiuſdē. xx. ſanctꝰ hermi
nus eps & abbas lobieñſis cenobij obijt. ¶ Ex cro
nicis. Nō multopꝰ theodericꝰ rex frācoꝝ moriē.
pꝰ quē regnat hildricꝰ ānis. ix. vir īutilis ac remiſ
ſus. nichilqꝫ de tota regni potentia poſſidēs ꝑter
ipm regis nomē ac ꝓclaꝝ victū q ei aule regie mi
ſtrabat ꝑfectꝰ. Rex ſaracenoꝝ īuadit arelatē. va
ſtatqꝫ ꝓuītiā Cui karolꝰ occurrēs auinionē capit
narbonā obſidet maglū & nemāſū deuictis ſarace
nis deſtruit. & obſides de ciuitatibꝰ ꝓdictis ī frā
ciā ducit. Karolꝰ pnceps victorioſiſſimus. pacato
& dilatato rgno frācoꝝ. obiit. corpꝰqꝫ eius ī eccle
ſia ſcī dioniſij ſepltū ē. In cuiꝰ ſepulcro pꝰ aliquot
ānos ñ corpꝰ ſꝫ ingēs ſerpēs īuētꝰ ē. Waferio du
ce aqtanie narbonā depdāte. pnceps gothoꝝ pipio
nemāſū & magal. & biterri tradit. frāciqꝫ narbonā
diu obſeſſā a gothis recipiūt. ꝑēptis ſaracenis. &
waferio q eos ducebat fugato. facta tñ pactōnē
cū frācis. vt illic gothi viuerēt moribꝰ ac legibus
patrie. .CLI. ¶ De impio ꝯſtantini filij leōis
& eius nequitia. ¶ Sigibertus.

Nno. xxiiij. leone mortuo ꝯſtātinꝰ eiꝰ fi
lius ei ſucceſſit. Cepit aūt āno dñi. dccxl
ij. mūdi. ſ. qrtimilleſimo. dcc v. & īꝑauit
ānis. xxxv. ¶ Hugo vbi ſup. Hic ꝯſtātinꝰ imꝑij pa
terni & īpietatis pter ſucceſſor. legūqꝫ a patribꝰ
traditaꝝ ꝑſecutor. oīmi vite ſue tpe magicis malefi
cijs. & eciā cruētis ſacrificijs. & luxurijs opam de
dit. Et mlti clerici aut monachi & religioſi laici ſb
ipo ꝓ recta piclitati ſūt fide. Hēbat etiā ſibi ꝯſētiē
tē ī oībꝰ xpī amorē pncipatꝰ terreni. mēoratū ana
ſtaſiū ꝯſtātinopoleos falſi noīs patriarchā. Vñ di
uinitꝰ īdignatō veit ī ciues eiuſdē vrbis āmonens
impiū īꝑatorē vt ſe cohiberet ab inſania q flagbat
ſꝫ ille vt quondā pharao īmemēdatꝰ ꝑmāſit. Veit
qppe peſtilēs mors īcipiēs a ſicilia & a calabria ī re
giā vrbē. & ita eā deuaſtauit. vt etiā in ipa plēs do
mus ītegre clauderent. eo ꝙ ñ eſſet q eas inhabita
ret. Ferebant etiā ī plauſtris ad ſepeliēdū cadaūa
mortuoꝝ. Sꝫ & anaſtaſiꝰ paſſione nimia fatigatus
q ſtercꝰ vētris euomeret. vt mēbat miſabilit mor
tuꝰ ē. & ſucceſſit ei qdā hēticꝰ monachꝰ noīe ꝯſtā
tinus. ¶ Sigibertꝰ. Anno ꝯſtātini ꝑmo zacharias
romane eccīe. lxxxix. ꝑſidet. hic q: rēpublicā a lōgo
bardis ꝑturbatā inueīt. ſtati beniuolētia ſua bñ oīa
ꝯpoſuit. & cū lōgobardis ī. xx. ānos pacē firmauit
Hic libros dyalogoꝝ gregorij de latino in grecū
vertit. Sanctꝰ bonefaciꝰ arēps magūcie. cenobiū
fuldēſe ī baconia ſilua fūdauit. ¶ Ex cronicis.
Hoc cenobiū ī ptibꝰ germanie ꝑ ceteris nobile eſt
ac ꝑclaꝝ. et eiꝰ abbas honori magno habeē ī curia
īꝑatoris auſtraſioꝝ. q etiā mille milites īꝑatori de
bet. ¶ Sigibertus. Anno eiuſdē tercō cīnis d celo
cecidit. Anno eiuſdē iiij. petrꝰ damaſcenꝰ eps. &
petrꝰ mauimēꝰ ī ſiria martirizāē a ſaraceis. Aqñſi
vrbe a ſaraceis deſolata. corpꝰ mariemagdalene a
girardo coīte burgūdie ad cenobiū viceliacū a ſe
ꝯſtructū trāſferē. Quāꝙ aliq ſcribant ꝙ hoc apd
epheſū qeſcat nullū ſup ſe tegimē hñs. ¶ Actor.
Huius beate peccatricis ꝑegrīnatōez & vita in &
obitum ſupius breuiter poſui. CLII. ¶ De

trāſlatōne corꝑis ſancte marie magdalene.

Orro qñ de vrbe aqueñſi trāſlatū ē corpꝰ
ſanctū inuentū ē ī ſepulcro ſuo ex omī ꝑ
te ītegerrimū. cute etiā integerrima ſup
ductū. maībꝰ pectori īpoſitis ex more iacēs exten
ſum. Quā ſcꝫ ſacrā glebā frater badilo viceliaceñſis
cenobij. q ad hoc ipm ab abbate eudone & girardo
comite illuc directꝰ erat. vt ſi qd inuenire pignus
poſſet. reuertens ad illos deferret. integerrimā vt
dictū ē reppit. & odor ieffabil ſuauitatis īde effer
buit Cui. ſ. badiloni nocte ſequēte viſū ē ſe aſpicē
quādā religioſiſſimā cādidiſſimis veſtibꝰ indutam
ſatis accurate a capite circūamictā. dicētē ſibi. Ne
formides qm eundū ē nobꝯ vna tecū ad locū a deo
ꝑdeſtinatū. Mane ergo facto. ſecreto ſuos ꝯuoca
uit. & corpꝰ ſacꝝ pānis inuoluēs mūdiſſimis vehi
culo īpoſuit. ꝑgētes aūt cū ad miliariū ꝑfati ceno
bij ꝑuenirēt. cepit ſacꝝ corpꝰ tāto pōdere depmi
vt qualꝫ plurimi accederēt. nl latenꝰ īde ferre vale
rent. donec fratres audito eoꝝ aduentu & īpedim
to itieris. cū thuribulis & crucibus. accenſiſqꝫ ce
reis in albis occurrerūt cūctiqꝫ ſeſe humi ꝓſtraue
rūt omīpotentiā dei. & ipam amiciſſimā ihesu xpī
mariā attentiꝰ obſecrātes. vt glebā ſui corꝑis a lo
co illo ad mōaſteriū deferri ꝑmitterꝫ. Itaqꝫ ab ora
tōne ſurgentes. tāta agilitate ꝑrexerūt. vt magis
ipi portari ꝙ aliqd portare viderent Sicqꝫ cū exul
tatōne ſūma melodijs monachoꝝ reſonātibꝰ. tinu
liſqꝫ ſignoꝝ ꝑſtrepentibꝰ. intromiſerūt corpꝰ ī ec
cleſiā ſancte dī geītricis. & beatoꝝ aploꝝ petri &
pauli honore a pncipio ꝯſecratā atqꝫ ibi honorifi
ce vt decebat repoſuerūt. xiiij. kl. april. Quo in lo
co extūc dño coopāte. diūſ ſignoꝝ vtutibꝰ claruit
CLIII. ¶ De quibuſdā eius miraculis.

Pud auernenſē vrbē miles qdā ī ꝑlio ca
ptꝰ. & hemicicliis boiaꝝ aſtrictꝰ. ita vt
quorſū ſe oīno vtere neqret. cū ſpōſorez
ꝓ ſe ſufficientē ñ haberꝫ. attentiꝰ ſanctā mariā ma
gdalenā exorauit. vt ſicut eā xpūs a viclo ſuoꝝ pecca
minū abſoluit. ſic eiꝰ iteruētu illū a vinclis ferreis
qbꝰ tenebat aſtrictꝰ abſolueret Qd dū ſepiꝰ age
ret. qdā die dū nomē mariemagdalene recitādo re
uolueret. exiliēs velut troiſcꝰ ferri a boijs calcāe o
tenꝰ tra ductꝰ ſcidit. Qd ꝯperiēs is q eū ceperat.
abire ꝑmiſit. Et ille nudis greſſibꝰ viceliacū ꝑgens
ꝓ liberatōe ſua gtes redditurꝰ. ꝯpedes ſecū tulit.
Silr̄ iter apud caſtꝝ nantoīs plebeiꝰ quidā crudelit
cathenatꝰ. brachijs & crurībꝰ aſtrictꝰ ob exactio
nē cupide īten tōnis tota deuotōe ſpōdebat ſe ſer
uū beate mariemagdalene fieri. ſi eiꝰ obtētu merē
tur ab his cruciatibꝰ liberari Qui nocte qdā vidit
ſpecōſam quādā añ ſe ſtare. q ſibi leui nutu īnabat
vt ſurgeret. Cūqꝫ ille videret rñdere. ñ valeo. ex ꝑ
gefactꝰ a viclis ſolutū ſe reppit. Moxqꝫ ferreos
nexꝰ aſſumēs liberatrici ſue detulit. Nobis quoqꝫ
dū ſupiꝰ digeſta ſcribere conaremur. eadē xpī ama
trix apparuit. Nauis ī ligeris flumībꝰ viris & mulie
ribꝰ onuſta īſurgēte vento & vndis īpellentibus
aqs īpleta cepit piclitari & ad ima demergi. Tūc
oms q ī naui erāt ſubite mortis tiore perterriti. ſpē
ꝑcis vl alicꝰ diuini voti ſpōſionē oīno ꝑdiderūt.
Iāqꝫ naui ſūmerſa. & ceteris qui aderāt vndis īuo
lutis. ſubito morituere mulieri cuidā ī mentē diuio
inſtictu venit. vt voce q potat īclamaret. O ſācta
mariamagdalena. a xpo dilecta ꝑ illas lacrimas qs
eius pedibus infudiſti te depcor vt ab hoc piculo
mortis interceſſione tua valeā liberari. Erat autē

mulier ꝓgnās pignore filij · quē etiā deuouit ſi eua
deret dn̄o dari & ſi maſculꝰ eēt viceliaci monachū
fieri · Statiq; generoſe ſpēi mulier ei appuit q̄ ma
nu extēſa mentū eiꝰ arripiēs · leui natatu ad ripam
fluminis duxit · Sicq; ceteris ꝑeūtibꝰ · ſola liberata ·
natū puerꝝ popoſcit baptiſari · eūq; deo et bt̄e ma
riemagdalene vt mēte ↄcepat obtulit · Vir quidam
cecus ad ꝑdictū monaſteriū veniēs cū ductor eiꝰ
diceret ſe iā videre eccleſiā ad quā tendebāt · excla
mauit dicēs O ſcā mariamagdalene · ſi qn̄ ↄtigerit
dn̄o miſerāte me videre tozalē eccleſie tue · Ilico a
ꝑti ſunt oculi eiꝰ · & qd̓ optabat · miliario adhuc in
teriacēte ↄſecutꝰ eſt · CLIIII · De quibuſdā
incidētibꝰ illiꝰ tpis · Ex cronicis ·

Anno ↄſtantini · v · karolomānꝰ frater pi
pini regis diuino timore ↄpunctꝰ · pꝰ ali
quot ānos pꝛicipatꝰ ſui romā adijt · Ibi
q; a zacharia papa in monachū attōſus · in monteꝫ
ſerapti migrauit · vbi edificato cenobio in honore
ſancti ſilueſtri religioſe ſtuduit ↄuſari · Sꝫ cū mlt̄i
francoꝝ nobiles romā veniētes ipm̄ ſalutandi grā
viſitarēt · videretq; ꝙ ociū quo maxīe delectabat̄
ob viſitantiū frequētiā interrūpe cogeret̄ · locuꝫ il
lum deſerēs montē caſſinū expetijt · vbi & aliquan
to tp̄e laudabili vita emicuit Sigibertus ·
Acholōgꝰ pſ̄biter ꝑ illatā ſibi cecitatē āmonitꝰ q̄
rere corpa ſcōꝝ kiliani ſocioꝝq; eiꝰ · inuētis ſācto
rū corꝑibꝰ viſū recepit · eaq; re ſanctꝰ bonefacius
magūcie ep̄s ab achalōgo ad ſe relata · caſtꝝ wirtꝫ
burg ad honorē kiliani martiris · q̄ ad ꝑdicādū ibi
a papa canone ep̄s ordinatꝰ fuerat · ibiq; mortis &
q̄etis locū a deo acceꝑat · ep̄alis ſedis dignitate in
ſigniri decreuit · & primū ibi ep̄m ſanctū burchar
dū ordinauit · Anno · vij · in calabria & ſicilia fit pe
ſtilētia et mortalitas hoīm nimia · In veſtibꝰ hoīm
& in velis eccleſiaꝝ apparēt crucicle q̄i oleo deſigte
Anno · viij · cachis lōgobardoꝝ rex dū rupto fedre
romā inq̄etare nitit̄ · a zacharia papa n̄ ſolū a malo
reꝑmit̄ · ſꝫ etiā eiꝰ īſtinctu cū vxore & filijs romā
veniēs · monachꝰ efficit̄ · Cui haiſtulfꝰ frater eius
ſubſtitutꝰ regnit annis · vij · Anno · ix · hilozicꝰ rex
francorū ī monachū tōſorat̄ · Ex cronicis · Pipi
nus em̄ frācoꝝ pꝛīceps · legatos miſit ad zachariaꝫ
papā · ↄſulēs q̄s potiꝰ rex eē vel dici deberet · q̄ ma
gnos ꝓ regni pace labores ſuſtinēt · an q̄ ocio dedi
tus ſolo noīe regio ↄtētus eēt · Cui papa remanda
uit illū debere appellari regē qui augēt rēpublicā
Qua rn̄ſione frāci aīati hilderico rege ī monaſterio
retruſo · & mōachico tegmīe palliato pipinū regē
ↄſtituūt ānno · ſ · dn̄i · dccl · In hoc itaq; ꝓgenies clo
douei defecit a regno · ſuccedēte pipio cuiꝰ īſignis
poſteritas ꝑ multa pꝰ tp̄a regnū frācoꝝ obtinuit
& adhuc in auſtraſioꝝ īꝑatoribꝰ eniteſcit · Huius
quoq; frater remigiꝰ rothomagēſis archiep̄s mlt̄a
laude celebris ē habitꝰ · Sigibertus · Pipinus er
go pꝛīceps autoritate aplīca & francoꝝ electōe a
ſancto bonefacio magūcie archiep̄o in regē vngit̄
& ↄſecrat̄ · & regnat ānis · xviij · poſt ānos circiter
octuagintaocto poſtꝙ maiores domus ceperunt
pꝛincipari ſuꝑ reges frācoꝝ · Anno · x · pipinus rex
ↄtra ſaxones pugnat Idē pipinꝰ rex · galliaꝝ eccle
ſias cātibus romane autoritatis ſuo ſtudio meliora
uit · CLV · Qualit̄ apud floriacū īpedita ē
diuitꝰ rela tō corꝑis ſcī bn̄dicti · Hugo vbi ſuꝑ ·

Interea v̓o monachi cenobij caſſinienſis
auctore karolomāno romā venerūt · ro
gātes zachariā papā · vt literas pipio re
gi frācoꝝ dirigēt q̄tinꝰ corpꝰ beati bn̄dicti · qd̓ flo
ricāſes mōachi furtī ſibi vēdicauerāt ſuo reſtituat
loco · Quibꝰ papa ānuēs · ꝑ eundem karolomānum
ep̄is frācie ſcripſit · vt corpꝰ ad tumulū ſuū referre
tur · Qd̓ vt fratribꝰ īnotuit floriacēſibꝰ · triduanū
ieiuniū celebrātes · his v̓bis beatū bn̄dictū orabāt
an̄ eiꝰ ſepulcꝝ · O vnica ſpes noſtra pꝰ deū · ne de
relinq̄s nos orphanos · q̄ huc n̄ noſtris meritis ſed
ꝓ mlt̄aꝝ aīaꝝ ſalute veniſti · Credēs ſuꝑ pauimētū
pluere ꝑ nimia lacrimaꝝ inundatōne · & cū iā ī hiſ
ſingultibꝰ & lacrimis totū expēdiſſent triduū · ec
ce mēorati ep̄i aſſūt mādata regis implē cupiētes
moxq; reſerari ſibi fores ecc̄ie iubēt · Tūc templum
ſcē marie īgreſſi · anq̄ꝙ ad ſcī bn̄dicti appinq̄ſſēt tu
mulū · ī deſolatōeꝫ & formidinē ſūt ↄuerſi · & tāta
cecitate ꝑcuſſi · vt nec inuicē ſe recognoſcē quirēt
Cū aūt ſe diuīa vltōe cecatos eē ſenſiſſēt · ceꝑūt er
rabūdi ꝑ ecc̄iam ꝑgē · quo ad reſtes cāpanaꝝ impe
giſſent · q̄s vi mag̃ ceꝑūt trahere · Nō em̄ alit̄ pote
rāt his q̄ foris remāſerāt īfortuniū ſuū notificare ·
Quo exciti ſono frēs · de iā dicta aplī petri ꝓceſſe
rūt ecc̄ia · exiſtimātes triſte ſpectaculū ſe viſuros
Explorādi grā q̄dā ex eis iuerūt · & mox ꝑ ecc̄iam
illos errare dep̄hendētes egreſſi ſūt dicētes · Quia
piꝰ pater bn̄dictꝰ exaudiuit nos · & ſuſcepit lacri
mas noſtras · veite & videte maḡlia dei Cūq; ꝑiter
īcroiſſent · īuenerūt eos cecos clamātes & dicētes
Ve nobꝭ · q2 ſcī patris bn̄dicti requiē temerare vei
mꝰ · & id̓ cecitatē īcurrimꝰ · Vos aūt ſerui dei mi
tius agite nobiſcū & nolite nobꝭ ſcd̓m ꝓſumptōem
noſtrā reddē taliōnē · ſꝫ orate ꝓ nobꝭ deū · vt apiat
oculos noſtros · noſq; vobis ꝓmittimꝰ · nūꝙ talia
ꝓſumpturos Ad hec v̓ba frēs ſolotenꝰ fuſi orabāt
attētius · vt diuīa pietas eis lumē reddē dignaret̄
& cū orarēt · apti ſūt oculi eoꝝ · Reūſiq; ad regeꝫ ·
narrauerūt q̄ fuerāt paſſi · addētes ꝙ n̄ deberet gal
lia tā ſcīs oſſibꝰ viduari · · LVI · Qualiter
ſtephanꝰ papa pipini regis auxiliū expetijt ↄtra lō
gobardos · Sigibertus ·

Anno ↄſtātini · xi · hayſtulpho lōgobardoꝝ
rege ↄtra romanos adeo exardeſcēte · vt
tributū exigeret ab vniuſcuiuſq; capite
ſtephanꝰ papa ad expetendū pipini regis auxiliuꝫ
cogit̄ ī franciā venire · Cui īueniēdo in vna noctiū
appuit magnū ſignū in celo · globꝰ · ſ · igneus a ꝑte
auſtrali · ↄclinās a gallie finibꝰ ī ꝑtes lōgobardoꝝ
Mittit̄ etiā karolomānꝰ monachus ab hayſtulpho
ad fratrē ſuū pipinū regē · ad ꝑturbandā aplīcā pe
titōnem · Ex cronicis · Porro pipinꝰ rex vbi ꝓfa
tū papā venientē audiuit · ꝑ ſpaciū trium miliū de
equo ſuo deſcēdēs cū hūilitate magna vice ſtrato
ris terre ꝓſtratus · vna cū ↄiuge ſua & filijs · eū v̓ſ
q; ad palatiū ſuū deduxit · Ibiq; dū ītra oratoriuꝫ
ꝑiter ↄſiderēt · lacrimabilit̄ ipm̄ ꝑpa dep̄catꝰ eſt vt
ꝑ pacis federa cām beati petri ac reipublice roma
noꝝ diſponeret · Qui iureiurādo mādatis eiꝰ oībꝰ
totis ſe niſibꝰ obedire promiſit qd̓ & fecit · Porro
idē papa dū apud regē moraret̄ grauit̄ egrotās · in
cenobio ſcī dyoniſij ꝑ viſionē mirabilē ſanitati red
dit̄ · Vn̄ & ibidē altare ī honorē ſcōꝝ petri & pauli
ab ipo ↄſecrat̄ · Per idē quoq; tp̄s edificatū ē · ceno
biū fiac · ī caturiēſi territorio · ipo dn̄o monaſteriū
mirabilit̄ ↄſecrāte · ꝑn̄tibus papa ſtephano ac rege
pipio · Sigibertꝰ · Pipiꝰ a ſtephāo papa cū filijs
ſuis karolomanno & karolo in regē vngit̄ et ꝑ eū
generatō eoꝝ in hereditatem regalis ſucceſſionis
imꝑpetuum benedicit̄ & omnis alienigena ab eius

euaſione apl̄ico anathemate interdicit̄. Anſelmus etiam vir illuſtris. cuius ſoror erat vxor hayſtulfi regis. trāſfert corpꝰ ſancti ſiluestri pape ad cenobiū monantulā a ſe fundatū. Anno. xij. pipiꝰ rex ytaliā aggredit̄. exercitꝰ hayſtulfi a frācis vincit̄. Hayſtulfꝰ pacē facere cū romanis ad nutū frācorū ꝯpellit̄. Karolomānꝰ monachꝰ oſſa ſcī bn̄dicti abbatis ab ecc̄ia floriacēſi. vbi olī trāſlata fuerāt tollē nitit̄. vt ea ad caſtꝝ caſſinū referret. ſʒ miraculis vt p̄dictū eſt a deo oſt̄ſ. & frācis obſiſtentibus ab īcepto ꝓhibet̄. Hoc tp̄e terremotꝰ terrib lꝰ factus ē. quo vrbes alie q̄dē ex toto. alie ex pte ſubūſe ſūt. alie aūt a mōtanis ad ſubiecta cāpeſtria cū muris & habitatōnibꝰ ſuis īegre & ſalue. plusq̄ vi. miliaria trāſmigrauerūt. In meſopotamia etiā terra dirupta ē vſqʒ ad duo miliaria aliaqʒ terra nimis alba & arenoſa de ꝓfūdo aſcēdit. Et ex ea animal mulīnū aſcēdit incōtamiatū. humana voce loquēs. ꝓnunciās īcurſionē gentis ab hēmo adūſus arabes. Anno. xiij. karolomānꝰ monachꝰ vienne morit̄.

CLVII. ¶ De ſcō bonefacō maguntino & epiſtola eius ad regē angloꝝ.

Sanctꝰ bonefaciꝰ magūcie archieps. cum ſocijs ſuis in friſia ab inimicis fidei martirizat̄. & in fulda cenobio qd̄ ipē ī thoringia fundauerat. honorifice tumulat̄. ¶ Helmādꝰ. Hic bonefaciꝰ natōe anglus huiōi epiſtolā ſcripſit echelbaldo regi angloꝝ. Dn̄o cariſſimo echelbaldo bonefaciꝰ archieps. legatꝰ germaīcꝰ romane ecc̄ie ꝑpetuā in xp̄o caritatis ſalutē. Audiuimꝰ q̄ elemoſinis intentꝰ. furta & rapinā ꝓhibes. & pacē diligis. & defēſor pauperum & viduaꝝ es. & inde deo grās agimꝰ. Q̄ vo legitimū matrimoniū ſp̄nis. ſi ꝓ caſtitate facēs eēt laudabile. ſed q̄r in luxuria & adulterio & cū ſcīmoīalibꝰ voluptaris. ē vituꝑabile & damnabile. Quapropter fili cariſſime penitē & memorare. q̄ turpe ſit vt tu q̄ dono dei dn̄aris. ad iniuriam eiꝰ ſis libidīs ſeruꝰ. Audiuimꝰ p̄terea q̄ optimates penes oīs gētis mercioꝝ tuo exemplo legitimas vxores deſerāt. & adulteras & ſcīmoīales ꝯſtuperēt. Qd̄ cū ſit ab honeſtate ꝑegrinū doceat vos aliene gētis inſtitutō. Nā in antiq̄ ſaxoīa vbi nulla ē xp̄i cognitō. ſʒ v̄go in paterno domo vlꝰ maritata ſub ꝯiuge. fuerit adulterata. manu ꝓpria ſtrāgulatā cremāt & ſupfoſſā ſepulte corruptorē ſuſpendūt aut cingulo tenꝰ veſtibꝰ abſciſis. flagellāt eā caſte matrone & cultellis pungūt. & de villa in villā miſſe occurrūt noue flagellātes donec īterimant. Winidi quoqʒ qd̄ ē fediſſimū genꝰ hoīm hunc hn̄t morē. vt marito mortuo mulier ſe in rogū cremati ꝑiter arſura p̄cipitet. Si ergo gētes deum ignorātes zelum caſtimonie hn̄t qd̄ tibi cōuenit fili cariſſime q̄ xp̄ianꝰ es & rex. pce ergo aīe tue. pce multitudī populi tuo ꝑeuntis exēplo. d̄ quoꝝ aīabus ratōnem redditurꝰ es. Recogita q̄ſo q̄ terribilē vindictā deꝰ in anteriores reges exercuerit. eius culpe quā in te arguimꝰ ꝯſcios. Nā celredum p̄deceſſorē tuū. ſtupratorē ſcīmoīaliū & eccleſiaſticoꝝ p̄uilegioꝝ fractorē ſplēdide cū ſuis comitibꝰ epulantē. ſpiritꝰ arripuit malignꝰ. & ſine ꝯfeſſione & viatico. cū diabolo ſermocinātē. et legē dei deteſtanti. aīam extorſit. Hoſredū quoqʒ regē deirorū & bernicioꝝ earūdē culpaꝝ reū ita effrenē egit vt regnū & iuuenilē etatē ꝯtēptibili morte amitteret. Obteſtamur & obſecramꝰ te. vt recordaris q̄ fugitiua ſit p̄ſens vita. & delectatō ſpurce carnis. ꝑ quā eterni cruciatꝰ emunt̄. & q̄ ignominioſum ſit. vt breuis vite huiꝰ mala exēpla imꝑpetuū poſteris relīq̄s. Actor. Ex his ꝑpendi poteſt beati viri prudētia. & libertas ſpūs in peccata regū & p̄ncipū publice arguēdo. ꝑ quā cū p̄ſentis vite ſāctimonia ad coronā & gloriā martirij felicit̄ ꝑuenit. Huic bonefacō ſucceſſit lullꝰ. de quo loquit̄ vita ſancti goaris. & hi v̄ſus. Antiſtes lullꝰ. quo nō ē ſanctior vllus. Pollēs diuīa tribuēte deo medicina Occurrit morbis. vt totꝰ p̄dicat orbis.

CLVIII. ¶ De tirānide ꝯſtātini ꝯtra eccleſiā & alijs quibuſdam. ¶ Sigibertꝰ.

Anno impij ſui. xiiij. ꝯſtātinꝰ ſinodū epoꝝ tricēto ꝝtrigīta ꝯſtantiopoli ꝯgregat. In q̄ edicto ꝓmulgato de imagibꝰ dei et ſāctoꝝ eius deponēdis. eccleſiā dei nimis ſcādalizat. & ꝯtra orthodoxos tirānizat. Hayſtulfꝰ rex rupto pacis federe romā obſidet. & pipinꝰ italiā repetēs eū papie incluſū obſidet. & inutū ad fedus pacis repetendū ꝯpellit. & ſcō petro q̄cunqʒ erāt ſui iuris reſtitui fecit. Fulradꝰ abbas ſcī dioniſij pariſienſis. corpꝰ ſcī niri martiris a roma pariſius trāſtulit.

¶ Ex cronicis. Per hos dies pipinꝰ fortit̄ ſaxonū munitōnes irrūpit. & pꝰ multā ſtragē eos ſub t̄buto redigit. Deinde auerniacū pagū depopulādo ꝑmit & multa caſtella ipāmqʒ vrbē capit. et blandinū vrbis comitē cū mltis adducit. Bituricas etiam vrbē capit. & captā munit. Agennū et petragoricas et engoliſſinam vrbes aq̄tanie deuaſtauit. multāqʒ ptem aquitanie ſibi ſubiugauit. Anno ꝯſtanti xv. caput iohānis bap. in aq̄taniā diuīa voluntate allatū ē ſub rege pipino. et honorifice ſuſceptū. ac poſtmodū in eiſdē finibꝰ eccleſia nobili cōſtructa cū digno honore repoſitū. ꝑ haꝝ eni ſcāꝝ reliq̄aꝝ v̄tutes. plures tūc amici regis pipini. qui in bello fuerāt occiſi. ſubito rediuiui reſederūt. ¶ Sigibertus. Anno quoqʒ. xv. hayſtulphꝰ rex lōgobardoꝝ iudicō dei ꝑcuſſus morit̄. pꝰ quē deſideriꝰ qui erat dux in ptibꝰ tuſcie regnat ānis. xvij. Anno. xvii. walpertꝰ abbas in italia. et crodegādꝰ metenſium eps. pipini regis ex lādrada ſorore nepos. clarent in gallia. q̄ gorzian cenobiū fundauit in metēſi ꝓchia. Corpꝰ ſancte petronelle v̄ginis petri apoſtoli filie. rome a paulo papa trāſponit̄. In cuius marmoreo ſarcofago ipiꝰ apoſtoli petri manu ſculptū legebat̄. Auree petronelle dilectiſſime filie. Anno xvij. habdallas ꝑſequit̄ ecc̄iam dei. Anno ꝯſtātini xxi. turci a caſpijs portis erūpentes armeniā infeſtant. In quoꝝ patria cū antiquo tp̄e peſtilētia fuiſſet. ſuaſu xp̄ianoꝝ in modū crucis ſe totonderunt. Et q̄r ꝑ hoc ſignū ſalus patrie reddita eſt. Hūc tōdendi ritū tenuerūt. Anno. xxii. paganꝰ bulgaribꝰ dn̄at̄. Gelu magnū fit a klꝰ. octob. vſqʒ ad februarīū. ¶ Ex cronicis. Hinc pelagꝰ ponti vſqʒ ad centū miliaria ꝑ glaciei rigore fuit in duriciam lapidiſ verſum. hn̄s triginta cubitos a ſupficie in ꝓfundū. Nix quoqʒ ꝑ viginti cubitos illud coopuit. ita vt inde mare ꝯfirmaret̄. ac pedibus calcaret̄. Int̄ menſem vero februariū. ꝑ virtutē dei gelu ꝯciſſum eſt in diuſas ſpēs ad inſtar montiū. ¶ Sigibertus. Stelle ſubito viſe de celo cecidiſſe. ita oīs terruerūt vt putarēt finē mūdi iminere. Anno. xxiij. crodegandꝰ eps. corpa martiꝝ gorgonij naboris. nazarij. a roma ad galliā tranſtulit. et gorgoniū q̄dē in gorzia. naborē ī hilliriaco. nazariū. aūt repoſuit in cenobio loriſham. qd̄ canthur comes illuſtris a ſe fundatū. metēſi ecc̄ie p̄ori anno tradiderat. Anno. xxiiij. idē crodegandꝰ metenſiū epiſcopꝰ obijt

·CLIX· ¶De ſcō gēgulpho martire· ¶Ex
geſtis eius·

O tpe ſāct⁹ gēgulph⁹ ī burgūdia claru
it·Hic fōtē quēdā emit ī gallia· & eū cri
ri fecit ī burgūdia·Cui⁹ vēditor dū em
ptorē irrideret. repēte fontē ſuū vidit ſiccatū·Cū
ergo quadā die iuxta fōtē illū ī orto ſuo mirabiliē
orientē ſederet·idē gengulf⁹ cū vxore ſua adulta·
cepit illā arguē de adulterij ſui īfamia Qd̄ crim̄ cū
illa vehemenē negaret· facillimā ei purgatōꝫ oppo
ſuit·dicēs·Si vis vt credā te ſub hac īfamia falſo
laborare·denuda brachiū tuū· & affer mihi lapil
lū de fūdo fonticli hui⁹·ſi illeſū brachiū retrxeris·
credā ꝙ īnocēs ſis Qd̄ illa audiēs·ſecure brachiū
īmerſit fonti & ſtatī ꝯbuſtū velut ab igne retrxit·
Tūc ſcūs ad illā. Ecce inqt appet veritas flagitij
tui·Habe ergo tua· & mane p te· vel cū tuo adul=
tero·Nā ſocia mea vltra nō eris· Et data e. dimi=
dia parte ſubſtāne ſue māſit p ſe·Nō mlto p⁹·dor
miēs in domo ſua occiſ⁹ ē a quodā clerico·q̄ cum
vxore ſua adulterare ſolebat·Cui⁹ corp⁹ dū ī fere
tro in ſepulturā portareē·mlti īfirmi de tactu ſa=
nati ſūt·Dū hoc illi⁹ vxori referreē ab ancilla ſua
ſcꝫ dn̄m ſuū tanꝙ martirē ſcū m miracl'a facere· ir
ridēs illa & ſubſamnās ait·Ita inqt gengulf⁹ mira
cula factitat· vt an⁹ me⁹ cātat Moxqꝫ ab ano ſuo
turpes ſonos & nūoſos vellet nollet cepit emittē
Qd̄ ei poſtea ꝯtigit oī vita ſua ī·vi·feria· vt quo
tiēs in eadē feria in q̄ vir ei⁹ martir effcūs ē aliqd̄
v̄bū ab ore ꝓferret·totiēs ab ano turpē ſonū ederet
Qd̄ audiēs rex pipin⁹·ad maiorē gl'iā martiris gē
gulfi expiri dignat⁹ ē· CLX. ¶De crucifixio
ne imagis xp̄i cui⁹ miraculis ꝯuerſi ſunt iudei·

Empe quoqꝫ ꝯſtantī impatoris & hyre
ne vxoris ei⁹·in ſiria ciuitate bericho·q̄
ſubiacet anthiochie·iudei imaginē ſalua
toris noſtri ihu xp̄i īuenientes in domo cuiuſdā iu
dei·relictā a quodā xp̄iano q̄ ibi māſerat·eā iiurio
ſe depoſuerūt·& oīa oꝓbria q̄ iudei ihu xp̄o itu
lerūt ei⁹ imagini īferebāt·illudētes ei·in faciē con
ſpuētes ꝯminoſe ꝯuiciātes·eāqꝫ pcutiētes·manus
& pedes ei⁹ clauis ꝯfigētes· acetū & fel ei porrigē
tes. Tandem latere ei⁹ apto·exiuit de eo ſanguis
& aq̄ Qd̄ illi ſuppoita āpulla ſuſcipiētes·ad expi
mentū vtꝝ fuerit vera miracl'a q̄ ihm feciſſe audie
rāt·oēs īfirmos in ſinagoga ſua collectos hoc ſan
guie aſpergebāt·& a quocūqꝫ lāguore detineban
tur·oms ſanabanē·Vn̄ tandē iudei ꝯpūcti·ad do
datū ciuitatis ep̄m oēs cucurrerūt·eiqꝫ re enarra
ta ymaginē cum ſanguine ei tdderūt Quib⁹ bapti
zatis ep̄s ſanguinē p āpullaſ diuiſum lōge lateqꝫ di
rigēs p̄dicabat magnalia dei·obteſtat⁹ oēs vt ſin
gulis ānis·v·idus nouēbris celebrerē paſſio dn̄ice
imagis·Anno·xxv·ꝯſtātin⁹ īpator & abdallas a
miras pari veſania in orthodoxos deſeuiūt mltoſ
qꝫ eoꝝ p xp̄o pimūt·Cōſtantin⁹ inſup egre ferens
gloriā ſcōꝝ miraculis coruſcantiū·etiā lipſana eo
rū vbiqꝫ iubet effodi & iactari in ꝓfundū·

.CLXI· ¶De qbuſdā geſtis pipini regis &
de morte eius·

Odē āno in pn̄tia pipini regis frācoꝝ·in
ter grecos & romanos celebrat̄ ſynod⁹
de ſcā trinitate & ſcōꝝ imaginib⁹·Pipi
nus aūt rex remiſtaniū frēm eudonis patruū ſcilꝫ
waiferi q̄ a waifēo ad ſe·& a ſe ad waiferꝝ trāſfugat
captū in bello a ſuis ſuſpēdit ī patibulo Rex vero
ſaracenorū·amirmonū· ab hyſpania miſſis legatis
& munerib⁹ datis & acceptis·optat grām pipini
regis & amiciciā·Anno·xxvi·pipin⁹ multo exīmi
nio aquitāniā atterit·ſcōnas capit·ibiqꝫ waiferi ma
trē ſorores & neptes captas ſecū adducit· Rome
paulo papa mortuo·ꝯſtantin⁹ qdam ſubito ordīa
tur ſacerdos ex laico· & tyrānica ābitōne papatu
inuaſo eccīe dei magno fuit ſcādalo·Contra hunc
philipp⁹ a q̄buſdā romanoꝝ papa ꝯſtituit̄· & non
multo p⁹ deponit̄·Anno·xxvii·lōga ꝯtentō iter
pipinū regē frācoꝝ & waiferꝝ finit̄·qr waiferus a
ſuis maloꝝ pteſis·in grām pipini pimit̄·& nō ml'
top⁹ pipin⁹ morit̄· ¶Ex cronicis·Iſte pipin⁹ vt
dictū ē·ex regalis aule p̄fecto in regē ꝓmot⁹·ī ec
cleſia ſancti dyoniſij cū mlta fuit honorificētia tu
mulat⁹ felix victoriarū ſucceſſib⁹·regūqꝫ francoꝝ
eximi⁹·Hui⁹ fili⁹ extitit karol⁹ ex berta filia hera
clij ceſaris· Vn̄ in ipo g·n⁹ grecoꝝ & romanorū
ac germanorū cōcurrit·Vn̄ merito ad ip̄m poſtea
trāſlatū eſt impiū ¶Sigibertus·Hic ergo karol⁹
pipini fili⁹ q̄ ꝓ felicitatis magnitudie agnoīatus
eſt magn⁹·ꝯptito cū fratre ſuo karlomāno regno
regnat p⁹ eū ānis·xlvii·Et karol⁹ qdē nouiom re
giam accepit coronā·karolomān⁹ vo ī v·be ſueſſo
nica CLXII· ¶De duob⁹ pueris ꝯſimilibus
amico & amelio· ¶Ex geſtis eoꝝ·

Empib⁹ pipini regis francoꝝ orti ſunt
duo pueri·miro mō ſibi ꝯſilēs·vn⁹ ex co
mite alūnenſi·ali⁹ ex milite quodā beri
cano·Qui cū a pentib⁹ baptiſmi cauſa romā ōfer
rent· in luca ciuitate ſe inuicē inuenerūt· et ſocie
tate inter ſe firmata·romam ingreſſi ſunt· Tanta
qꝫ inter puulos erat ſocietas & voluntatis identi
tas·vt vn⁹ ſine alio nollet cibū ſumere nec in alio
cubiclo reqeſcere·Oblati igit̄ ſcō pape deuſdedit
ab eo ſunt baptizati·Qui filio comitis īpoſuit no
men ameli⁹·et filio militis amic⁹ Multiqꝫ romano
rū militū eos cū gaudio de fōte ſacro ſuſceperunt
P⁹ hoc ip̄e papa duos ſciphos ligneos pari ampli
tudie ꝯpoitos auro et gēmis dedit eiſ dicēs·Acci
pite hoc donū·qd̄ vobis ī eternū ſit teſtimoniū·ꝙ
ego vos ī baſilica ſci ſaluatoris baptizaui Quib⁹
gratuito acceptis·ad ꝓpria ſunt reuerſi· Adultū
v̄o bericanū filiū·ſ· amicū·q̄i alterꝝ ſalomōeꝫ de⁹
magna ſapiētia decorauit Quē cū eſſet ānoꝝ·xxx
pater e⁹ ſenex languore correpi⁹ vir nobilis et ſā
ctus p̄monuit xp̄i militiā exercere · fidē dominis
ſeruare·ſocijs et amicis auxiliū ferre· miſicordie
opa exercere·et p̄ter hoc ſocietatē filij comitis alū
nenſis et amiciciā obliuioni nullaten⁹ tradere fini
tiſqꝫ verbis ad deū migrauit· Cui filius honorem
ſepulture decēter exhibuit·Mox autē maligni ho
mines iuueni ceperūt inuidere·eiqꝫ dolos et īſidi
as latenter pare· At ille oms amabat et iniurias il
latas patienter tolerabat· Adeo tamē ꝯtra eū ini
quitas impioꝝ creuit·ꝙ eū de paterne hereditatis
caſtro cū tota familia eius expulit· Qui aſſūptis
x·ſeruis ſuis·ait·Feſtinem⁹ ad curiā comitis ame
lij·mihi ſocietate et amicicia iuncti·forſitā nos bo
nis ſuis ditabit·Sin aūt ibimus ad hildegardē ka
roli regis frācoꝝ vxorē Que ꝯſulere ſemp eiectis
ꝯſueuit· Euntes ergo ad curiā comitis puenerūt·
ſꝫ ip̄m non inuenerūt· prexerat em̄ bericū viſitare
ip̄m amicū ſuum·cui⁹ patrē audierat eſſe defūctū
Quē nō inueniēs·triſtis diſceſſit ſeqꝫ nō redituꝝ
ad patriā niſi pri⁹ eum īueniret ꝓpoſuit· Sꝫ et ip̄e
amic⁹ comitē cū ſuis querere non ceſſauit· donec
apud quendā nobilē virꝝ hoſpitatus eſt·q̄ audito

infoꝛtunio quod eis acciderat · ſponte filiā ſuā ei ī ꝯiugiū tradidit. · CLXIII ·

Qualit̄ ſe īuicē querentes inuenerūt & ad curiam karoli ꝑuenerūt ·

POſt autem annū & dimidium ibi tranſa-ctum · amicus piſius feſtinauit · cū ſeruis ſuis vt quereret comitē ameliū Et ipſe iā ꝑ bienniū q̄ſierat amicū · Qui cū approꝑinq̄ſſꝫ piſiꝰ · inueniēs quendā pegrinū · interogauit ſi vidiſſꝫ amicū militē bericanū a patria expulſū Qui cū rn̄deret ſe nunq̄ꝫ eū vidiſſe · comes abſtractā tunicaꝫ dedit ei rogās vt oꝛaret ꝓ eo ad dn̄m · quatinꝰ labori ſuo quē biēnio patiebat̄ finē imponet̄ · Peregnꝰ ergo iē faciēs circa veſpam inuenit amicū · Qui requiſiuit ab eo vtꝝ audiſſꝫ aliq̄d de amelio aluernē comitis filio · Qui rn̄dit Quid me pegrinū deludis · Nōne tu esameliꝰ q̄ hodie a me q̄ſiſti · ſi vidiſſē amicū bericanū · & hanc tunicā michi dediſti · Nūc aūt neſcio cūr veſtimenta tua ſocios equos & arma mutaſti · Cui amicus · Nō ſū ego amelius ſꝫ amicꝰ · q̄ nō ceſſo eū querere · Cūqꝫ & ab eo pegrīꝰ rogatꝰ vt oꝛaret ꝓ eo · accepiſſe denarios in elemoſinā · dixit ei · Feſtina miles piſiꝰ · ibi ſpero īuenies quē q̄ris · Feſtinās ergo amicꝰ · inuenit eū extra piſius · iuxta ſe canā in p̄to floꝛido · cū militibꝰ ſuis comedentem · Qui cū vidiſſꝫ bericāos armatos veniētes cito ſurrexerūt & arreptis armis obuiā cucurrerūt · Amicus quoqꝫ ſuoꝝ aīos ad pugnā aīauit putās illos eſſe piſianos milites q̄ eos aggredi vellēt · Laxatis igit̄ frenis vtriqꝫ ꝯcurrūt · haſtas erigunt enſes euaginānt · ita vt nullū ex iſtis euadē credēs ingruētis ꝑiculū moꝛtis Sꝫ deꝰ q̄ cūcta diſpoīt · īſonte vtrāqꝫ ꝑtē ſiſtere fecit Tūc amicꝰ ait · Vn̄ eſtis milites foꝛtiſſimi · q̄ amicū exulē cū ſuis ſocijs interficē vultis · Ad hāc vocē ameliꝰ pallidꝰ obſtupuit · & amicū agnouit · Mox illis deſcēdētibꝰ inuicē ſtrigunē āplexibꝰ · oſcula ſumūt · & de tā īꝑuiſa leticia deo grās reddūt fidē īter ſe ſpōdēt · & ad curiā karoli ſimul venerūt · Factuſqꝫ ē amicꝰ theſaurariꝰ regiſ & ameliꝰ dapifer Cerneres iuueneſ moderatos · ſapiētes · pulcerrimos · pares · vno cultu · & eodē vultu ab omnibus dilectos · & honoꝛatos

CLXIIII · Qualiter amicꝰ ameliū a c̄mīe liberauit eiqꝫ filiam regis tradidit.

TRanſacto itaqꝫ triēnio dixit amicꝰ amelio · vxoꝛē meā videre ꝯſidero · et q̄ꝫ citiꝰ potero redibo · Tu v̄o manēs in curia regis · caue tibi ab eius filia · maxieqꝫ a neq̄ſſimi comitis harderici fallaci amicicia · Quo verbis eiꝰ annuēte diſceſſit · Ameliꝰ vero ſup regis filiā oc̄l'os iniecit · et eā q̄ꝫ citius potuit opp̄ſſit · Intea delatoꝛ hardericus q̄ iniq̄tate gaudebat · et oīm ꝓbitati inuidebat ameliū ſic alloquit̄ · Neſcis cariſſime comes amicuꝫ regis theſaurū furatū eſſe · et ideo fugiſſe · Nūc ergo ini mecū fedꝰ amicicie · & fidē meā ſup ſanctoꝝ reliq̄as accipe · Quo facto · ameliꝰ ei ſecreta ſua nō timuit fidelit̄ pandē · Dū ergo die q̄dam an̄ regem ſtaret vt aquā illi manibꝰ p̄beret · hardericꝰ ait Noli rex aquā accipe de manu ſcelerati · q̄ magis dignꝰ ē moꝛte q̄ꝫ honoꝛe · q2 floꝛē v̄ginitatis abſtulit filie tue · Ad hoc ameliꝰ tremēs cecidit · et ſtupidus non rn̄dit · Rex aūt benignꝰ eū leuauit · et ait · Ne timeas ameli · Surge et virilit̄ ab hac īfamia te ꝯfēde · Qui ſurgēs ait · Noli rex iuſtiſſime v̄bis mēdacibꝰ harderici delatoꝛis credē · ſꝫ ſpaciū ꝯſilij michi ꝯcede · vt coꝛā te de infamia duellū cū eo faciā et eū ꝯ̄ mēdacē aſtāte curia ꝯuincā · Qd̄ cū ānuiſſet rex · amelij

cauſā hildegardis regina tuēdā ſuſcepit · Qui dum ꝯſilium q̄reret · amicū ad regis curiā redeuntē īuenit Cui proſtratus ad pedes ait · O vnica ſalutis mee ſpes · heu fidem male ſeruaui · quia crimen de filia regis incurri · et ante ꝯſpectum eiꝰ cū falſo harderico duellum ſtatui · Qui cum eundem dure increpaſſet · ait · Cōmutemus veſtimēta et equos · et vad̄ ad domum meam · et cum ꝓditoꝛe comite bellum deo iuuante ꝓ te faciam · Sed caue ne tangas vxoꝛem meam · Cunqꝫ flentes diſceſſiſſent · abijt amicus ad curiam regis ſub ſpecie amelij · et amelius ad domū ſocij ſub ſpecie amici · et vxoꝛ amici vt vidit ameliū credens ſuum eſſe virum · amplexum et oſculum ei prebere voluit · At ille reſpondit · Recede a me · q2 inſtat michi tempus flendi et non gaudendi · In nocte autem cum eundem intraſſent lectum enſem inter ſe et ipſam poſuit · Vide inquit ne michi approꝑinquaueris quia ſtatim hoc enſe moꝛieris · Sic reliq̄s duxerunt noctes · donec amicus redijt · Intea amicus indutus ſocij veſtimentis ad regem ingrediēs ſe contra hardericum ꝓ infamia pugnaturū obtulit · Cui rex ait · Noli timere comes · quia ſi victoꝛ fueris · eandē filiā meā belixendā ꝓ vxoꝛe tibi t̄daꝫ Mane ergo hoꝛa p̄ma hardericꝰ et amicus armati exeūt in cāpū · aſtante rege et tota piſiana gente · Tūc amicꝰ ꝯſciētie ſue timēſ · hardericū ſic alloquit̄ O comes nimis ſtultū ꝯſiliū accepiſti · q̄ꝫ moꝛtē meam tā ardēt̄ appetis · et te moꝛtis ꝑic'lo tā īprudenter ꝯmittis · Sꝫ ſi falſū crimē q̄d mihi īponis velles reuellē · et duellū exitiale remittē ſꝑ meā amiciciā et ſuiciū poſſes hēre Ad hec ille furibūdꝰ rn̄dit ſe de amicicia eiꝰ et ſuitō non curare · ſed et caput eiꝰ auferre velle · Iurat igitur eum filiam regis oppreſſiſſe · iurat et amicus hardericum mentitum eſſe · Certantibus illis victus eſt hardericꝰ · & amputauit amicus caput eius · Cui rex vnicam filiam ab infamia liberatam in vxoꝛeꝫ tradens · q̄ndam iuxta moꝛem ciuitatem ad habitandum eis dedit · Qua ſuſcepta · gaudens amicus ad domum ſuam vbi erat amelius feſtinauit · eiqꝫ dicit · Ecce de harderico traditoꝛe te vindicaui · et filiam regis deſpōſaui · Quam reuerſꝰ recepit · et in prefata ciuitate cū ea habitauit · CLXV ·

Qualiter amicuſ lepꝛa ꝑcuſſꝰ et abiectꝰ ab amelio ſuſceptꝰ eſt ·

AMicum vero cū vxoꝛe ſua manentē ꝑcuſſit deus moꝛbo lepre · ita vt de lecto nō poſſet ſurgere · Queꝫ cū vxoꝛ eius obias nomine · ſic eum exoſum haberet · vt euꝫ multotiēs ſuffocare vellet · vocatis ille duobus ſeruis ſuis ait Tollite me de manibus vxoris mee · ſciphumqꝫ meum latenter accipite · & ad bericanum caſtrum me poꝛtate Quod cum feciſſent · turba obuia queſiuit quis eſſet infirmus quem illuc deferrent · Iſte eſt inquit amicus dominus noſter lepꝛa percuſſus · qui ad vos uēit · rogans vt ei miſereamini · Mox illi impij ſeruos verberauerunt · et ipſum amicum de curru proiecerunt · minantes eis moꝛtem ſi ampliꝰ hoc verbum repeterent · Tunc amicus in fletū prorumpēs · ait · Pijſſime deus · aut moꝛtē michi tribue aut michi miſero miſericoꝛdie ſubſidium porrige · Poſt hoc romaꝫ ſe perduci fecit · vbi papa conſtātinus ei occurrit cum multis romanis militibus · q̄ eum de baptiſmi fonte ſuſceperant · et magna humanitatis auxilia ſibi ſuiſqꝫ ſufficienter p̄buerunt Poſt triennium vero · fames tam grauis oꝛta eſt in ciuitate · vt etiam a ſe pater filium expelleret ·

Tūc ſeruis ſuis vrgētib⁹ inde receſſit & ad domū
coītis amelij pduci ſe fecit· Añ cui⁹ curiā cū tabel
las more taliū īfirmoꝝ tāgerꝫ· comes audiēs dixit
cuidā ſeruo ſuo· Panē & carneꝫ accipe & romanū
ſciphū optīo īple vino· & defer illi īfirmo· Miſter
vt iuſſū īpleuit· reūſus dixit· Per fidē meā dñe· ni
ſi ſciphū tuū tenerē illū eſſe crederem quē hēt infir
m⁹· qr ābo videnē vni⁹ eē pl'critudīs et magtudi
nis· Tūc comes īfirmū ad ſe pduci fecit· & īterro
gauit vñ eſſꝫ vl' q̄liter ſciphū tl'eꝫ acq̄ſiſſꝫ· qui reſpō
dit ſe bericano caſtro oriūdū fuiſſe· & rome a pp̄
de⁹dedit ſciphū & baptiſmū accepiſſe· ſtatī ergo
comes illū eē ſociū ſuū ꝯgnouit· q eū a morte ret
xerat· & filiā reg̃ ī vxorē ei tradiderat· Proiecit er
go ſe ſup illū· clamās & flēs eūq; oſculans & āple
xans· Vxor quoq; ei⁹ c̃rēs ſolutis crinib⁹ ſup cum
ml'tas lacrimas effudit· mēorās q̄l'r hardericū ōla
torē fortit̃ expugnauit· deniq; ītroduxerūt eū ī do
mū· & ī loco p̄cioſo eū collocauerūt· eiq; bona ſua
oīa ꝯmunicauerūt· CLXVI· ¶ Qualiter eum
amelius ſanguīe filioꝝ ſuorum aſpergens curauit

Quadā nocte viſ⁹ ē āgel⁹ dñi raphael eū
vocare· eiq; p̄cipe vt dicerꝫ amelio coīti
q̄tin⁹ duos filios ei⁹ īterficerꝫ ipmq; ſan
guīe illoꝝ ablueret & ſic ſanitatē recipet· Qđ cuꝫ
ille cū magno tremore comiti retuliſſꝫ· p̄mo q̄d eꝫ
comes g̃uiter accepit· mēor aūt bñficioꝝ ei⁹· q ſe
ꝓ eo corā rege obtulerat picl'o mortis accepto mu
crone ad lectū filioꝝ dormiētiū p̄rexit· & īcūbens
ſup eos amariſſime fleuit dicēs· Quis audiuit fili
os prēꝫ ſpōte īt̃feciſſe· heu filij mei amō ñ ero vo
bis pr̄ ſꝫ cruet⁹ laniator· Et ſtillātib⁹ ſup eos lac̃
mis excitati ſūt· facieq; pr̄is reſpiciētes· ridē cepūt
Quib⁹ etatē triū ānoꝝ iā hñtib⁹ dixit· Riſ⁹ veſter
ꝓ choolor ī luctū ꝯūtet̃· qr ſāguis veſter īnocens
nūc ab īpio prē effūdet̃· his dictis eos decollauit
eoꝝq; cadaūa cū capitib⁹ ī lectulo coopta q̄i dor
mirēt repoſuit· Sāguīe vō quē collegerat ſociuꝫ
aſpſit dicēs· Dñe ihū xp̄e q fidē hoīb⁹ ſeruare p̄ce
piſti· & lepſū verbo tuo ſanaſti· hūc ſociū meū di
gneriſ mūdare ꝓ cui⁹ amore ſāguīnē filioꝝ meoꝝ
nō timui fūdere· ſtatī ergo mūdat⁹ ē· & a coīte ve
ſtimētis ſuis optīs ē īdut⁹· dū aūt ad ecciaꝫ c̃rerēt
vt ibi dō grās redderēt· Mox tītīnabula deo volē
te pſonare cepūt· qđ vt ppl's audiuit· vndiq; admi
rando cucurrit· Comitiſſa vō cū vtroſq; pitēr īnce
dē videt· cepit q̄rē qs eoꝝ marit⁹ ei⁹ eſſet· Indu
mēta inq̄t āboꝝ cognoſco· ſꝫ qs eoꝝ ſit comes pei
t⁹ ignoro· Cui comes ait· ego ſū ameli⁹· & iſte ē
ſoci⁹ me⁹ amic⁹· q fact⁹ ē ſan⁹· verūtñ crebra co
mes ſuſpiria trahebat· & mortē filioꝝ mēte reuol
uebat· cūq; coītiſſa iuberꝫ afferri pūos vt ꝯḡtula
ret̃ eis· Comes ait· dimitte eos placito ſōno requi
eſcere· P⁹ hoc ſol⁹ thalamū ītrauit· vt ſup eos fle
ret· & īuenit eos ī lectulo ludētes· Circa quoꝝ col
la cicatrices ad modū fili rubei vſq; ad mortē eoꝝ
appuerūt· Et ſuſcipiēs eos comes ī vlnis ſuis· de
portauit eos ad gremiū vxoris ſue & ait· Gaude
cōiūx qr filij tui viuūt· quos occidi āgeli iuſſione·
& coꝝ amic⁹ mūdat⁹ ē ſāguīe· Extūc ergo comes
& coītiſſa· vſq; ad exitū vite ſeruādo caſtitatē· dei
ſeruitō īſiſtebāt deuote· Amici vō diūx iniq̄ arre
pta ē a demone· & cadēs p p̄cipitiū expirauit· ami
c⁹ itaq; mouit ad bericanos exercitū· & tādiu ob
ſedit eos· donec ſe victos reddiderūt· Quos ipſe
benigne ſuſcepit· & oēꝫ offēſionis culpā eis cōdo
nauit· deoq; vlteri⁹ ī timore ſeruiēs pacifice cū eis
habitauit· CLXVII· ¶ De ſtephano papa
& tirānide conſtantini· ¶ Sigibertus·

Anno ꝯſtātini· xxvii· ꝯſtātio pſeudo pap̄
p zelū fideliū ab eccia deīt̄bato· oc'liſq; p̄
uato· ſtephan⁹ romane eccie· xcij· p̄ſidꝫ
Hic tā ab italia q̄ꝫ a gallia epoꝝ ſinodū rome ꝯgre
gat· in q oīa a cōſtātio ordinata reordinat· p̄ter ba
ptiſmū & criſma· decernēte ſinodo vt epi ab illo
ꝯſecrati ad ḡdū quē añ hāc cōſecratōeꝫ hēbāt redi
rēt· & ſi dig̃ iudicarēt· electi iterꝫ ꝯſecrarēt· ſꝫ ad
altōrē gradū vel ordinē nūq̄ꝫ aſcēderent· Laici vō
ab illo ī dyaconos vel p̄biteros ordinati· oīo deg̃
darent̃ & ī religioſo habitu pſeūarēt· Veneratōeꝫ
etiā ſcāꝝ imaginū cōfirmat· eaꝝq; ꝓfanatores ana
thematizat· Cōſtituit etiā vt oī die dñico ad miſſā
gl'ia ī excelſis deo cantet̃· Anno· xxviij· deſiderius
rex lōgobardoꝝ ſub obtētu orādi romā īgreſſ⁹ ali
quos nobiliū romanoꝝ captos excecauit· anno· xx
ix· ꝯſtātin⁹ īpator oīno a deo auerſus· viꝝ ſcm̄ ſte
phanū p· xl· ānos īcluſū· & gētib⁹ reuerēdū· ama
ra morte martirizauit· oēs etiā ſibi ſubiectos iura
re coegit ſup ſcē crucis lignū· ne aliq̄ꝫ dei ſcōrūq;
ei⁹ imaginē venerarent̃· Eos quoq; q dei genitricē
īuocabāt· & eos etiā q vigilias deo agebāt· eos q
eccleſijs aſſueti religioſe viuebāt· etiā q a iuramētis
& īmūdicijs abſtinebāt· eos q reliq̄as ſcōꝝ penes
ſe hēbāt· hos & huiōi dānās primonijs p̄uauit· &
oīb⁹ mōis cruciauit· Qui reuerētōres erāt eorum
barbis cera & pice illitis· eos ꝯburebat· Mōachos
vt vxores· mōachas vt viros ducerēt cogebat· qđ
etiā multi vitātes martiriū meruerūt· nec ſub alic⁹
gentil' pſecutōe· pl'es q̄ꝫ ſub hoc martirizati ſunt·
¶ Ex cronicis· Karolomān⁹ rex frater regis karo
li magni cū biēnio regnaſſꝫ obijt· & pſ regni ei⁹ p̄ti
bus karoli ſe vniuit· ſicq; karol⁹ regni monarchiā
tenuit· ¶ Sigibertus· Anno· xxx· hunald⁹ dux aq̄
tanie romā q̄i ibi pſeūatur⁹ veīt· q ad lōgobardos
fugiēs apoſtotauit· Ibiq; nō ml'to p⁹ lapidibus ob
rut⁹ male pijt· Cōſtātin⁹ īpator ꝯtra bulgares na
uali p̄lio pugnatur⁹· nauib⁹ ſuis fere duob⁹ mili
b⁹ īpetu aquilōis ꝯtritis· totū pene exercituꝫ ami
ſit· CLXVIII· ¶ De adriano papa & quib⁹
dā geſtis karoli·

Anno· xxxj· adrian⁹ papa romane eccleſie
xciij· p̄ſidet· Hic ad reprimendā rabiē here
ticoꝝ imagīes dei ſanctoꝝq; execrātium
nimis laborauit· & libro adūſus eos edito· multis
ſcripturaꝝ īductōib⁹ roborato· eoꝝ errores infir
mauit· fideq; rectā ſolidauit· Hic ī offertorijs &
offertorioꝝ vſib⁹· qđ gemiatū ē gemiauit· karol⁹
rex ad ſaxonicū bellū aīm ītēdit· hereſburch caſtꝝ
ſaxonū capit· hormſulſañ· deſtruit· Ibiq; ſiti labo
rāte exercitu· ſubito in torrēte largiſſime aq̄ effuſe
ſūt diuīo nutu· votiq; cōpos karolus obſides acce
pit a ſaxonib⁹· Anno· xxxii· adrian⁹ papa ad tuen
das res eccie· karolū romā acc̃ſiuit· Quo pgēs pa
piā obſidet· ibiq; relicto exercitu romā pueit· ſan
ctā reſurrectōeꝫ chriſti ibi pegit· P⁹ea rediēs· pa
piā cepit· iterūq; romā redijt· ſinodū ꝯſtituit cuꝫ
adriano papa· alijſq; cliij· religioſis epis & abba
tib⁹· ī qua adrian⁹ papa cū vniūſa ſinodo dedit ei
ius eligēdi pōtificē· & ordinādi ſedem aplicā· dig
tateq; patriciat⁹· Inſup archiepos et epos p ſingu
las ꝓuītias ab eo īueſtiturā accipe definiuit· & ut
niſi a rege laudet̃ & inueſtiat̃ eps a nemie ꝯſecret̃
omeſq; huic decreto rebelles anathematizauit· &
niſi reſipiſceret· bona eoꝝ publicari p̄cepit·

CLXIX. De victoria karoli de lõgobardis & nece ſcõꝝ amici & amelij. Ex geſtis coꝝ.

Hic itaqꝫ adrianꝰ papa vt p̄libatum eſt legatos ſuos ob ecc̄ie romane defēſionē miſit ad karolū regē frācoꝝ. qꝛ valde affligebatͬ a deſiderio rege lõgobardoꝝ. Mox idem karolꝰ rex mitiſſimꝰ atqꝫ xp̄ianiſſimꝰ. miſit eidem deſid̄rio nūcios ſuos. dep̄cans vt ciuitates et reliq̄ q̄ beato petro abſtulerat. pacifice reddēt. ꝓmittēs ei etiā dari. xiiij. milia ſolidoꝝ auri. Sꝫ cū neqꝫ p̄cibꝰ neqꝫ muneribꝰ eiꝰ ferocitatē flectē valerꝫ ꝯgregauit regni ſui m̄ltitudinē. ducū p̄ncipū et alioꝝ fortiſſimoꝝ militū. necnõ ep̄oꝝ et abbatum. Inter quos fuit venerabil' albinꝰ andegauēſ ep̄s cuiꝰ vita & meritū iā ī ſeculo floruerat. Cūqꝫ rex ad cluſas ꝓpinq̄ſſꝫ. & volēs pacifice beati petri iuſticias recip̄e. & ſic ad ꝓ͞pria redire. nullatenꝰ deſiderij mētē malignā poſſꝫ īflectē. q̄ cū exercitu ſuo ad reſiſtendū fortiē ī ip̄is cluſis aſſiſtebat. q̄s fabricis maceriis curioſe munire fecerat. deꝰ eiꝰ iniquā ꝓ͞uiaꝫ ꝯſpiciēs. dū vellēt alia die franci ad ꝓ͞pria reūti. miſit terrorē validāqꝫ trepidatõeꝫ in cor eius. oīmqꝫ lõgobardoꝝ. ita vt eadē nocte ꝓ͞priis dimiſſis tētoriis & oīm ſuppellectili. fugā oēs arripent. nemīnē p̄ſequēte. Qḋ cernēſ karolꝰ cū exercitu p̄ſecutꝰ eſt eos. In quo erāt comes ameliꝰ & amicꝰ. q̄ ꝓ͞pa q̄dem officia ī curia regis agebāt. & tn̄ opibꝰ xp̄i quotidie ſtudebāt. ieiunādo. orādo. elemoſinas faciēdo. Poſtea v̄o deſiderio cū p̄uo exercitu ſuo in cāpania reſiſtēte maxīo exercitui frācoꝝ. angloꝝ. teuthonicoꝝ. & aliaꝝ gentiū. q̄ in italiā ītrauerāt ſcō ꝯgreſſu in loco q̄ dicebatͬ tūc pulcra ſiluula. qꝛ delectabil' erat. mortua ē ibi nõ p̄ua m̄ltitudo vtriuſqꝫ exercitꝰ. karoli ſcꝫ & deſiderij. et ob hanc interfectõnem locuſ ille vſqꝫ hodie mortal' vi mortaria nuncupatur. Ibi etiam interfectus eſt gener regis comes amelius. & ſocius eius amicus. Quos enīꝫ deus vnanimi concordia & diſcretõne in vita coniunxit. in morte quoqꝫ ſeparare noluit. Deſiderꝰ autem cum ſuis velociter papiam obfugit. & karolus eum perſequens ciuitateꝫ ex omni parte vallauit. Moxqꝫ reginam hildegardem cum filijs ad ſe adduci fecit. Hortante igitur beato albino cum ceteris ep̄is & abbatibus. vt eccleſia ibi fabricari & interfectorum corpora ſepeliri iuberentur. fabricate ſunt ibi due eccleſie. vna iuſſu regis que dedicata ē ī honore beati euſebij vercellenſis. altera iuſſu regine in honore beati petri. Ex cronicis. Cum autem per. vi. menſes rex vrbem obſediſſet. magnum habens deſiderium viſendi apoſtolorum limina relicto exercitu romā ꝓfectus eſt. Vbi dū in ſabbato ſancto ad beatum petrum ap̄pinquaſſet fere vno miliario pedeſtris feſtinauit. omneſqꝫ gradus eccleſie ſigillatim oſculans. ad adrianū papam q̄ ſcilicet ſub atrio ſuper gradus aſſiſtebat iuxta fores eccleſie p̄uenit. Illic ergo celebrata ſolēnitate paſcali. conceſſit ciuitates ac territoria beato petro. ſicut in eadem monſtratur donatõe. Rex autem quia generum ſuum multum dilexerat. & ſocium eius amicum. miſit mediolanum. & iuſſit afferri duas arcas lapideas. In quarum vna conditus eſt amelius apud eccleſiam beati petri. in alia vero amicus apud eccleſiam beati euſebij. Reliqua vero corpora hic & illic ſunt ſepulta. Mane autem facto diuina diſpoſitõne eſt inuentum corpus amelij cum ſarcofago. iuxta ſarcofagū amici. in eccleſia regali. Interim exercitus karoli in obſidione ciuitatis laborauit. donec poſt. x. menſes obſidionis. m̄ltis iam abſeſſorum lāguoribꝰ & clade deficientibus. dei nutu rex karolus deſiderium cum ſuis compr̄hendit. & eorum regnum ſue poteſtati ſubiugauit. ip̄mqꝫ deſiderium & eius ꝯiugem ſecum in franciam duxit. Paſſi ſunt chriſti milites amelius & amicus. ſub prefato deſiderio. iiij. idus octobris.

·CLXX· Adhuc de geſtis eiuſdem regis karoli. Sigibertus.

Anno conſtantini. xxxiii. ſaxones rupto pacis federe. francorum fines premunt igne & cede. Sed tamen eccleſiam in fritillar non queunt incendere quam ſanctus boneſacius benedixit. eamqꝫ nunq̄ꝫ cremandam predixit. Ex cronicis. Hec cum audiſſet karolus. ſaxoniam repetens. tripartito exercitu concurrit ſaxonibus. ei victoria prouenit in omnibus. Sigibertus. Karolus rex offenſus diſſonantia eccleſiaſtici cantus. inter romanos & gallos. & iudicans iuſtius eſſe de puro fonte q̄ꝫ de turbato riuo bibere. duos clericos romam miſit vt autenticum cantum a romanis diſcerent. & gallos docerent. Et primo per hos metenſis eccleſia. & p̄ illam omnis gallia ad romani cantus autoritatem eſt reuocata. Quicquid autem per multa tempora longobardi romanis abſtulerant. karolus eis reſtituit. Regno vero longobardorum deſtructo. totā ytaliam ſub iure regni francorum redegit. Taliter lõgobardi victi regnare deſtiterunt. poſt ānos. cc. iiij. ex quo in ytalia regnare ceperunt. Anno tricesimoquinto. ſaxonibus herelburch caſtrum obſidētibus. gloria dei ſuper eccleſiam apparuit omnibꝰ duobus ſcilicet ſcutis ſanguineo colore flamātibuſ quoſdam motus vt in bello per aera dantibꝰ karolus ſaxoniam velut tempeſtas proterit. munitõēs irrumpit. & ad hoc eos impellit vt ſe & patriaꝫ ei dedant. & datis obſidibus ſe chriſtianos futuros ſpondeant. Ex cronicis. Deniqꝫ victoria de longobardis adepta. totaqꝫ ytalia ſubiugata. karolꝰ romā rediit. ſinodū cū adriano p̄pa ꝯſtituit aliiſqꝫ. cliij. religioſis ep̄is & abbatibus. In qua & adrianꝰ papa cū vniu̇ſa ſinodo dedit ei ius eligēdi põtificē & ordinādi ap̄licā ſedē. dig̃tatē quoqꝫ patriciatꝰ. Inſup archiep̄os & epiſcopos per ſinglas ꝓuintias ab eo inueſtituram accipere diffiniuit. & vt niſi a rege laudetͬ & inueſtiatͬ epiſcopꝰ a nemine conſecretur. Omneſqꝫ huic decreto rebelles anathematizauit & niſi reſipiſcerent bona eorum publicari precepit.

·CLXXI· De interitu conſtantini & imperio leonis quarti.

Conſtantinꝰ autē īpator plaga peſſimi īcēdij diuinitꝰ p̄cutitͬ. & clamans adhuc viuus. igni ſum inextinguibili traditus miſerabiliter moritͬ. Sigibertꝰ. Leo igitͬ ꝯſtantini filius. cepit imperium anno domī. dcc. lxxvii. mūdi ſ. q̄rtimilleſimo. dcc. xl. & īpauit annis. v. Cronog̃phꝰ. Huiꝰ āno. i. q̄buſdam rebellionem in italia meditātibꝰ. italiā repetit rex potens karolus. vrbē foroiulij capit. & ducē eius rollanduꝫ rebellionis incentorem decollari p̄cipit. capta quoqꝫ taruiſio vrbe. ceteris maieſtate ſui nomīs terroreꝫ īcuſſit. Sigibertus. Eodē āno witichīdꝰ dux ſaxonū in normāniā fugit. Saxones baptizati paciſcūtur. vt īgenuitatē ſuā et oīa ſua poſſidēāt. ſi nunquā a fidelitate xp̄i et regis deſiſtāt. Anno. ii. karolus rex in hiſpania ceſarauguſtam vaſtando delet. pampiloniam obſidet. eiuſqꝫ capte muris deſtructis.

Vaſcones duoſqꝫ ſaracenoꝝ regulos ſibi ſubijcit
aliaſqꝫ vrbes in deditõeꝫ accipit· Anno· iiij· karo-
lus rex albeã fluuiũ trãſgredit̃· ibiqꝫ i eiꝰ grãꝫ bar
dogaueſes & nordouite baptizãt̃· Obijt ſcũs ſturi
primꝰ abbas fuldeñ· Anno· v· madiãmiras mltos
vtriuſqꝫ ſexꝰ ꝓ xp̃o martirizat· Karolꝰ rex oꝛõnis
cã romã vadit· ibiqꝫ filij eiꝰ vnguñt i reges· pipiꝰ
ſup italiã· ludowicꝰ ſup aq̃taniã· Leo imꝑator cũ i
ſaniret cupiditate circa ꝑcioſos lapides· adamauit
magnã eccle coronã & accipiẽs ꝑtauit eã. & exie
rũt carbũcli i capite eiꝰ et captꝰ a febꝛe mortuꝰ ẽ

·CLXXII· ¶ De ĩpio hyrene vxoris eius &
euẽtibus illius tp̃is.

Poſt quẽ vxor eiꝰ hyrene cũ filio eiꝰ cõſtã
tĩo ĩꝑauit ãnis· x· Cepit aũt ãno dñi· dcc
lxxxii· mũdi ſcilicꝫ q̃rtimilleſimo dcc xlv
Huiꝰ ãno p̃mo cõſtãtĩopoli q̃dã laminã aureã inue
nit & i ea virũ iacẽtẽ cũ hac ſcripta· Xp̃us naſceẽ
ex v̄gie maria· & credo i eũ· Sb cõſtãtio & hyrene
ĩpatoribꝰ. o ſol iterũ me videb̃· Saxones rebellant
& a karolo bello victi· ſedicõſos vſqꝫ ad q̃ttuoꝛ
milia· d· ei tradũt· & obſides ei tribuũt· Anno· v·
ſignũ crucis i veſtibꝰ hoĩm appebat· Anno· vi bel
lũ int̃ frãcos & auares oꝛit̃· Sãguis d̃ celo i terraꝫ
ꝓfluxit· Anno· vii· thaſſilo dux baioarrie cõt regeꝫ
karolũ reꝰ maieſtati adiudicat̃· Vñ a karolo attõ
ſus· cũ filio eiꝰ theodone i mõſterio relegat̃· i ita
lia int̃ grecos & romanos pugnat̃ & i oibꝰ karo
lꝰ ſuis ꝓuciſſe victoꝛiã letat̃· Inſtãtia ſtaraſij pri
arche cõſtãtiopolitãi & adriãi pape· ij· apd nicheaꝫ
vniũſal' ſinodus· cccl· epoꝝ cõgregat̃· In q̃ fides ca
tholica i p̄ntia hyrenes & filij eiꝰ cõſtãti cũctoꝝ ſb
ſcriptõne roboꝛat̃· & hẽſis execrãtiũ imagĩes dei
ĩppetuũ abdicat̃· Cõiuratõ valida fc̃a ẽ ab auſtra
ſijs cõt karolũ regẽ autoꝛe harderico· Qua dtecta
mlti aut mẽbꝛis trũcant̃· aut exiliant̃· Anno· viij·
karolꝰ coloie ſup renũ põtes duos cõſtruit & mu
nit· et ſclauiã ĩgreſſꝰ eã ſubigit· Adelgiſꝰ filiꝰ deſi
derij reg̃· q̃ victo p̄re ſuo ad grecos cõfugerat· aĩa
tꝰ auxilio grecoꝝ ad italiã veit· ad repetẽdũ r̄gnũ
aut ad ĩferẽdã vltõeꝫ· Qui inito bello cũ frãcis· tẽ
tus ab eis amara moꝛte ꝑemptꝰ ẽ· Anno· ix· karo
lus rex honeſtati eccliaſtice oĩno ĩtentꝰ· legendi et
pſallẽdi diſciplinã coꝛrexit Perpẽdẽs etẽm iteruꝫ
gallos a romaĩs i cãtãdo diſcrepare· mĩtẽſes vẽo
ſola natẽ leuitate paululum q̃d diſſonare ꝑ cãtoꝛes
rurſꝰ ab adriano papa a roma directos· diſſonan
tiã cãtꝰ coꝛrexit· Circa paupes etiã ſolicitꝰ· ñ ſolũ
i regno ſuo· verũ & trãſ maria· i egipto· ſiria· & af
frica· p̄cipue i iſrhael'· libalitate elemoſinaꝝ· xp̄ia
nis paupibꝰ ſolaciabat̃. Trãſmarinoꝝ regũ amici
cias ob hoc expetẽs. maxĩe vt xp̄ianis ſub eis degẽ
tibꝰ eẽt releuatõ·

·CLXXIII· ¶ De alchumo
qui & albinus·

Alchuinꝰ de britãnia oꝛiũdꝰ mgr̃ delicio
ſꝰ reg̃ karoli· ſcia literaꝝ hoc tp̃e p̄pollꝫ i
gallia· Cꝰ p̄cipue magiſterio ipe rex oẽs
artes didic libales Hic mlta ſcripſit· int̃ q̃ emmẽt li
bꝛi de ſcã t̃nitate ſcpti ad ipm regẽ· Hic etiã iuſſu
ipiꝰ regis diuinã coꝛrexit hiſtoꝛiã· ¶ Helmandus·
Hic alchuinꝰ a regibꝰ ãglis ꝓ pace miſſus ad karo
lũ· ab eo fotꝰ ẽ hoſpitõ· & apd eũ reſedit vir vn d̃
cũqꝫ doctiſſimꝰ· Qui karolũ iſtituit i dyaletica &
rethoꝛica· et p̄cipue i aſtronomia· Hic oim ãgloꝝ
pꝰ beatũ adelmũ & bedã doctiſſimꝰ fuit· & pluri
bꝰ libris ĩgenij piculũ fecit· p̄latꝰ ẽ a karolo mona
ſterio bti martini thuroneñ· ¶ Ex cronicis· Adhuc
eñ erãt i eccia illa mõachi· vbi coꝛpꝰ eiꝰ requieſcit
Qui vt refert ſcũs odo abbas viuebãt delicõſe ni
mis· & ĩduebant̃ veſtibꝰ ſericis· eoꝝqꝫ calciamẽta
erãt aurei coloꝛis· In cuiꝰ eccie doꝛmitoꝛio ĩgreſſi
ſũt ãgeli duo· vnꝰ ĩdicẽ extẽdebat· & alt̃ mõachuꝫ
quẽ oñderat ille ꝑcutiebat· Vnꝰ aũt q̃ vigilãs hoc
vidbat euaſit· ãgelũ eñ adiurauit dicens· Adiuro
te ꝑ nomẽ oĩpotẽtis ne me ꝑcutias· Hoc itaqꝫ mo
naſteriũ pꝰ hoc vt dictũ ẽ· donãte karolo ſuſcepit
regẽdũ alchuiꝰ· ſcia vitaqꝫ p̄clarꝰ· q̃ et ſapiẽtie ſtu
diũ de roma piſiꝰ trãſtulit· q̃d illuc quõdã a grecia
trãſlatũ fuerat a romaĩs. Fuerũtqꝫ piſiꝰ fũdatoꝛes
huiꝰ ſtudij q̃ttuoꝛ mõachi bede diſcipl'i· ſ· rabanꝰ
& alchuinꝰ· claudiꝰ & iohẽs ſcotꝰ / In cronicis at
metropol' arelateñ· ita legit̃· Oĩpotẽs reꝝ diſpoſi
toꝛ oꝛdĩatoꝛqꝫ regnoꝝ & tp̃m· cũ illiꝰ admirande
ſtatue pedes ferreos vel teſteos cõminuiſſꝫ i roma
nis· alteriꝰ ñ minꝰ admirabil' ſtatue caput aureum
ꝑ illuſtrẽ karolũ erexit i frãcis· Qui cũ i occiduis
ꝑtibꝰ ſolꝰ regñre cepiſſꝫ & ſtudia litaꝝ vbiqꝫ cẽnt
i obliuione. ideoqꝫ vere deitatis cultꝰa tepet· cõtigit
duos ſcotos mõchos de hibernia cũ mercatoꝛibus
britãnis ad litꝰ gallie deueĩre· viros et in ſacris et
i ſclaribꝰ ſcripẽis eruditos· Qui quotidie cũ nihil
oñderẽt venale· ad cõuenientes emẽdi grã t̃bas cla
mare cepũt· Siqs ſapiẽtie cupidꝰ ẽ· veniat ad nos
et accipiat eã, nã venal ẽ apd nos· Tãdiu cõclamata
ſũt iſta· donec ab admirãtibꝰ. vl' iſanos illos putã
tibꝰ ad aures regis karoli ſꝑ amatoꝛis ſapĩe ſũt ꝑ
lata Qui celerit̃ illos ad p̄ntiã ſuã euocatos iterro
gauit· ſi vere ſapiẽtiã haberẽt vt ipe cõpaẽ· Sapiãꝫ
ĩquiũt et habemꝰ· et i noĩe dñi eã q̃rẽtibꝰ dare pa
ti ſumꝰ· Qui cũ q̃ſiſſꝫ ab ill' q̃d ꝓ ipa peterẽt· rñde
rũt· Loca tm̃ optuna· et aĩas ĩgenioſas et ſine q̃bꝰ
iſta ꝑegnatõ trãſiri ñ põt· alimẽta et q̃bꝰ tegamur
Quo ille ꝑcepto· ingẽti gaudio repletꝰ· p̄mũ q̃dẽ
apd ſe vtrũqꝫ puo tp̃e tenuit. Poſtea vo cũ ad expe
ditõnes bellicas vrgeret̃· vnũ eoꝝ noĩe clementeꝫ
i gallia piſiꝰ· ſ· reſidẽ fecit· cui et pueros nobiliſſi
mos· mediocres· et infimos ſatis mltos cõmẽdauit·
et eis ꝓut neceſſariũ habuerũt victualia miſtrari
p̄cepit· habitacul' optunis ad metandũ deputatis·
Alteꝝ vo i italiã direxit· Cui et monaſteriũ ſci au
gꝰ· iuxta ticeneſẽ vrbẽ delegauit· vt illuc ſi voluiſ
ſent ad diſcendũ cõgregari poſſẽt· Audito aũt albi
nꝰ de natõe ãgloꝝ· q̃ gratãter ſapiẽtes ac religio
ſos viros ſuſcipet karolꝰ· cõſcẽſa naui veit ad eũ cũ
ſocijs i oibꝰ ſcripẽis exercitatus· vtpote doctiſſi
mi bede diſcipulꝰ· Quẽ rex vſqꝫ ad finẽ vite iugit̃
ſecũ retinuit niſi cũ ad ingruẽtia bella ꝓceſſit· De
ditqꝫ et illi abbatiã ſci martini vt q̃n ipe abſẽs eſſꝫ
illic reqeſceẽt· et ad ſe cõfluẽtes docẽt· Cuiꝰ i tm̃ do
ctrĩa fructificauit· vt frãci ãtiqs romanis et athe
nieñſibꝰ equarent̃·

CLXXIIII· ¶ De ſcriptis
eiꝰ· ¶ Helinandus.

Alchuinꝰ i ep̄la ad ethelardũ ep̄m ãnceſ
ſoꝛẽ cuthb̃ti· et lãberti ſucceſſoꝛẽ· ait int̃
cetera· vt cũ romã vadẽs karolũ magnũ
ĩꝑatoꝛẽ nepotẽ illiꝰ karoli d̃ quo bonefaciꝰ locutꝰ
ẽ viſitarꝫ· ñ adducerꝫ clicos vel monachos ũſicolo
loꝛibꝰ et põpaticis veſtibꝰ ĩdutos· q2 ñ ſolẽt fran
coꝝ clerici niſi religioſis veſtibꝰ aĩciri· ¶ Actoꝛ·
Scripſit alchuinꝰ q̃ et albinꝰ d̃ ſcã trinitate· li· iij·
Scripſit et ad diſcipulos ſuos dyalogoꝝ· li· i· Sen
tẽtiaꝝ li· i· Sup gen̄· ad lrãm· li· i· Sup cãticacãtico
rũ li· i· Ep̄laꝝ ad heb̃· li· i· Sup eccleſiaſtẽ li· i· Sup
iohannẽ li· vii· Ad eulaliã virginẽ de ratõe aĩe li· i·

Ad fredegiſū dyalogū de trinitate·li·i· De his aūt
hic pauca q̄ ſequunt̄ īſerē libuit·In libro ſiqdē ad
karolū tcio ex quo rñſoria & antiphone de trinitate
videt̄ eē ſūpta loqt̄ ita· ¶Alchuin9 ī libro de tri-
nitate·Adeſto de9 vn9 oīpotēs·pater & fi·& ſ·
ſ·Doce fidē·excita ſpē·īfūde caritatē. Velle mihi
adiacꝫ·ſꝫ hoc ñ a me·ſꝫ a te·mūdū & terras relinq̄
re·& celū petē·ſꝫ ībecilla pluma ē velle ſine ſubſi-
dio tuo·Da fidei pēnas vt volet ſurſū ad te·hāc fi
dē ī te·ꝑ te·de te ꝯfiteoꝛ.te vnū ī ſb̄a trinitatē ī ꝑ
ſonis ꝯfiteoꝛ·Te ſꝑ idē eē·viuē & ītelligē ꝯfiteoꝛ
Genitoꝛ·genit9 regenerās·O bt̄a trinitas·fōs flu-
mē irrigatō·O beata trinitas·īuiſibil' īuiſibilit̄· vi
ſibil' īuiſibilit̄·īuiſibil' viſibilit̄·O beata trinitas· a
quo·ꝑ quē·ī quo oīa·O beata trinitas·vita viuēs
vita a viuēte·viuificatoꝛ viuētiū·o beata trinitas.
On a ſe·on ab alto.on ab vtroqꝫ·o beata trinitas.
Verax pr̄·vitas fili9·vitatis ſpūſſcūs. Deus ſuꝑ
quē nihil·ext̄ quē nihil·ſñ quo nihil·De9 ſub quo
totū,ī quo totū·cū quo totū·Te īuocam9·te ado
ramus·te laudam9·Exa udi·exaudi·exaudi·Spes
noſtra·ſalus noſtra·honoꝛ noſter·Liba nos·ſalua
nos·iuſtifica nos·o beata trinitas·O beata·& bñ
dicta & gl'ioſa trinitas·O v̄a ſūma·ſēpiterna·vni
tas·Miſerē·miſerē·miſerē nob̄·Tibi laus·tibi gl'ia
tibi grāꝝ actō·ī ſecl'a ſēpiterna·o beata trinitas·
¶Idē ad aulaliā v̄ginē ī fine epl'e· Te hō laudet al
me creatoꝛ·pectoꝛe·mēte pacis amoꝛe·ñ mō ꝑua
ꝑſ qꝛ mūdi ē·ſꝫ tibi ſcē ſol9 imago mag̃ creatoꝛ mē
tis ī arce·pectoꝛe puro·dū pie viuit·O de9 & lux
laus tua ſꝑ pectoꝛa & oꝛa ꝯpleat·vt te ſꝑ amem9
ſcūs vbiqꝫ ¶Idē ſuꝑ ecc̄iaſtē·Alchuī9 īgrediēs pa
trū ſac̄ ꝑta ꝑoꝝ.Carꝑet vt floēs ꝑ pia rura ſacros
¶Cronog̃ph9·Eo tꝑe fundatū ē ſub yterio abb̄e
coꝛmariceſe cenobiū·qd̄ a beati marti thuronēſ ec
cleſia tā exoꝛdiū hūit ꝙ ſb̄ſequēs īcrementum·

·CLXXV· ¶De impio cōſtantini filij leo
nis et euētib9 illi9 tp̄is· ¶Sigibert9·

ANno īpij hyrene & ꝯſtāti·x·idē ꝯſtāti9
matrē ſuā hyrenē īpio ꝑuat·ſol9 ānis·vii
īꝑat.Cepit āno dñi·dcc·xcii·mūdi·ſ·q̄r
timilleſimo·dcc·lxv·Eo tꝑe karol9 rex frācoꝝ re-
gnum auaroꝝ terra mariqꝫ īpetit·eiſqꝫ ī ſola fuga
ſpē euadēdi relinqt·Anno īpij ſui·j·ꝯſtātin9 ꝯgreſ
ſus cū dāc bulgari·tpiter vict9 dhoneſtat̄·Char
dam9 ſublato oī regio apꝑatu ditat̄·Pipi9 karoli
regis ex ꝯcubīa fili9·gibbo defoꝛmis·a qbuſdā frā
coꝝ ꝑmoꝛib9 ꝓmiſſione illect9·ꝯt̄ prēm ꝯiurauit·
Vñ ꝯuict9 tōſoꝛat̄·& ī pꝛuīna cenobio retruſus·
vſqꝫ ad finē vite dō militauit·Cōplices ūo ꝯiura-
tōis alij exiliant̄·pauci ꝑimunt̄·Anno·ii·feliciana
hereſ ꝯdēnat̄·& ī pñtia adꝛiani pape ab ipo felice
autoꝛe abdicat̄·Hec hereſis aſſerebat filiū dei ī di
uīa nat̄a veꝝ deū eē·ī hūana ūo nat̄a nūcupatiuū·
Iteꝝ ī diuīa nat̄a eū eē veꝝ filiū dī·in hūana vero
adoptiuū·vnā ꝑſonā dei & hoīs ꝯuidēſ ī duas pſo
nas·ſ·veri filij·& adoptiui·Saxones ī fide dei·&
fidelitate regis vacillāt·Anno·iii·ꝯſtātin9 īꝑatoꝛ
mltos pꝛīcipū ſibi ſuſpectos ocl'is ꝑuat·Karolus
rex ñ ſolū patria lingua ſꝫ etiā ꝑegnis līguis eru-
dit9·barbara & ātiqſſima carmīa qb9 veteꝝ regū
bella & act9 canebant̄ ſcripſit·& mēoꝛie mādauit
Inchoauit etiā grāmaticā patrio ſmōe·mēſib9 an
ni iuxta ꝓpꝛiā·i·theutonicā linguā vocabula impo
ſuit·vētos etiā·xii·ꝓpꝛijs noīb9 appellauit·cū āte
q̄ttuoꝛ tm̄ cardiales vēti noīarent̄·Anno·iiii·ſaxo
nes ūtute karoli ꝯterriti·reddūt ſe xp̄i & regis fid
litati·Karol9 rex xp̄ianā religionē ſcē & pie colēs
ecc̄ias dī oīmoīs honoꝛabat & oꝛnabat ſacs vaſis
& veſtib9·edicēs vt ne ianitoꝛib9 qdē licerꝫ ꝯmūi
hitu ī ecc̄ia miſtrare Extruxit etiā aqſgrani baſilicā
pl'ime pl'critudīs·ad cui9 ſtructurā a rōa et rauen
na colūnas et marmoꝛa deuehi fec̄·Anno·v·leo ro
mane eccleſie·xciiii·ꝑſidet·Qui mox clauē ꝯfeſſiois
ſcī petri cū vexillo romane vrb̄ karolo regi miſit·
¶Ex cronicis·Tueli etiā pꝛīceps auaroꝝ ſe et pa
triā ſuā karolo dedit·& baptiſmi grām ꝑcepit·
¶Sigibertus·Anno·vi·hēric9 dux foꝛoiulianoꝝ
expoliato ī pānonia auaroꝝ pꝛīcipe iringo·ineſtia
bilē theſauꝝ ei9 miſit regi karolo· CLXXVI·
¶De iterato īpio hyrene & īcidētib9 eiuſdē tēꝑis·

ANno·vii·hyrene īꝑatrix·ſuꝑ erepto ſibi
īpio femīeo doloꝛe abuſa·ꝯſtātinū filiuꝫ
ſuū ocl'is·& īpio ꝑuat·& ſola ānis·iij·
īꝑat· ¶Ex cronicis·Eodē āno ſolis oꝛbita obſcu
rata ē·ita vt ī mari naues oberrarēt·et dicerēt ho
mīes·qꝛ ꝓpter excecatōeꝫ īꝑatoꝛis hoc factū eſt·
Anno hyrene·j·leonē papā celebꝛitatē letanie ma
ioris agentē romaī capiūt·līguā ei oclo'ſqꝫ euellūt
Cui voce & viſu reddito diuinit9·iteꝝ oclo's & lī
guā eruūt radicit9·relīquētes eū ſemiuiuū in ſan
guine ſuo reuolutū·Cūqꝫ ab ipis carnificib9 ī mo
naſterio ſcī hereſiani ī cuſtodia teneret̄·ruſ9 loq̄n
di ac vidēdi·officiū diuīt9 ei refoꝛmat̄·& tādē de
manu eoꝝ erut9·ad karolū regē fugit quātotius·
¶Sigibertus.Anno hyrene·iij·karol9 rex leoneꝫ
papā ī ſede romana recollocat ·Ipē quoqꝫ romam
ꝓꝑat·cās examīat·reos legaliter dānat·& oēs ro
manoꝝ mot9 ſedat·Gerar d9 dux baioarꝛie ī pāno
nia auarib9 ꝯgreſſ9 ꝑimit̄·De quo ī viſione wechi
ni legit̄ ꝙ īter martires ſit ānumerat9·In mēſe iu
lio ꝯt̄ naturā aſꝑa & gelu ꝯcreta bis fuit pꝛuīa·ſꝫ
nichil fructib9 nocuit·Anno·iij·romani q̄ ab īpa
toꝛe ꝯſtātinopol'·iādiu aīo deſciuerāt·nūc accepta
occaſionis oꝑtunitate·qꝛ mulier excecato īꝑatoꝛe
ꝯſtātino filio ſuo eis ꝑabat·vno oīm ꝯſenſu karo
lo regi īꝑatoꝛias laudeſ acclamāt·eūqꝫ ꝑ manū leo
nis pape coꝛonāt·ceſarē et auguſtū appellāt.Pipi
nū vero filiū ei9 regē italie oꝛdīatū collaudant·

¶Tercium volumen ſpeculi hiſtoꝛialis vīcentij
oꝛdinis pꝛedicatoꝛum·explicit

Vaſcones duoſq̃ ſaracenoꝝ regulos ſibi ſubijcit aliaſq̃ vrbes in deditõeȝ accipit· Anno· iiij· karolus rex albeã fluuiũ trãſgredit̃· ibiq̃ ĩ eiꝰ grãȝ bardogauẽſes & nordvite baptizãt̃· Obijt ſcũs ſturi primꝰ abbas fuldẽſ. Anno· v· madiãmiras mltos vtriuſq̃ ſexꝰ ꝓ xp̄o martirizat· Karolꝰ rex ordĩniſ cã romã vadit· ibiq̃ filij eiꝰ vngunt̃ ĩ reges· pipiꝰ ſup italiã· ludowicꝰ ſup aq̃taniã· Leo imꝑator cũ ĩ ſaniret cupiditate circa p̃cõſos lapides· adamauit magnã eccl'ie coronã· & accipiẽs ꝑtauit eã· & exierũt carbũcli ĩ capite eiꝰ et captꝰ a febre mortuꝰ ẽ

.CLXXII. De ĩpio hyrene vxoris eius & eucẽtibus … [illegible]

P … eiꝰ ꝯſtã … dñi· dcc … dcc xlv Huiꝰ ãno … eã inuenit & ĩ e … naſcet̃ ex v̄gĩe m … hyrene ĩpatorib … bellant & a karo … q̃rtuor milia· d· e … nno· v· ſignũ cru … o· vi bellũ int̃ frã … ĩ terraȝ ꝓfluxit· … t̃ regeȝ karolũ re … lo attõ ſus· cũ fi … ẽ· ĩ italia int̃ gr … ꝰ karolꝰ ſuis ꝓ … raſij pri arche ꝯſtã … nicheaȝ vniuſal' … fides catholica ĩ … ctoꝝ ſb ſcriptõn … gies dei ĩppetuũ … auſtra ſiꝑ oẽ ka … õtecta mlti aut … o· vnj karolꝰ c … t & munit· et ſcl … filiꝰ deſiderij reg … erat· aĩatꝰ auxili … uĩt ſgnũ aut ad if … frãcis· tẽtus ab ci … ix· karolus rex b … gen dĩ et pſallẽdi … m iteruȝ gallos a … ẽſes vẽo ſola nacẽ … catores rurꝰ ab … diſſonantiã cãtꝰ … ꝰ· ñ ſolũ ĩ regno … ria· & affrica· pci … ꝓ· xp̄ianis paup … gũ amicicias ob b … eis degetibꝰ eẽt … alchumo qui & al … [illegible]

A … gr̃ delicio … e ꝑpollȝ ĩ … e rex oẽs artes dit … emmẽt libri de ſc … etiã iuſſu ipiꝰ regi … imandus· Hic alch … s ad karolũ· ab co … t vir vn ꝺ̃ cũq̃ doctiſſimꝰ· Qui karolũ ĩſtituit ĩ dyaletica & rethorica· et p̃cipue ĩ aſtronomia· Hic oĩm ãglorũ pꝰ beatũ adelmũ & bedã doctiſſimꝰ fuit· & pluribꝰ libris ĩgenij piculũ fecit· p̄latꝰ ẽ a karolo monaſterio bt̃i martini thuronẽſi· Ex cronicis· Adhuc em̃ erãt ĩ eccl'ia illa mõachi· vbi corpꝰ eiꝰ requieſcit Qui vt refert ſcũs odõ abbas viuebãt delicõſe nimis· & ĩduebant̃ veſtibꝰ ſericis· eoꝝq̃ calciamẽta erãt aurei coloris· In cuiꝰ eccl'ie dormitorio ĩgreſſi ſũt ãgeli duo· vnꝰ ĩdicẽ extẽdebat· & alt̃ mõachuȝ quẽ oñderat ille ꝑcutiebat· Vnꝰ aũt q̃ vigilãs hoc vidẽbat euaſit· ãgelũ em̃ adiurauit dicens· Adiuro te ꝑ nomẽ oĩpotẽtis ne me ꝑcutias· Hoc itaq̃ monaſteriũ pꝰ hoc vt dictũ ẽ· donãte karolo ſuſcepit regẽdũ alchuiꝰ· ſcĩa vitaq̃ p̄clarꝰ· q̃ et ſapiẽtie ſtudiũ de roma piſiꝰ trãſtulit· q̃d illuc quõdã a grecia trãſlatũ fuerat a romaĩs. Fuerũtq̃ piſiꝰ fũdatoẽs huiꝰ ſtudij q̃ttuor mõachi bede diſcipl'i· ſ· rabanꝰ & alchuinꝰ· claudiꝰ & iohẽs ſcotꝰ. In cronicis at̃ metropol' arelateñ· ita legit̃· Oĩpotẽs reꝝ diſpoſitor ordiatorq̃ regnoꝝ & tpm· cũ illiꝰ admirande ſtatue pedes ferreos vel teſteos ꝯminuiſſȝ ĩ romanis· alteriꝰ ñ minꝰ admirabil' ſtatue caput aureum ꝑ illuſtrẽ karolũ erexit ĩ frãcis· Qui cũ ĩ occiduis ꝑtibꝰ ſolꝰ regñre cepiſſȝ & ſtudia litaꝝ vbiq̃ cẽnt ĩ obliuione. ideoq̃ vere deitatis cult̃a tepet· ꝯtigit duos ſcotos mõchos de hibernia cũ mercatoribus britãnis ad litꝰ gallie deueĩre· viros et in ſacris et ĩ ſcl'aribꝰ ſcripẽtis eruditos· Qui quotidie cũ nihil oñderẽt venale· ad cõueniẽtes emẽdi grã t̃bas clamare cepũt· Siq̃s ſapiẽtie cupidꝰ ẽ· veniat ad nos et accipiat eã· nã venal ẽ apõ nos· Tãdiu ꝯclamata ſũt iſta· donec ab admirãtibꝰ. vl' ĩſanos illos putãtibꝰ ad aures regis karoli ſp amatoris ſapie ſũt ꝑlata Qui celerit̃ illos ad p̄ñtiã ſuã euocatos iterrogauit· ſi vere ſapiẽtiã haberẽt vt ĩpe ꝯpaẽ· Sapiaȝ ĩquiũt et habemꝰ· et ĩ noĩe dñi eã q̃rẽtibꝰ dare parati ſumꝰ Qui cũ q̃ſiſſȝ ab ill' q̃d ꝓ ipa peterẽt· rñderũt· Loca tm̃ optuna· et aĩas ĩgenioſas et ſine q̃bꝰ iſta ꝑegnatõ trãſiri ñ põt· alimẽta et q̃bꝰ tegamur Quo ille ꝑcepto· ingẽti gaudio repletꝰ· p̄mũ q̃dẽ apõ ſe vtrũq̃ ꝑuo tp̄e tenuit. Pꝰea võ cũ ad expeditõnes bellicas vrgeret̃· vnũ eoꝝ noĩe clementeȝ ĩ gallia piſiꝰ· ſ· reſidẽ fecit· cui et pueros nobiliſſimos· mediocres· et infimos ſatis mltos ꝯmẽdauit· et eis ꝓut neceſſariũ habuerũt victualia miſtrari p̄cepit· habitacul' optunis ad metandũ deputatis· Alteꝝ võ ĩ italiã direxit· Cui et monaſteriũ ſcĩ anĝꝰ· iuxta ticenẽſẽ vrbẽ delegauit· vt illuc ſi voluiſſent ad diſcendũ ꝯgregari poſſẽt· Audito aũt albinꝰ de natõe ãgloꝝ· q̃ꝑ gratãter ſapiẽtes ac religioſos viroſ ſuſcipet karolꝰ· ꝯſcẽſa naui veĩt ad eũ cũ ſocijs ĩ oĩbꝰ ſcripẽtis exercitatus· vtpote doctiſſimi bede diſcipulꝰ· Quẽ rex vſq̃ ad finẽ vite iugĩt ſecũ retinuit niſi cũ ad ingruẽtia bella ꝓceſſit· Deditq̃ et illi abbatiã ſcĩ martini vt q̃ñ ĩpe abſẽs eſſȝ illic reqeſcẽt· et ad ſe ꝯfluẽtes docẽt· Cuiꝰ ĩ tm̃ doctrĩa fructificauit· vt frãci ãtiq̃s romanis et athenieñſibꝰ equarent̃·

CLXXIIII. De ſcriptis eiꝰ· Helinandus.

Alchuinꝰ ĩ epl'a ad ethelardũ ep̄m anceſſorẽ cuthbti· et lãberti ſucceſſorẽ· ait inẽ cetera· vt cũ romã vadẽs karolũ magnũ ĩpatorẽ nepotẽ illiꝰ karoli ꝺ̃ quo bonefaciꝰ locutꝰ ẽ viſitarȝ· ñ adducerȝ cl'icos vel monachos ũſicolo loribꝰ et põpaticis veſtibꝰ ĩdutos· q̃r ñ ſolẽt francoꝝ clerici niſi religioſis veſtibꝰ aĩciri· Actor· Scripſit alchuinꝰ q̃ et albinꝰ ꝺ̃ ſcã trinitate· li· iij· Scripſit et ad diſcipulos ſuos dyalogoꝝ· li· i· Sententiaꝝ li· i· Sup geñ· ad lrãm· li· i· Sup cãticacãticorũ li· i· Epl'aꝝ ad heb· li· i· Sup eccleſiaſtẽ li· i· Sup iohannẽ li· vii· Ad eulaliã virginẽ de ratõe aĩe li· i·